

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร

สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

ISSN : 2286-7171 (Print) ISSN : 2672-9024 (Online)

PNRU
PNRU
PNRU

PHRANAKHON RAJABHAT
RESEARCH JOURNAL
HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

Vol.17 No.2 July - December 2022

ISSN : 2286-7171 (Print) ISSN : 2672-9024 (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการจัดพิมพ์วารสาร

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดทำเป็นวารสารราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ในสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วรรณกรรม ภาษาศาสตร์ บริหารธุรกิจและการบัญชี และศิลปกรรม
2. เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสาร สารระสำคัญ ประสบการณ์ด้านการวิจัยแก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไป ที่สนใจ

นโยบายการจัดพิมพ์ของวารสาร

1. บทความที่นำเสนอเพื่อขอตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ หรือบทความวิจารณ์หนังสือ ซึ่งอาจเขียนได้ทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ
2. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องเขียนตามรูปแบบของ วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และต้องผ่านกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องก่อน ทั้งนี้ บทความที่ตีพิมพ์ จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยรับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนหรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ๆ
3. บทความที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความ (Peer Reviewer) ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่าสามท่านต่อหนึ่งบทความ ซึ่งทั้งผู้ประเมินบทความและผู้แต่ง จะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review) โดยบทความที่ลงตีพิมพ์ได้นั้นจะต้องผ่านการเห็นชอบจากผู้ประเมินบทความทั้งสองท่านหรือสองในสามท่าน

คณะที่ปรึกษา

ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร

รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กิจรัตน์ภร

รองศาสตราจารย์ประภาศิต โสไกร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันตกุล อินทรผดุง

นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ขำคง

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เรพเพอร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลทิพย์ ศาสตราจารุ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิตา เข็มขันธ์ดิถาวร

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา พงศ์กิตติวิบูลย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนธ์ เนื้อไม้หอม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธาดารี ใต้ฟ้าพูล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวินิต อรรถวุฒิกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.वलัษณ์กมล จ่างกมล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธนิษ ศรีวิหาร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรองทอง จุลิรัชนิกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรารุช ฌ พัทลุง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญณภัทร นิธิศราราภากุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กษศรมณ์ นุชประสพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสีวงศ์ กาฬวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉวีฉวี หลาวทอง
ดร.ชเนตตี ทินนาม
ดร.ปิยลักษณ์ อัครรัตน์
อาจารย์กัลยา นาคลิ่งกา
Dr.I Nyoman Sudiarta, SE., M.Par
Anupama Dhavale

Ass. Prof. Dr. Harald Kraus
Dr. Meena Madhavan
Professor Dr. Paul Kei Matsuda

มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Faculty of Tourism, Udayana University, Bal (Indonesia)
Department of English. Government First Grade College,
Karnataka University Dharwad, Kamataka (India)
Thammasat University
Chiang Mai University
Arizona State University

ผู้ประสานงานและเผยแพร่

นางเดือนเพ็ญ สุขทอง
นางสาวมัทนา เกตุโพธิ์ทอง
นางสาวฐามลวรรณ หินกล้า
นางสาวศุภราพร เกตุกลม
นางสาวทัศนีย์ ปิ่นทอง
นายรัชชตะ อนวัชกุล
นายจักรพันธ์ ก้อนมณี
นางสาวสุปราณี ชมจุมจัง
นางสาววารภรณ์ แสงสุริศรี
นางบุษราภรณ์ บุตรีอุณัฐ
นายวิรัช หล่อศรีจันทร์
นางสาวธนพร ชนาธิปกรรณ์

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220
โทรศัพท์/โทรสาร 0-2544-8629, 0-2544-8532-34
E-mail: editor_h_s@pnru.ac.th และ https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/login

กำหนดออก

2 ฉบับ ต่อ ปี (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่ https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/issue/archive

พิมพ์ที่

หจก. ประยูรสาส์นไทย การพิมพ์ 44/132 ถ.กำนันแมน ซ.กำนันแมน 36 บางขุนเทียน จอมทอง กรุงเทพฯ 10150
โทรศัพท์ : 0 - 2802 - 0377, 0 - 2802 - 0379, 08 - 1566 - 2540

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2565 ได้รวบรวมบทความเพื่อเผยแพร่และแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการและการวิจัยในสาขาที่เกี่ยวข้องกับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

เนื้อหาสาระในวารสารฉบับนี้มีบทความจำนวน 20 เรื่อง ทุกเรื่องมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์กับผู้อ่านหลากหลายสาขา นอกจากนั้นทุกบทความยังได้ผ่านการกลั่นกรองอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายใน และภายนอกมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ และ นักศึกษาต่อไป

การจัดทำวารสารฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งจาก ผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการ ตลอดจนบุคคลท่านอื่น ๆ ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ขำคง

บรรณาธิการวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

.....

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนันท์ วิริยะวิทย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.ทองเจือ เขียดทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วันทนา เนาว์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิปลา ทิพย์ประภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สีบวงศ์ กาพวงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก วิเศษชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญณภัทร นิธิศวรรภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารธนา ผดุงพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชามญช์ จำรัสศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณภัทร กันแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรุษ ประดิษฐ์ทรง	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต.ดร.สุริยะ หาญพิชัย	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ ควรสมาน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ พงษ์นิล	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์พา ทัดภูธร	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิศากร สมสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพจน์ เวศพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers)

ประจำวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พีชทองกลาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สญชัย ลบแยม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พระปลัดสุระ ญาณธโร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดำรง สัตยวากย์สกุล
ดร.ศุภโชค มณีมัย

ดร.นิสรา แพทย์รังษี

ดร.หัสพร ทองแดง

ดร.เจเน็ต ชูดานโก คาสต้า

ดร.สรัญญา เนตรธานนท์

ดร.พลอยวรินทร์ แสงสมบูรณ์

ดร.โสฬรรณ อินทสิทธิ์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยนานาชาติเอเชีย-แปซิฟิก

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ.....	A
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ประจำวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)	B
สารบัญ.....	D

บทความวิจัย

A PHENOMENOLOGICAL STUDY OF ENGLISH TEACHERS' REFLECTION ON THEIR CHALLENGES AND INSTRUCTIONAL MANAGEMENT IN PATTANI PROVINCE IN THAILAND	1
<i>Sirikarn Thongmak</i>	
คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019.....	16
<i>ปณิตธร เสกสรรค์ นปภา ภัทรกมลพงษ์ และ อรรถพล ม่วงสวัสดิ์</i>	
อัตลักษณ์ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ.....	34
<i>นิษฐา บุคบังค์ พรรณพิลัย ทันตะรี และ ปณิตทัต ลำเพ็ญ</i>	
แนวทางการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานผู้ขับขียานพาหนะ ในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ.....	44
<i>ศวัส สำราญสุข วราภรณ์ เต็มแก้ว และ ธัญญรัตน์ คำเพราะ</i>	
ผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อกลไกการกำกับดูแลกิจการ และผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ.....	66
<i>วนิดา ชูติมากุล บรรจงรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ และ สุรินทร์ พรหมนุรักษ์กิจ</i>	
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออม ของพนักงานก่อนวัยเกษียณ	88
<i>ตรรกพร สุขเกษม จิรัฏฐ์ เท็งแดง มานพ เกตุเมฆ และ ฤทธิรงค์ เกาภูรีระ</i>	
การเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย	102
<i>ณัฐณิชา ใจเที่ยง ธัญญรัตน์ คำเพราะ และ อภิตดา นามแสง</i>	

สารบัญ

หน้า

ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในหน่วยงานภายในสถานีตำรวจนครบาล.....	122
<i>อรุณ ชัยนทา สุกัลยา ปริญญากุล และ พงษ์เทพ จันทสุวรรณ</i>	
การศึกษาพฤติกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ สำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน.....	141
<i>ประภากร ปัดวี วราภรณ์ เต็มแก้ว และ ธัญญรัตน์ คำเพระ</i>	
ถอดบทเรียนประสิทธิภาพโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท)	155
<i>ศิริวรรณ วิสุทธิรัตนกุล</i>	
คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ	169
<i>อรนนท์ กลันทประะ วิลลภ รัฐฉัตรานนท์ และ ปาริชาติ สุขแสง</i>	
การตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับ ในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ.....	184
<i>รววิทย์ พึ่งสงวน อภิตดา นามแสง และ ธัญญรัตน์ คำเพระ</i>	
ยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ	203
<i>รัตนธรรม จินตามังกร เกรียงไกร โพธิ์มณี ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ และ วรณภา จูติธนานนท์</i>	
พฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง.....	220
<i>เอกสิทธิ์ ชาตินทุ</i>	
บทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้าน กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร.....	234
<i>อภิขญา พิภาวกร และ สันติธร ภูริภักดี</i>	
SYNTACTIC STRUCTURES AND SEMANTIC DENOTATIONS OF GERUNDS IN BIOGRAPHICAL TEXTS.....	250
<i>Abhinan Wongkittiporn</i>	

สารบัญ

หน้า

การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้บนชีวิตวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 269
โซติมา เวสารัชชานนท์

NEW STANDARD PRACTICE OF THE AIRPORT OPERATIONS FOR THAILAND
DURING THE OUTBREAK OF CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19) 285
Nisara Paethrangsi, Wanlapa Jandaboue and Sombat Teekasap

บทความวิชาการ

ฝ่าป่าเต็งกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมปักษ์ใต้ 302
สุกฤตาวัดน์ บำรุงพานิช อริสรา จิตรา วาสนา ฉายประทีป วโรชา ยศบุญ สิริชัย ศรีปลอด
จตุรงค์ หลวงพ่อง ยูทธนา แต่งวงศ์ เศรษฐวัฒน์ แดงเพ็ง บุปผาชาติ อุปลัมภันรากร
และ ธรรมสันต์ สุวรรณโรจน์

ผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา 318
พรทิพย์ มโนดำรงสัจย์ ประภาพิทย อินทรชัย และ ชาลี อินทรชัย

ภาคผนวก

แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณานำลงพิมพ์

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 331

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 333

ขั้นตอนการพิจารณาบทความ

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 339

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 340

PUBLISHING'S GUIDELINES 346

จริยธรรมในการตีพิมพ์ 351

Research Article

A PHENOMENOLOGICAL STUDY OF ENGLISH TEACHERS' REFLECTION ON THEIR CHALLENGES AND INSTRUCTIONAL MANAGEMENT IN PATTANI PROVINCE IN THAILAND

Sirikarn Thongmak*

English Language Teaching Department, Faculty of Education, Naresuan University

*E-mail: sirikarnt@nu.ac.th

Received: 2021-07-06

Revised: 2022-02-04

Accepted: 2022-02-04

ABSTRACT

This phenomenological study aimed to explore and critically report the challenges and limitations which influence the instructional management of five English teachers in Pattani province, the southern border of Thailand. The participants of the study were five English teachers working in a primary school in Pattani province. This qualitative analysis was conducted based on the semi-structured interview. Their personal life experiences, challenges they faced, and instructional management were revealed and then discussed in detail. The findings indicated that there were certain challenges and instructional management developed by the teachers to address the educational situation. Furthermore, the teachers' needs were obviously in terms of security, effective teaching methodology, as well as material development to practically serve their local circumstances.

Keywords: English Teachers' Reflection, Challenges of Working, Southern Thailand's Border Provinces

Introduction

The desired role of English language teachers is to promote the effective teaching and learning process and foster students' English language proficiency to achieve the ultimate goal in the globalized world of communication (Todd, 2007). However, in

Thailand, the English language education is far from achieving its satisfactory outcome due to a number of limitations and challenges that the Thai teachers have been facing in most parts of the country. Unlike well-known schools in big cities, they seem to enjoy their prestige and popularity among Thai elites and rich families who have gained the socioeconomic advantages over the unprivileged (Kirtikara, 2001). Therefore, this evidence leads to the education inequality that is discussed over and over for years. The universal resolution for this is to improve the language education by eliminating the obvious shortage and upgrading what must be done in other parts of the educational system as well (Prasartpornsirichoke & Takahashi, 2013). The overall failure of educational situation in Thailand is clearly seen for decades, especially in the southern areas where the marginalized groups of people reside.

That is, in the current unrest situation of the three southern provinces of Thailand, non-native English teachers in this region often encountered graving problems which have occurred continually (Brooks, 2014). With the attempt to confront with the situation, the teachers have many difficulties in their instructional management.

The expectation is high from the core educational policy (Ministry of Education, 2008) enacted by the ministry of education. Thai students are supposed to perform their language ability effectively in four skills. Nonetheless, there are other hidden factors as well as unrevealed challenges to make the desired learning outcome possible in the three provinces. Although a number of previous studies on educational aspects in the unrest southern provinces of Thailand have been conducted (e.g. Farrungsang, 2008; Wisalaporn, 2009; Liow & Pathan, 2010; Premsrirat & Uniansasmita, 2012; Brooks, 2014), none of research has been critically focusing on English language teaching.

Research Objectives

For this reason, the present study is an attempt to fill the gap by conducting an in-dept phenomenological study to investigate and critically report the challenges and limitations which influence the attitudes and instructional management of five English teachers working in a high school in a primary school in Pattani province, one of the main unrest areas in the south of Thailand.

Research Questions

What are the teachers' attitudes towards the challenges and instructional management of the English teachers who have taught in the primary schools of Pattani province?

How do the challenges and instructional management reflect the teachers' needs and circumstances?

Research Scope

The qualitative analysis was conducted based on the semi-structured interview. Their personal life experiences and instructional management were explored and then discussed in detail. The findings would hopefully serve as a reference to future educators and researchers interested in this relevant area of study.

Literature Review

In Thailand, the educational reformation process initiated as a part of the 1999 Educational Act with the emphasis on placing English at the forefront of national intellectual development (Trakulkasemsuk, 2018). As a compulsory subject for all primary grades, English language teaching and learning have been carried out with the hope of increasing the English proficiency of Thai citizens. In order to

promote English to become a main medium of communication in both global and local communities, the notion of communicative language teaching (CLT) has been proposed to implement with a dynamic practice in the real English language classroom (Baker & Edwards, 2012). According to the National Education Curriculum (2002), the reformed educational policy of the developmental plan at the tertiary level (2002- 2006) brings about a lot of changes in English language teaching at both secondary and tertiary levels through decentralizing syllabus. That is, the educational plan shifted English as a Foreign Language curriculum policy from being centralized to refocus on the decentralization of responsibilities to local level with the consolidation of education planning at the central level. Thus, all public school teachers have been urged to design their own English course syllabuses to match with the needs of local students by means of developing their localized syllabus, adding local cultural components, adopting various teaching approaches, and encouraging communicative language teaching methods (Hilado-Deita, 2015). However, in real practice, the present situation of English language teaching in Thailand has still been criticized as a dismal failure from not being able to implement the policy to improve

the overall instruction as there are certain difficulties and challenges in reforming the curriculum.

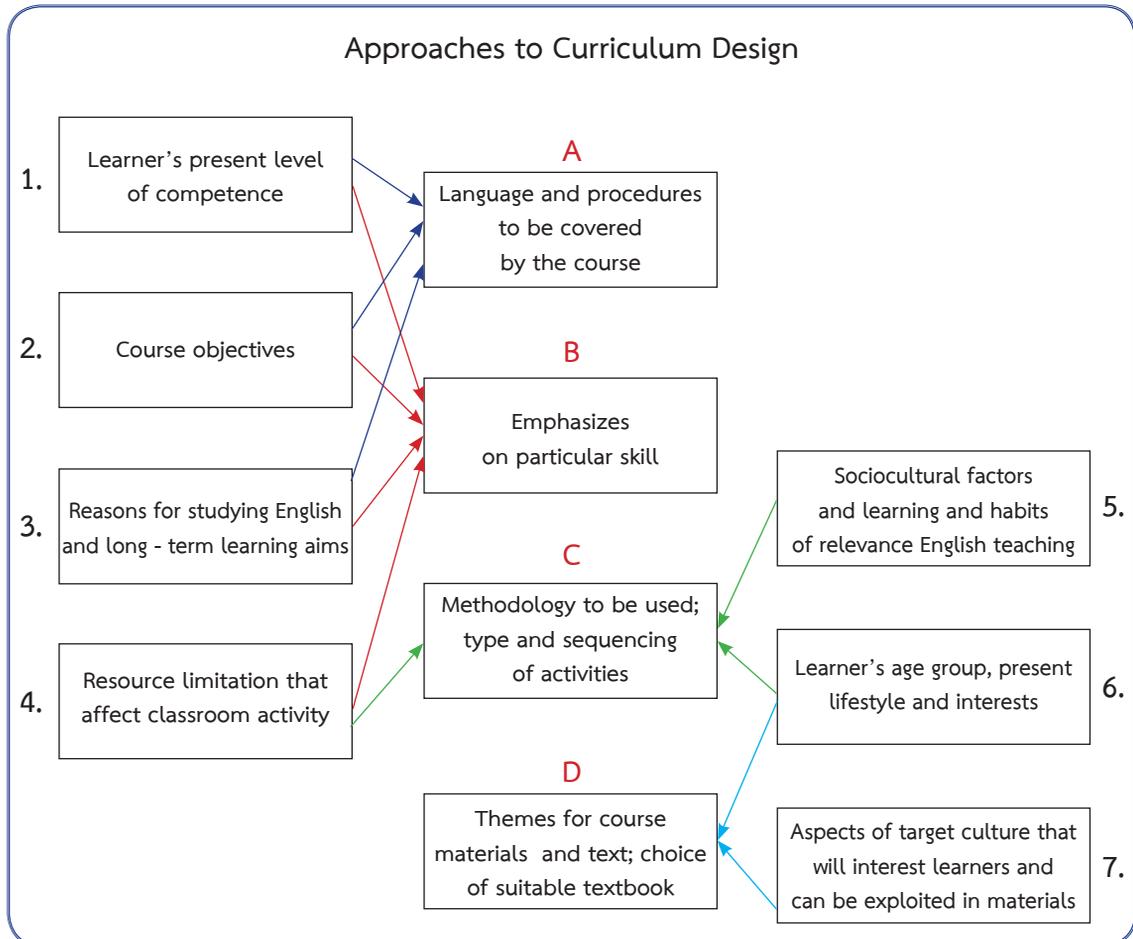
Research Methodology

This phenomenological research aims to focus on the study of an individual's lived experiences within a particular context in order to understand individual situations and profound experiences in detail. Hence, the qualitative analysis was the main method of this study.

Participants

The participants of this study are five English teachers from a primary school in Pattani province, Thailand. They were purposefully chosen based on their

experience of working in the province. This purposive subject selection was done according to the salient demographic factor that this group of teachers primarily teaches English as their major subject. The selected number was also sufficient when compared to the other qualitative studies (e.g. Baker & Edwards, 2012). Therefore, the main participants of this study are Thai-Buddhist English teachers who have been teaching English for fundamental courses of the primary schools in Pattani province for at least 5 years. The approach of curriculum designed as seen in the following figure was added to us the criteria of how the teacher constructed their curriculum and teaching methodology.

Figure 1 Approaches to curriculum design

The criterion of teaching for five years could assure that they have a direct experience in conducting their English class in the context of educational situation of southern border province to a certain extent. In addition, the researcher conducted the semi-structured interview protocol and gather relevant documents

including their detailed teaching legislation, school manuals, online databases to ensure a context of the target participants' accounts.

Instrumentation

Focusing on the challenges and instructional management based on their personal points of view, the researcher

employed the qualitative method of enquiry based on a semi-structured interview, including 20 questions with main and sub aspects to gather the primary data. The semi-structured interview is suitable for this study because it elicits the perception of the interviewee in all aspects (Creswell, 2008). In other words, this study was conducted in the qualitative method focusing on the perception analysis which requires the abstractly in-depth data. Consequently, it yields the satisfactory results in terms of analyzing complex data, cooperative interaction, open-ended opinion, and flexible elaboration. These enable the researcher to go deep into the qualitative analysis of the study. Also, with the rapport built up during the interview, the ideas substantially emerged on their own by the trust between the interviewer and interviewees. In the case that the participants ran out of ideas, the interviewer prompted them back on track right away. After studying the interview transcriptions, the researcher analyzed ideas and comments to sort and compare with one another. As common and divergent themes were then recognized, the results were coded, sorted, and analyzed again for meaning. As proposed by Canagarajah (1999) and Richards (2009), these kinds

of testimony and interview promote the development of ELT literature on non-native English speaking teachers (NNESTs). The use of interview could provide insights into people's experiences, beliefs, and personal perceptions. The synthesis of the participant's interview could form a picture in response to the research questions focusing on the participants' personal background and specific enquiry. The data collected was evaluated upon its completion in order to obtain adequate feedback to achieve sufficient clarity and validity of the instrument. The questions in the semi-structured interview were cross-checked by another expert to ensure they are correct and reliable. At the beginning of all interviews, the participants were briefed on the scope of the study and they were requested to sign a consent form. All interviews were recorded. An individual interview lasts about 40 minutes with each of the five participants. The language used in the interviews was Thai, first language of both interviewer and participants. The researcher conducted the recording translation on her own pace in order to maintain all key information in details.

Data Analysis

The interview transcripts were analyzed by focusing on salient themes

that emerged from the data. The themes were rewritten based on the findings of pilot study before full scale analysis. The transcripts of these interviews were analyzed with a focus on meaning coding, condensing the meaning and interpreting as discussed in detail in model based on the criteria of figure 1 shown in section 3. To determine reliability number of agreement was divided by total number of agreement and disagreement. The findings revealed that initially there was 85% of agreement. The disagreements were resolved in further meetings. In the same vein, pattern coding was used to reduce “large amounts of data into smaller number of analytic units” (Miles and Huberman, 1994). Then, these thematic units and other codes that were derived from remaining transcripts were compared and contrasted in order to categorize the group data. At times meanings expressed by the interviewees were abridged and condensed into shorter forms. The categories were partly pre-determined and certain emerged themes were added in the process of coding and data analysis.

Findings, Conclusion and Discussion

In relation to research question 1: What are the challenges and instructional management of the English teachers who

have taught in the primary schools of Pattani province? The results are as follows.

Challenges

All teachers reflected that they and their school have been experiencing many challenges in terms of insecurity, cultural differences, psychological states and work overload. They also noted that the main challenges result from the unrest situation.

- **Insecurity to their working life**

All of the teachers demonstrated a great concern from their insecurity to their daily and working life. Once the unrest situation has been taken place, the teachers have been very worried about the situation and security of themselves and their students. They have to prepare themselves for the situation every time. As described by the respondent:

“When I started working in Pattani, there was no any unrest situation like this. After 7 years later, the situation has been changed a lot and I needed to prepare myself to handle the unexpected situations every time. I am very worried about an unexpected incident while I am teaching.”

Cultural differences and personalized adjustment

The teachers pointed out that that the main drives of challenges that they have to deal with have occurred from the cultural

differences between Thai-Buddhist teachers and their students who are 90% Muslims, and with the local community members who are rly 100% Muslims. As described by one of the respondents: *“There has been more distinctively discrimination between Thais and Muslims. When I have become a teacher, I have to adjust myself and learn a lot apart from the content I teach.”* With the impact from the unrest situation and cultural difference, almost teachers stressed how they could do to handle the problem appropriately and reasonably so as to avoid causing disunity and conflicts with their students and the local people.

- **Psychological problem**

The teachers pointed out the fact that it is undeniable that Thai-Buddhist teachers here become fearful of the unrest situation even if they are guarded by the soldiers, policeman or even concerned people. While their stress is getting higher, the motivation to live in that community or teaching and working become lower. The quality of work has dropped as well. As one of the respondents expressed negative feeling:

“After I came across the unrest situation, I felt worried with every situation I was surrounded by. Stress was increased more and more. It affected the way I

worked and quality of my job too. I felt that I didn’t want to work anymore. I wanted to quit the job and escape to other places.”

- **Work overloads**

Over Half of the interviewees, including three teachers, also acknowledged that they have their own heavy workloads and are driven by many pressures. As indicated by one informant:

“I found lots of problem affecting my working. Apart from being a director and having to take care of all kinds of school administration, I am a school director who needs to teach students by myself because of the limited number of teacher and unlimited workload. Due to the unrest situation, I could not work at school after 4 pm. So, I have to bring a lot of them to do at my home. This affects the time I have to prepare my lesson to develop my knowledge since I have to teach the subject which I am not familiar with. I think this is a problem since it affects the quality of students’ knowledge.”

- **Instructional management**

Teachers also pointed to factors relating to their problematic instructional management according to the abovementioned challenges which are mostly influenced from the impact of the unrest situation and their demotivation.

It involves professional development in understanding how their teaching practices and school management supports education in this context. The tendency towards the unusual and problematic school instructional management during the violent situation was mentioned. The teachers expressed their voice as follows;

- **Dealing with the instruction**

The teachers commonly highlighted the students' English proficiency and their low motivation based on the situational context contributing to the problem of planning the lesson and conducting their teaching approach. They stated that the audiolingual approach and the grammar translation method are mainly implemented to suit the students' level proficiency. As mentioned by one of the respondents;

“Most courses I teach mainly focus on the ability of students to read and remember vocabulary by using both students' L1, Yawi, and Thai language in order to enable students to understand the meaning. I sometimes show pictures of the vocabulary words they learn. I play audio-visual materials repeatedly for students to listen and speak repeatedly because the students rather have problems with

English pronunciation. I read for them and make them repeat. For grammar, I choose the issues that will appear in the exam and explain each issue clearly before the exam.” Many kinds of materials, tools and activities are implemented in the class due to the teacher's preference. The activities are designed based on the focus of the lesson, for example; role play and asking and answering questions are the main motions applied in the speaking and listening classes. In addition, technology is also applied in teaching especially whenever they got limited of teaching time since the teacher and students can work on it. Giving illustration, explanation and examples to the students are the method that all teachers always utilized in the class. Most of the time, the teacher would provide the lesson revision after finishing the lesson in each semester.

- **Dealing with the cultural differences**

The responses of the participants pointed to a similar ways of gaining their awareness towards' the cultural differences issue, especially when conducting the instruction with the content relating to the topics of culture, religion, ethnic and different way of life. There were frequent remarks related to higher interactivity of

adjusting to approximate the local culture and accommodate students with their local content. They try to find out the authentic materials associated to their Muslim cultural backgrounds and identity such as pictures from a magazine, internet contents, events from a newspaper to substitute the pictures or contents provided on the commercial textbooks. They believed that the material adaptation and adjustment could serve their students' need and interest and finally enable them to increase their motivation in learning English, as expressed by one of the informants:

“Main activities are the same as other normal schools. There are flag respecting activity and homeschool but Buddhist ceremonies are totally excluded like praying to Buddha images or festival about Buddhism. They are excluded. The only festival that remains is New Year’s Day. Another way is I look for the activities that I think the students are interested apart from what is in the book. For example, I make the students find pictures of Muslim festivals and describe easily in 3-4 sentences. It can be holiday or attractions they have been or want to go. This can motivate them and make them want to learn very well. Local cultures, Yawi language and religion issues should be included in the teaching

content.”

Regarding the research question 2., focusing on the attitudes towards the challenges and instructional management to reflect the teachers' needs and circumstances. The results are as the following.

Needs and circumstances

- **Syllabus and material design**

As it is clearly noticed that Pattani, the focus area of this study, is the domain of Muslim people – people there mostly are Islam. However, the lesson used in the school and the national test were based on the mainstream one designed by the Ministry of Education, Thailand, which are implemented with all types of students and context. The contents in the lesson are quite far from the students' background knowledge which affects how students comprehend the lessons. The participants disclosed that it would be better if there are the lesson related to each context and culture, it could be utilized in the school or educational area where they share some similarity and differences can't cause any problems.

Responses of teachers mark a significant awareness in the consideration of a curriculum design and acquisition of educational objectives to fit with

the students' need. They put an emphasis on the content used in the class which should relate to students' real life and their local context. This illustrated by the discussion from one of the teachers: *"After my last lesson was not succeeded as I expected, I try to change the topic and some parts of content for students. First, I do some searching to make sure that the topics I will teach is suitable for students' need and interest. I skip some part from the textbooks which seem to make students bored and change it with their familiar information."*

For this matter, the Ministry of education should raise awareness in order to reconstruct the teaching content, learning materials to align with assessment for learning outcome based on the aims of decentralization determined by the educational core curriculum.

- **Teaching methodology**

In order to push the teachers to accomplish the goal of instruction in the beginning, the quality of teachers themselves should be considered. The opportunity to enhance the teachers' skills is vital for them such as further their study abroad and join the training to fulfill their competence in teaching. The training can relate to how to teach English more

effectively since most of them did not get a degree in English major or teaching English, so they lack of these kinds of skill. One more thing that the participants mentioned is using technology in teaching.

- **Establishing collaboration between schools and local community**

The responds expressed a positive view of building the effective relationship with the local communities and all stakeholders. All of the teachers pointed out in the same way that even though that building strong collaboration between schools and the local community could not done smoothly owing to the unrest situation and different cultural backgrounds, it is regarded as the highly effective way to help them perform their instruction and education management successfully.

The challenges and instructional management of the English teachers who have taught in the primary schools of Pattani province as stated in the result section indicate reflect the teachers' needs and circumstances in many ways. The challenges post insecurity to their working life. Security is very crucial for every worker in all domains because all workers desire to work in a safe and protected atmosphere. It is regarded as a key factor that brings about the wellness of workers' life and enables the workers be

fully responsible for completing joy (Davies, 2011). The unrest situation occurred in Pattani province causes the Thai-Buddhist teachers lack a feeling of morale and affects their psychology state. The insecurity would increase the teachers' negative emotions to perform the effective work and reduce their encouragement or happiness in working. Along the same situation, if other employees have faced with the insecurity to their working life in the long-term period, it could impact several physical and mental health such as becoming anxiety or depression and finally decrease their self-esteem in completing their work. The insecurity, thus, is the main cause that renders the chronic problems, including encouragement and motivation in working, psychological problem, and failure of organization. Therefore, ensuring safety is a key concern to all organization, especially in educational context. Thai high school teachers are encouraged to develop their syllabus and assigned to undergo an assessment under the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) without reexamining the realistic language use and cultural content related the local dimension (James & Prout, 2015). Nevertheless, this may not fit in the local needs and circumstances as found in

the study. These could obviously be explained by the adjustment towards English teacher professional identity and sociocultural dimension. As Tajfel (1978) maintained, the professional identity is formed based on the new patterns of social identity that individuals define their own identities with regard to social groups and that such identifications work to protect and bolster self-identity. Professional identity is also affected by the social recognition as a member of professional community and the acquisition of specific knowledge and skills and the development of new values, attitudes and behaviors. The evidence is that the teachers have learned the students' L1, Yawi, in order to facilitate their teaching more effectively. The accommodation towards students' cultural identity by learning their language is one preferable way to do to develop the teachers' professional identity at the same time. According to Tajfel, the teacher professional identity, this term is often seen to be an everlasting process; one needs to develop constantly and adapt to new situations, development and changes in the area of education. Professional identity is created through one's beliefs and attitudes, values, motives and experiences through which individuals define themselves, in their current or

anticipated professional life. It is associated with the status and esteem, mastery, sense of belonging and attachment and culture's impact. In the case of moving from a school to teach at the new local context environment, the transition may interfere with their professional identities and affect their pedagogies and teaching approaches (Cross, 2010). Therefore, it is necessary to promote English language teachers to foster the sociocultural awareness which means awareness of the societies and cultures of the target language, and therefore of the local contexts the language is used in.

Suggestions and Recommendations

This study aims to reveal the reflection of the Buddhist Thai Teachers of English about on their Challenges and instructional management in Pattani province in Thailand. The results indicate certain their challenges, management as well as their needs. As we can see obviously, the southern part of Thailand consists of diverse cultures and distinctive cultural identities that are very different from other parts of Thailand. According to the National Education Act of 1999, (Revised in 2002) (Liow, 2009; Ministry of Education, 2008), it was argued that an effective language policy need to be urgently developed if

Thai education want to remain and keep a harmonious multiethnic society in the southern provinces. In the view of Thai policy-makers, thus, teachers are considered as the crucial factors who empower the effective learning environment for students and bring good things in society through their pedagogical organization. This could refocus the belief of harmonious society for these provinces owing to the major population in this province are Muslims. They are strict to preserve their culture and value their identity with their Islamic religion for a long time (Liow, 2009). The main drivers of conflict are identified through the use of language and communication, especially by means of education in local schools (Engvall and Andersson, 2014). Thus, in Thai educational setting, potential non-native teachers of English are one of the crucial factors who have contributed to effective educational environment through their teaching strategies, experience and particularly dedication.

A further qualitative study on English teachers' reflection of their lived-experience and teaching practices towards other marinated places of Thai educational context should be paid attention more, especially where the students that area who have different linguistic and cultural

backgrounds, particularly under the unrest circumstances. Clearly, a gap in research exists, and teachers as the grassroots of the educational system should be taken more consideration. This may include a study of their perceptions toward language syllabuses and their role in language teaching and learning.

REFERENCES

- Baker, S. E., & Edwards, R. (2012). **How many qualitative interviews is enough**. Retrieved from <http://eprints.ncrm.ac.uk/2273/>
- Brooks, M. C. (2014). **School principals in Southern Thailand: Exploring trust with community leaders during conflict**. Retrieved from http://www.academia.edu/7638125/School_principals_in_Southern_Thailand_Exploring_trust_with_community_leaders_during_conflict# [2014, 19 Jul.]
- Chayaratheee, S., & Waugh, R. F. (2006). **Teaching English as a Foreign Language to Grade 6 students in Thailand: Cooperative learning versus Thai communicative method**. EDU-COM 2006 International Conference. (120-131). Perth Western, Australia: Edith Cowan University.
- Crystal, D (2003). **English as a Global Language. 2nd edition**. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Engvall, A., & Andersson, M. (2014). The dynamics of conflict in southern Thailand. **Asian Economic Papers**, 13(3), 169-189.
- Farrungsang, B. (2008). The research in educational policy of the government in check Southern border provinces (1997-2007). **Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus**, 19(2), 29-43.
- James, A., & Prout, A. (2015). **Constructing and reconstructing childhood**. England: Routledge.
- Jory, P. (1999). Political decentralization and the resurgence of regional identities in Thailand. **Australian Journal of Social Issues (Australian Council Of Social Service)**, 34(4), 337-352.
- Graddol, D. (2006). **English next: Why global English might mean the end of English as a foreign language**. England: British council.
- Hilado-Deita, H. C. (2015). History of English language teaching: A glimpse of Thailand scenario. **Sripatum University Journal**, 12(1), 16-26.

- Kirkpatrick, A. (2008). English as the official working language of the Association of Southeast Asian Nations (ASEAN): Features and strategies. **English Today**, 24(2), 27-34.
- Kirtikara, K. (2001). **Higher education in Thailand and the national reform roadmap**. Invited paper presented at the Thai-US Education Roundtable. Bangkok, January 9, 2001. Retrieved from <https://www.kmutt.ac.th/pi/backup/%20%20fileKK/higher%20Edu%20Reform520Roadmap.pdf>
- Liow, J. C. (2009). **Islam, education, and reform in Southern Thailand: Tradition & transformation**. Institute of Southeast Asian Studies.
- Liow, J. C., & Pathan, D. (2010). **Confronting ghosts: Thailand's shapeless southern insurgency** (p. 76). Lowy Institute.
- Methitham, P. (2014). **Survey the landscape of ELT in Thailand: Offering new possibility for change**. In The 2014 WEI International academic conference proceedings (26-34). Budapest: The West East Institute.
- Ministry of Education. (2008). **The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D.2008)**. Bangkok: Kurusapa Ladpraob Publishing.
- Noom-Ura, S. (2013). English-Teaching Problems in Thailand and Thai Teachers' Professional Development Needs. **English Language Teaching**, 6(11), 139-147.
- Noopong, D. (2002). **English teaching problems and the needs for professional development of teachers of English in education extended schools under the jurisdiction of the Office of Primary Education**. English Program.
- Prasartpornsirichoke, J., & Takahashi, Y. (2013). **Assessing inequalities in Thai education (No. 3-2)**. Hiroshima University, Graduate School for International Development and Cooperation (IDEC).
- Premsirat, S., & Samoh, U. (2012). Planning and implementing Patani Malay in bilingual education in Southern Thailand. **Journal of the Southeast Asian Linguistic Society**, (5), 85-96.
- Tajfel, H. E. (1978). **Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations**. Academic Press.
- Watson Todd, R. (2007). **The impact of evaluation on Thai ELT**. Proceedings of the 12th ESEA international conference: Trends and directions (118-127). Bangkok: KMUTT.
- .....

Research Article

คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

SUARNABHUMI AIRPORT SERVICE QUALITY UNDER CORONAVIRUS 2019 CIRCUMSTANCES

ปณณธร เสกสรรค์^{1*} นปภา ภัทรกมลพงษ์² และ อรรถพล ม่วงสวัสดิ์³

¹ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน
สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

²กองวิชาภาษาอังกฤษเทคนิคการบิน สถาบันการบินพลเรือน กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³นักวิชาการอิสระ

Punnathorn Seksarn^{1*}, Napapa Pataragamonepong² and Attapol Moungsawad³

¹Master of Management in Aviation, Civil Aviation Training Center,
Suranaree University of Technology

²Department of English language and aviation support, Civil Aviation Training Center,
Bangkok, Thailand

³Independent scholar

*E-mail: Punnathorn.seksarn@gmail.com

Received: 2022-03-21

Revised: 2022-05-11

Accepted: 2022-05-11

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิของผู้โดยสารสัญชาติไทยในการใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้โดยสารสัญชาติไทยเพศชายและหญิง อายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปที่มาใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเพื่อเดินทางภายในประเทศอย่างน้อย 1 ครั้ง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 – กุมภาพันธ์ 2564 จำนวน 400 คน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิโดยรวมทุกด้านในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้คุณภาพการบริการ

ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูง โดยด้านการให้ความมั่นใจมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ 4.05 ด้านการดูแลเอาใจ 4.03 ด้านความน่าเชื่อถือ 4.00 และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ 3.94 เรียงตามลำดับ

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า (1.) อายุ และสถานภาพที่แตกต่างกันมีการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2.) อายุที่แตกต่างกันมีการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: คุณภาพการบริการ ไวรัสโคโรนา 2019 ท่าอากาศยานในประเทศไทย

ABSTRACT

The objective of this study was to investigate the perception of Thai passengers towards the quality of service at Suvarnabhumi Airport during the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) situation. This study employed a quantitative method using a survey with questionnaires to collect data from 400 Thai passengers, both males and females, aged over 18 years old, who had a domestic flight from Suvarnabhumi Airport at least once between February 2020 and February 2021.

The results of this research revealed that the respondents had a high perception level of the service quality in every aspect, on an average of 4.03. When considered in each aspect, the perception level was also at a high level in terms of assurance on an average of 4.09, tangibles at 4.05, empathy at 4.03, reliability at 4.00, and responsiveness at 3.94, respectively.

The hypothesis test results revealed that (1.) the difference in age and marital status indicated a statistically significant difference in the perception level of the service quality in terms of tangibles, reliability, responsiveness, and overall aspects with statistical significance at the 0.05 level. (2.) the difference in age indicated a statistically significant difference in the perception level of the service quality in terms of assurance and empathy with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Service Quality, Coronavirus 2019, Airport in Thailand

บทนำ

ธุรกิจการบินเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย เนื่องจากเป็นธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องต่อเนื่องกับภาคการท่องเที่ยวซึ่งสร้างมูลค่ามหาศาลให้แก่ประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN economic community) ทำให้ผู้มีความต้องการใช้บริการเครื่องบินในการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวทำธุรกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศมากยิ่งขึ้น ส่งผลทำให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางธุรกิจการบินในภูมิภาคเนื่องจากมีทำเลที่ตั้งอันเป็นจุดแข็ง ด้วยเหตุนี้ธุรกิจการบินจึงมีมูลค่าเพิ่มสูงอย่างมีนัยสำคัญส่งผลต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ในการนี้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) ผู้ประกอบธุรกิจท่าอากาศยานของประเทศไทย 6 แห่งโดยมีท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเป็นหลัก ทั้งนี้ ก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีผู้โดยสารใช้บริการมากที่สุด คือ 64.71 ล้านคน/ปี แบ่งเป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 52.69 ล้านคน/ปี และผู้โดยสารภายในประเทศ 12.02 ล้านคน/ปี มีเที่ยวบินทั้งสิ้น 378,900 เที่ยวบิน/ปี (C. Bunluesintu, Personal Communication, January 7, 2021) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลทำให้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีจำนวนปริมาณเที่ยวบินและผู้โดยสารลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 เป็นต้นมา (C. Bunluesintu, Personal Communication, January 7, 2021)

วันที่ 2 กรกฎาคม 2563 สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท.) ได้ออกประกาศเรื่อง เงื่อนไขในการอนุญาตให้อากาศยานทำการบินเข้าออกประเทศไทย (ฉบับที่ 2) ตามประกาศดังกล่าว กำหนดให้อากาศยานที่ขนส่งบุคคลสามารถทำการบินมายังท่าอากาศยานในประเทศไทย รวมถึงบุคคลจะเดินทางเข้าประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประกาศของ กพท. เพื่อให้การดำเนินการตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางการปฏิบัติตามคำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ 7/2563 วันที่ 30 มิถุนายน 2563 และข้อกำหนด กฎหมายที่เกี่ยวข้องของ (Civil Aviation Authority of Thailand, 2020)

แม้ว่าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิจะได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้จำนวนเที่ยวบินและผู้โดยสารที่ลดลงแตกต่างไปจากเดิม ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ยังคงมุ่งมั่นรักษาคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐานสูงสุด โดยมีการประสานการทำงานกับกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสายการบินและผู้ปฏิบัติงานภายในสุวรรณภูมิ เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกันให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาล เช่น การตั้งจุดคัดกรองของด่านควบคุมโรคติดต่อระหว่างประเทศ การจัดเตรียมพื้นที่ปฏิบัติการตรวจหาเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วยระบบการตรวจหาสารคัดหลั่งทางพันธุกรรม หรือ PCR ที่มีความรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ ยังจัดเตรียมห้องพักคอยสำหรับผู้โดยสารรอผลตรวจ ภายในห้อง

ดังกล่าวมีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ จัดที่นั่งให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมทั้ง มีห้องน้ำและสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้ง การกรอกข้อมูลในเอกสารที่กำหนดเพื่อการติดตั้ง แอปพลิเคชันติดตามตัว รวมถึงการดำเนินการ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้โดยสาร สัญชาติไทยยังคงต้องผ่านกระบวนการควบคุม การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตามมาตรการ ของรัฐและเข้ารับการกักตัวในสถานที่รัฐจัดเตรียม ไว้ให้เป็นระยะเวลา 14 วัน

นอกจากนี้เพื่อเป็นการรักษาคุณภาพ การบริการภายในอาคารผู้โดยสารได้มีการตั้ง จุดตรวจคัดกรองอุณหภูมิร่างกายของผู้ที่เข้ามา ในอาคารผู้โดยสารทุกคน และขอความร่วมมือ ให้ผู้โดยสารและผู้ให้บริการทุกคนต้องถือปฏิบัติ ตามวิถีชีวิตปกติรูปแบบใหม่เมื่ออยู่ภายในอาคาร ผู้โดยสาร และพื้นที่ท่าอากาศยานอย่างเคร่งครัด โดยการเว้นระยะห่างทางสังคมเพื่อลดความแออัด ในพื้นที่ให้บริการ และกำหนดให้ผู้โดยสาร ผู้ใช้ บริการ รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานทุกคนต้อง สวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่อยู่ในอาคาร ผู้โดยสาร เพื่อเป็นการช่วยยับยั้งการแพร่ระบาด เชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ส่งผลต่อความคาดหวังของผู้โดยสาร ในเรื่องการให้บริการของสนามบินต่อผู้โดยสาร ดังนั้น ท่าอากาศยานควรมุ่งเน้นศึกษาความคิดเห็น จากผู้โดยสารในด้านการรับรู้คุณภาพการบริการ ควบคู่ไปกับการลดภัยในการเดินทางว่า มาตรการที่ท่าอากาศยานนำมาใช้มีความเหมาะสม มากน้อยเพียงใด และสามารถแก้ไข ปรับปรุง

ในประเด็นใดให้ดียิ่งขึ้นไปจากเดิมได้หรือไม่ ผลการศึกษาดังกล่าวจะสามารถนำไปปรับปรุง พัฒนาระบบการให้บริการแบบวิถีใหม่ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านการสาธารณสุข ระหว่างประเทศในการเดินทาง นอกจากนี้ งานวิจัยที่มุ่งเน้นไปในเรื่องการรับรู้คุณภาพ การบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ยังไม่มีปรากฏอยู่

ตามเหตุผลที่กล่าวในข้างต้น ผู้ศึกษา จึงสนใจศึกษาคุณภาพการบริการของท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้ ทราบถึงความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการ ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิของผู้โดยสาร สัญชาติไทยในการใช้บริการท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาการบริหารและจัดการ ท่าอากาศยานในอนาคต และสนับสนุนบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการนำ นโยบายด้านสาธารณสุขมาใช้ในการควบคุม การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อไปภายภาคหน้า

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพ การบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ของผู้โดยสารสัญชาติไทยภายใต้สถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการสำรวจช่วยสนับสนุน บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายด้านสาธารณสุขมาใช้ควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับแนวทางการรักษามาตรฐานคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำนโยบายเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้โดยสารที่มาทำการบินที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รวมถึงปรับใช้ในท่าอากาศยานอื่น ๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของ ทอท. ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อไปในอนาคต

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ทำเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้โดยสารสัญชาติไทยอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งได้มาใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเพื่อเดินทางภายในประเทศอย่างน้อย 1 ครั้ง ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 - กุมภาพันธ์ 2564 ใช้สูตรของ Cochran ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์แม่นยำมากขึ้นจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน

2. ด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น

1) ตัวแปรต้น ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา

สูงสุด รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน และความคิดเห็นของผู้โดยสารต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ตามกรอบแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความน่าเชื่อถือ 2. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ 3. ด้านการให้ความมั่นใจ 4. ด้านการดูแลเอาใจใส่ 5. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ โดยผู้ศึกษาได้ประยุกต์กับกรอบแนวคิดด้านการประเมินคุณภาพการบริการท่าอากาศยานของ Airports Council International (ACI) ซึ่งวัดความพึงพอใจของผู้โดยสารเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการในด้านต่าง ๆ ของสนามบิน

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษา เริ่มตั้งแต่เดือนมกราคม - พฤศจิกายน พ.ศ. 2564

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับธุรกิจบริการและคุณภาพการบริการ (Service Business and Service Quality) ธุรกิจบริการนั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นธุรกิจที่มีบทบาทความสำคัญทุกประเทศในโลก เนื่องจากธุรกิจบริการมีความสำคัญ สร้างความเจริญก้าวหน้าทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ธุรกิจบริการต่าง ๆ เช่น การโรงแรม ร้านอาหาร ร้านกาแฟ โรงพยาบาล บริการส่งของ และอื่น ๆ เป็นต้น นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 ธุรกิจบริการได้มีบทบาทสำคัญควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมการผลิตในการพัฒนาประเทศ ส่งผลทำให้ธุรกิจบริการ

มีอัตราการแข่งขันที่สูง ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ ต่างต้องแสวงหากลยุทธ์ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในองค์กรให้ทันกับอัตราการเติบโตในธุรกิจบริการ อีกทั้งยังต้องสร้างให้เกิดประสบการณ์อันน่าประทับใจให้แก่ลูกค้าอีกด้วย

ธุรกิจบริการ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลากหลาย เช่น การกระทำที่สร้างมูลค่า และอำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า การกระทำเหล่านั้น จะถูกนำเสนอในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมและทำให้ผู้รับบริการรู้สึกพึงพอใจบริการ ไม่สามารถจับต้องได้และแตกต่างจากสินค้า เพราะไม่มีการโอนย้าย กรรมสิทธิ์จากผู้หนึ่งไปยังอีกผู้หนึ่ง (Ratanavirakul, 2008)

แนวทางการประเมินคุณภาพการบริการของธุรกิจบริการ นักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้พัฒนากรอบแนวคิดเครื่องมือในการวัดคุณภาพการบริการไว้ โดย Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) เป็นผู้เริ่มต้นแนวคิดในเรื่องการวัดคุณภาพการบริการ ได้ทบทวนงานวิจัยในอดีตและสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพการบริการที่เป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือชี้วัดสำหรับประเมินคุณภาพการบริการที่เรียกว่า SERVQUAL ซึ่ง SERVQUAL เป็นแนวคิดพื้นฐานมาจากแบบจำลองช่องว่างการบริการ (Service GAP Model) คุณภาพการบริการที่ลูกค้ารับรู้ (Perceived service quality) เกิดจากความไม่สมมาตรกันระหว่างความคาดหวังของลูกค้าที่มีต่อการบริการ (Customer's expectation) กับคุณภาพการบริการที่ลูกค้าได้รับ (Actual service performance) ซึ่งความไม่สมมาตรดังกล่าวสามารถเกิดจากช่องว่าง ช่องดังกล่าว

ได้นำเสนอปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความคาดหวังของลูกค้าที่มีต่อการบริการโดยแบ่งปัจจัยออกเป็น 10 ปัจจัย ในภายหลัง ได้ปรับปรุงปัจจัยในการประเมินโดยตัดคำถามบางส่วนที่ซ้ำซ้อนออกไป โดยมีเกณฑ์ในการวัด 5 มิติ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ (1) ด้านความน่าเชื่อถือ (Reliability) (2) ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ (Responsiveness) (3) ด้านการให้ความมั่นใจ (Assurance) (4) ด้านการดูแลเอาใจใส่ (Empathy) (5) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangible)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรลักษณะทางประชากรนั้นมีความน่าสนใจในการศึกษาเนื่องจากความหลากหลายความแตกต่างรายบุคคล ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ สถานภาพสมรส รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ นำไปสู่ความคิดทัศนคติ พฤติกรรม ที่แสดงออกแตกต่างกันออกไป และยังมีความเชื่อมโยงกันในเชิงและผลอีกด้วย จึงควรนำมาใช้ในการจัดกลุ่มลูกค้า

สมมติฐานในการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐาน ดังนี้

1) เพศที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

2) อายุที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

3) สถานภาพที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยาน

สุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

4) ระดับการศึกษาสูงสุดที่ต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

5) รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนที่ต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการศึกษา

ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิด ตามภาพที่ 1 ดังนี้

ตัวแปรต้น

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพ
4. ระดับการศึกษาสูงสุด
5. รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน

ตัวแปรตาม

คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

1. ด้านความน่าเชื่อถือ
2. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ
3. ด้านการให้ความมั่นใจ
4. ด้านการดูแลเอาใจใส่
5. ความเป็นรูปธรรมของการบริการ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การค้นคว้าอิสระเรื่อง “คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” เป็นการค้นคว้าอิสระเชิงปริมาณ (Quantitative research) ระเบียบวิธีการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. วิธีการค้นคว้าอิสระ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน มีระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่เดือนเมษายน - พฤษภาคม 2564 จากนั้นผู้ศึกษาได้นำข้อมูล มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยสมบูรณ์ โดยมีรายละเอียดดังขั้นตอน ต่อไปนี้

1) ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการ คุณภาพ การบริการ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนด คำนิยาม ตัวแปรและสร้างแบบสอบถาม

2) ร่างแบบสอบถามโดยใช้แนวคิด เรื่องคุณภาพการบริการด้วยเครื่องมือประเมิน คุณภาพการบริการแบบ SERVQUAL ซึ่งคำถาม จะครอบคลุมมิติทั้ง 5 ด้านที่ใช้กำหนดคุณภาพ บริการ คือ ความน่าเชื่อถือ การให้ความมั่นใจ ความเป็นรูปธรรมของบริการ การดูแลเอาใจใส่ และการตอบสนองต่อผู้รับบริการ

3) หลังจากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่าน กระบวนการทดสอบเครื่องมือแล้วนำมาจัดทำ แบบสอบถามออนไลน์เพื่อใช้ดำเนินการเก็บข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ศึกษา ไม่ทราบขนาดประชากรที่แน่นอนจึงใช้สูตรของ Cochran กรณีไม่ทราบสัดส่วนของประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ตามสูตร

ผู้ศึกษาได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 385 คน เพื่อให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์แม่นยำ มากขึ้น ผู้ศึกษาจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 400 คน เมื่อได้ กลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแล้ว ผู้ศึกษากำหนดวิธีการ สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) และเก็บแบบสอบถาม ผ่านแบบสอบถามออนไลน์จนครบตามจำนวน ที่ต้องการ

3. ตัวแปรและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถาม ออนไลน์ (Online Questionnaire) โดย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) คำถามคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง ในการเก็บข้อมูล โดยคัดกรองกลุ่มตัวอย่าง จากการใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอย่างน้อย 1 ครั้งในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 - กุมภาพันธ์ 2564 เป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

2) คำถามเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิตามกรอบแนวคิดของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) ซึ่งทำการปัจจัยวัดคุณภาพการบริการออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความเป็นรูปธรรมของการบริการ ความน่าเชื่อถือการตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความมั่นใจ การดูแลเอาใจใส่ และคำถาม ในเรื่องคุณภาพการบริการของท่าอากาศยาน ในภาพรวม ประยุกต์กับกรอบแนวคิดด้านการ ประเมินคุณภาพการบริการท่าอากาศยานของ ACI ซึ่งวัดความคิดเห็นของผู้โดยสารเกี่ยวกับคุณภาพ การให้บริการในด้านต่างๆของสนามบิน การออกแบบ และสร้างแบบ สอบถามความคิดเห็นมีการกำหนด อัตราส่วนประเมินค่าความคิดระดับการรับรู้คุณภาพ การบริการเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (Saiyos & Saiyos, 1995) ดังนี้

5 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย มากที่สุด

4 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก

3 มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ปานกลาง

2) มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยน้อย

1) มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด

จากนั้นผู้ศึกษาจะรวบรวมคำตอบที่ได้จากผลสำรวจมาทำการหาค่าเฉลี่ยและนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายข้อมูลระดับการรับรู้ต่อคุณภาพการบริการโดยใช้เกณฑ์ของ Best (1977) ซึ่งมีสูตรว่า คะแนนมาก - คะแนนน้อยหารด้วยจำนวนชั้น ได้ช่วงห่างของค่าเฉลี่ย

3) คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิแบบสำรวจรายการ (Checklist)

4) คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้ส่วนบุคคล ต่อเดือนเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษารุ่นนี้เป็นขั้นตอน ดังนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากแบบสอบถามออนไลน์ โดยผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่ได้ไปตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของการตอบแบบสอบถามก่อนนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ข้อมูลส่วนนี้ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า เช่น เอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลประกอบการศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อสร้างเครื่องมือในการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเพื่อทดสอบสมมติฐานนั้น ผู้ศึกษาได้ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างและคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

2. การวิเคราะห์ สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential statistics analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานซึ่งในการศึกษารุ่นนี้จะใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ผลทางสถิติ ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ Independent Sample t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน ใช้ทดสอบสมมติฐานเรื่องเพศที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Anova) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มและเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe ใช้ทดสอบสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (รวมทุกด้าน)

คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	4.05	0.77	เห็นด้วยมาก
ด้านความน่าเชื่อถือ	4.00	0.87	เห็นด้วยมาก
ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ	3.94	0.89	เห็นด้วยมาก
ด้านการให้ความมั่นใจ	4.09	0.83	เห็นด้วยมาก
ด้านการดูแลเอาใจใส่	4.03	0.86	เห็นด้วยมาก
รวมทุกด้าน	4.03	0.79	เห็นด้วยมาก

จากข้อมูลตารางที่ 1 พบว่า คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phuwapatchaikit (2016) และ Chantavai (2001) พบว่า ปัจจัยคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการรักษามาตรฐานระดับคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่ผ่านมาอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม แม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะ

พัฒนาระดับคุณภาพการบริการให้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีและมีมาตรฐานอยู่ในระดับสากลโดยพยายามนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ภายในท่าอากาศยานเพื่อให้ผู้โดยสารได้รับการบริการที่ดีและเกิดความปลอดภัยเช่น AOT Airport Application, เครื่องเช็คอินบัตรโดยสารอัตโนมัติ เครื่องรับกระเป๋าสัมภาระอัตโนมัติ เทคโนโลยีที่ใช้ยืนยัน/พิสูจน์ตัวตนบุคคลโดยนำลักษณะทางกายภาพมาให้บริการอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อตอบสนองผู้โดยสารในเรื่องคุณภาพการบริการควบคู่ไปกับการดำเนินงานตามหลักมาตรฐานและข้อกำหนดตามที่ สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท.) กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละด้านของคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิพบว่า ทั้ง 5 ด้านของคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอยู่ในระดับเห็นด้วยมากโดยมีลำดับดังนี้ ด้านการให้ความมั่นใจ เป็นด้านที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 รองลงมาคือด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ตามด้วยด้านการดูแลเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และด้านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ผลการทดสอบสมมติฐานดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Panprem (2015) และงานวิจัยของ Anusit (2018) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยานดอนเมือง โดยผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการบริการด้านความเชื่อมั่นต่อผู้โดยสารมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในตัวแปรคุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน สะท้อนให้เห็นถึงลำดับความสำคัญของตัวแปรด้านคุณภาพการบริการที่ผู้บริหารท่าอากาศยานควรมุ่งเน้นพัฒนาตามลำดับความสำคัญและสะท้อนให้เห็นถึงว่าที่ผ่านมาท่าอากาศยานของ ทอท. โดยเฉพาะท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีการดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในด้านความมั่นใจได้เป็นอย่างดีอยู่แล้วไม่ว่าจะในเรื่องการดำเนินการตามมาตรการต่าง ๆ โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังคงสามารถรักษาระดับมาตรฐานคุณภาพการบริการได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ในด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ แม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดใน 5 ด้าน จึงเห็นควรให้เร่งดำเนินการปรับปรุงด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ หรือผู้โดยสารทันที โดยปรับให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาและรักษาคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิต่อไป การรักษาระดับคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิให้ดียิ่งขึ้นในสถานการณ์ที่ยังคงมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คงเป็นไปได้ยากหากจะมุ่งเน้นให้พนักงาน ของ ทอท. ที่ปฏิบัติงานท่าอากาศยานสุวรรณภูมิเคร่งครัดมาตรการเพียงหน่วยงานเดียว การที่จะทำให้มาตรการควบคุมให้มีการบูรณาการเข้ากับแนวทางการดำเนินงานด้านคุณภาพการบริการให้ดีขึ้นได้นั้นต้องช่วยกันทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เช่น เจ้าหน้าที่สายการบินซึ่งมีการพบเจอและมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้โดยสารที่มาใช้บริการค่อนข้างมาก จะต้องสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับขั้นตอนและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับสายการบินและมาตรการแนวทางการปฏิบัติที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด คือ (1) การเว้นระยะห่าง (Distance) การสวมหน้ากาก (Mask) การหมั่นล้างมือ (Hand washing) การตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย (Testing) และการลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชันไทยชนะ (Thai Chana) ซึ่งใช้กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดตัวอ่อนแนวทางการปฏิบัติที่กล่าวไปในข้างต้นคือ DMHTT โดยจากข้อมูลการศึกษา

พบว่า คุณภาพการบริการด้านการดูแลเอาใจใส่ ในประเด็นเจ้าหน้าที่สายการบินมีความเอาใจใส่ และแนะนำท่านเกี่ยวกับมาตรการการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับการเดินทางด้วยเครื่องบินเป็นอย่างดี รวมถึงคุณภาพการบริการด้านการตอบสนองต่อผู้ให้บริการในประเด็นเจ้าหน้าที่สายการบินมีความพร้อมที่จะแนะนำท่านเกี่ยวกับมาตรการการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การเดินทางด้วยเครื่องบินได้ทันท่วงที และคุณภาพการบริการด้านความน่าเชื่อถือ ในประเด็นเจ้าหน้าที่สายการบินให้คำแนะนำ และตอบข้อสงสัยของผู้โดยสารเกี่ยวกับข้อมูลการปฏิบัติเรื่อง DMHTT ได้ พบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 4.05 4.03 และ 4.00 ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นล้วนแล้วแต่อยู่ในเกณฑ์การดำเนินการที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chantavai (2021) ที่ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งกล่าวว่า การที่เจ้าหน้าที่มีจิตใจที่พร้อมให้บริการเข้าช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ตอบคำถามนั้นทำให้ผู้โดยสารรู้สึกได้รับการตอบสนอง

อย่างทันท่วงที นอกจากนี้การที่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถที่ดีตามที่ได้มอบหมายนั้นสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้โดยสาร ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว และช่วยส่งเสริมให้ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสามารถรักษาคุณภาพการบริการได้เป็นอย่างดี ดังนั้นหาก ทอท. ในฐานะผู้ดำเนินงานสนามบิน หากมีมาตรการการดำเนินการเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือแผนการยกระดับคุณภาพการบริการควรประชาสัมพันธ์ ข้อมูลแผนการดำเนินงานหรือการแนวทางการแก้ไขปัญหา ข้อขัดข้องต่าง ๆ ให้กับสายการบินและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ได้รับทราบบูรณาการแนวทางการทำงานกันให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อที่จะสามารถให้ข้อมูลต่อไปยังผู้โดยสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและไปในทิศทางเดียวกันกับที่ ทอท. มีความตั้งใจในการดำเนินงาน และเพื่อรักษา ระดับคุณภาพการบริการรวมถึงเพื่อพัฒนาการบริการให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

ตารางที่ 2 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ (n = 400)

ระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้าน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
21 – 30 ปี	138	3.87	0.84
31 – 40 ปี	140	4.12	0.68
41 – 50 ปี	57	4.25	0.69
50 ปีขึ้นไป	65	3.98	0.88

ตารางที่ 3 แสดงจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพ (n=400)

ระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้าน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
โสด	277	3.95	0.79
สมรส	95	4.21	0.78
หย่าร้าง/หม้าย	28	4.18	0.63

ตารางที่ 4 การทดสอบความแตกต่างของระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

การรับรู้คุณภาพการบริการ ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้าน	แหล่ง ความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	7.801	3	2.60	4.252	.006**
	ภายในกลุ่ม	242.139	396	.61		
	รวม	249.939	399			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 การทดสอบความแตกต่างของระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้านของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ

การรับรู้คุณภาพการบริการ ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมทุกด้าน	แหล่ง ความแปรปรวน	ss	df	MS	F	Sig
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	5.288	3	2.64	4.29	.014**
	ภายในกลุ่ม	244.652	396	.61		
	รวม	249.939	399			

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้จากตารางที่ 2 - 5 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานยัง พบว่า อายุและสถานภาพที่แตกต่างกันมีการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunyasmit (2007) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้โดยสารชาวไทยของสายการบินไทยแอร์เอเชีย ที่มีต่อการให้บริการของสายการบินไทยแอร์เอเชีย ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ สถานภาพที่ต่างกันมีระดับความพึงพอใจในการใช้บริการของสายการบินไทยแอร์เอเชียแตกต่างกัน และ Boonmuang (2010) ที่ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นตามมาตรการรักษาความปลอดภัย กรณีศึกษา อาคารผู้โดยสารในประเทศ ณ ท่าอากาศยานดอนเมืองผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้แตกต่างกัน ส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพให้บริการของเจ้าหน้าที่ตรวจค้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันนั้นเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรับรู้คุณภาพการบริการซึ่งผู้ดำเนินงานสนามบินควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องความแตกต่างช่วงอายุ และสถานภาพ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ไม่ควรละเลย เพราะความแตกต่างของช่วงอายุซึ่งมีผลต่อความต้องการที่ต่างกัน เช่น คนโสดอาจนิยมเดินทางคนเดียวหรือเดินทางกับเพื่อน ในขณะที่เป็นกลุ่มหมู่คณะอาจต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างไปจากกลุ่มที่มีสถานภาพ

แต่งงานแล้วอาจมีลูกเล็กหรือมีครอบครัวใหญ่ที่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกที่แตกต่างไปจากกลุ่มคนโสด หากท่าอากาศยานสามารถมองเห็นและพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างออกไปและออกแบบการบริการให้เหมาะสมจะทำให้สามารถครองใจผู้โดยสารได้ทุกกลุ่มและส่งผลกระทบต่อระดับการรับรู้คุณภาพการบริการที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างมีต่อคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิรวมทุกด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สะท้อนให้เห็นว่าท่าอากาศยานสุวรรณภูมิมีการนำนโยบายด้านสาธารณสุขและการดำเนินการบริหารจัดการตามข้อกำหนดของ กพท. ได้อย่างเหมาะสม สามารถรักษามาตรฐานคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วในปัจจุบัน นอกจากนี้ ประเด็นแต่ละด้านในการบริหารคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิด้านการให้ความมั่นใจ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับเห็นด้วยมากทั้ง 4 ประเด็น มีค่าเฉลี่ยเกินกว่า 4.00 ทั้งหมด ยกเว้น คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ แม้ว่าจะอยู่ในระดับเห็นด้วยมากแต่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ซึ่งน้อยกว่าตัวแปรในด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการนำผลที่ได้จาก

การศึกษานี้ไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิในด้านการตอบสนองต่อลูกค้าให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องระบบการเช็คอิน ภาพรวมของความสะอาดการตรวจสอบตามมาตรการป้องกันแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งผู้โดยสารอาจยังไม่ได้การตอบสนองจากท่าอากาศยานที่เพียงพอกับระดับความคาดหวัง โดยอาจเพิ่มจุดติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ต ปรับปรุงเครือข่ายการเชื่อมต่อ สัญญาณโทรศัพท์มือถือที่พบในท่าอากาศยานให้ทั่วถึง และมีการขึ้นข้อความหรือป้ายเพื่อสร้างการตระหนักรู้ เน้นย้ำถึงความตั้งใจของท่าอากาศยานที่ได้ดำเนินการตามมาตรฐานป้องกันตามที่ กพท. และกระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศไว้และดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้โดยสารที่มาใช้บริการเกิดความมั่นใจในการรับบริการ และส่งผลให้ ค่าคะแนนความพึงพอใจในการใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอยู่ในเกณฑ์ที่สูงขึ้น

2. จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในเรื่องอายุ และสถานภาพที่แตกต่างกันมีการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน จากผลดังกล่าว บริหารท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสามารถนำข้อมูลผลจากการศึกษาในครั้งนี้ไปพัฒนาการให้บริการกับผู้โดยสารในแง่การสื่อสารการตลาดให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้โดยสารที่มีอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัย Generation Z ที่มีความสนใจด้านเทคโนโลยีค่อนข้างสูง โดยท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอาจเพิ่ม

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาให้มากขึ้น มุ่งเน้นการใช้แอปพลิเคชันผ่านระบบในโทรศัพท์ ให้สามารถประยุกต์ข้อมูลการให้บริการ และข้อมูลผู้โดยสารเข้าด้วยกันให้มากขึ้น หรือหากต้องการเน้นเพิ่มระดับการรับรู้คุณภาพการบริการของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้แก่กลุ่มคนโสด ที่มาใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่มีจำนวนมาก อาจเพิ่มเทคโนโลยีในเรื่องการจัดการเครื่องเช็คอินบัตรโดยสารอัตโนมัติ เครื่องรับกระเป๋าสัมภาระอัตโนมัติ การนำระบบหรือเทคโนโลยีที่ใช้ยืนยันอัตลักษณ์บุคคล (Biometric) มาใช้งานให้อย่างรวดเร็ว และลดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้โดยสาร คาดว่าหากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสามารถจัดหาเทคโนโลยีได้รวดเร็วเหมาะสมต่อสถานการณ์ปัจจุบันจะทำให้ผู้โดยสารที่มาใช้บริการ เกิดความรู้สึกปลอดภัย อีกทั้งยังได้รับการบริการที่เหนือความคาดหมาย ได้รับความสะอาดสบายแม้ว่าจะอยู่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และส่งผลต่อการพัฒนาท่าอากาศยานในภาพรวมให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษานี้มีข้อจำกัดในด้านกรณีตัวอย่างที่ใช้เป็นท่าอากาศยานขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียวส่งผลให้ผลการศึกษามีข้อจำกัดในการนำไปเปรียบเทียบกับท่าอากาศยานอื่น ๆ ซึ่งมีขนาดแตกต่างออกไป หรือมีทำเลภูมิศาสตร์ที่ตั้งแตกต่างออกไป ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะให้ทำการศึกษาในลักษณะเดียวกัน

กับท่าอากาศยานในต่างประเทศ หรือท่าอากาศยาน ที่มีขนาดกลาง และขนาดเล็กเพื่อเปรียบเทียบ ผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะก่อให้เกิด การต่อยอดองค์ความรู้เรื่องคุณภาพการบริการ

ของท่าอากาศยานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่กว้างขวางขึ้น ต่อไป

REFERENCES

- Anusit, P. (2018). **Factors influencing the passenger satisfaction towards the services of the employees at Don Mueang International Airport**, Independent study of Business Administration, Krirk University, Bangkok. (In Thai)
- Best, J. W. (1977). **Research in Education**. New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Boonmuang, C. (2010). **Passenger satisfaction toward service quality of investigating officer according to security measures: A case study at Domestic Terminal of Donmuang Airport**, Master's thesis of Business Administration, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani. (In Thai)
- Bunyasmith, K. (2007). **The Satisfaction of Thai Passengers of Thai AirAsia towards Service of Thai AirAsia**, Master's thesis, Eastern Asia University, Pathum Thani. (In Thai)
- Chantavai, T. (2021). **The service quality affecting user's satisfaction in Suvarnabhumi Airport**. Retrieved from <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sun18/6214070109.pdf> [2021, 12 Jun.] (in Thai)
- Civil Aviation Authority of Thailand, (2020). **The Notification on Conditions for Aircraft Permission to Enter Thailand (No.2)** Retrieved from <https://www.caat.or.th/th/archives/51887> [2021, 8 Jan,] (in Thai)
- Panprem, K. (2015). Guidelines for services quality development of Donmueng Airport (in the factor of responsiveness and empathy towards Thai passengers. **Ph.D. in Social Sciences Journal**, 5(1), 30-40. (In Thai)
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50.
- Phuwapatchaikit, V. (2016). **Service quality factors affecting satisfaction of Thai customers at Suvarnabhumi International Airport**, Independent study of Business Administration, Bangkok University, Bangkok. (In Thai)

Ratanavirakul, K. (2008). **Why hotels fall?**, Bangkok: Advance Hospitality Consultant.
(In Thai)

Saiyos, L., & Saiyos, A. (1995). **Educational research techniques**, Bangkok: Suweeriyasarn.
(In Thai)

Serirat S., & group (1995) **Marketing strategy and marketing management**, Bangkok:
Patana Publishing. (In Thai)

.....

อัตลักษณ์ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

THE IDENTITY OF LAI-RUE-FAI AT RASRI-SALAI, SISAKET PROVINCE

นิษฐา บุศบงศ์^{1*} พรรณพิลัย ทันทะรี² และ ปันนัตต์ ลำเพ็ญ³

^{1, 2, 3}หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ศรีสะเกษ ประเทศไทย

Niztha Butsabong^{1*}, Phanphilai Thantaree² and Punnatut Lumfuay³

^{1, 2, 3}Bachelor of Education Program in Dance Education, Sisaket Rajabhat University, Sisaket, Thailand

*E-mail: niztha.bb@gmail.com

Received: 2022-02-11

Revised: 2022-05-11

Accepted: 2022-05-11

บทคัดย่อ

อัตลักษณ์ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ และ 2. เพื่อศึกษาขั้นตอนการประกอบประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีไหลเรือไฟของชาวตำบลส้มป่อย เป็นประเพณีที่ชาวบ้านประกอบขึ้นในฮีตบุญเข้าพรรษา (บุญเดือนแปด) สืบต่อกันเป็นมรดกทางภูมิปัญญา มีขั้นตอนในการจัดพิธี โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงเวลา คือ ช่วงที่ 1 ช่วงเช้าของวันออกพรรษา ช่วงที่ 2 ช่วงเที่ยง-บ่ายของวันออกพรรษา และช่วงที่ 3 ช่วงเย็น-ค่ำ ของวันออกพรรษา ซึ่งในแต่ละช่วงจะมีองค์ประกอบที่แสดงถึงความเป็นอัตลักษณ์ทางภูมิปัญญาของชาวตำบลส้มป่อย อาทิ การฝากข้าวเหนียวดำ-ข้าวเหนียวแดง การเป่าสไน้ และเหล่าผีกินธง เป็นต้น ถึงแม้ว่าในบางห้วงเวลากิจกรรมบางส่วนจะถูกลดบทบาทลงหรือเลือนหายไปบ้างตามกาลเวลา ทว่าในปัจจุบันได้มีเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจ รักและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญา ได้ทำการรื้อฟื้นและสืบทอดประเพณีไหลเรือไฟของชาวตำบลส้มป่อย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรม และป้องกันการเสื่อมสลายทางวัฒนธรรมอย่างมั่นคง

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ ประเพณีไหลเรือไฟ ฮีตสิบสอง

ABSTRACT

There are two objectives that belong to the identity of the Illuminated Boat Procession (Lai Ruea Fai) of RasiSalai District, Sisaket Province as follows: 1. To study the history of the Illuminated Boat Procession of RasiSalai District, Sisaket Province. 2. To study the events of the Illuminated Boat based on qualitative research.

The study results found that the Illuminated Boat Procession was held by people in Sompoi subdistrict on the occasion of “Hitboon Khao Phansa (Buddhist Lent),” which was inherited as an intangible heritage. The ceremony is divided into three periods: the first period is in the morning, the second period is from midday to afternoon, and the third period is in the evening, at the end of Buddhist Lent. In each period, many behaviors represent the intellectual identity of the Sompoi subdistrict people, such as presenting black or red sticky rice to others, blowing the Snai (Buffalo horn), and the Ghosts eating flags, etc. Although some activities are made light or terminated with time, now, a group of the new young generation who are interested in, love, and cherish the intangible cultural heritage are trying to pull back and hold on to Sompoi subdistrict’s Illuminated Boat Procession to firmly protect cultural art and prevent cultural deterioration.

Keywords: Identity, The Illuminated Boat Procession, Hit Sib Song

บทนำ

จังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดท่องเที่ยวเมืองรองตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 600 กิโลเมตร ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำมูล-แม่น้ำชีตอนล่าง จึงมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และเกษตรกรรม มีชื่อเสียงในเรื่องของผลผลิตทางการเกษตร ครอบคลุมตั้งแต่ตอนเหนือเป็นทุ่งกุลาร้องไห้ มีการปลูกข้าวหอมมะลิทางตอนกลางซึ่งเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำมูล มีการปลูกหอมแดงและทางตอนใต้มีการปลูกทุเรียนภูเขาไฟ ปัจจุบันจังหวัดศรีสะเกษนั้นมีชื่อเสียงระดับประเทศ ถึงได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนปราสาทขอม

เนื่องจากเป็นดินแดนแห่งอารยธรรมขอมโบราณที่เคยเจริญรุ่งเรือง และยังคงหลงเหลือร่องรอยเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่ว่าถือเป็นแลนด์มาร์คของจังหวัด โดยเฉพาะปราสาทหินวัดสระกำแพงใหญ่ รวมไปถึงผามออีแดงที่สามารถชมทะเลหมอกระหว่างดินแดนไทย-กัมพูชา ซึ่งสามารถมองเห็นปราสาทเขาพระวิหารได้ ทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ (Boonsong et al., 2021, p. 310) เนื่องจากจังหวัดศรีสะเกษมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์มากมายพร้อมทั้งมีผลผลิตทางการเกษตรที่มี

ชื่อเสียงจึงทำให้เมืองรองนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากนั้นจังหวัดศรีสะเกษยังมีกลุ่มชนชาติพันธุ์อาศัยอยู่หลากหลายกลุ่ม หนึ่งในนั้นคือตำบลสัมป่อย อำเภอราชีไศล ตำบลสัมป่อยเป็นตำบลหนึ่งในเขตพื้นที่อำเภอราชีไศล โดยดั้งเดิมเป็นชุมชนที่เก่าแก่ ซึ่งเป็นชุมชนโบราณอีกชุมชนหนึ่งที่มีการตั้งชุมชน ในปี พ.ศ.2369 ประมาณ 181 ปี จากคำบอกเล่าสืบต่อกันมาจึงกล่าวได้ว่า ความเป็นมาของการตั้งชื่อหมู่บ้านนั้นเกิดจากมีต้นไม้ชนิดหนึ่งชื่อต้นสัมป่อยเกิดขึ้นอยู่มากมายในบริเวณแห่งนั้น ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าเป็นต้นไม้มงคล ทั้งยังเป็นพืชสมุนไพรจึงได้เรียกขานสถานที่นี้ด้วยชื่อของไม้มงคลว่าบ้านสัมป่อย และไม่มีการเปลี่ยนแปลงชื่อจนถึงปัจจุบัน (Sangdang, Personal Communication, October 21, 2021)

ความเชื่อและศรัทธาเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดเป็นพิธีกรรมสู่วิถีปฏิบัติของชาวอีสานที่เรียกว่า “ฮีตสิบสอง” อันเป็นกุศโลบายเพื่อให้คนในสังคมได้มีโอกาสทำบุญร่วมกันเป็นประจำทุก ๆ เดือน โดยมีนัยยะสำคัญแฝงอยู่ ฮีตสิบสองนั้นสามารถจัดแบ่ง ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ฮีตที่มีต้นกำเนิดมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา และฮีตที่เกิดจากความเชื่อความศรัทธาในเรื่องของการเช่นสรวงบูชาเทพยดา เจ้าที่ภูมิสถาน ภูติผีอำนาจลี้ลับ ตลอดจนอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของชาวอีสาน ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ในวิถีการปฏิบัติต่าง ๆ เฉพาะตน มีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทโดยทั่วไปของพื้นที่นั้น รวมไปถึงประเพณีไหลเรือไฟของตำบลสัมป่อย อำเภอราชีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ประเพณีไหลเรือไฟเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องในพระพุทธศาสนา และเป็น

พิธีกรรมที่ยึดถือปฏิบัติกันมาจนเป็นประเพณีเฉพาะท้องถิ่น บางครั้งเรียกว่า “ลอยเรือไฟหรือล่องเรือไฟ” แต่ในปัจจุบันเรียกว่า “ไหลเรือไฟ” ประเพณีไหลเรือไฟเป็นพิธีกรรมหนึ่งในงานบุญออกพรรษาเป็นประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสาน จัดขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ของทุก ๆ ปี โดยชาวบ้านเชื่อกันว่าการไหลเรือไฟในแม่น้ำนั้นทำขึ้น เพื่อเป็นการขอขมาหรือในภาษาอีสานเรียกว่า “สมมาน้ำ” และรำลึกถึงพระคุณของพระแม่คงคา พร้อมกับบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า (Office of the National Cultural Commission Ministry of Education, 2008, p. 67) การไหลเรือไฟของชาวตำบลสัมป่อย อำเภอราชีไศล จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพิธีกรรมตามความเชื่อและแรงศรัทธาของตนในชุมชนที่ได้รับการ สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า โดยมีขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมที่มีความแตกต่างจากการไหลเรือไฟในพื้นที่อื่น ๆ อาทิ การฝากข้าวเหนียวคำข้าวเหนียวแดง การเป่าสไน้ง และ ฝีกินธง เป็นต้น จนกลายเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน

จากการศึกษาข้างต้น พบว่า ประเพณีไหลเรือไฟของตำบลสัมป่อย อำเภอราชีไศล จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนขององค์ประกอบทางพิธีกรรมของประเพณีไหลเรือไฟที่สูญหายไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคมในปัจจุบัน จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาประเพณีไหลเรือไฟ ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในตำบลสัมป่อย อำเภอราชีไศล จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ด้านความเป็นมา องค์ประกอบ บทบาทและคุณค่าเพื่อช่วยให้เยาวชน

ในสถานศึกษา และชุมชนได้ตระหนักในคุณค่า การเรียนรู้เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้เป็น ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ตลอดจนเป็นการป้องกันการ เสื่อมสลายทางศิลปวัฒนธรรมสืบไป

วัตถุประสงค์

การวิจัยอัตลักษณ์ ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษมีวัตถุประสงค์ การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาประเพณี ไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนการประกอบ พิธีกรรมประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล จังหวัด ศรีสะเกษ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยอัตลักษณ์ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยกำหนด ขอบเขตการเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัย ได้กำหนดศึกษาที่ ตำบลสัมปอ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้เพราะตำบลสัมปอ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษเป็นแถบพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์ ในการประกอบพิธีกรรมประเพณีไหลเรือไฟ อันเป็น มรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดกันมา จากรุ่นสู่รุ่นมาเป็นเวลาช้านาน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

2.1 ศึกษาความเป็นมาของประเพณี ไหลเรือไฟ ชาวตำบลสัมปอ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

2.2 ศึกษาขั้นตอนการประกอบ พิธีกรรมประเพณีไหลเรือไฟของชาวตำบลสัมปอ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

3.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informant) หมายถึง กลุ่มที่มีความรู้ และเกี่ยวข้องกับ ประเพณี ไหลเรือไฟ ชาวตำบลสัมปอ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มบุคคล จำนวน 5 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู และปราชญ์ชาวบ้าน

3.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Perform Informant) หมายถึง กลุ่มประชาชนหรือ กลุ่มบุคคลที่มีความรู้ และมีประสบการณ์โดยตรง จากการประกอบพิธีไหลเรือไฟ จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มช่างทำเรือไฟกลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธี

3.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informant) หมายถึง บุคคลที่มีโอกาสได้รับชม และเกี่ยวข้องกับประเพณีไหลเรือไฟ จำนวน 5 คน ได้แก่ ประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยวทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประเพณีไหลเรือไฟอำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเทคนิค วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Study) และการศึกษาข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกกลุ่มบุคคลที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากคนในพื้นที่ศึกษา ตำบลสัมป่อย อำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยพิจารณาตัวแทนของกลุ่มบุคคล ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informant)

หมายถึง กลุ่มที่มีความรู้และเกี่ยวข้องกับประเพณีไหลเรือไฟ ชาวตำบลสัมป่อย อำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วยตัวแทนกลุ่มบุคคล จำนวน 5 คน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ครู และปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Perform Informant)

หมายถึง กลุ่มประชาชนหรือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ และมีประสบการณ์โดยตรงจากการประกอบพิธีไหลเรือไฟ จำนวน 5 คน ได้แก่ กลุ่มช่างทำเรือไฟกลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธี

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informant)

หมายถึง บุคคลที่มีโอกาสได้รับชมและเกี่ยวข้องกับประเพณีไหลเรือไฟ จำนวน 5 คน ได้แก่ ประชาชนทั่วไป นักท่องเที่ยวทั่วไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อวิจัย คือ ผู้วิจัยได้เป็นผู้เก็บข้อมูลทั้งในการศึกษาจากเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์ รวมไปถึงการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่เป็นเอกสารจะประกอบไปด้วย กรอบการสัมภาษณ์

กรอบการสังเกตและกรอบขอบข่ายหรือประเด็นของการประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่เป็นเอกสารเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนามโดยใช้เทคนิควิธีการสังเกต สังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้มีการหาคุณภาพของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

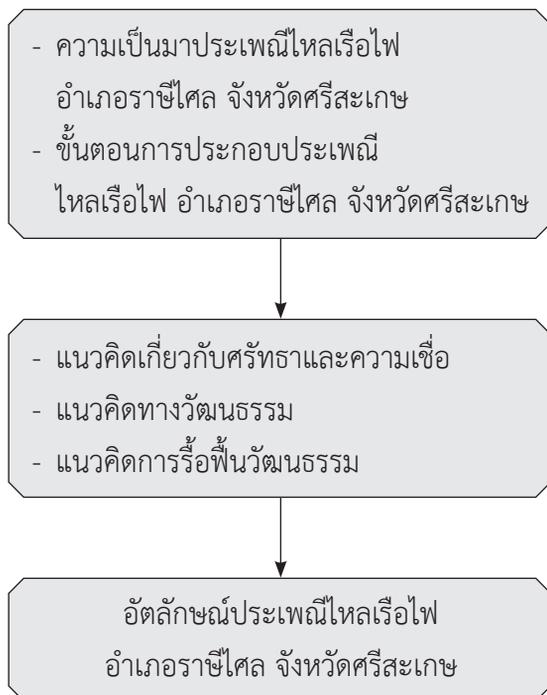
4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์เรียงเรียงแบ่งกลุ่มจัดประเภทเพื่อให้เห็นองค์รวม และลักษณะเด่นของประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชสีห์ จังหวัดศรีสะเกษ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มวิเคราะห์ตามแนวคิดเกี่ยวกับศรัทธาและความเชื่อ แนวคิดทางวัฒนธรรม และแนวคิดการรื้อฟื้นวัฒนธรรมเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

5. วิธีการนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาอัตลักษณ์ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ตำบลสัมปอายเป็นตำบลหนึ่งในเขตพื้นที่อำเภอราชไศล ตั้งเดิมเป็นชุมชนที่เก่าแก่ ซึ่งเป็นชุมชนโบราณอีกชุมชนหนึ่งที่มีการตั้งชุมชน ในปีจอ ซึ่งอยู่ในพ.ศ.2369ณ ขณะนั้น ปัจจุบันกลุ่มคนในชุมชนแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มชนพื้นเมืองที่อาศัยอยู่ตามลำน้ำมูล กลุ่มนี้ได้มีการสืบเชื้อสายมาจากชาวเมืองเวียงจันทน์ นิยมประกอบอาชีพ

เกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกลุ่มชนพื้นเมืองนี้จะเป็นคนไทยเชื้อสายลาว มีการใช้ภาษาที่เป็นภาษาไทยและลาวผสมกัน (ไทยอีสาน) และกลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่ย้ายมาจากจังหวัดนครราชสีมาซึ่งคนกลุ่มนี้เรียกตนเองว่าคนไทยโคราช ภาษาที่ใช้คือภาษาโคราชทั้งสองชนกลุ่มนี้มีความเชื่อในเรื่องของวัฒนธรรมพื้นถิ่นตามฮีตสิบสองคองสิบสี่เหมือนกันมาอย่างยาวนาน ซึ่งในตำบลสัมปอয়อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการสืบทอดทางพิธีกรรมในแต่ละประเพณีมาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน โดยที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนและไม่เหมือนที่อื่นคือ ประเพณีไหลเรือไฟ

จากการศึกษาขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมประเพณีไหลเรือไฟของตำบลสัมปอয়พบว่า ประเพณีไหลเรือไฟของชาวตำบลสัมปอয়อำเภอราชไศล จังหวัดศรีสะเกษเป็นพิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดจนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมมาอย่างช้านาน มีขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ในภาคอีสานจนเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตน โดยขั้นตอนในการประกอบพิธีกรรมสามารถจำแนกได้ตามเวลา ดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงเช้าของวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ชาวบ้านจะมีการทำบุญตักบาตรและฟังเทศฟังธรรมในส่วนของบางกลุ่มจะทำต้นดอกผึ้งเพื่อถวายวัด บางกลุ่มมีการจัดทำต้นเงิน หรือในภาษาอีสานเรียกว่า “กันหลอน” แห่ไปรอบ ๆ หมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้ร่วมกันบริจาคทำบุญในงานบุญออกพรรษา ส่วนชาวบ้านที่เป็นผู้ชายจะรวมกลุ่มกันไปตัดไม้ไผ่เพื่อนำมาทำเรือไฟ สำหรับใช้ลอยในช่วงกลางคืน

ช่วงที่ 2 ช่วงเที่ยง-บ่ายของวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ชาวบ้านส่วนหนึ่งนำต้นดอกผึ้งที่ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว มาไว้ที่บริเวณวัด ชาวบ้านทยอยกันนำข้าวของที่จำเป็น อาทิ พริกแห้ง ข้าวสาร เกลือ เสื่อ หมอน เป็นต้น มาใส่ไว้ในต้นดอกผึ้งที่จัดไว้ในบริเวณวัด ส่วนชาวบ้านที่เป็นผู้ชายจะทำการแห่เรือไฟไปรอบ ๆ หมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้นำ เสื่อ หมอน และ “ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวแดง” มาใส่ลงในลำเรือ ตามคติความเชื่อที่ว่า “ข้าวเหนียวดำ ข้าวเหนียวแดง เปรียบเสมือน ความทุกข์โศกโรคภัย ความเจ็บ ไข้ได้ป่วย นำมาสัมผัสกับร่างกายจากศีระชะจรดปลายเท้า แล้วนำมาใส่ลงในเรือไฟ เพื่อฝากให้เรือไฟนำไปทิ้งในแม่น้ำ และเพื่อให้เกิดความความสุขในการดำเนินชีวิต”

ช่วงที่ 3 ช่วงเย็น-ค่ำ ของวันออกพรรษา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11) ชาวบ้านที่เป็นผู้ชาย นำเรือไฟไปที่ริมฝั่งแม่น้ำเพื่อทำการไหลเรือไฟ โดยในพิธีการไหลเรือไฟของชาวตำบลสัมปอ ยอำเภอราชสีไศล จังหวัดศรีสะเกษ นั้น จะมีการ “เป่าสไนจ์” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์เยอ โดยการเป่าสไนจ์นั้นจะเป่าเพื่อสร้างความบันเทิง ความสนุกสนาน รื่นเริง ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านสุนทรียะของมนุษย์ เป็นการผสมผสานทางศิลปวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว และกลุ่มชาติพันธุ์เยออย่างลงตัว และมีความหมายโดยนัยยะ คือเป็นการให้สัญญาณในการปล่อยเรือไฟ ในแต่ละลำ และในขั้นตอนสุดท้ายของพิธีไหลเรือไฟ จะมีชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง ที่เรียกว่า “ผีกินธง” ไปที่บริเวณสุดเวียงน้ำของหมู่บ้าน เพื่อรอเก็บข้าวของ

เครื่องใช้ที่ชาวบ้านใส่ลงไปในเรือไฟและนำกลับไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดจนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมเฉพาะตนในที่สุด

ประเพณีไหลเรือไฟ ของชาวตำบลสัมปอ ยเป็นประเพณีที่ชาวบ้านประกอบขึ้นในฮีตบุญเข้าพรรษา (บุญเดือนแปด) สืบต่อกันเป็นมรดกทางภูมิปัญญา แม้ว่าในบางห้วงเวลากิจกรรม บางส่วน อาทิ การเป่าสไนจ์ เหล่าผีกินธง จะถูกลดบทบาทลง หรือเลือนหายไปบ้างตามกาลเวลา ทว่าในปัจจุบันได้มีเยาวชนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจ อนุรักษ์และหวงแหนในศิลปวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญา ได้ทำการรื้อฟื้นและสืบทอดประเพณีไหลเรือไฟของชาวตำบลสัมปอ ยเพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรม และป้องกันการเสื่อมสลายทางวัฒนธรรมอย่างมั่นคง

ภาพที่ 2 บรรยากาศการเผาเทียนเล่นไฟ
ของชาวตำบลสัมปอ ย อำเภอราชสีไศล
จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : Mahongchai (2021)

ภาพที่ 3 บรรยากาศการเตรียมไหลเรือไฟ
ของชาวตำบลส้มป่อย อำเภอราชไศล
จังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา : Promdee (2021)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยและการศึกษา
อัตลักษณ์ประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล
จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประเพณีไหลเรือไฟ
ของชาวตำบลส้มป่อย อำเภอราชไศล จังหวัด
ศรีสะเกษ เกิดขึ้นจากแรงศรัทธาตามความเชื่อ
ของคนในชุมชน เพื่อเป็นการขอขมา หรือในภาษา
อีสานเรียกว่า “สมมาน้ำ” และรำลึกถึงพระคุณ
ของพระแม่คงคา ตลอดจนถวายเป็นพุทธบูชา
และจุดมุ่งหมายสุดท้ายคือก่อให้เกิดความผาสุก
ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่ได้รับการสืบทอด
จากรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม
อันล้ำค่า ซึ่งสอดคล้องกับ Phrachonyanmuni
and Wongsard (2020, p. 102) ได้กล่าวถึง
คำว่า “ศรัทธา” และคำว่า “สัทธา” ซึ่งทั้งสองคำนี้
เหมือนกัน ออกเสียงเหมือนกันแต่มีรูปศัพท์ต่างกัน
มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลี และสันสกฤต หมายถึง

ความเชื่อ เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจความนึกคิดของมนุษย์
โดยทั่วไปและสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมที่จะแสดงออก
นั่นคือ “ความเชื่อ” ที่เป็นแรงดลใจให้มนุษย์
มีพฤติกรรมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่ จุดหมายหรือ
เป้าหมายต่อการดำรงชีวิตของบุคคลและสังคม
อย่างไร และการศึกษาขั้นตอนประกอบพิธีการ
ของประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราชไศล จังหวัด
ศรีสะเกษ พบว่า ประเพณีไหลเรือไฟ ของชาว
ตำบลส้มป่อย เป็นประเพณีที่ชาวบ้านประกอบขึ้น
ในฮีตบุญเข้าพรรษา (บุญเดือนแปด) สืบต่อกัน
เป็นมรดกทางภูมิปัญญา แม้ว่าในบางห้วงเวลา
กิจกรรมบางส่วน อาทิ การเป่าสไนง์ เหล่าผีกินธง
จะถูกลดบทบาทลง หรือเลือนหายไปบ้าง
ตามกาลเวลาที่ในปัจจุบันได้มีเยาวชนรุ่นใหม่
ที่มีความสนใจ รักษาและหวงแหนในศิลปวัฒนธรรม
อันเป็นมรดกทางภูมิปัญญา ได้ทำการรื้อฟื้น
และสืบทอดประเพณีไหลเรือไฟของชาวตำบล
ส้มป่อย เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งรากเหง้า
ทางศิลปวัฒนธรรมและป้องกันการเสื่อมสลาย
ทางวัฒนธรรมอย่างมั่นคง หากแต่ชนรุ่นหลัง
และผู้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีไหลเรือไฟ
มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจในบทบาท และคุณค่า
ของประเพณีไหลเรือไฟ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้
ซึ่งรากเหง้าทางศิลปวัฒนธรรม และป้องกันการ
เสื่อมสลายทางวัฒนธรรมอย่างมั่นคง สอดคล้อง
กับแนวคิดของ Thomas (1992, p. 215) กล่าวว่า
การรื้อฟื้นวัฒนธรรมก็คือ กระบวนการต่อยอด
ความแตกต่างเพื่อที่จะทำให้ตัวตนของ “พวกเรา”
และ “พวกเขา” มองเห็นได้ชัดเจน หรือกล่าวได้ว่า

การรื้อฟื้นวัฒนธรรม คือกระบวนการที่ทำให้ตัวตน
จับต้องและมองเห็นได้ (self-fashioning process)
และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sreetarrung
(2006, p. 95) ได้ศึกษาประวัติความเป็นมา
และคุณค่าทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของวัด
ห้วยห่าว อำเภอเมือง จังหวัดเลย พบว่า คุณค่า
ทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของวัดห้วยห่าว
ได้แก่ คุณค่าทางประวัติศาสตร์คุณค่าทางประเพณี
ศาสนา ความเชื่อ คุณค่าทางศิลปะ คุณค่าทาง
ภาษาและวรรณกรรม และคุณค่าทางภูมิปัญญา
ซึ่งการนำแนวคิดทางวัฒนธรรมมาใช้ควบคู่กับ
แนวคิดอัตลักษณ์ จึงมีส่วนช่วยในการทำความเข้าใจ
ในองค์ประกอบ บทบาทและคุณค่า ตลอดจน
ส่งเสริมความภาคภูมิใจ ความสามัคคีในการอนุรักษ์
และสืบทอดประเพณีที่เกิดจากภูมิปัญญาอันเป็น
มรดกทางวัฒนธรรม

REFERENCES

- Boonsong, K., Dhamabuttra, P., Pooripakdee, S., & Tungbenchasiriku, S. (2021). Strategic plan for integrated sustainable tourism development in Sisaket province. *Journal of MCU Social Science Review*, 10(2), 308-322.
- Phrachonyanmuni., & Wongsard, S. (2020). Buddhism and belief. *Journal of Palisueksabuddhaghosa Review*, 6(2), 99-115.
- Promdee, W. (2021). *Lai Rue Fai Festival* [Image]. Retrieved from <https://www.facebook.com/100001819522388/videos/pcb.6225817254155530/1006655073240821>. [2021, 15 Dec.]
- Mahongchai, O. (2021). *Lai Rue Fai Festival* [Image]. Retrieved from <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=4407274392654706&set=pb.100001165658842.-2207520000.&type=3>. [2021, 15 Dec.]

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาชุมชนให้เจริญขึ้น
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องคำนึงถึงระบบ
ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งเป็นบทบาท
สำคัญต่อความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น ๆ เพื่อให้
ดำรงวิถีชีวิตที่คงเอกลักษณ์ไว้ไม่ให้เปลี่ยนแปลง
ไปอย่างรวดเร็วเกินไป

1.2 ควรถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จาก
การศึกษาประเพณีไหลเรือไฟ อำเภอราษีไศล จังหวัด
ศรีสะเกษ ให้แก่เยาวชนในชุมชนผู้ที่สามารถสืบทอด
และนำศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น
ไปเผยแพร่โอกาสต่าง ๆ สู่สายตาของสาธารณชนสืบไป

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาศิลปะการแสดง
ที่แสดงถึงอัตลักษณ์อันดีงามของท้องถิ่นในลักษณะอื่น
เพิ่มเติม

Office of the National Cultural Commission Ministry of Education. (2008). **Thai life, Bhucha Pra-ya-Than**. (3rd ed.). Bangkok: The Agricultural Co-operative Federation of Thailand.

Sreetarrung, K. (2005). **The cultural history of Loei: a case study of Wat Huay Hao Amphoe Muang Changwat Loei**. Master's of arts in Thai Study For Development, Loei Rajabhat University.

Thomas, N. (1992). The Inversion of Tradition. **American Ethnologist**, 19(2), 213-232.

.....

Research Article

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานผู้ขับขี่ยานพาหนะ ในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

DEVELOPMENT GUIDELINES FOR AN AIRSIDE VEHICLE DRIVERS' CURRICULUM AT SUVARNABHUMI AIRPORT

ศวัส สำราญสุข^{1*} วราภรณ์ เต็มแก้ว² และ ธัญรัตน์ คำเพราะ³

^{1, 2, 3}สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Sawat Samransuk^{1*}, Waraporn Temkaew² and Thanyarat Khamproh³

^{1, 2, 3}Aviation Management, Civil Aviation Training Center Thailand

*E-mail: sawat.s@airportthai.co.th

Received: 2022-04-11

Revised: 2022-05-19

Accepted: 2022-05-19

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (ทสภ.) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินมาตรฐานผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่เคยผ่านการอบรมทบทวน หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับสายการบินและบริษัทผู้ประกอบการที่ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ 2) นำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินสำหรับสายการบินและบริษัทผู้ประกอบการที่ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทำการศึกษาแบบผสมผสาน กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินของ ทสภ. ซึ่งเคยผ่านการอบรมทบทวนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน จำนวน 177 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ รวมทั้งสังเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอเชิงพรรณนา และผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเป็นผู้เชี่ยวชาญในหลักสูตรอบรมผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตลานจอดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 2 คน ดังนี้

ผลการประเมินมาตรฐานผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่เคยผ่านการอบรมทบทวน พบว่า การประเมินผลความรู้ด้วยการทดสอบ ตามเนื้อหาหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับ

ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินตามระเบียบสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ว่าด้วยมาตรฐานคู่มือการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ พ.ศ.2562 จำนวน 20 ข้อ เมื่อนำมาเทียบเกณฑ์การทดสอบที่ ทสภ. กำหนดไว้ว่า สรุปได้ว่า มีผู้ผ่านเกณฑ์การทดสอบ คิดเป็นร้อยละ 59.6 ซึ่งเนื้อหาที่ทำการทดสอบมีทั้งหมด 12 หัวข้อ ตามมาตรฐานเอกสาร ICAO Annex 14 Aerodromes และแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการขับขี่ยานพาหนะ พบว่า การฝึกอบรมภาคปฏิบัติผ่านโปรแกรมจำลองเสมือนจริงและควรฝึกจำลองการปฏิบัติในสถานการณ์ต่างรวมทั้งสถานการณ์ฉุกเฉินอื่นเพื่อสังเกตพฤติกรรมการตอบสนองและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้ระยะเวลาที่ควรใช้ในการฝึกอบรมไม่ควรมีระยะเวลาเกินกว่า 1 วัน

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา ขั้ขับขี่ยานพาหนะ หลักสูตร

ABSTRACT

The independent study of Development Guidelines for an Airside Vehicle Driver's Curriculum at Suvarnabhumi Airport has the following objectives: 1) to evaluate the standard of drivers who took airside driving refreshment training at Suvarnabhumi airport and 2) to provide guidance on developing an airside driving training course at Suvarnabhumi airport. The sampling group was selected from 177 airside drivers who took the refreshment training course at Suvarnabhumi airport. These data were analyzed using basic statistics such as frequency, percentage, content analysis, and descriptive presentation, and the research studies were conducted using a mixed method by the following sources; two experts from the Airside Driving Training Course.

The study shows that evaluating the standards of airside drivers who took the refreshment training course reveals that their assessment through the rules and regulations for the airside driving test complied with the Civil Aviation Authority of Thailand, Regulations of Civil Aviation Authority of Thailand No.14 on Aerodromes. Such tests are composed of 20 questions and contain the following 12 topics in accordance with ICAO Annex 14 Aerodromes and the guidance on developing an airside driving training course reveals that there should be practical training through a simulator program in normal and emergency situations to develop drivers' solving skills. For the training period, one day is recommended.

Keywords: Development Guidelines, Airside Vehicle Drivers, Curriculum

บทนำ

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) ประกอบธุรกิจท่าอากาศยานของประเทศไทย โดยธุรกิจหลักประกอบด้วย การจัดการดำเนินงาน และการพัฒนาท่าอากาศยาน โดยมีท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นท่าอากาศยานหลักของประเทศไทย โดยช่วงก่อนสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ตามรายงานจาก งานข้อมูลการบิน ส่วนบริการการบิน ฝ่ายปฏิบัติการเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในปี พ.ศ. 2562 ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ หรือ ทสภ. มีผู้โดยสารเดินทางมาใช้บริการมากที่สุด คือ 64.71 ล้านคน แบ่งเป็นผู้โดยสารระหว่างประเทศ 52.69 ล้านคน และผู้โดยสารภายในประเทศ 12.02 ล้านคน ขณะมีเที่ยวบินใช้บริการเข้าและออก ทสภ. ในปี พ.ศ. 2562 รวมทั้งสิ้น 378,900 เที่ยวบิน ส่งผลให้ ทสภ. ต้องเข้มงวดและกำกับดูแลมากขึ้นคือการรักษาความปลอดภัย (Security) และ ความปลอดภัย (Safety) หน่วยงานภายใน ทสภ. ซึ่งมีหลากหลายหน้าที่และหลากหลายหน่วยงานที่ต้องเข้าปฏิบัติงานภายในเขตการบิน ทสภ. และยังมีสายการบินที่มีสำนักงานให้บริการอยู่ภายในเขตการบิน เพื่อเป็นการกำกับดูแลความเรียบร้อยและกฎระเบียบภายในเขตการบิน ทสภ. จะมีหน่วยงานควบคุมเขตการบิน (Follow Me) ส่วนบริการ เขตการบิน ฝ่ายปฏิบัติการเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นหน่วยงานทำหน้าที่ควบคุมกฎระเบียบความปลอดภัยรวมถึงบทลงโทษหากมีผู้กระทำความผิดภายในเขตลานจอดอากาศยาน และมีหน้าที่ตรวจสอบบัตรอนุญาตขึ้นขี้นยานพาหนะ ซึ่งภายใน

บัตรอนุญาตบุคคลจะมีระบุคำว่า “ขั้บรถ” เพื่อให้เชื่อมั่นว่าพนักงานได้ผ่านการอบรมหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติงานในเขตการบิน ทสภ. ดังนั้นภายใต้การบริหารงานของฝ่ายปฏิบัติการเขตการบิน จึงมีหน่วยงานที่เรียกว่าส่วนปฏิบัติการความปลอดภัยกิจการการบิน ฝ่ายปฏิบัติการเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีหน้าที่ อบรมหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติงาน และขั้ขียนพาหนะในเขตการบิน ทสภ. เพื่อให้มีความรู้และคัดกรองบุคคลที่ต้องการเข้าไปปฏิบัติงานภายในเขตการบิน ทสภ. ว่ามีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการขั้ขียนพาหนะหรือปฏิบัติงานได้ โดยรู้กฎระเบียบข้อบังคับ ทสภ. เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินมาตรฐานผู้ขั้ขียนพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่เคยผ่านการอบรมทบทวน หลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับสายการบินและบริษัทผู้ประกอบการที่ขั้ขียนพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการขั้ขียนพาหนะ ในเขตการบินสำหรับสายการบินและบริษัทผู้ประกอบการที่ขั้ขียนพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ขอบเขตการศึกษา

การประเมินมาตรฐานผู้ขั้ขียนพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการศึกษา ดังนี้

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ที่เคยผ่านการอบรมหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติการบินพาณิชย์ในเขตการบิน ทสก. ระหว่างเดือนมกราคม - เดือนพฤษภาคม 2564 จำนวน 319 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยอบรมหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติการบินพาณิชย์ในเขตการบินอย่างน้อยจำนวน 1 ครั้งภายในระยะเวลา 5 เดือนที่ผ่านมา (มกราคม - พฤษภาคม 2564) ทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง Taro Yamane จากการแทน ค่าในสูตรจะได้จำนวน 177 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในหลักสูตรอบรมวิชาชีพการบินพาณิชย์ในเขตลานจอดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จำนวน 2 คน ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความเข้าใจ ในข้อกำหนดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ และ ข้อกำหนดของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎเกณฑ์ ออกระเบียบข้อบังคับ หรือการออกแบบหลักสูตรผู้ขับขี่ยานพาหนะในลานจอด และจะต้องมีประสบการณ์การทำงานหรืออยู่ในสายงานมาตรฐานความปลอดภัยอย่างน้อย 4 ปี

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินมาตรฐานผู้ขับขี่ยานพาหนะ ในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ดังนี้

2.1) หลักสูตรอบรมหลักเกณฑ์ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

2.2) ยานพาหนะในเขตการบิน

2.3) ข้อกำหนดของ สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (กพท.) เกี่ยวกับหลักเกณฑ์

วิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ทสก.

2.4) กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2528) ออกตามความในพระราชบัญญัติการท่าอากาศยานแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

2.5) แนวปฏิบัติที่ดีหลักสูตรฝึกอบรมการขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินของต่างประเทศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการประเมินมาตรฐานความรู้ของผู้เข้าอบรมที่ได้รับจากการฝึกอบรมเพื่อนำไปปฏิบัติงานมาใช้ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรการจัดฝึกอบรมการขับขี่ยานพาหนะและปฏิบัติงานในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ หรือท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบของบริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ให้ครอบคลุมเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรแก่ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินของท่าอากาศยานอื่น ๆ ในประเทศไทย

บททวนวรรณกรรม

การฝึกอบรมเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถให้กับบุคลากรในหน่วยงาน สำหรับความหมายของการฝึกอบรมมีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรมไว้ ดังนี้

พลนาภา นนสุราช (Nonsurach, 2005) ได้กล่าวว่า กระบวนการหรือรูปแบบการฝึกอบรมที่ทำให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้เข้าอบรม เนื้อหาจะต้องเป็น

ที่น่าสนใจ หรือเป็นปัญหาในชุมชน มีการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ เวลา และรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

นุชตรียา ผลพานิชย์ (Pholpanich, 2010) ได้กล่าวว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งขณะเรียน เพราะการฝึกอบรมช่วยให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้น ทักษะเพิ่มขึ้นสามารถพัฒนาด้านศักยภาพ และทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าอบรมกับวิทยากร

สุรศักดิ์ นานานุกูล (Nananukul, 2008) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม โดยวัตถุประสงค์ขององค์กรเป็นวัตถุประสงค์ ที่ให้ความสำคัญในด้านของส่วนรวม ได้แก่

1. เพื่อสร้างความสนใจในปฏิบัติงานของพนักงาน และเจ้าหน้าที่
2. เพื่อเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด
3. เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลที่สุด
4. ลดความสิ้นเปลือง และป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน
5. เพื่อจัดวางมาตรฐานในการปฏิบัติงาน
6. เพื่อพัฒนาฝีมือในการปฏิบัติงานของบุคคล
7. เพื่อพัฒนาการบริหาร โดยเฉพาะการบริหารด้านบุคคล ให้ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจ
8. เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความก้าวหน้าในงาน และการขยายองค์กร
9. สนองบริการอันมีประสิทธิภาพแก่สาธารณะ และผู้มาติดต่อ

จากความหมายการฝึกอบรม สรุปได้ว่า การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้น

เพื่อปรับปรุง เพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะ ความชำนาญ ความสามารถ และทัศนคติของบุคคลหรือบุคลากรเพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน และภาระหน้าที่ต่าง ๆ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงาน ทำให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

การประเมินหลักสูตรการฝึกอบรม Noe (2001) แบ่งการประเมินการฝึกอบรมออกเป็น 2 รูปแบบ

1. การประเมินเพื่อปรับปรุง (Formative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมถูกออกแบบมาอย่างดี และ 2) ผู้ฝึกอบรมพอใจกับหลักสูตรการฝึกอบรม การประเมินเพื่อปรับปรุงจะมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งความคิดเห็น และความรู้สึกเกี่ยวกับหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์ และแบบสอบถามกับผู้รับการอบรม

2. การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าผู้รับการอบรมเปลี่ยนไปมากแค่ไหนหลังจากที่ได้เข้ารับการอบรม เช่น ได้รับความรู้ทักษะ ทัศนคติ พฤติกรรมหรือผลลัพธ์อื่น ๆ ที่ถูกระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมหรือไม่ การประเมินผลรวมอาจจะรวมถึงการวัดผลประโยชน์ทางการเงินที่บริษัทจะได้รับหลังจากที่พนักงานได้รับการอบรมในการประเมินแบบนี้มักใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบทดสอบ การประเมินพฤติกรรม หรือการวัดสมรรถภาพของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่ง ทสภ. ได้จัดให้มีการฝึกอบรมซ้ำขึ้น

ยานพาหนะในเขตการบิน ทสก. โดยเนื้อหาในการฝึกอบรม ทสก. ได้นำเนื้อหาและกฎระเบียบดังนี้

1) ข้อกำหนดของ กพท. ฉบับที่ 14 ว่าด้วยมาตรฐานสนามบิน 19 มิถุนายน 2562 มีรายละเอียดดังนี้ สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ในการใช้ยานพาหนะในพื้นที่ทางวิ่งควรจะต้องมั่นใจว่ามีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับหน้าที่ของผู้ขับขี่ควรทราบ ซึ่งจะรวมไปด้วย

- ภูมิศาสตร์ของสนามบิน
- บ้ายเครื่องหมายต่าง ๆ และไฟ

ในบริเวณบริเวณทางวิ่ง

- วิธีการใช้งานวิทยุสื่อสาร
- เงื่อนไข และคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ใน

สนามบิน ตัวอย่างเช่น ตัวอักษรสะกดของ ICAO ในสนามบิน ตัวอย่างเช่น ตัวอักษรสะกดของ ICAO

- กฎระเบียบของการให้บริการจราจรทางอากาศที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานภาคพื้น

ในเขตการบิน

- กฎระเบียบ และขั้นตอนต่าง ๆ

ของสนามบิน

- ความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่น การดับ

เพลิง และกู้ภัย

- ผู้ขับขี่ยานพาหนะควรมีคุณสมบัติดังนี้

- ขับขี่ยานพาหนะ และรับส่งวิทยุได้

- มีความเข้าใจในเรื่องการจราจรทาง

อากาศ และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอน

- การนำทางยานพาหนะในสนามบิน

- มีทักษะความสามารถพิเศษเฉพาะทาง

- นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นจำเป็นสำหรับผู้ใช้งาน

ยานพาหนะ คือ ต้องมีใบขับขี่ และใบอนุญาตของผู้ใช้วิทยุ หรือใบอนุญาตอื่น ๆ ซึ่งจากเนื้อหาข้างต้น

แสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติของผู้ใช้ยานพาหนะ แต่จะไม่สำคัญเลยถ้าผู้ใช้งานยานพาหนะทุกคนได้รับการอบรมในระดับเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ผู้ใช้ยานพาหนะที่มีหน้าที่เข้าพื้นที่หวงห้ามในลานจอดอากาศยาน หากมีการใช้ยานพาหนะในสภาวะทัศนวิสัยต่ำมีการทดสอบความรู้ของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ มีการตรวจสอบเป็นระยะ โดยจะมีการอ้างอิงถึงกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ออกตามในพระราชบัญญัติการทำอากาศยาน แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับเรื่องของพื้นที่หวงห้ามในเขตการบิน (Air side area) ซึ่งจะมีคำจำกัดความดังต่อไปนี้

2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ออกตามในพระราชบัญญัติการทำอากาศยาน แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มีรายละเอียดดังนี้ สำหรับกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 ออกตามในพระราชบัญญัติการทำอากาศยาน แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 นี้มีการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับพื้นที่หวงห้ามของสนามบินซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ใช้บริการฝึกอบรม ที่จะต้องใช้ยานพาหนะในเขตการบิน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 4 (2) แห่งพระราชบัญญัติการทำอากาศยาน แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ในกฎกระทรวงนี้

“เขตทำอากาศยานควบคุม”

หมายความว่า บริเวณที่กำหนดให้เป็นเขตทำอากาศยานควบคุม

“พื้นที่หวงห้าม” หมายความว่า

บริเวณในเขตทำอากาศยานควบคุมที่เป็นเขตหวงห้ามเฉพาะ และเขตหวงห้ามเด็ดขาด”

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

“เขตหวงห้ามเฉพาะ” หมายความว่า บริเวณที่กำหนดให้เป็นเขตหวงห้ามเฉพาะ

“เขตหวงห้ามเด็ดขาด” หมายความว่า บริเวณที่กำหนดให้เป็นเขตหวงห้ามเด็ดขาด

“ลานจอด” หมายความว่า บริเวณที่ผู้ว่าราชการกำหนดให้เป็นลานจอด

“ทางขับ” หมายความว่า บริเวณที่ผู้ว่าราชการกำหนดให้เป็นทางขับ

“ทางวิ่ง” หมายความว่า บริเวณที่ผู้ว่าราชการกำหนดให้เป็นทางวิ่ง

“ยานพาหนะ” หมายความว่า รถและล้อเลื่อนทุกชนิด เว้นแต่รถไฟ รถราง รถลากเข็น สำหรับทารก คนป่วย หรือคนพิการ และล้อเลื่อนขนาดเล็กที่ถือติดตัวไปได้สำหรับคนสัมภาระส่วนตัว

“ทาง” หมายความว่า ทางที่ผู้ว่าราชการกำหนดให้เป็นทางสำหรับยานพาหนะ และคนเดินเท้าใช้ เพื่อการสัญจรในเขตท่าอากาศยานควบคุม

“ผู้ขับขี่” หมายความว่า ผู้ขับขี่ หรือ ลากเข็นยานพาหนะ

อ้างอิงในข้อที่ 11 ในเขตท่าอากาศยานควบคุม ห้ามมิให้ผู้ใดขับขี่ยานพาหนะ

- ในลักษณะกีดขวางทาง

- ในลักษณะนำพหาวาดเสียวอันอาจเกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินหรือโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น

- ในขณะหย่อนความสามารถในอันที่จะขับขี่ยานพาหนะ

- ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น

- ในลักษณะที่ผิดปกติวิสัยของการขับขี่ยานพาหนะชนิดนั้น

- ในลักษณะที่ไม่อาจ และเห็นทางด้านหน้าหรือด้านหลัง ด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสองด้านพอกแก่ความปลอดภัย

ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตักเตือนแล้ว ผู้ขับขี่ยังไม่ปฏิบัติตามให้ถูกต้องพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้ขับขี่เคลื่อนย้ายยานพาหนะนั้นหรือสั่งให้นำยานพาหนะนั้นออกไปจากเขตท่าอากาศยานควบคุมได้

ในหัวข้อถัดไปเรื่องของการใช้งานยานพาหนะในเขตการบินของสนามบินพาณิชย์ ซึ่งถือว่าเป็นสนามบินที่มีมาตรฐานเป็นท่าอากาศยานนานาชาติที่ได้รับรางวัล เนื่องจากมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีเยี่ยม รวมถึงด้านความปลอดภัย ซึ่งมีข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

3) ระเบียบ กพท. ว่าด้วยมาตรฐานคู่มือการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ พ.ศ. 2562 ได้แก่รายละเอียดของวิธีดำเนินการเพื่อควบคุมยานพาหนะที่อยู่บนพื้นที่เคลื่อนไหว หรือในบริเวณใกล้เคียงซึ่งรวมถึงเรื่องดังต่อไปนี้

3.1) รายละเอียดของกฎจราจรที่ใช้รวมถึงการจำกัดความเร็ว และวิธีการบังคับใช้กฎระเบียบดังกล่าว

3.2) วิธีการในการอนุญาตสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในพื้นที่เคลื่อนไหว

3.3) กฎจราจร ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับ กฎจราจรทั่วไป เช่น การจำกัดความเร็วในการขับขี่ภายในเขตการบินตามความเหมาะสมของเส้นทางต่าง ๆ

กฎจราจรที่เกี่ยวกับอากาศยาน และหลุมจอดอากาศยาน เช่น การกำหนดไม่ห้าม การขับขี่ยานพาหนะข้ามผ่านหลุมจอดอากาศยาน เว้นแต่เป็นยานพาหนะที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติของอากาศยานที่ใช้หรือจะใช้หลุมจอดอากาศยาน การกำหนดให้ยานพาหนะให้ทางแก่อากาศยานทุกกรณี

การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ขับขี่ยานพาหนะทั่วไป และยานพาหนะที่ลากจูงอากาศยานที่ต้องทำให้มั่นใจว่ายานพาหนะที่ตนขับนั้นต้องไม่ชนกับยานพาหนะ อากาศยาน อาคาร หรือสิ่งกีดขวางอื่นใด

3.4) การควบคุมยานพาหนะในเขตการบิน ให้มีรายละเอียดดังนี้

การกำหนดจุดควบคุมสำหรับทางเข้า-ออก ทุกแห่งของเขตการบิน โดยมีเจ้าหน้าที่ควบคุมประจำจุดหรือควบคุมโดยไฟจราจรหรือสัญญาณไฟ

การกำหนดให้ยานพาหนะที่ปฏิบัติงานในเหตุฉุกเฉิน ต้องได้รับสิทธิ์ในการปฏิบัติงานก่อนยานพาหนะอื่น ๆ

การกำหนดให้ ผู้ที่จะขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ต้องได้รับใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินจากสนามบิน ซึ่งต้องแสดงใบอนุญาตขับขีไว้ตลอดเวลาที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าว

3.5) การออกใบอนุญาตสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน และสำหรับยานพาหนะที่จะใช้ในเขตการบิน ให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระบบการออกใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน (Airside driving permits)

สำหรับผู้ขับขี และใบอนุญาตยานพาหนะที่จะใช้ในเขตการบิน (Airside vehicle permits) ที่ทำให้มั่นใจว่าผู้ขับขี และยานพาหนะที่จะใช้ในเขตการบินนั้นมีคุณสมบัติเป็นไปตามมาตรฐานที่สนามบินกำหนดแล้วแต่กรณี พร้อมทั้งมีการฝึกอบรม การตรวจสอบความสามารถ และประเมินผลตลอดจนการทบทวนความรู้ของผู้ได้รับใบอนุญาตขับขีตามความเหมาะสม

การกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทั้งสองประเภทต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติของสนามบินอนุญาต

ใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน และใบอนุญาตยานพาหนะที่ใช้ในเขตการบิน มีการระบุวันหมดอายุด้วย

3.6) มาตรฐานเกี่ยวกับคุณสมบัติ และสุขภาพร่างกายของผู้ที่จะได้รับใบอนุญาตขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินจากสนามบิน ให้มีรายละเอียดดังนี้

การกำหนดให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อยเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตขับขีจากกรมการขนส่งทางบก และใบอนุญาตที่ได้รับต้องระบุประเภทยานพาหนะที่ได้รับอนุญาตขับขีด้วย

การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำเกี่ยวกับสุขภาพร่างกาย ระยะเวลาการมองเห็น และความสามารถในการเห็นสี และการได้ยินสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

3.7) มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับยานพาหนะที่ได้รับใบอนุญาตยานพาหนะที่จะใช้ในเขตการบิน โดยให้มีรายละเอียดดังนี้

ใบอนุญาตยานพาหนะที่จะใช้ ในเขตการบินที่ต้องแสดงไว้กับยานพาหนะต้องแสดง ข้อมูล รายละเอียด และข้อจำกัดในการใช้งาน อย่างชัดเจน และสามารถจำแนกยานพาหนะได้ โดยง่าย ด้วยการใช้สัญลักษณ์ หรือชื่อของหน่วยงาน ผู้เป็นเจ้าของยานพาหนะ

3.9) การระบุขี้อุปกรณ์และผู้ขับขี่และยานพาหนะ ในเขตการบิน ให้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การกำหนดให้ใบอนุญาตขี้อุปกรณ์ ยานพาหนะในเขตการบินต้องมีรูปถ่ายของผู้ถือบัตรติดอยู่ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัย และในการระบุขี้อุปกรณ์และผู้ขับขี่ ได้อย่างรวดเร็ว

3.10) กฎการปฏิบัติการสำหรับ ยานพาหนะภายในเขตการบิน เช่น การจำแนกสีของเครื่องหมายภาคพื้นที่ใช้สำหรับการนำทาง อากาศยาน และการเคลื่อนที่และควบคุม ยานพาหนะ และอุปกรณ์การแสดงขอบเขตระหว่าง ลานจอดอากาศยาน และพื้นที่ขับเคลื่อน เป็นต้น

3.11) การปฏิบัติงานในเวลากลางวัน และในสภาพทัศนวิสัยต่ำ ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการประกาศใช้ และเผยแพร่คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของยานพาหนะในเวลากลางวัน และในสภาพทัศนวิสัยต่ำ ตลอดจนการจำกัด การปฏิบัติงานในสภาพทัศนวิสัยต่ำของบุคลากร และยานพาหนะในลานจอดอากาศยานให้มีน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

3.12) การใช้อุปกรณ์วิทยุสื่อสาร และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะต้องใช้วิทยุสื่อสาร สองช่องทางเพื่อติดต่อกับหอคอยควบคุมการจราจร

ทางอากาศก่อนเข้าพื้นที่ขับเคลื่อน และติดต่อกับผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบก่อนเข้าลานจอด อากาศยาน และผู้ขับขี่ต้องเปิดเผ้าฟังตามคลื่น ความถี่ที่กำหนดเมื่ออยู่ บนพื้นที่เคลื่อนไหวย่าง ต่อเนื่อง

3.13) ในส่วนของยานพาหนะที่ใช้ ในเขตการบินจะมีการให้คำจำกัดความในหัวข้อ ถัดไป รถที่ใช้ปฏิบัติงานในเขตการบิน แบ่งตาม ประเภท ดังนี้

รถฉุกเฉินท่าอากาศยาน ได้แก่ ยานพาหนะที่ทำอากาศยานกำหนดให้ใช้สำหรับ เหตุการณ์ฉุกเฉิน ณ ท่าอากาศยาน เช่น รถพยาบาล รถดับเพลิง และกู้ภัย เป็นต้น

รถปฏิบัติการท่าอากาศยาน ได้แก่ ยานพาหนะของท่าอากาศยานที่ใช้ปฏิบัติงาน เป็นประจำในการตรวจสอบท่าอากาศยานโดยเฉพาะ การตรวจสอบพื้นที่เคลื่อนไหว (Movement Area) ของท่าอากาศยาน เช่น รถนำอากาศยาน เป็นต้น

รถรักษาความปลอดภัย ท่าอากาศยาน ได้แก่ ยานพาหนะที่ทำอากาศยาน กำหนดให้ใช้สำหรับการรักษาความปลอดภัย

รถบริการสนามบิน ได้แก่ ยานพาหนะที่ใช้ปฏิบัติงานเป็นประจำในพื้นที่ เคลื่อนไหว (Movement Area) สำหรับ การบริการสนามบิน (Airfield Service) การซ่อมบำรุง สนามบิน (Airfield Maintenance) การก่อสร้าง ของสนามบิน (Airfield construction) เช่น รถบรรทุกหรือรถซ่อมบำรุงพื้นผิวสนามบิน รถกวาดตูด เป็นต้น

รถสนับสนุนอากาศยาน ได้แก่ ยานพาหนะที่ใช้ปฏิบัติงานเป็นประจำในพื้นที่

เคลื่อนไหว สำหรับสนับสนุนการปฏิบัติการของท่าอากาศยาน เช่น รถยนต์ลอยอากาศยาน รถลากจูงหรือรถบรรทุกขนสัมภาระ รถเติมน้ำมันเชื้อเพลิงอากาศยาน เป็นต้น

รถอื่น ๆ ได้แก่ ยานพาหนะที่ทำอากาศยานไม่ได้กำหนดให้ปฏิบัติงานเป็นประจำในพื้นที่เคลื่อนไหว เช่น ยานพาหนะสำหรับการซ่อมบำรุงหรือก่อสร้างของบริษัทผู้รับเหมา เป็นต้น

4) หลักสูตรอบรมหลักเกณฑ์ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยาน สุวรรณภูมิ มีรายละเอียดดังนี้ ในข้อมูลส่วนนี้อ้างอิงมาจากคู่มือหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติงานและขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (2558) ซึ่งเป็นรายละเอียดที่ผู้เข้ารับการอบรมต้องทราบ สำหรับผู้ที่ต้องเข้าไปทำงานในเขตการบิน (Airside) นั้น ต้องมีการผ่านการฝึกอบรมหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานก่อนเพื่อที่จะได้มีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้น โดยบริเวณเขตการบินนั้น เป็นพื้นที่หวงห้ามเฉพาะสำหรับบุคคลและยานพาหนะที่จะเข้าไปในเขตการบินต้องได้รับอนุญาตจากทาง ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ทั้งนี้มีหลักเกณฑ์ทั่วไปสำหรับบุคคลที่ต้องทราบ และปฏิบัติโดยจะมีการอบรม และทำการสอบว่ามีความรู้ความเข้าใจพอที่จะเข้าไปทำงานได้หรือไม่ และเมื่อครบกำหนดปีจะมีการอบรมทบทวน (Recurrent training) แก่พนักงานผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินอีกครั้งเพื่อเป็นการนำเสนอข้อมูลที่มีการอัปเดตขึ้น และเพื่อทบทวนสิ่งที่จำเป็นต้องรู้

การอบรมและทดสอบผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

- คุณสมบัติของผู้ขอเข้ารับการฝึกอบรมต้องเป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์โดยผ่านการตรวจรับรองจากแพทย์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- สุขภาพโดยทั่วไป (General Health) สมบูรณ์

- สายตา (Eyesight) สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน (Visual acuity) และสามารถรับรู้สี (Color perception) อย่างน้อย สีแดง สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน และสีขาว

- การได้ยิน (Hearing) สามารถได้ยินเสียงนกหวีดในระยะอย่างน้อย 6 เมตร

- มีใบอนุญาตขับรถรถยนต์จากกรมการขนส่งทางบกหรือใบอนุญาตขับรถระหว่างประเทศที่อยู่ระหว่างระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต

- เป็นบุคคลที่บริษัท/หน่วยงานยื่นคำร้องต่อ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อให้เข้ารับการฝึกอบรม

การฝึกอบรมและทดสอบ

- ผู้ขออนุญาตขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินจะได้รับการอบรมความรู้ด้านทฤษฎี (Theoretical training) เกี่ยวกับหัวข้อต่อไปนี้

- ปัจจัยมนุษย์ที่เกี่ยวกับการขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

- การตระหนักในเรื่องความปลอดภัย

- หน้าที่ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

- มาตรฐานของยานพาหนะที่ใช้ปฏิบัติงาน

- กฎเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติในเขต
การบิน

- แผนผังสนามบิน
- ป้ายสัญลักษณ์ และเครื่องหมาย
ต่าง ๆ ในสนามบิน

- การปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน
- การติดต่อสื่อสาร
- การฝึกอบรมด้านความปลอดภัย

(Safety Training) ทอท. ได้มีแผนในการพัฒนา
ทรัพยากรบุคคล โดยในระบบ SMS นั้นการฝึกอบรม
จะเป็นการพัฒนาความสามารถ และสร้าง
ความเชื่อมั่นให้กับพนักงานผู้ปฏิบัติงานหรือ
ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องระบบการจัดการด้านความ
ปลอดภัย รวมทั้งการให้ความรู้แก่พนักงานทุกระดับ
- ผู้เข้ารับการอบรมจะได้รับ
การอนุญาตให้ขับขียานพาหนะในเขตการบินได้นั้น
จะต้องผ่านการทดสอบความรู้ความเข้าใจ
โดยการสอบข้อเขียน และได้รับคะแนนในการ
ทดสอบไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

เงื่อนไขการได้รับอนุญาตขับขี
ยานพาหนะในเขตการบิน

- การได้รับอนุญาตให้ขับขียานพาหนะ
ในเขตการบิน ผู้ที่ผ่านเกณฑ์การทดสอบแล้ว
ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอนุญาตให้ ขับขี
ยานพาหนะในเขตการบินได้โดยระบุคำว่า “ขับรถ”
ไว้ในบัตรรักษาความปลอดภัยสำหรับบุคคล
ทั้งนี้ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมไปแล้วจะได้รับสิทธิ์
ในการขับขียานพาหนะเป็นระยะเวลา 3 ปี

- ระยะเวลาการได้รับสิทธิ์ในการขับขี
ยานพาหนะในเขตการบินต้องไม่เกินวันหมดอายุ
ของใบอนุญาตขับรถยนต์จากกรมขนส่งทางบกหรือ

ใบอนุญาตขับรถระหว่างประเทศ

- ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิขอสงวนสิทธิ์
ในการห้าม ยกเลิกหรือเพิกถอนสิทธิ์ในการได้รับ
อนุญาตขับขียานพาหนะในเขตการบินของ
ผู้ปฏิบัติงานที่ละเมิดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ
ของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

5) การขับขียานพาหนะในเขตการบิน
Airside Driving Theory Handbook 4th Edition
2019 (สนามบินช่างสี) มีรายละเอียดดังนี้

คุณสมบัติของผู้ขับขีในพื้นที่ขับเคลื่อน
คุณสมบัติของผู้ขับขี ซึ่งบุคคล
ที่สามารถขับขียานพาหนะในเขตพื้นที่ขับเคลื่อนได้
ต้องมีดังนี้

- ต้องได้รับอนุญาตจาก AIRPORT
POLICE DIVISION (APD) เพื่อเข้าไปในเขตการบิน

- ต้องมีใบ อนุญาต ขับ ขี จาก
SINGAPORE TRAFFIC POLICE (TP) หากใบขับขี
ไม่ได้เป็นภาษาอังกฤษจะต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ
ให้เรียบร้อย

- พื้นที่เข้าได้

CATEGORY ONE ของ ADP การขับขี
ยานพาหนะในเขตการบิน ผู้ขับขีจะต้องขับบน
เส้นทางจราจร ภายในหลุมจอดอากาศยาน
และพื้นที่ขับเคลื่อน ยกเว้นการเข้าทางวิ่ง และทางขับ
ที่จะต้องได้รับการอนุญาตเข้าพื้นที่ขับเคลื่อนโดย
หอควบคุมการจราจรทางอากาศโดยติดต่อผ่าน
วิทยุสื่อสาร

คุณสมบัติตามหมวดหมู่ 1 หน่วยงาน
ควบคุมลานจอด

- การเข้าพื้นที่ขับเคลื่อนจะต้องปฏิบัติ
ตามกฎระเบียบความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด

- ผู้ขับขี่จะต้องเข้าใจเครื่องหมายสัญลักษณ์ ไฟ และอุปกรณ์ช่วยการบินที่ ติดตั้งอยู่บนพื้นที่ขับเคลื่อน

- ผู้ขับขี่ยานพาหนะจะต้องให้ทางอากาศยานขับเคลื่อนผ่านไปอีกก่อนทุกครั้ง

- ผู้ขับขี่ยานพาหนะจะต้องสามารถใช้วิทยุสื่อสารได้

CATEGORY ONE AIRFIELD DRIVING PERMIT (ADP) ขั้นตอนการอนุญาตขับขียานพาหนะ

CATEGORY ONE ADP ขั้นตอนการอนุญาตขับขียานพาหนะ ก่อนผู้ขับขี่จะได้รับอนุญาตการปฏิบัติงานในพื้นที่ขับเคลื่อน โดยจะต้องผ่านการรับรองการอนุญาตขับขียานพาหนะโดยมีขั้นตอน ดังนี้

การอบรมภาคทฤษฎี Category One ADP หลังจากผู้สมัครได้รับการอนุมัติให้เข้ารับการอบรม Category One ADP ได้นั้น ผู้สมัครจะต้องศึกษาหัวข้อที่ได้ระบุไว้ใน CAT1 ADTH และจะต้องเข้ารับการอบรมที่ ADC

การทดสอบภาคทฤษฎี Category One ADP การสอบภาคทฤษฎีจะมุ่งเน้นทดสอบความรู้ของผู้ขับขี่รวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติของเขตการบิน สนามบินขางจี

การอบรมภาคปฏิบัติ Category One ADP หลังจากที่ผู้ขับขี่ผ่านการทดสอบผ่านทฤษฎีเรียบร้อยแล้วจะสามารถเข้ารับการอบรมภาคปฏิบัติซึ่งในหลักสูตรอบรม เมื่อผ่านการอบรมภาคปฏิบัติจึงจะเข้าสู่กระบวนการทดสอบต่อไป

การทดสอบภาคปฏิบัติ Category One ADP ผู้สมัครจะได้รับการทดสอบความเข้าใจ

ในการขับขียานพาหนะในเขตการบินได้อย่างปลอดภัย และสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนการปฏิบัติการขับขียานพาหนะในพื้นที่ขับเคลื่อนอากาศยานได้อย่างถูกต้อง

- ได้รับ ADP เมื่อผ่านกระบวนการผู้ขับขี่จะได้รับ CAT1 ADP

- อายุการใช้งาน CAT1 ADP และการต่ออายุ

- ระยะเวลาของ ADP CAT1 ADP มีอายุการใช้งานทั้งสิ้นจำนวน 1 ปี จากวันที่อนุมัติ

การอบรมทบทวน และต่ออายุ CAT1 ADP ผู้ขับขี่ที่ได้รับ CAT1 ADP ทั้งหมดจะต้องเข้ารับการอบรมทบทวน CAT1 ADP เพื่อเป็นการต่ออายุ

- การเปลี่ยนพนักงาน ADP นั้น ไม่สามารถส่งต่อให้ผู้อื่นได้

คุณสมบัติของยานพาหนะ

- Category One Airfield Vehicle Permit (AVP) ยานพาหนะจะเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ขับเคลื่อนอากาศยานจะต้องได้รับอนุญาต CAT1 AVP การใช้งานพื้นที่ขับเคลื่อน

- การให้ทางอากาศยาน ยานพาหนะที่ใช้งานอยู่บนพื้นที่ทางขับที่อากาศยานอาจจะผ่านมา เมื่ออากาศยานอาจจะผ่านมาในพื้นที่ทางขับหรือกำลังถอยออกจากหลุมจอด ผู้ใช้ยานพาหนะต้องระมัดระวัง และคอยสังเกตอากาศยานเพื่อความปลอดภัยของทั้งสองฝ่าย

- สังเกตการถอยของอากาศยาน ว่ารถลาก/จูงอากาศยานได้เชื่อมต่อกับอากาศยานและอุปกรณ์เชื่อมต่อภาคพื้นดินได้ ถูกลำออกจากหลุมจอดอากาศยานแล้ว

ยานพาหนะเสียหายบนพื้นที่ขับเคลื่อน ผู้ขับขี่ต้องปฏิบัติดังนี้

- แจ้งหอบังคับการทันที
- แจ้งไปยังหน่วยงานรถนำอากาศยาน
- ติดต่อไปยังศูนย์ซ่อมเพื่อทำการเรียกรถลากยานพาหนะโดยทันที

การขอนำยานพาหนะเข้าพื้นที่ขับเคลื่อน ผู้ขับขี่ CAT1

- กฎระเบียบพื้นฐาน และ ความรับผิดชอบ CAT1 ของผู้ขับขี่ยานพาหนะ
- การขอนำยานพาหนะเข้าพื้นที่ขับเคลื่อน

สิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะ CAT1

- มีใบขับขี่ CAT1
- ผ่านการเข้าร่วมบรรยายโดย ชางจี แอร์ไซด์ กรุ๊ป
- ได้รับการรับรองโดย ชางจี แอร์ไซด์ กรุ๊ป

ยานพาหนะของผู้ขับขี่ CAT1 ต้องได้รับใบอนุญาตที่ออกโดยสนามบินโดยการได้ รับรองจาก ชางจี แอร์ไซด์ กรุ๊ป

บทบาททั่วไป และความรับผิดชอบของผู้ขับขี่ยานพาหนะ CAT1 ในภายใต้การคุ้มกันผู้ขับขี่ยานพาหนะต้องปฏิบัติ ดังนี้

ผู้ขับขี่ CAT1 ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในจุดประสงค์ของรถนำอากาศยาน ดังนี้

เส้นทาง จุดประสงค์ วิธีการนำ การสื่อสาร กฎต่าง ๆ ในเขตการบิน แผนฉุกเฉิน มีเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อไปยังผู้ขับขี่

ยานพาหนะคนอื่น ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ รับฟัง ผ่านทางวิทยุในคลื่นความถี่ที่กำหนดไว้ตลอดเวลา ต้องสามารถติดต่อสื่อสารได้ตลอดในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ ผู้ขับขี่ยานพาหนะต้องมีใบขับขี่ทุกคน มีความรับผิดชอบ และไว้ใจได้ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อความปลอดภัย ผู้ขับขี่ยานพาหนะคุ้มกันแต่ละท่านจะต้องโดยสารอย่างมากที่สุด 2 คน ในแต่ละครั้งที่ปฏิบัติหน้าที่ ขับขี่กันในระยะประชิดกับขบวน และสังเกตการทำงานอย่างใกล้ชิด ข้อควรปฏิบัติเมื่อผู้ขับขี่ที่ถูกคุ้มกันแตกแถวจากขบวน ผู้ขับขี่ต้องคอยดูแลรถในแนวแถวคันอื่น ๆ ไปยังพื้นที่ร่อหรือจุดจอดยานพาหนะ ติดต่อไปยังผู้ขับขี่ยานพาหนะที่ออกจากแถวทันที และรายงานยัง Changi Tower และ Airside Management Centre ไม่ขับขี่ยังพื้นที่ขับเคลื่อนโดยไม่มีรถนำอากาศยาน เชื้อเพลิงหลักเกณฑ์ของการปฏิบัติงานในเขตการบินโดยผ่านการสรุปของผู้ขับขี่รถนำอากาศยาน มีเบอร์โทรศัพท์ติดต่อไปยังรถนำอากาศยานในช่วงปฏิบัติหน้าที่ ทำการทดสอบเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการสื่อสารไม่มีปัญหา ไม่ขับไล่ตามหรือขับขี่แซงรถนำอากาศยานหรือแตกแถวจากขบวน อยู่ใกล้กับรถนำอากาศยานตลอดเวลาปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ผู้ขับขี่ยานพาหนะแตกแถวจากขบวนให้ส่งสัญญาณไฟของยานพาหนะ และเสียงสัญญาณเพื่อเป็นการแจ้งเตือนไปยังรถนำอากาศยานที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

จากรายละเอียดดังกล่าว ทสภ. ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนด กฎระเบียบ และ ระเบียบ ที่กำหนดเพื่อนำมาสร้างเป็นหลักสูตรอบรมหลักเกณฑ์ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ทสภ. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะ ความรู้ครอบคลุม

เพียงพอในการปฏิบัติงาน และเข้าใจกฎระเบียบที่สำคัญมากขึ้น

วิธีการดำเนินการค้นคว้าอิสระ

การค้นคว้าอิสระเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานผู้ขับขียานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เป็นการค้นคว้าอิสระแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยผู้ศึกษาได้ทำการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาค้นคว้า เอกสาร หนังสือ แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เกี่ยวกับมาตรฐานผู้ขับขียานพาหนะในเขตการบิน ได้แก่ ตามข้อกำหนดที่มาตรฐานขององค์การ การบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO) ตามภาคผนวกที่ 14 เรื่องสนามบินเล่มที่ 1 การออกแบบ และการจัดการสนามบิน หัวข้อที่ 9.7 ยานพาหนะที่ให้บริการภายในสนามบิน และตามพระราชบัญญัติการเดินอากาศ (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 และระเบียบกรม การบินพลเรือนว่าด้วยมาตรฐานของระเบียบเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานสนามบิน พ.ศ. 2557 ข้อ 18 การควบคุมยานพาหนะ ในเขตการบิน รวมถึงระเบียบสำนักงาน การบินพลเรือนแห่งประเทศไทยว่าด้วยมาตรฐานคู่มือการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ พ.ศ. 2562 (4) ส่วนที่สี่ รายละเอียดของวิธีดำเนินงานสนามบิน และมาตรการด้านความปลอดภัย และด้านการรักษาความปลอดภัย

ข้อ (กฎ) การควบคุมยานพาหนะ ในเขตการบิน ICAO กพท. ทอท. และสนามบินช่างสี ซึ่งเป็นสนามบินที่ได้รับรางวัล สนามบินที่ดีที่สุดในโลกติดต่อกันจากการจัดอันดับ Skytrax 2020 และจากการตรวจสอบสนามบินช่างสี ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของ ICAO เหมือนกับ ทสภ. แต่องค์ประกอบที่แตกต่างกันคือกฎหมายของแต่ละประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้เลือกแบบเจาะจง โดยใช้คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างกำหนดเป็นเกณฑ์การเลือกการวิจัยเชิงปริมาณมาทำการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับ 0.05

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1) นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบที่เกี่ยวกับมาตรฐานผู้ขับขียานพาหนะ ในเขตการบิน ประกอบไปด้วย คำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด โดยมีเนื้อหาครอบคลุมรายละเอียดตามกรอบแนวความคิดการวิจัย

2) นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง ให้อาจารย์ที่ปรึกษาดูความเหมาะสมหากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง ไม่มีความเหมาะสม ผู้ศึกษาต้องนำมาแก้ไขให้ดีขึ้นถ้าแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้างเหมาะสมดีแล้ว ผู้ศึกษาสามารถดำเนินการข้อต่อไปได้

3) นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ไปหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence, IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการบินจำนวน 3 ท่าน โดยเกณฑ์ในการพิจารณา คือ คัดเลือกข้อคำถามที่ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 คน มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งค่าความสอดคล้องของเนื้อหา IOC โดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ หากข้อคำถามใด มีดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ ในกรณีที่ดีขึ้น ความสอดคล้องของเนื้อหาต่ำกว่า 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้งซึ่งผู้ศึกษาจะนำแบบสอบถามไปแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อนำไปปรับปรุงแบบสอบถามให้ดียิ่งขึ้นก่อนและนำแบบสอบถามฉบับแก้ไขที่สมบูรณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจพิจารณาอีกครั้งก่อนนำไปเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างผู้ขับขี่ยานพาหนะ ในเขตลานจอด ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ผ่านมา การประมวลผลโปรแกรมมาทำการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ โดยเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม ผู้ศึกษานำไปเก็บข้อมูลทั้งแบบออนไลน์ สำหรับแบบสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาได้จัดทำตารางสัมภาษณ์

แล้วประสานทางโทรศัพท์กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเข้าสัมภาษณ์ตามเวลาที่นัดหมาย

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแบบสอบถามผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และนำค่าทางสถิติมาทำการแปรผลข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ โดยให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สำหรับแบบสัมภาษณ์ผู้ศึกษาได้นำมาตรวจสอบค่าหลักเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 6 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม นำไปสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการขับขี่ยานพาหนะ ในเขตการบินสำหรับสายการบินและบริษัทผู้ประกอบการที่ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ขั้นตอนที่ 7 สรุปและรายงานผลการวิจัย รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสรุปผลการวิจัย

การค้นคว้าอิสระเชิงปริมาณผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลด้วยวิธีการเก็บข้อมูล ดังนี้

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการวัดครั้งเดียว (One-Shot Descriptive Study) ซึ่งผู้ศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถาม ในแบบสอบถาม จำนวน 177 คน ซึ่งมีช่วงระยะเวลาในการเก็บข้อมูลช่วง ก.ค.- ก.ย.64 จากนั้นผู้ศึกษาได้นำข้อมูลต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อสรุปโดยสมบูรณ์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่ปฏิบัติงานในเขตการบิน ทสภ. มีอายุระหว่าง 18 - 60 ปี และจะต้องมีคุณสมบัติ เคยอบรมหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติการขับขี้นานพาทะใน เขตการบินอย่างน้อย จำนวน 1 ครั้ง ภายในระยะเวลา 5 เดือน ที่ผ่านมา (มกราคม - พฤษภาคม 2564) มีจำนวนทั้งสิ้น 319 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาคำนวณจากสูตรการคำนวณตามหลักการแปรผันร่วมกันระหว่างขนาดของกลุ่มตัวอย่างกับความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการสุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1970, อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์, 2543) โดยกำหนดความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และความผิดพลาดคลาดเคลื่อน ร้อยละ 5 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดได้ ($e = 0.05$)

แทนค่าสูตรได้ดังนี้

$$n = \frac{319}{1 + 319 (0.05)^2}$$

จากการแทนค่าในสูตร จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 177 คน ดังนี้ ผู้ศึกษา จึงได้กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเท่ากับ 177 คน

ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ศึกษาได้กำหนดเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 2 คนในหลักสูตรอบรมขับขี้นานพาทะในเขตลานจอด โดยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากผู้เชี่ยวชาญในหลักสูตรอบรมขับขี้นานพาทะในเขตลานจอด ทสภ. ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้มีคุณสมบัติมีความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดของ ICAO และข้อกำหนดของ กพท. ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกฎเกณฑ์ ออกระเบียบข้อบังคับ หรือ การออกแบบหลักสูตรผู้ขับขี้นานพาทะในลานจอด และจะต้องมีประสบการณ์การทำงานหรืออยู่ในสายงานมาตรฐานความปลอดภัยอย่างน้อย 4 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือ 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง และ 2) แบบสอบถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) แบบสอบถาม ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับ ผู้ขับขี้นานพาทะในเขตการบิน ทสภ. โดยเป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 3 คำถามแบบทดสอบความรู้ตามเนื้อหาหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับ ผู้ขับขี้นานพาทะในเขตการบิน ทสภ.

การสร้างแบบสอบถามความรู้ตามเนื้อหาหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเข้ารับการอบรมที่จะได้รับการอนุญาตให้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ว่าด้วยมาตรฐานคู่มือการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ พ.ศ.2562 ทั้งนี้ จำนวนข้อสอบที่นำมาทดสอบระดับความรู้ระดับความรู้ มีจำนวน 20 ข้อ เทียบเท่า 100% เมื่อนำจำนวนคำถามมาเทียบเกณฑ์การทดสอบที่ ทสภ. กำหนดไว้ว่า “ผู้รับการอบรมนั้นจะต้องผ่านการทดสอบความรู้ความเข้าใจตามที่ ทสภ. กำหนด โดยการสอบข้อเขียนและได้รับคะแนนในการทดสอบ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90” จึงสามารถเทียบเกณฑ์ได้ดังนี้

18 - 20 คะแนน เทียบเท่าเกณฑ์ 90 % ขึ้นไป หมายถึง ผ่านเกณฑ์ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ

0 - 17 คะแนน เทียบเท่าเกณฑ์ ต่ำกว่า 90 % ขึ้นไป หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ

2) แบบแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย ชื่อ-สกุล, หน่วยงาน ต้นสังกัด, ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ส่วนที่ 2 คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 3 เนื้อหาในการฝึกอบรม จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 4 การฝึกอบรมภาคปฏิบัติ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 5 รูปแบบการฝึกอบรม จำนวน 3 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลจากการเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์คำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้ศึกษาดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วมาเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าอิสระ ซึ่งจะมีการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้อาจเป็นพหุหรือไม่ และทำการจำแนก จัดระบบข้อมูลเป็นกลุ่มเพื่อนำเสนอเชิงพรรณนาการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาสร้างแบบสอบถามความรู้ตามเนื้อหาหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ทสภ. ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเข้ารับการอบรมที่จะได้รับการอนุญาตให้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน เพื่อให้เป็นไปตาม กพท. ว่าด้วยมาตรฐานคู่มือการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ พ.ศ. 2562 ผู้รับการอบรมนั้นจะต้องผ่านการทดสอบความรู้ความเข้าใจตามที่ ทสภ. กำหนด โดยการสอบข้อเขียนและได้รับคะแนนในการทดสอบไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

2) การจัดระเบียบข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึก มาจัดเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตามที่ ICAO กำหนด 12 หัวข้อเพื่อให้
ผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินจะต้องมีความรู้

ความเข้าใจ และรวมถึง ข้อกำหนดของ กพท.
ฉบับที่ 14 ว่าด้วยมาตรฐานสนามบิน 19 มิถุนายน
2562 (ตารางที่ 1) ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์รายละเอียดการฝึกอบรมผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

รายการ	ICAO	กพท.	ทอท.	สนามบินช่างสี
1. เนื้อหารายวิชาที่ฝึกอบรม				
- ภูมิศาสตร์ของสนามบิน	✓	✓	✓	✓
- ป้ายเครื่องหมายต่าง ๆ และไฟในบริเวณทางวิ่ง	✓	✓	✓	✓
- วิธีการใช้งานวิทยุสื่อสาร	✓	✓	✓	✓
- เงื่อนไขและคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในสนามบิน	✓	-	✓	✓
- กฎระเบียบของการให้บริการจราจรทางอากาศที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติงานภาคพื้นในเขตการบิน	✓	✓	✓	✓
- กฎระเบียบและขั้นตอนต่าง ๆ ของสนามบิน	✓	✓	✓	✓
- ความเชี่ยวชาญพิเศษ เช่น การดับเพลิงและกู้ภัย	✓	✓	-	-
- การรับส่งวิทยุสื่อสาร	✓	✓	✓	✓
- มีความเข้าใจในเรื่องการจราจรทางอากาศและสามารถ ปฏิบัติตามขั้นตอน	✓	✓	✓	✓
- การนำทางยานพาหนะในสนามบิน	✓	✓	✓	✓
- ทักษะความสามารถพิเศษเฉพาะทาง	✓	-	-	-
- ยานพาหนะฉุกเฉินสำหรับตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉินต้องได้รับ ความสำคัญก่อนยานพาหนะอื่น ๆ บนพื้นที่เคลื่อนไหว	✓	✓	✓	✓
2. คุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรม				
- เป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์โดยผ่านการรับรองจาก แพทย์ สุขภาพโดยทั่วไป, สายตา, การได้ยิน ปกติ	-	✓	✓	✓
- มีใบอนุญาตขับขี่จากกรมขนส่งทางบกหรือใบอนุญาตขับรถ ระหว่างประเทศ	-	✓	✓	✓
3. การฝึกปฏิบัติ				
- ภาคปฏิบัติ	✓	✓	-	✓
4. ระยะเวลาการอบรม				
- มีการกำหนดจำนวนชั่วโมงอบรมผู้ขับขี่ยานพาหนะ	-	-	✓	✓

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง มีการจัดฝึกอบรมผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินตามที่ ICAO ระบุหรือ มากกว่าที่ ICAO กำหนด

จากตารางที่ 1 พบว่าหลักสูตรการฝึกอบรมหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ปฏิบัติงานและขี้นยานพาหนะใน เขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีขั้นตอน และเนื้อหาการอบรมที่ครบถ้วนเป็นไปตามมาตรฐานที่ ICAO กำหนด รวมถึงข้อกำหนดของสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 14 ว่าด้วยมาตรฐานสนามบินก็มีเนื้อหาตามที่ กพท. กำหนดไว้นอกเหนือจากนั้น ทอท. ยังนำคุณสมบัติของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมอ้างอิงจากระเบียบกรมการขนส่งทางบก ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ และบัตรประจำตัวคนขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ พ.ศ.2564 หมวด 2 การขอรับใบอนุญาตขับรถข้อ 9 การขอรับใบอนุญาตขับรถมาใช้ร่วมในการเข้ารับการอบรม เพื่อให้มั่นใจว่า ผู้ที่เข้ารับ

การอบรมมีคุณสมบัติ ความรู้ครบถ้วน ขี้นยานพาหนะในเขตลานจอดอากาศยานได้ คำแนะนำผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะบางส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นคล้ายกัน คือจะต้องเพิ่มเนื้อหาให้ครอบคลุมมากขึ้นแต่ ทสภ. ก็ได้มีเนื้อหา ในการอบรมที่เหมาะสมเพียงพอตาม ICAO ซึ่งกำหนดไว้ 12 หัวข้อ และเพื่อให้ผู้ขี้นยานพาหนะในเขตการบินมีความรู้ ความเข้าใจ และรวมถึง ข้อกำหนดของ กพท. ฉบับที่ 14 ว่าด้วยมาตรฐานสนามบิน ครบถ้วน เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในเขตการบิน ทสภ. ซึ่งผลการประเมินความรู้ผู้เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรขี้นยานพาหนะในเขตลานจอด ทสภ. ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าความถี่ ร้อยละ จำแนกตามระดับคะแนนความรู้ผู้เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรอบรมขี้นยานพาหนะในเขตลานจอดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

(n = 177)

ผลการประเมินความรู้ผู้เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรอบรมขี้นยานพาหนะในเขตลานจอดท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ผ่าน	105	59.6
ไม่ผ่าน	72	40.4

จากตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินความรู้ผู้เคยผ่านการฝึกอบรมหลักหลักสูตรอบรมขี้นยานพาหนะในเขตลานจอด ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่จะได้รับการอนุญาตให้ขี้นยานพาหนะในเขตการบิน เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบ กพท. ว่าด้วยมาตรฐานคู่มือการดำเนินงานสนามบินสาธารณะ พ.ศ.2562

จากผลการประเมิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์การฝึกอบรม จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 และไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญคิดเห็นว่าควรมีการพิจารณาฝึกอบรมภาคปฏิบัติผ่านโปรแกรม Simulator โดยอาจฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ปกติต่าง ๆ และสถานการณ์ฉุกเฉินหลากหลายสถานการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานให้ครบถ้วน

สรุปผลการค้นคว้าอิสระ

การประเมินมาตรฐานผู้ขี้นยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่เคยผ่านการอบรมทบทวน หลักเกณฑ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการอบรมและทดสอบเนื้อหาที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานในเขตการบิน ทสภ. ทั้ง 12 เรื่อง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถเลือกคำตอบที่ถูกต้องในแต่ละหัวข้อได้เป็นอย่างดี อีกทั้งคะแนนรวมความรู้ผู้เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรอบรมขี้นยานพาหนะในเขตลานจอด ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการฝึกอบรมหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับ

ผู้ขี้นยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ตามที่ ทสภ. กำหนดไว้ จำนวนร้อยละ 59.6 ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าว ผู้ศึกษาได้นำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 2 คน เพื่อนำมาวางแผนในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งจากการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า

แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการขี้นยานพาหนะในเขตการบินสำหรับสายการบินและบริษัทผู้ประกอบการที่ขี้นยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ตามข้อกำหนดขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ได้แก่

1) คุณสมบัติและข้อกำหนดเกณฑ์การฝึกอบรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้ผู้ขี้นควรมีความรู้และคุณสมบัติพื้นฐานตามกฎหมายการขนส่งทางบกและการบินพลเรือนกำหนด

2) เนื้อหาสำหรับการฝึกอบรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้พิจารณาเพิ่มเนื้อหาสำหรับการฝึกอบรมให้ละเอียด มีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบันสอดคล้องกับบริบทของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิที่มีพื้นที่ในเขตการบินจำนวนมาก อีกทั้งมีความซับซ้อนทางกายภาพ และควรจัดทำหลักสูตรประเภทออนไลน์ หรือ E-Book เพื่อให้เกิดความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล

3) การเพิ่มรูปแบบการฝึกอบรมและระยะเวลาการอบรมที่เหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเสนอให้พิจารณาฝึกอบรมภาคปฏิบัติผ่านโปรแกรม Simulator โดยฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ปกติต่าง ๆ และสถานการณ์ฉุกเฉินอื่น ๆ หลากหลายสถานการณ์ เพื่อสังเกตการปฏิบัติและการแก้ไขปัญหา

ข้อจำกัดในการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้จะมีข้อจำกัดในด้านกรณีตัวอย่างที่ใช้เป็น ทำอากาศยานขนาดใหญ่เพียงแห่งเดียว ผลการศึกษาอาจมีข้อจำกัดในการนำไปเปรียบเทียบหรืออ้างอิงกับทำอากาศยานอื่นซึ่งอยู่ในต่างประเทศหรือมีขนาดปานกลาง นอกจากนี้ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างยังมีปริมาณที่น้อย เนื่องจากจำกัดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง จึงเห็นควรให้ดำเนินการค้นคว้าอิสระ โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เคยเข้ารับการอบรมขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินและการปฏิบัติการในเขตการบิน หากสถานการณ์การบินกลับมาเป็นปกติและพนักงานของแต่ละสายการบินรวมถึงผู้ประกอบการภายในเขตการบินกลับมาปฏิบัติงานตามเดิมจะทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สะท้อนถึงภาพรวมความคิดเห็นทัศนคติที่มีต่อขั้นตอนและกระบวนการจัดฝึกอบรมที่ ทสภ. จัดขึ้นมีความหลากหลาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับแก้ไขได้ครบทุกมิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ผู้บริหาร ทอท. ควรให้ความสำคัญในหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานขับขี่ยานพาหนะในเขตลานจอดอากาศยาน และพัฒนาเนื้อหาในหลักสูตรให้เป็นไปตามกายภาพสนามบินที่เปลี่ยนแปลง

2) ทำอากาศยานควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกและอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ให้ทันสมัยและพร้อมสำหรับการอบรม เช่น พื้นที่พักรอก่อนเข้ารับการฝึกอบรม, สนับสนุนอุปกรณ์ในการฝึกอบรมที่ทันสมัยและเหมาะสมในการฝึกปฏิบัติผ่านโปรแกรม Simulator

3) ทำอากาศยานควรจัดทำสื่อการเรียนรู้ที่สามารถหาความรู้และเข้าถึงได้ตลอดเวลา เช่น คู่มือการขับขี่ยานพาหนะในลานจอดอากาศยานในรูปแบบ E-Book

4) ทำอากาศยานควรพัฒนาขั้นตอนการลงทะเบียนอบรมให้สะดวกสบายและคล่องตัวมากกว่าเดิม ลดการใช้กระดาษในการลงทะเบียนและควรปรับเปลี่ยนเป็นระบบ Online

ข้อเสนอแนะในการค้นคว้าอิสระครั้งต่อไป

1) เพิ่มการเก็บแบบสอบถามผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตลานจอด ทำอากาศยานสุวรรณภูมิให้หลากหลายสายการบินเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร

2) ในการสัมภาษณ์ควรเพิ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรการอบรมมาให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) เพิ่มเอกสารหรือกฎระเบียบในการศึกษาให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อความหลากหลายและครบถ้วนในเนื้อหากฎระเบียบขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

REFERENCES

- Act of Parliament Airport of Thailand. (1979). Retrieved from <https://www.airportthai.co.th>
(In Thai)
- Airport Of Thailand Public Company Limited (2015). **Rules, regulations, and procedures for airside driving at Suvarnabhumi Airport**. Reprint 3. Bangkok. (In Thai)
- Changi Airport Group. (2019). **Airside driving theory handbook**. (4th ed.). Singapore, 2019
Retrieved from www.changiairport.com
- Nananakul, S. (2008). **Guidelines for an organization-wide approach to improving quality and efficiency**. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Noe, H.T. (2001). Systemic risk in financial systems. *Management Science*, 47(2), 205-336.
- Nonsurach, P. (2005). **A development of training in primary health care by the AIC technique: case study of public health volunteers in Amphoe Muang, Changwat Sakon Nakhon**. Retrieved from www.tdc.thailis.or.th (In Thai)
- Pholpanich, N. (2010). **Guidelines for developing training model for the students faculty of management science ratchasima rajabhat university**. Retrieved from www.tdc.thailis.or.th (In Thai)
- The Civil Aviation Authority of Thailand. (2014). **Regulation of Department of Civil Aviation - Standards of Aerodrome Operational Regulations A.D. 2014**. <https://www.airportthai.co.th> (In Thai)
- The Civil Aviation Authority Of Thailand. (2019). **Regulation of Civil Aviation Authority of Thailand - Standards of Public Aerodrome Manual A.D. 2019**. <https://www.caat.or.th/th/archives/43504> (In Thai)
- .....

Research Article

ผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อกลไกการกำกับดูแลกิจการ และผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

THE IMPACT OF THE COVID-19 SITUATION ON CORPORATE GOVERNANCE MECHANISMS AND OPERATING PERFORMANCE OF THE LISTED COMPANIES IN THE SERVICE INDUSTRY

วนิดา ชูติมากุล¹ บรรจงรัตน์ พรหมสุวรรณศิริ^{2*} และ สุรินทร์ พรหมนุรักษ์กิจ³
^{1, 2, 3}คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก

Wanida Chutimagul¹, Bunjongrut Phomsuwansiri^{2*} and Surin Promnurakkij³

^{1, 2, 3}Faculty of Business Administration and Information Technology,
Rajamangala University of Technology Tawan-ok

*E-mail: bunjongrut_ph@mutto.ac.th

Received: 2022-05-18

Revised: 2022-05-26

Accepted: 2022-05-26

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงาน และผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ปี ระหว่างปี 2561-2564 จำนวน 404 ตัวอย่าง โดยผลการดำเนินงานวัดจากอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม และอัตรากำไรสุทธิ สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ และวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยวิธี Chow test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการศึกษาพบว่า กลไกการกำกับดูแลกิจการร่วมกับตัวแปรควบคุมทุกตัวแปรสามารถอธิบายผลการดำเนินงานของกิจการได้ โดยจำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามและจำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม ในขณะที่โครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

กับอัตรากำไรสุทธิ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างช่วงก่อนและระหว่างสถานการณ์ COVID-19 ไม่มีความแตกต่างกันยกเว้นอัตรากำไรสุทธิ และผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของแบบจำลองจำแนกตามตัวแปรที่วัดผลการดำเนินงานแต่ละช่วงเวลาด้วยวิธี Chow test ในระหว่าง 2 ช่วงเวลาทุกแบบจำลองแตกต่างกัน โดยอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับกลไกการกำกับดูแลกิจการเพิ่มสูงขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดสถานการณ์ COVID-19

คำสำคัญ: กลไกการกำกับดูแลกิจการ ผลการดำเนินงาน อุตสาหกรรมบริการ สถานการณ์ COVID-19

ABSTRACT

The purpose of this study was to study the relationship between the mechanisms of corporate governance and performance and the impact of the COVID-19 situation on corporate governance mechanisms and the performance of companies listed on the Stock Exchange of Thailand in the service industry. This is a quantitative analysis, collecting 4 years of data from 2018-2021 with 404 samples. The performance is measured by the return on equity, return on assets, and net profit margin. The statistics used were descriptive analysis, multiple regression analysis, and the Chow test at a statistical significance level of 0.05.

The results of the study found that the corporate governance mechanism with all controlled variables can explain the performance. The number of meetings of the Board of Directors is inversely related to the return on assets. Whereas the number of meetings of the Audit Committee is related to the return on assets in the same direction. In addition, the major shareholder is inversely related to the net profit margin. The results of the difference analysis before and during the COVID-19 situation were not different except for the net profit margin. The results of the different analyses of the models are classified by variables that measure performance for each period by the Chow test method. The return on equity is correlated with higher corporate governance mechanisms during the COVID-19 situation.

Keywords: Corporate Governance, Firm Performance, Service Industry, COVID-19

บทนำ

การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารกิจการให้บรรลุเป้าหมาย มีความสามารถในการทำกำไรเพิ่มขึ้น และสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการอย่างยั่งยืน ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลักดันให้กิจการมีกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดี เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีรายงานทางการเงินที่มีมาตรฐานและการเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทำให้เกิดคุณค่าแก่ผู้ถือหุ้นและกิจการ Phannarong (2010) ตลอดจนสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Khanthong & Keerati-angkoon, 2017) โดยแบ่งกลไกการกำกับดูแลกิจการออกเป็นกลไกภายนอก เช่น การเข้าครอบงำกิจการโดยปรปักษ์ การแข่งขันในตลาด และกลไกภายใน เช่น โครงสร้างคณะกรรมการ คุณสมบัติของคณะกรรมการ ค่าตอบแทนผู้บริหาร (Farinha, 2003) โดยคณะกรรมการบริษัท มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในกลไกการกำกับดูแลกิจการ เนื่องจากคณะกรรมการบริษัท ถือเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นโดยทำหน้าที่ในการกำกับและควบคุมให้ผู้บริหารดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Prachuabmoh, Meejaisue, Sakulitsariyaporn & Jarupathirun, 2018) ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการและช่วยสร้างผลตอบแทนให้แก่ผู้ลงทุน (Hodgson, Lhaopadchan & Buakes, 2011) จากประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทที่เพิ่มขึ้น

(Gompers, Ishii & Metrick, 2003; Brown & Caylor, 2004) ผ่านกลไกสำคัญของการกำกับดูแล อาทิ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการ (Rajeevan & Ajward, 2019) จำนวนของคณะกรรมการ (Jensen, 1993) โครงสร้างของผู้ถือหุ้น (Bhagat & Bolton, 2008) เป็นต้น

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 ในขณะนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสามารถในการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการ (Pansamut & Boonyanet, 2021) ซึ่งหลายภาคส่วนล้วนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ โดยเฉพาะธุรกิจภาคบริการ อาทิ ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจสายการบิน เนื่องจากหลายประเทศมีการออกมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID 19 ทำให้ประชาชนต้องลดกิจกรรมทางสังคม การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ ลดลงส่งผลกระทบต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก รวมถึงประเทศไทยเองก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน

การศึกษาครั้งนี้เกิดจากคำถามสำคัญของผู้วิจัยว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของธุรกิจบริการ มีความแตกต่างและมีผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 หรือไม่อย่างไร” ซึ่งจากการทบทวนงานวิจัยที่มีผู้ศึกษายังค่อนข้างจำกัดเฉพาะในต่างประเทศ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีผลต่อกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ ในช่วงระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี 2561 – 2564 เพื่อให้ครอบคลุมช่วงระยะเวลาก่อนและระหว่างการเกิดสถานการณ์ COVID-19 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติและเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของนักลงทุนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ
- 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มอุตสาหกรรมบริการ

ทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีตัวแทน

Jensen & Meckling (1976) ได้อธิบายทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) จากมุมมองที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีแรงผลักดันที่มักจะกระทำการเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง โดยสมมติฐานเบื้องหลังคือ ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ระหว่างผู้บริหารและเจ้าของกิจการ โดยเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นที่เป็นตัวการ (Principal) ต้องการให้บริษัทมีกำไร และได้ผลประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บริษัทมีผลตอบแทนสูงสุดคุ้มค่างบลงทุน ส่วนผู้บริหารมักตัดสินใจเพื่อประโยชน์สูงสุดให้กับตนเองมากกว่ากิจการ ดังนั้น บริษัทมหาชนซึ่งมีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก

จึงอาศัยความสัมพันธ์ของทฤษฎีนี้ในการกำหนดระบบและกลไกการดำเนินงาน เนื่องจากผู้ถือหุ้นเป็นตัวการและฝ่ายบริหารเป็นตัวแทนต่างมีความพึงพอใจในวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อประโยชน์สูงสุดของกิจการและผลตอบแทนที่จะสูงขึ้น (Prachuabmoh et al., 2018)

กลไกการกำกับดูแลกิจการ

การกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance: CG) เป็นระบบที่มีการจัดการกระบวนการและโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการบริษัทและผู้ถือหุ้นเพื่อสร้างศักยภาพในการแข่งขัน รวมทั้งการควบคุมกิจการให้มีการบริหารงานตามหน้าที่ที่รับผิดชอบอย่างโปร่งใส ภายใต้กรอบจริยธรรมที่ดี อันจะนำไปสู่การสร้างความเติบโตให้กับกิจการ และเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงสังคมโดยรวมและผู้มีส่วนได้เสียอื่น (Phannarong, 2010) กลไกการกำกับดูแลกิจการ ประกอบด้วยโครงสร้างของกรรมการ ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการ สัดส่วนความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท ประธานกรรมการบริษัท และประธานกรรมการบริหารมีใจคนเดียวกัน และโครงสร้างของผู้ถือหุ้น (Pongpanpattana, 2015)

โครงสร้างผู้ถือหุ้น

การกำกับดูแลกิจการที่ดีต้องคำนึงถึงความสำคัญต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้ถือหุ้นอย่างเท่าเทียมกัน (Pongpanpattana, 2015) โครงสร้างผู้ถือหุ้นสามารถสะท้อนปัญหาหรือความขัดแย้งระหว่างผู้ถือหุ้นกับผู้บริหาร อาจแบ่งเป็น

- 1) โครงสร้างการถือหุ้นแบบกระจายตัว ผู้ลงทุนจะถือหุ้นไม่มากเพื่อลดความเสี่ยงจากการลงทุน

มักพบในประเทศที่พัฒนาแล้ว และ 2) โครงสร้าง การถือหุ้นแบบกระจุกตัว ที่ผู้ถือหุ้นมีสัดส่วน ในการถือหุ้นที่สูงและผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์หรือ เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมักพบในกิจการแถบเอเชียและยุโรป บางประเทศ โดยรูปแบบของโครงสร้างผู้ถือหุ้น มีผลต่ออำนาจในการควบคุมและแทรกแซง การบริหารงานของกิจการได้ (Prachuabmoh et al., 2018)

โครงสร้างคณะกรรมการ

บทบาทคณะกรรมการเป็นตัวแทน ของผู้ถือหุ้นแต่งตั้งจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นใหญ่ มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการให้เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด (Wongsathep & Chancharat, 2021) เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดแก่กิจการและผู้ถือหุ้น ซึ่งประสิทธิภาพ ของคณะกรรมการบริษัทพิจารณาได้จาก ผลการดำเนินงานของบริษัท Chaleampong, Petchchedchoo & Kumauprom (2019) พบว่า จำนวนของคณะกรรมการที่มีจำนวนมาก จะทำให้มีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ในขณะที่ Prongwittayagorn, Hensawang & Siritwattanukul (2019) พบว่า กิจการที่มี คณะกรรมการขนาดใหญ่อาจพบปัญหาการทำงาน ร่วมกันส่งผลกระทบต่อการทำงานและมูลค่าหุ้น นอกจากนี้สัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ อย่างมีนัยสำคัญ (Kruerattikarn, 2014)

กระบวนการของคณะกรรมการ

การประชุมเป็นกระบวนการสำคัญ ของการกำกับดูแลกิจการเพื่อร่วมระดมความคิด และหาข้อสรุปร่วมกันเพื่อวางแผนและแนวทาง

ปฏิบัติให้แก่ฝ่ายบริหาร การประชุมที่ดีและบ่อยครั้ง จะช่วยให้คณะกรรมการมีความเข้าใจในกิจการ มากขึ้นทำให้การปฏิบัติงานคำนึงถึงผู้ลงทุนมากขึ้น และสามารถนำมาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ ของกิจการได้ (Chaleampong et al., 2019) ขณะที่ Kruerattikarn (2014) และ Sabsombat et al. (2020) จำนวนครั้งของการจัดประชุม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราผลตอบแทน ของสินทรัพย์ เนื่องจากการประชุมบ่อยครั้งจะมีผล ต่อประสิทธิภาพการตัดสินใจของคณะกรรมการ ที่มีผลต่อการดำเนินงานและทำให้มูลค่ากิจการ ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongsathep & Chancharat (2021) จำนวนครั้งของการประชุม มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรา ผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น อาจเป็นเพราะ การประชุมบ่อยเป็นผลจากกิจการมีปัญหาเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับ Sangaunkanawin (2017) จำนวนครั้ง ของการประชุมที่เพิ่มขึ้นมาจากผลการดำเนินงาน ที่ไม่ดีและมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับอัตรา ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Khatib & Nour (2021) ศึกษาผลกระทบ ของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีผลต่อการกำกับ ดูแลกิจการและความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในประเทศมาเลเซีย ระหว่าง ปี 2562-2563 แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญระหว่าง สองช่วงเวลาที่ศึกษา โดยขนาดของคณะกรรมการ ไม่ได้มีผลต่อผลการดำเนินงาน ในขณะที่ ความหลากหลาย (เพศ) ของคณะกรรมการมีผลต่อ การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานอย่างมี นัยสำคัญ เมื่อเทียบกับก่อนเกิดสถานการณ์

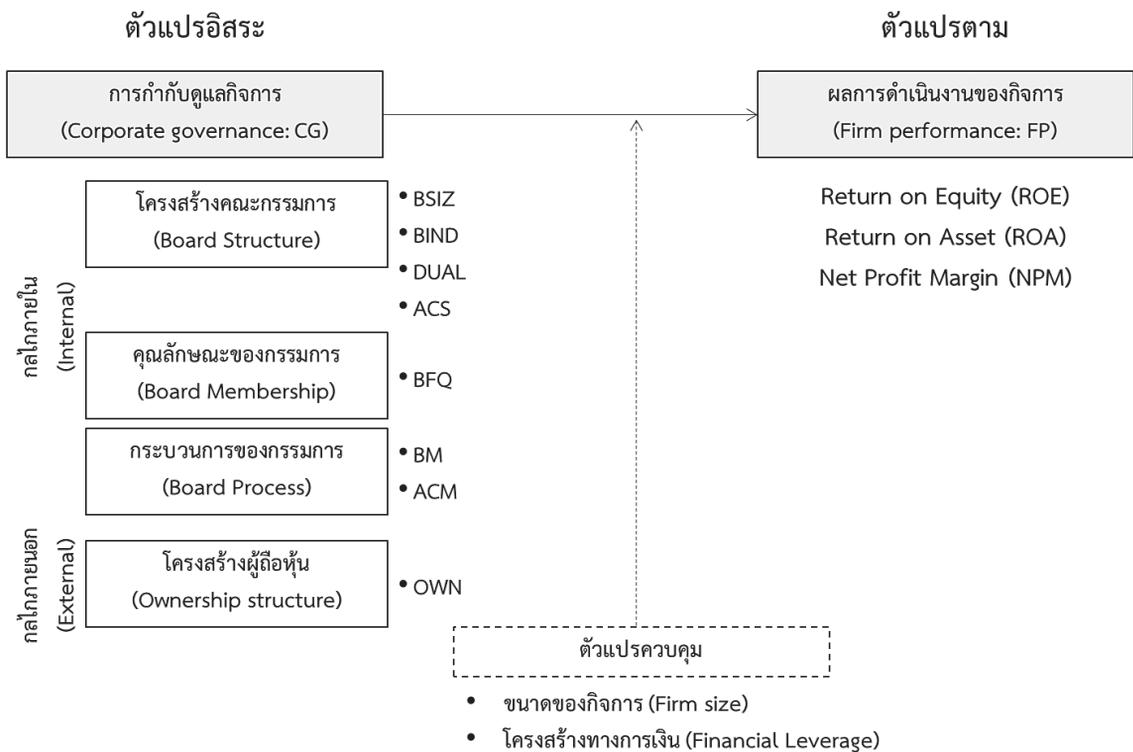
Pimkeeree et al., (2019) ศึกษาการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่ม SET100 โดยมีตัวแปรประกอบด้วยความยั่งยืน สัดส่วนคณะกรรมการตรวจสอบ อายุของประธานฝ่ายบริหาร อัตราการเจริญเติบโตของกิจการ สัดส่วนผู้ถือหุ้นสถาบัน ขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และสัดส่วนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ พบว่า มีความสัมพันธ์กับมูลค่าของกิจการที่วัดจากอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นสะท้อนถึงการกำกับดูแลกิจการที่เป็นผลจากการบริหารงานของฝ่ายบริหาร

Saengarvut (2019) ศึกษาความสัมพันธ์ผลการดำเนินงานและมูลค่ากิจการตามราคาตลาด

กับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน MAI ด้วยแบบจำลองโครงสร้างพบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยขนาดของคณะกรรมการมีความสัมพันธ์เชิงลบ ค่าตอบแทนกรรมการและค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวก ในขณะที่โครงสร้างของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์

Sabsombat et al. (2020) ได้ศึกษาความสัมพันธ์การกำกับดูแลกิจการกับมูลค่ากิจการของบริษัทจดทะเบียนกลุ่ม SET100 พบว่า กลไกภายในการกำกับดูแลกิจการมีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการ ในขณะที่สัดส่วนการถือหุ้นของกรรมการบริษัทมีผลกระทบต่อมูลค่ากิจการที่วัดด้วย (Tobin's Q)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตารางที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	คำอธิบาย
ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)		
กลไกภายใน (Internal) :		
โครงสร้างคณะกรรมการ (Board structure)		
BSIZ	Board size	จำนวนของคณะกรรมการบริษัท (คน)
BIND	Board Independent	ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท
		$= \frac{\text{จำนวนกรรมการอิสระ (คน)}}{\text{จำนวนกรรมการบริษัททั้งหมด (คน)}}$
DUAL	CEO-Chairman Duality Roles	การควบรวมตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทและประธานกรรมการบริหาร เป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดย 0 แทน ไม่ควบตำแหน่ง 1 แทน ควบตำแหน่ง
ACS	Audit Committee size	จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ (คน)
คุณลักษณะของกรรมการ (Board Membership)		
BFQ	Board financial qualification	จำนวนกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาด้านการเงิน บัญชี และเศรษฐศาสตร์ (คน)
กระบวนการของกรรมการ (Board Process)		
BM	Board meeting	จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท (ครั้ง)
ACM	Audit Committee meeting	จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ (ครั้ง)
กลไกภายนอก (External)		
OWN	Ownership Structure	ร้อยละการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ 5 อันดับแรก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	คำอธิบาย
ตัวแปรตาม (Dependent Variable)		
ผลการดำเนินงานของกิจการ (Firm Performance)		
ROE	Return on Equity	อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น $= \frac{\text{กำไรสุทธิ (บาท)}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย (บาท)}}$
ROA	Return on Asset	อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม $= \frac{\text{กำไรสุทธิ (บาท)}}{\text{สินทรัพย์รวมเฉลี่ย (บาท)}}$
NPM	Net Profit Margin	อัตรากำไรสุทธิ $= \frac{\text{กำไรสุทธิ (บาท)}}{\text{ยอดขายรวม (บาท)}}$
ตัวแปรควบคุม (Controlled Variable)		
ASSET	ASSET	ขนาดของกิจการ ใช้ลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม โครงสร้างทางการเงินวัดระดับความเสี่ยงวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ $= \frac{\text{หนี้สินรวม (บาท)}}{\text{สินทรัพย์รวม (บาท)}}$
LEV	LEVERAGE	

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างช่วงก่อนและในสถานการณ์ COVID-19 ของตัวแปรที่ใช้วัดกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงานตามตารางที่ 1 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวบรวมและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากงบการเงิน แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) จากฐานข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART) และข้อมูลเผยแพร่สำหรับนักลงทุนในเว็บไซต์ของบริษัทจดทะเบียนในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการระยะเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี 2561-2564 โดยไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูกิจการ และบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้ได้บริษัทที่นำมาใช้วิเคราะห์รวมจำนวนทั้งสิ้น 404 บริษัท-ปี (Firm-Year) ดังนี้

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้วิเคราะห์ลักษณะข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปร ได้แก่ ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ด้วยวิธีการนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Method) เพื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์เชิงพหุการตัดสินใจ (Adjusted R²) สำหรับการอธิบายความสัมพันธ์กลไกการกำกับดูแลกับผลการดำเนินงานของกิจการที่วัดด้วย 1) อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) 2) อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม (ROA) และ 3) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) โดยมีแบบจำลองการวิเคราะห์ ดังนี้

$$FP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 BSIZ_{i,t} + \beta_2 BIND_{i,t} + \beta_3 DUAL_{i,t} + \beta_4 ACS_{i,t} + \beta_5 BFQ_{i,t} + \beta_6 BM_{i,t} + \beta_7 ACM_{i,t} + \beta_8 OWN_{i,t} + \beta_9 ASSET_{i,t} + \beta_{10} LEV_{i,t} + \varepsilon \dots \dots \dots (1)$$

โดย $FP_{i,t}$ คือ ผลการดำเนินงานของกิจการ (FP) บริษัท i ปีที่ t ที่วัดด้วย อัตราผลตอบแทนส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม (ROA) และ อัตรากำไรสุทธิ (NPM)

3) การวิเคราะห์ความแตกต่างของกลไกการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงานโดยใช้ค่าสถิติ t-test เปรียบเทียบช่วงก่อนกับในช่วงสถานการณ์ COVID-19 กำหนดเป็นตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) ให้ค่า 0 แทนช่วงก่อนสถานการณ์ (ปี 2561-2562) และค่า 1 แทนช่วงระหว่างเกิดสถานการณ์ (ปี 2563-2564) และนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธี Chow test เพื่อทดสอบความแตกต่างของแบบจำลองสมการถดถอยเชิงพหุจำแนกตามตัวแปรที่ใช้วัดผลการดำเนินงานที่แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ช่วงเวลาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผลการดำเนินงาน (Firm Performance) และกลไกการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผลการดำเนินงาน (Firm Performance) ตามตารางที่ 2 อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ย 0.026 (SD 0.623) อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม (ROA) มีค่าเฉลี่ย 0.062 (SD 0.121) อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าเฉลี่ย 0.659 (SD 44.217)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานผลการดำเนินงานและกลไกการกำกับดูแลกิจการ ปี 2560 - 2564

	n	Min.	Max.	Mean	SD
Firm Performance					
- ROE	404	-11.229	1.746	0.026	0.623
- ROA	404	-0.451	0.642	0.062	0.121
- NPM	404	-267.060	338.930	0.659	44.217
Corporate Governance					
CG Internal factors					
- Board structure					
BSIZ	404	5	18	10.426	2.565
BIND	404	0	1	0.411	0.088
DUAL	404	0	6	0.329	0.544
ACS	404	2	5	3.126	0.368
- Board Membership					
BFQ	404	1	19	4.842	2.411
- Board Process					
BM	404	3	29	7.817	3.642
ACM	404	2	22	5.770	2.530
CG External factors					
OWN	404	13	99	62.169	17.334

สำหรับกลไกการกำกับดูแลกิจการ (Corporate Governance) ตามตารางที่ 2 แบ่งเป็น กลไกภายในและกลไกภายนอก ดังนี้

1) กลไกภายใน

โครงสร้างคณะกรรมการ (Board Structure) ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท มีค่าเฉลี่ย 10.426 (SD 2.565) ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัทมีค่าเฉลี่ย 0.411 (SD 0.088) การคว่ำตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทและประธานกรรมการบริหารมีค่าเฉลี่ย 0.329 (SD 0.544) และจำนวนคณะกรรมการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ย 3.126 (SD 0.368)

คุณลักษณะของกรรมการ (Board Membership) จำนวนกรรมการที่มีวุฒิการศึกษา ด้านการเงินมีค่าเฉลี่ย 4.842 (SD 2.411)

กระบวนการของกรรมการ (Board Process) จำนวนครั้งการประชุมคณะกรรมการบริษัทมีค่าเฉลี่ย 7.817 (SD 3.642) และจำนวนครั้ง การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีค่าเฉลี่ย 5.770 (SD 2.530)

2) กลไกภายนอก

โครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่มีค่าเฉลี่ย 62.169 (SD 17.334)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlations Coefficient) ระหว่างตัวแปร จากข้อมูลในปี 2560 - 2564

	ROE	ROA	NPM	BSIZ	BIND	DUAL	ACS	BFQ	BM	ACM	OWN	ASSET	LEV
ROE	1												
ROA	.415**	1											
NPM	.299**	.570**	1										
BSIZ	-.019	-.034	.033	1									
BIND	-.012	-.017	.001	-.190**	1								
DUAL	-.049	.010	-.006	.010	.013	1							
ACS	.021	-.008	.038	.211**	-.011	.003	1						
BFQ	-.010	-.026	-.019	.372**	.014	-.110*	.067	1					
BM	.004	-.092	-.046	.196**	.009	.069	-.053	.104*	1				
ACM	.017	.075	.068	.283**	.087	-.118*	-.035	.309**	.360**	1			
OWN	.001	-.072	-.121*	.007	.001	.076	-.006	.024	.001	-.040	1		
ASSET	.080	.055	.054	.566**	-.046	-.045	.049	.332**	.180**	.305**	-.002	1	
LEV	-.233**	-.195**	-.219**	.215**	-.106*	-.025	.037	.282**	-.008	.045	-.047	.317**	1
VIF				1.773	1.082	1.048	1.071	1.324	1.189	1.365	1.013	1.652	1.189

** ระดับนัยสำคัญ .01 (2-tailed) * ระดับนัยสำคัญ .05 (2-tailed)

วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

จากตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlations Coefficient) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแบ่งตามตัวแปรที่ใช้วัดผลการดำเนินงานพบว่า

อัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวนครั้งประชุมคณะกรรมการบริษัท จำนวนครั้งประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ โครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่ ในขณะที่ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท และการควบตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทและประธานกรรมการบริหาร จำนวนกรรมการที่มีวุฒิการศึกษาด้านการเงิน มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม (ROA) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ การควบตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทและประธานกรรมการบริหาร จำนวนครั้งประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ในขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ขนาดของคณะกรรมการบริษัท ความเป็นอิสระของคณะกรรมการบริษัท จำนวนคณะกรรมการตรวจสอบ จำนวนครั้งประชุมคณะกรรมการตรวจสอบ ในขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกลไกการกำกับดูแลกิจการซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ

พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดอยู่ที่ 0.566 เป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลาง เมื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ร่วมเชิงเส้น (Multicollinearity) โดยการวิเคราะห์ Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าอยู่ระหว่าง 1.013 – 1.773 ไม่เกิน 10 ถือว่าไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระกันเอง (Bepari, 2015)

การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุจำแนกตามแบบจำลองของการวัดผลการดำเนินงานตามตารางที่ 4 พบว่า

1. แบบจำลองที่ 1 วัดผลการดำเนินงานด้วยอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R²) เท่ากับ 0.069 หรือตัวแปรกลไกการกำกับดูแลกิจการทุกตัวมีความสัมพันธ์ที่ใช้อธิบายผลการดำเนินงานร้อยละ 6.90

2. แบบจำลองที่ 2 วัดผลการดำเนินงานด้วยอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม (ROA) มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R²) เท่ากับ 0.069 หรือร้อยละ 6.90 โดยจำนวนครั้งประชุมคณะกรรมการบริษัทที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย -0.005 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 หรืออาจกล่าวได้ว่าหากบริษัทมีการประชุมบ่อยครั้งจะมีผลต่ออัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมลดลง ในขณะที่จำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.006 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงว่าหากมีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบบ่อยครั้ง

จะมีผลต่ออัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งสองตัวแปรเป็นกลไกภายในของการกำกับดูแลกิจการที่เป็นด้านกระบวนการ

3. แบบจำลองที่ 3 วัดผลการดำเนินงานด้วยอัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.071 หรือร้อยละ 7.10 โดยโครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่ซึ่งเป็นกลไกภายนอกของการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย -0.337 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 หรือ

อาจกล่าวได้ว่าหากร้อยละของการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพิ่มขึ้นมีผลต่ออัตรากำไรสุทธิที่ลดลง

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R^2) พบว่า ตัวแปรของกลไกการกำกับดูแลกิจการทุกตัวร่วมกันสามารถอธิบายผลการดำเนินงานของกิจการได้ค่อนข้างใกล้เคียงกัน โดยสามารถอธิบายอัตรากำไรสุทธิได้ดีที่สุด ทั้งนี้ อาจต้องคำนึงถึงความคลาดเคลื่อนมาตรฐานจากการประมาณค่า (Standard Error of Estimate) ของแต่ละแบบจำลองประกอบด้วย

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของผลการดำเนินงานของกิจการ

Variable	Model 1 (FP = ROE)			Model 2 (FP = ROA)			Model 3 (FP = NPM)			
	Coefficient		t	Coefficient		t	Coefficient		t	
	B	Beta		B	Beta		B	Beta		
Content	-0.084		-0.029	0.811	0.125	1.834	0.067	8.026	0.322	0.748
BSIZ	-0.026	-0.107	-1.675	0.095	-0.005	-0.104	0.104	0.030	0.028	0.978
BIND	-0.369	-0.052	-1.042	0.298	-0.089	-0.065	0.194	-13.932	-0.555	0.579
DUAL	-0.046	-0.041	-0.824	0.410	-0.010	0.045	0.357	1.575	0.394	0.694
ACS	0.067	0.040	0.797	0.426	0.003	0.008	0.868	4.472	0.749	0.454
BFQ	0.010	0.040	0.716	0.474	0.000	0.009	0.867	0.103	0.101	0.919
BM	-0.002	-0.011	-0.211	0.833	-0.005	-0.152	0.004**	-1.200	-0.099	-1.888
ACM	-0.004	-0.015	-0.269	0.269	0.006	0.121	0.032*	1.303	0.075	1.329
OWN	0.000	-0.010	-0.201	0.201	0.000	-0.081	0.096	-0.337	-0.132	-2.732
ASSET	0.081	0.223	3.612	0.000**	0.013	0.179	0.004**	3.386	0.131	2.124
LEV	-0.871	-0.300	-5.717	0.000**	-0.140	-0.249	0.000**	-57.041	-0.277	-5.285
	F = 4.003 p-value = 0.000**			F = 3.990 p-value = 0.000**			F = 4.098 p-value = 0.000**			
	SE _{est} = ±0.601342			SE _{est} = ±0.116491			SE _{est} = ±42.609621			
	R = 0.304 R ² = 0.092 Adjusted R ² = 0.069			R = 0.304 R ² = 0.092 Adjusted R ² = 0.069			R = 0.307 R ² = 0.094 Adjusted R ² = 0.071			

** ระดับนัยสำคัญ .01, * ระดับนัยสำคัญ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ t-test

Variables	n	Prior COVID-19		Between COVID-19		Mean Diff.	t-test	p-value
		Mean	SD	Mean	SD			
ROE	202	0.079	0.213	-0.027	0.853	0.107	1.723	0.086
ROA	202	0.071	0.094	0.053	0.142	0.019	1.544	0.123
NPM	202	7.757	21.777	-6.438	57.832	14.195	3.265	0.001*
BSIZ	202	10.436	2.519	10.416	2.616	0.020	0.077	0.938
BIND	202	0.408	0.086	0.414	0.090	-0.006	-0.743	0.458
DUAL	202	0.312	0.464	0.347	0.614	-0.035	-0.640	0.523
ACS	202	3.149	0.421	3.104	0.306	0.045	1.218	0.224
BFQ	202	4.683	2.292	5.000	2.520	-0.317	-1.322	0.187
BM	202	7.530	3.747	8.104	3.519	-0.574	-1.588	0.113
ACM	202	5.847	2.775	5.693	2.263	0.153	0.609	0.543
OWN	202	61.921	17.304	62.416	17.404	-0.495	-0.287	0.775
ASSET	202	8.680	1.810	8.779	1.608	-0.099	-0.583	0.560
LEV	202	0.396	0.196	0.436	0.230	-0.040	-1.874	0.062

** ระดับนัยสำคัญ .01, * ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 5 เป็นผลการวิเคราะห์
 ความแตกต่างของตัวแปรที่ใช้วัดกลไกการกำกับ
 ดูแลกิจการและผลการดำเนินงานของกิจการ
 ตามช่วงเวลาของสถานการณ์ COVID-19 พบว่า
 กลไกการกำกับดูแลกิจการทั้งสองช่วงเวลาดังกล่าว
 ไม่มีความแตกต่างกันเช่นเดียวกับอัตราผลตอบแทน
 ของสินทรัพย์รวมและอัตราผลตอบแทนของส่วน
 ของผู้ถือหุ้นที่ใช้เป็นตัวแปรในการวัดผลการดำเนินงาน
 ของกิจการ ยกเว้น อัตรากำไรสุทธิมีความแตกต่างกัน
 ระหว่างสองช่วงเวลา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

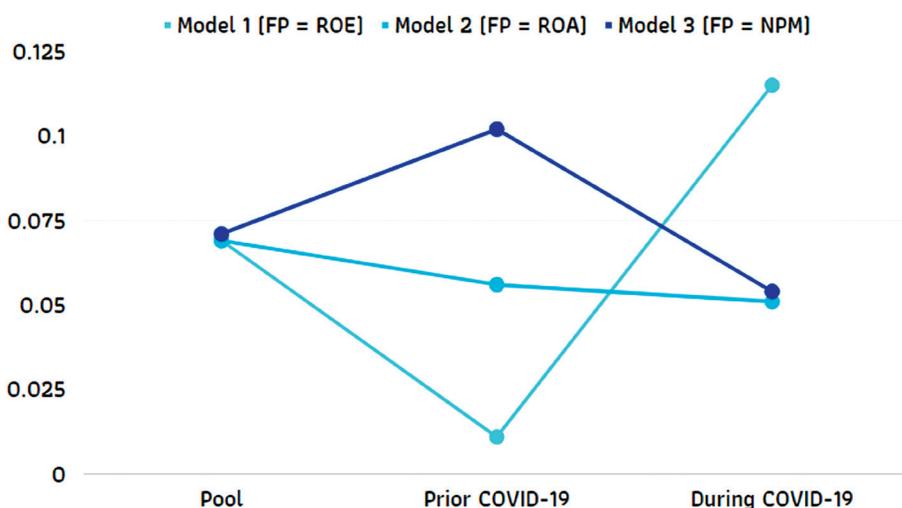
ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยวิธี Chow test

Model	Adjusted R ²			Chow test	
	Pool	Prior COVID-19	During COVID-19	F	p-value
Model 1 (FP = ROE)	0.069	0.011	0.115	16.026	0.002*
Model 2 (FP = ROA)	0.069	0.056	0.051	2.799	0.002*
Model 3 (FP = NPM)	0.071	0.102	0.054	8.142	0.000*

* ระดับนัยสำคัญ .05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของแต่ละแบบจำลองที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ของการดำเนินงานกับกลไกการกำกับดูแลกิจการด้วยวิธี Chow test โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มตามช่วงระยะเวลาของการเกิดสถานการณ์ COVID-19 พบว่า ความสัมพันธ์

ของการดำเนินงานกับกลไกการกำกับดูแลกิจการก่อนสถานการณ์ (Prior COVID-19) และระหว่างสถานการณ์ (During COVID-19) มีความแตกต่างกันทั้ง 3 แบบจำลอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ภาพที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R²) อธิบายผลการดำเนินงานของกิจการ

นอกจากนั้น เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Adjusted R^2) ในแต่ละช่วงเวลาของสถานการณ์ตามตารางที่ 6 และภาพที่ 2 พบว่าช่วงระหว่างสถานการณ์ COVID-19 กลไกการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมและอัตรากำไรสุทธิที่ลดลง ในขณะที่กลไกการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตามค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของทุกแบบจำลองค่อนข้างต่ำแสดงให้เห็นว่าอาจมีตัวแปรหรือปัจจัยอื่นนอกเหนือจากตัวแปรกลไกการกำกับดูแลกิจการ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงาน พบว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการร่วมกับตัวแปรควบคุมรวมทุกตัวแปรสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานของกิจการ โดยจำนวนครั้งในการประชุมของคณะกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นกลไกภายในของการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sabsombat et al (2020) Kruerattikarn (2014) และ Vafes (1999) ที่การประชุมมีจำนวนครั้งมากจะมีผลตรงกันข้ามกับประสิทธิภาพการตัดสินใจของคณะกรรมการที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานที่ทำให้มูลค่ากิจการลดลง แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Evans and Weir (1995) การประชุมเพิ่มขึ้นจะทำให้คณะกรรมการเข้าใจการดำเนินงานและคำนึงถึงผู้ลงทุนมากขึ้น ซึ่งส่งผลดีต่อผลการดำเนินงาน ในขณะที่จำนวนครั้ง

การประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์รวมสอดคล้องกับ Songjarearn (2019) แสดงให้เห็นว่าการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบที่บ่อยครั้งจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานของบริษัท อาจเนื่องด้วยบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบมีหน้าที่ทวนสอบรายงานทางการเงินเพื่อให้ความเห็นที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารงาน ตลอดจนตรวจสอบระบบควบคุมภายในให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น การประชุมที่ดีและบ่อยครั้งจะทำให้ฝ่ายบริหารได้รับข้อเสนอแนะไปใช้ในการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที สำหรับกลไกภายนอกของการกำกับดูแลกิจการ พบว่าโครงสร้างผู้ถือหุ้นใหญ่มีความสัมพันธ์ทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรากำไรสุทธิ อาจกล่าวได้ว่าหากร้อยละของการถือหุ้นของผู้ถือหุ้นรายใหญ่เพิ่มขึ้นมีผลต่ออัตรากำไรสุทธิที่ลดลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Laoworapong, Supattarakul and Fredric (2015) และ Han & Suk (1998) ที่พบว่า การถือหุ้นของผู้ลงทุนรายใหญ่ที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานของบริษัทเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาผลกระทบของสถานการณ์ COVID-19 ที่มีต่อกลไกการกำกับดูแลกิจการและผลการดำเนินงาน โดยเปรียบเทียบช่วงก่อนและระหว่างช่วงเกิดสถานการณ์ COVID-19 เพื่อพิจารณาว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการช่วงระหว่างที่เกิดสถานการณ์จะส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานแตกต่างไปจากเดิมหรือไม่ โดยเมื่อทำการวิเคราะห์ที่ตัวแปรแต่ละตัวแปรแล้วพบว่ากลไกการกำกับดูแลกิจการกับผลการดำเนินงาน

ทั้ง 2 ช่วงเวลาดังกล่าวไม่มีความแตกต่างกันยกเว้น อัตรากำไรสุทธิ ในขณะที่การวิเคราะห์ความแตกต่างของแต่ละแบบจำลองที่ใช้กลไกการกำกับดูแลกิจการในการอธิบายความสัมพันธ์ของผลการดำเนินงานพบว่าแตกต่างกันในระหว่าง 2 ช่วงเวลา ทุกแบบจำลอง โดยค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของแบบจำลองที่วัดผลการดำเนินงานด้วยอัตราผลตอบแทนของส่วนของผู้ถือหุ้นมีค่าเพิ่มสูงขึ้นในช่วงสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่กิจการมีระบบและกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงจะส่งผลต่อการดำเนินงานของกิจการได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ นักลงทุนควรตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลที่มีการเปิดเผยเกี่ยวกับระบบและกลไกการกำกับดูแล

กิจการ สำหรับใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการบริหารและดำเนินงาน การบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น ประกอบการพิจารณาตัดสินใจร่วมกับข้อมูลทางการเงิน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานกำกับที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริษัทให้สามารถปรับตัวได้ภายใต้ปัจจัยการเปลี่ยนแปลง (Corporate resilience) ได้อย่างเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมหลังช่วงการเกิดสถานการณ์ COVID-19 เพื่อวิเคราะห์และติดตามผลกระทบของสถานการณ์ดังกล่าว รวมถึงศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น และวัดผลการดำเนินงานด้วยมูลค่ากิจการทางการตลาด นอกเหนือจากมูลค่าทางบัญชี

REFERENCES

- Bhagat, S., & Bolton, B. (2008). Corporate governance and firm performance. *Journal of Corporate Finance*, 14(3), 257-273.
- Brown, Lawrence & Caylor, Marcus. (2004). Corporate Governance and Firm Operating Performance. *SSRN Electronic Journal*, 32, 129-144.
- Chaleampong, P., Petchchedchoo, P., & Kumauprom, S. (2019). Board of Director and Innovation with Performance of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. *Suthiparithat (Journal of Business and Innovation: SJBI)*, 33(108), 106-120.
- Evans, J. & Weir, C. (1995). Decision processes, monitoring, incentives and large firm performance in the UK. *Management Decision*, 33(6), 32-38.

- Farinha, J. (2003). Dividend policy, corporate governance and the managerial entrenchment hypothesis: An empirical analysis. **Journal of Business Finance and Accounting**, **30**(9&10), 1173-1209.
- Gompers, P., Ishii, J., & Metrick, A. (2003). Corporate governance and equity prices. **The quarterly Journal of Economics**, **118**(1), 107-156.
- Han, K.C. and Suk, D.Y. (1998). The Effect of Ownership Structure on Firm Performance: Additional Evidence. **Review of Financial Economics**, **7**, 143-155.
- Hodgson, A., Lhaopadchan, S., Buakes, S. (2011). How informative is the Thai corporate governance index? A financial approach. **International Journal of Accounting and Information Management**, **19**(1), 53-79.
- Jensen, M. C. (1993). The modern industrial revolution, exit, and the failure of internal Sontrol Systems. **The Journal of Finance**, **48**(3), 831-880.
- Jensen, M. C., & Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. **Journal of financial economics**, **3**(4), 305-360.
- Khanthong, J. & Keerati-angkoon, K. (2017). Corporate governance and firm performance of listed companies in the stock exchange of Thailand. **Srinakharinwirot Business Journal**, **8**(2), 42-54.
- Khatib, S. F. & Nour, A. N. I. (2021). The impact of corporate governance on firm performance during the COVID-19 pandemic: evidence from Malaysia. **Journal of Asian Finance, Economics and Business**, **8**(2), 0943-0952.
- Kruerattikarn, Y. (2014). Relationship Between Corporation Governance Mechanism and Index of Profitability of Listed Companies in Market for Alternative Investment. **Sripatum Chonburi Journal**, **11**(1), 41-50.
- Laoworapong M., Supattarakul S., & Fredric W. S. (2015). Corporate Governance, Board Effectiveness, and Performance of Thai Listed Firms. **AU Journal of Management**, **13**(1), 25-40.
- Pansamut, S., & Boonyanet, W. (2021). Tailor-Made Audit Programs of Going Concern in the COVID-19 Pandemic. **Journal of Federation of Accounting Professions**, **3**(8), 22-44.
- Phannarong, S. (2010). Corporate Governance: The Application Tool to Prediction the Business Failures. **RMUTP Research Journal**, **4**(2), 118-129.

- Pimkeeree, P., Tilokkul, J., Phalom, N., Piyatassanakul, P., Niamtham, Y., Ritpool, A., Brahmasakha Na Sakolnagara, W., Watcharanukul, K., Pasopa, P., & Tarasena, K. (2019). The Determinants of Corporate Governance on Firm Value of Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand SET100. **Journal of Liberal Arts and Management Science Kasetsart University**, 6(2), 27-40.
- Pongpanpattana, J. (2015). Mechanism of Good Corporate Governance and Firm Performance: An Empirical Evidence from Thai-Listed Firms. **Journal of Modern Management Science**. 8(1), 67-77.
- Prachuabmoh, A., Meejaisue, P., Sakulitsariyaporn, C., & Jarupathirun, S. (2018). The Relationship between Structure of the Board of Directors and the Performance of Companies Listed on the Stock Exchange of Thailand. **Bundit Journal, (Special Edition)**, 124-141.
- Prongwittayagorn, P., Hensawang, S., & Siriwattanakul, D. (2019). The Impact of Committees on Financial Performance of The Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand. **Rajapark Journal**, 11(23), 87-102.
- Rajeevan, S. & Ajward, R. (2019). Board characteristics and earnings management in Sri Lanka. **Journal of Asian Business and Economic Studies**, 27(1), 2-18.
- Sabsombat, N., Sangthong, K., Yasaboo, N., Laddee, N., Chukaew, N., & Pongsri, S. (2020). The Relationship between Corporate Governance and Firm Value of Listed Companies on The Stock Exchange of Thailand in SET100 Index. **WMS Journal of Management**, 9(4), 1-14.
- Saengarvut, P. (2019). **Corporate Governance, Firm Performance and Market Value: Listed Firms in Thailand (MAI)**. Thesis of the Degree of Doctor Philosophy Program in Accountancy, Dhurakij Pundit University.
- Sangaungkanawin, C. (2017). **The Relationship between Board Structure and Return on Equity of Thai listed Companies in MAI**. Independent Study of the Degree of Master of Accountancy Program College of Innovative Business and Accountancy. Dhurakij Pundit University.
- Vafes, N. (1999). Board Meeting Frequency and Firm Performance. **Journal of Financial Economics**. 53, 113-142.

Wongsathep, J. & Chancharat, N. (2021). Board Structure and the Performance of Listed Companies in Service Sectors of the Stock Exchange of Thailand. **Journal of Modern Learning Development**, 6(1), 174–184.

.....

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออม
ของพนักงานก่อนวัยเกษียณ

A STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN HAPPY MONEY
WITH SAVING PATTERNS OF EMPLOYEE FOR PRE-RETIREMENT

ตรรกพร สุขเกษม^{1*} จิรัฏฐ์ เพ็งแดง² มานพ เกตุเมฆ³ และ ฤทธิรงค์ เกาภูรีระ⁴

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

²สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

³หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

⁴สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Takaporn Sukkaseam^{1*}, Jirad Pengdang², Manop Ketmek³ and Ritirong Kaoteera⁴

¹Bachelor of Public Administration Program Faculty of Humanities and Social Sciences,

Kamphaeng Phet Rajabhat University

²Department of Thai Language, Faculty of Education, Kamphaeng,

Phet Rajabhat University

³Master of Education Program Department of Educational Administration,

Phitsanulok University

⁴Information Technology Faculty of Humanities and Social Sciences,

Kamphaeng Phet Rajabhat University

*E-mail: bunjongrut_ph@rmutto.ac.th

Received: 2022-05-18

Revised: 2022-06-20

Accepted: 2022-06-20

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ และ 3) เพื่อศึกษารูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Classification Analysis: MCA) และ (Multiple Regression Analysis) การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า ความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, $S.D = .738$) สำหรับทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอธิบายได้โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยปรับมาตรฐาน (beta) ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิก รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้มีค่าเป็นบวก (.009, .321, .325, .331, .549, .701, .491, .749) สามารถทำนายได้ ร้อยละ 63

คำสำคัญ: ความสุขทางการเงิน รูปแบบการออม พนักงานก่อนวัยเกษียณ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the financial health of employees before retirement age; 2) to study the relationship between financial health and saving patterns of employees before retirement age; 3) to study the savings patterns of employees before retirement age. The quantitative research was a sample of 269 people. The instrument used in this research was a questionnaire. The statistics used for the analysis were frequency, percentage, multiple classification analysis (MCA), and multiple regression analysis (MRA). The qualitative research consisted of a sample of 15 people. The research instrument was the structured interview. The results showed that the overall financial health of pre-retirement employees was at a high level ($\bar{X} = 3.49$, $S.D = .738$). The direction of the relationship between personal factors can be explained by the standard adjusted regression correlation coefficient (beta), which found that the standard regression coefficient of variables for gender, age, education level, status, number of members, monthly income, job position, and the duration of work in this organization is positive (.009, .321, .325, .331, .549, .701, .491, .749), which can be predicted by 63 percent.

Keywords: Happy Money, Saving Patterns, Employee for Pre-Retirement

บทนำ

ปัจจุบันกระแสสังคมบริโภคนิยมที่บ่มเพาะให้ผู้คนในสังคมให้คุณค่ากับวัตถุสิ่งของ ความทันสมัย ความหรูหราสะดวกสบาย รวมถึงการจัดรายการส่งเสริมการขายของผู้ประกอบการที่กระตุ้นความต้องการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค เช่น การให้ส่วนลด การสะสมคะแนนเพื่อแลกซื้อ การผ่อนชำระด้วยดอกเบี้ยร้อยละศูนย์ ส่งผลให้เกิดการใช้จ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น ทั้งสิ่งที่เป็นและไม่จำเป็นต้องการดำรงชีพ เกิดการใช้จ่ายโดยไม่ผ่านกระบวนการคิดอย่างรอบคอบก่อนซื้อ

หากการใช้จ่ายเงินมีความเหมาะสมกับรายได้ ก็ไม่มีปัญหา แต่ในหลายกรณีต้องกั้มเงินเพื่อนำมาจับจ่ายใช้สอยสนองความต้องการของตนเอง หรือเพื่อให้รู้สึกทัดเทียมกับผู้อื่นในสังคม ทำให้ขาดการวางแผนทางการเงินที่ดีอันนำไปสู่การก่อภาระหนี้สินเกินตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่ช่วยให้บุคคลวัยทำงานมีแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง และมีเป้าหมายที่ชัดเจนภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน หากให้ความสำคัญในการวางแผนทางการเงินตั้งแต่เมื่อเริ่มมีรายได้ก็จะสร้างความมั่นคงทางการเงินภายหลังการเกษียณอายุซึ่งจะทำให้บุคคลมุ่งสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้คือการมีคุณภาพชีวิตหลังเกษียณที่ตีบนมาตรฐานที่ต้องการและสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ซึ่งการวางแผนทางการเงินเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินนั้นจะต้องอาศัยทฤษฎีและแนวคิดการออมและการบริโภค พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ข้อมูลระบบการออมเพื่อเกษียณอายุในประเทศไทย (Cheeking, 2020)

เมื่อกล่าวถึงคำว่า สุขภาวะทางการเงิน ประกอบไปด้วยด้านวัตถุวิสัย (Objective) พิจารณาจากจำนวนหนี้สิน และด้านจิตพิสัย (Subjective) พิจารณาจากความพึงพอใจทางการเงินและการรับมือกับความเครียดทางการเงิน (Shim, Xiao, Barber & Lyons, 2009, p.711) นอกจากนี้ยังมีสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันเกี่ยวกับ สุขภาวะทางการเงินและยังมีความสัมพันธ์ระหว่าง

ตัวแปรต่าง ๆ ที่ได้ค้นคว้ามาดังนี้ 1) ความรู้ทางการเงิน จากงานวิจัยของ Robb & Woodyard (2011, p.60); Zakaria, Jaafa & Marican (2012, p. 1380) พบว่า ความรู้ทางการเงินมีอิทธิพลทำให้บุคคลมีความรับผิดชอบในการใช้เงินมากขึ้น 2) เจตคติต่อการเงิน เป็นเรื่องของจิตใจที่กำหนดการแสดงพฤติกรรมเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เพื่อประเมินการปฏิบัติการบริหารจัดการการเงิน อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เจตคติต่อการเงินมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการเงินของบุคคล 3) การบริหารจัดการการเงินมีนักวิจัย อาทิ Perry & Morris (2005, p. 299) กล่าวว่า การบริหารจัดการการเงินที่ผิดพลาดจะทำให้เกิดความเครียดในระยะยาว มองสังคมในแง่ลบ และเกิดผลกระทบต่อสังคมตามมา Xiao, Sorhaindo and Garman (2005, p. 108) ให้นิยามว่า เป็นพฤติกรรมทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเงินสด เครดิต และการออมเงิน ซึ่งพฤติกรรมทางการเงินที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยในการพัฒนาสุขภาวะทางการเงินได้ และ 4) ความเชื่ออำนาจแห่งตน โดย Rotter (1966, p. 1) นิยามว่าการรับรู้ของบุคคลต่อสถานที่ต่าง ๆ ในโลกนี้มีนักวิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจแห่งตน กับการบริหารจัดการการเงิน อาทิ เช่น Dessart & Kuylen (1986, p. 311) พบว่า บุคคลที่มี (Chuenboon, 2020) การปรับตัวต่อสิ่งภายนอกมากจะมีแนวโน้มที่จะประสบปัญหาทางการเงิน การที่จะมีชีวิตที่สุขสบายและมีหลักประกันทางการเงินที่มั่นคงในอนาคตนั้น การออมถือเป็นการวางแผนทางการเงินที่จะทำให้มั่นใจว่าจะมีความมั่นคงในอนาคต สามารถ

นำสิ่งที่ได้เก็บออมไว้นำมาใช้ได้ตลอดเวลา จึงควรที่จะเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการออมและการใช้เงินอย่างสมเหตุสมผลตั้งแต่วัยเด็กเพื่อสร้างวินัยทางการเงิน คนส่วนใหญ่มองว่าการออม คือ การนำรายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายในการอุปโภค บริโภค และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และเงินส่วนที่เหลือนั้นคือเงินออม แต่ในความเป็นจริงเราสามารถที่จะหักส่วนของเงินออกก่อนที่จะนำไปใช้จ่ายได้ การเก็บออมจะเกิดขึ้นได้กับผู้ที่มีการทำงานและได้รับค่าตอบแทนในรูปแบบของค่าจ้างงาน เงินเดือน หรือรายได้อื่น ๆ การออมในรูปแบบต่าง ๆ มักจะเกิดขึ้นกับคนเพียงบางกลุ่มเท่านั้น โดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะค่อนข้างดี ในขณะที่คนส่วนใหญ่ในสังคมกลับมีพฤติกรรมการบริโภคใช้จ่ายใช้สอยที่ฟุ่มเฟือยและเป็นหนี้สินกันมากขึ้น และไม่คอยให้ความสนใจในเรื่องของการออมเพราะมองว่ามีรายได้จากการทำงานอย่างสม่ำเสมอและมั่นคงในอนาคตไปว่าการทำงานสามารถทำได้เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งของช่วงชีวิตเท่านั้น โดยลืมนึกไปว่าอนาคตเป็นสิ่งที่คาดเดาไม่ได้ไม่รู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นหากเกิดการบาดเจ็บ เจ็บป่วย การประสบภาวะเรื่องสุขภาพ การถูกเลิกจ้างอย่างกะทันหันหรือช่วงวัยเกษียณอายุ ก็จะทำให้บุคคลขาดรายได้หรือไม่มีรายได้ที่เป็นตัวเงินจากค่าจ้างหรือเงินเดือนอีกต่อไป แต่ยังมีอุปโภคบริโภคและค่าใช้จ่ายอื่นและถ้ายังเป็นช่วงวัยเกษียณอายุแล้วนั้น ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ยังคงอยู่หรืออาจจะเพิ่มขึ้นสำหรับการดูแลสุขภาพที่มากขึ้นกว่าช่วงวัยต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้โดยไม่ลำบาก แม้ไม่ได้ทำงาน ไม่มีรายได้หรือในวัยเกษียณอายุมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผน จัดสรร

และเก็บสะสมรายได้บางส่วนไว้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในช่วงเวลาดังกล่าว (Teerakitikorn & Wenthong, 2020)

จากที่กล่าวมาเบื้องต้น โดยมองว่าสุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ จำเป็นจะต้องมีการวางแผนทางการเงินในอนาคตเพื่อรองรับการดำเนินชีวิตหลังวัยเกษียณ คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ รวมถึงศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ และศึกษารูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ สำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดสวัสดิการให้พนักงานในวัยเกษียณอายุ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ
3. เพื่อศึกษารูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ
2. ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ

3. ได้รูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณเพื่อใช้ในการวางแผนทางการเงินของพนักงานก่อนเกษียณ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ภาคีเครือข่ายองค์กรสุขภาพภาครัฐและภาคเอกชน จาก 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดตาก (แม่สอด) จังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอุทัยธานี จำนวน 820 คน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออม

ในส่วนของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณนั้น การออม คือ รายได้ที่ไม่ได้ใช้จ่ายในการบริโภค หรือรายได้ที่เหลือจากการบริโภคแล้วเก็บสะสมไว้ หรือการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น ไว้ใช้จ่ายในอนาคตเพื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อการลงทุนออมเพื่อใช้จ่ายยามเกษียณอายุ ฯลฯ โดยมีหลากหลายแรงจูงใจที่เป็นสาเหตุให้คนเหล่านั้นออมเงิน แรงจูงใจเหล่านั้น ประกอบด้วย

1. การออมเงินเนื่องจากการวางแผนการใช้จ่ายในชีวิต (Life-Cycle Motive)
2. การออมเงินเพื่อเป็นมรดกแก่บุตรหลาน (Bequest Motive)
3. การออมเงินเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรสนิยมการใช้จ่าย (Improvement Motive)
4. การออมเงินเพื่อความต้องการในการซื้อสินค้าคงทน (Down payment Motive)

5. การออมจากผลตอบแทนและการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ (Intertemporal Substitution Motive)

6. การออมเพื่อการลงทุนทางธุรกิจ (Enterprise Motive)

7. การออมเงินเพื่อป้องกันความไม่แน่นอนในชีวิต (Precautionary Motive)

8. การออมเงินเนื่องจากมีลักษณะนิสัยตระหนี่ (Avarice Motive)

9. การออมเงินเนื่องจากมีความรู้สึกต้องการมีเอกภาพทางการเงิน (Independence Motive) (Achariyawut, 2011)

ปัจจัยที่สำคัญต่อการออมมีหลากหลาย ปัจจัยทั้งด้านเศรษฐกิจ และ สังคม ซึ่งมีหลากหลาย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจออม การที่จะวางแผนการเงินเพื่อวัยเกษียณได้นั้นจำเป็นต้องมีการรวบรวมข้อมูลของแหล่งการเงินของบุคคลนั้น ๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนเกษียณต่อไป โดยแหล่งการเงินเพื่อการเกษียณอายุนั้น สามารถแบ่งได้ 5 ประเภทหลัก ๆ ดังนี้

1. หลักทรัพย์เพื่อการลงทุน เช่น หุ้น สามัญ หรือ พันธบัตร เป็นการลงทุนในหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง สามารถเปลี่ยนเป็นเงินได้เมื่อยามเกษียณ
2. อสังหาริมทรัพย์ เช่น บ้าน ที่ดิน ซึ่งก่อให้เกิดรายได้โดยการให้เช่า หรือสามารถขายได้เพื่อเป็นแหล่งเงินยามเกษียณ
3. ประกันชีวิต การประกันชีวิตเป็นการออมเงินพร้อมได้รับความคุ้มครอง สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต เช่น การสูญเสีย อวัยวะ ทูพลภาพ หรือสูญเสียรายได้ในยามชรา

4. เงินสดหรือทรัพย์สินที่มีสถานะใกล้เคียงเงินสด เฉพาะส่วนของทรัพย์สินที่เป็นเงินสดหรือสถานะใกล้เคียงเงินสด จะมีสภาพคล่อง

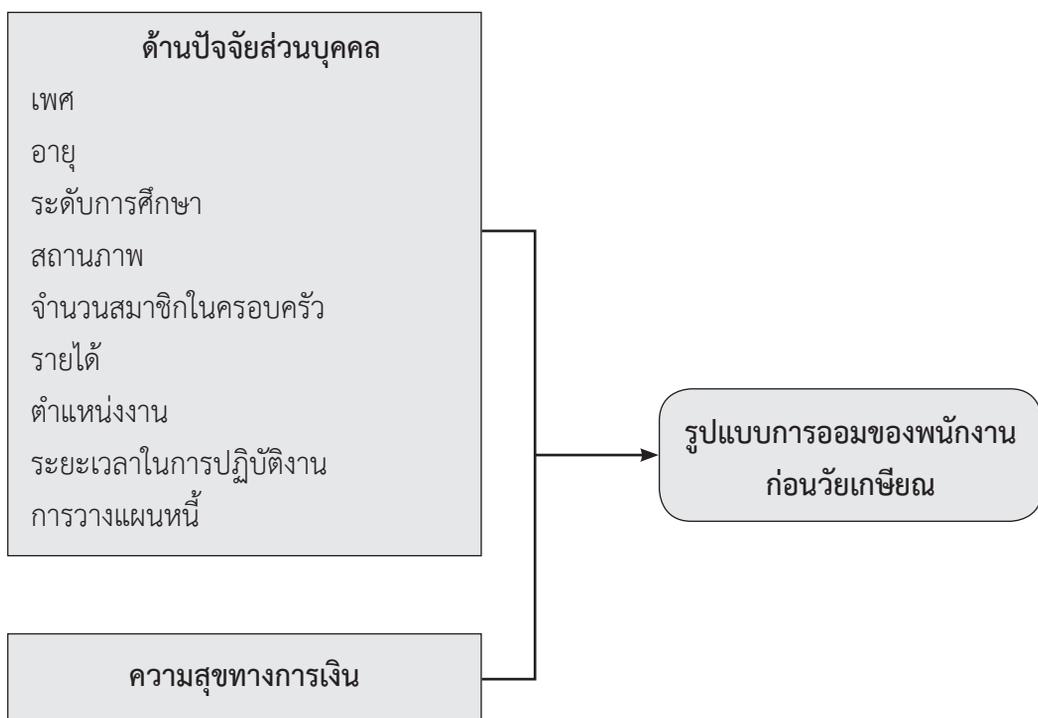
5. แหล่งการเงินอื่นๆ อาจเป็นรายได้พิเศษ เช่น การทำงาน part time หรือการประกอบอาชีพอิสระนอกจากนี้ ยังมีแหล่งเงินประเภทอื่น ๆ คือ แหล่งเงินสะสมเพื่อการเกษียณอายุ ได้แก่

- กองทุนประกันสังคม กรณีชราภาพ
- กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ
- กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ

แหล่งเงินออมประจำเพื่อการเกษียณอายุ เช่น เงินสด เงินออม และเงินลงทุนที่ประจำ นอกเหนือจากแหล่งเงินที่มีอยู่ในปัจจุบัน และเงินสะสมเพื่อเกษียณอายุ โดยรวมออมทุกเดือนหรือทุกปีตั้งแต่ปัจจุบัน ไปจนถึงเกษียณอายุ เพื่อเป็นเงินทุนที่จะนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในช่วงหลังเกษียณอายุ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยมุ่งผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย สรุปรูปแบบกรอบแนวคิดและขั้นตอนในการวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ ภาศึ่เครือช่ยองค้กร สุขภววะภวค้รัฐและภวค้เอกชน จวก 4 จ้งหวัด ได้แก่ จ้งหวัดก้ภงเพชร จ้งหวัดตวก (ม่สอด) จ้งหวัดนครสววรรค้ และจ้งหวัดอุทยธวณี จ้งนวน 820 คน

กลุ่มตัวอย่าง

การก้ภงหน้และค้ดเลือ่กหน้วยตัวอย่างของกรวิจัย ในข้ันตอนนี คณะผู้วิจัยจะค้ดเลือ่กหน้วยตัวอย่างของกรวิจัยจวกองค้กรภวค้เครือช่ย สุขภววะของค้รจนการศุนย์บริกรวิขวการ

องค้กรสุขภววะภวค้เหนือตอนล้ง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏก้ภงเพชร ค้ดเลือ่กแบบเจจจง (Purposive sampling) ตวมเกณท้ ค้ดข้ภ และออกกลุ่มตัวอย่างได้แก่ องค้กรที่ตอบริกรเป็นกลุ่มตัวอย่างกรวิจัยค้ร้งนี กลุ่มตัวอย่าง จ้งนวน 269 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยค้ร้งนี เป็นแบบสอบถวมที่ได้สร้งข้ันโดยค้ชวจวก เอกสวรและงวนวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรยละเอียด ด้งนี

ตอนที่ 1 แบบสอบถวมข้อมูลท่วไป เป็นแบบสอบถวมชนิดเลือ่กตอบริกร (Checklist) ได้แก่ เพศ อয় ระบุค้ดการศึกษา สถวณภว รยได้ ตอเดือน ต้ภง่งงวน ระยะเวลาในการปฏิบัติงวน ในองค้กร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถวมเกี่ยวกับกรรู้จ้กใช้เงินให้เป็น Happy money ความสุข

ทวงการเงิน โดยล้กษณะของเครือช่ยมือเป็นแบบ มวทรล้งนประมวณค้ภว (Rating Scale) 5 ระบุค้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการหาคุณภาพของแบบสอบถวม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณนี คณะผู้วิจัยได้ต้ภงนกรสร้งเครือช่ยมือที่ใช้ในการวิจัย ตวมข้ันตอนและล้กษณะภวค้ของแบบสอบถวม ด้งนี

1. ค้ชววิธึกรสร้งแบบสอบถวมจวก ข้อมูลต้ภงยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจวกเอกสวร ต้ภววิขวการ นวค้ดทฤษฎี และงวนวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย

2. ก้ภงนค้รรูปแบบของค้ภวถวมที่จะให้สอดคล้องกับว้ตถุประสงค้ และค้ภงนยวมค้ภงที่ก้ภงนได้ว้ในการวิจัย

3. สร้งเครือช่ยมือแบบสอบถวมตวรจสอบคววมถุกต้องสมบูรณ้

4. สร้งแบบสอบถวมให้ค้รอบค้ลุมขอบเขตเนื้อหาของกรวิจัย และให้ผู้ช้ยวชวญ ท้ภวกรตวรจสอบคววมเที่ยงตรงตวมเนื้อหา (Content validity) จ้งนวน 3 ท้ภง

5. นำแบบสอบถวมที่ผ่านการปรับปรุจแก้ไขแล้ว ไปทค้ลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคววมใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจ้งนวน 30 คน เพื่อหาค้ภวคววมเที่ยงของแบบสอบถวม (Reliability) ด้วยวิธึกรหาค้ภวคววมเชือ่ม้นค้ภงประสธิธึอัลฟว (Alpha coefficient) ของ ค้รอนบวค้ (Cronbach) ในแบบสอบถวมของกรวิจัยตอนที่ 3 คววมค้ดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการอมและการวงแผนทวงการเงินของพนักงวนก่อนว้ยเกชียณ มีค้ภงเท่ากับ 0.94

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรง (IOC) ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงนี้ เป็นการตรวจสอบพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับความครอบคลุมของรายการที่สอบถามว่ามีความตรงหรือความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษาวิจัยในเชิงเนื้อหา ภาษา และการวัดและประเมินผลของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (Index of Item - objective Congruence; IOC)

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับความสอดคล้องด้านความตรงของเครื่องมือแล้ว คณะผู้วิจัยจะทำการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ปรับปรุงแก้ไขความสอดคล้องและความตรงของเครื่องมือแล้ว ไปทำการทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งสุ่มจากกลุ่มประชากรเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณด้านความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัย ซึ่งเป็นเครื่องมือประเภทแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลไปทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติสำหรับเครื่องมือประเภทแบบมาตราส่วน

ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ทั้งฉบับและในแต่ละรายข้อ ดังนี้ (Cronbach, 1970, p. 220) และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1 คณะผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากโครงการศูนย์บริการวิชาการองค์การสุภาพภาคเหนือตอนล่าง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เพื่อนำเรียนกลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวนทั้งสิ้น 269 ตัวอย่าง ในการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 269 ตัวอย่าง

2.3 คณะผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับมา และนำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ทางสถิติและประมวลผลการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับความสุขในการทำงาน มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลของพนักงานองค์การภาคีเครือข่ายภาครัฐและภาคเอกชน คณะผู้วิจัยทำการกำหนดจำนวนและช่วงระหว่างอันตรภาคชั้นของระดับความสุขในการทำงานฯ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

(Multiple Classification Analysis: MCA) และ Multiple Regression Analysis

การวิจัยระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยในระยะที่ 2 นี้มีผู้วิจัยมุ่งศึกษารูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจงที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มที่ 1 : ผู้บริหารภาครัฐ จำนวน 3 คน และผู้บริหารภาคเอกชน จำนวน 3 คน รวมจำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 2 : พนักงานผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 9 คน โดยใช้โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างใช้การประมาณสัดส่วนอัตรา 50:1 ของจำนวนประชากรทั้งหมด (Worapongsatorn, 2018)

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เริ่มต้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเรียบร้อยแล้วเป็นเครื่องมือในการวิจัย เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้วจึงนำมาเรียบเรียง กระทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) สรุปผล อภิปรายผล

และเสนอแนะข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยต่อไป

เครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับสุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยมีรายละเอียดในการสร้าง และหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับสุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ

2.2 จัดพิมพ์เครื่องมือเพื่อนำไปทดสอบหาคุณภาพของเครื่องมือและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้

การตรวจสอบข้อมูล

1. ตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อให้ข้อมูลวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสมบูรณ์เพียงพอ ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบด้านข้อมูล การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการทบทวนข้อมูล ดังนี้

1.1 การตรวจสอบด้านข้อมูล ด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกัน โดยใช้คำถามชุดเดียวกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้อาจจัดระบบข้อมูลและตรวจสอบข้อมูล

2.2 การตรวจสอบด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2.3 การทบทวนข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์มากที่สุดการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากเจ้าของผู้ซึ่งให้ข้อมูล ผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้องซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดให้เจ้าของข้อมูลได้อ่านและตรวจสอบความถูกต้อง พร้อมทั้งทักท้วงแก้ไขให้ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เพิ่มเติม และยอมรับข้อมูลที่น่าเสนอนั้น ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะใช้ส่วนที่เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ผู้วิจัยได้เรียบเรียง วิเคราะห์และตีความแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) อภิปรายผลข้อมูลตามทฤษฎีและปรากฏการณ์ เพื่อสร้างข้อสรุปขยายต่อและข้อเสนอแนะต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณจากการศึกษาพบว่า สุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = .738) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ข้อการทำงานมีความพึงพอใจ ในสวัสดิการ

ที่องค์กรจัดให้ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = .840) รองลงมาได้แก่ ข้อท่านมีหลักคิดในการเปรียบเทียบความคุ้มค่าสิ่งของที่ต้องการซื้อก่อนทุกครั้ง ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = .904) สำหรับข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ท่านมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายทุกครั้ง ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = .968)

ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณจากการศึกษาพบว่า ตัวแปรอิสระ 8 ตัว คือ ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิก รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้ที่ส่งผลต่อความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ ภายใต้โครงการศูนย์บริการวิชาการองค์การสุขภาวะภาคเหนือตอนล่าง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (.000)

สำหรับทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล สามารถอธิบายได้โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยปรับมาตรฐาน (beta) ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิก รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้มีค่าเป็นบวก (.009, .321, .325, .331, .549, .701, .491, .749) แสดงว่ามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรตาม กล่าวคือ ถ้าตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิก รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้ ความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ ภายใต้

โครงการศูนย์บริการวิชาการองค์การสุขภาพะภาคเหนือตอนล่าง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรก็จะเพิ่มขึ้น และในทางกลับกัน ถ้าตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ จำนวนสมาชิก รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กรนี้ลดลง ความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ ภายใต้โครงการศูนย์บริการวิชาการองค์การสุขภาพะภาคเหนือตอนล่าง โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรลดลง สามารถทำนายได้ ร้อยละ 63

สำหรับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านรูปแบบการออมมีความสัมพันธ์กับความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (.000) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปัจจัยด้านการวางแผนการออมเงินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณ มีความสัมพันธ์กับความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (.000) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และปัจจัยด้านทัศนคติการออมเงิน มีความสัมพันธ์กับความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (.000)

สำหรับแนวทางแผนการออมเงินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณดังต่อไปนี้

1. ด้านรูปแบบการออม ส่งเสริมการออมรูปแบบอื่นเพิ่มนอกจากการออมที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีความเสี่ยงต่ำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของเงิน

2. ด้านการวางแผนทางการเงิน องค์กรต้องเพิ่มการให้หน่วยงานที่มีความชำนาญในด้าน

การวางแผนทางการเงินเข้ามาอบรมให้ความรู้กับพนักงานเพื่อสร้างแนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อเป็นเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณ

3. ด้านทัศนคติการออมเงิน ส่งเสริมแนวคิดการออมเพื่ออนาคตปรับทัศนคติให้กำหนดเป้าหมายในอนาคตและป้องกันความเสี่ยงกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ” ในครั้งนี้ พบว่า สุขภาพทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณ คือ มีความพึงพอใจในสวัสดิการที่องค์กรจัดให้ รองลงมา ได้แก่ มีหลักคิดในการเปรียบเทียบความคุ้มค่าสิ่งของที่ต้องการซื้อก่อนทุกครั้ง แต่ยังไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายทุกครั้ง การศึกษารูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ด้านรูปแบบการออม เสนอแนวทางส่งเสริมการออมรูปแบบอื่นเพิ่มนอกจากการออมที่ธนาคารพาณิชย์ที่มีความเสี่ยงต่ำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของเงินซึ่งสอดคล้องกับชาญณรงค์ ชัยพัฒน์ (Chaiyapat, 2020) ความยั่งยืนทางการเงินส่วนบุคคลและพฤติกรรมการออมการลงทุนเพื่อวัยเกษียณ กำลังแรงงานของประเทศไทยเกือบร้อยละ 50 กำลังเคลื่อนเข้าสู่วัยเกษียณในอีก 10-20 ปีข้างหน้า ขณะที่ค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากกลุ่มโรค NCDs ที่เป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังนอกจากนี้ผลการศึกษางานวิจัยในอดีตระบุว่าคนไทยยังมีความรู้ทางการเงินเพื่อเตรียมพร้อมในวัยเกษียณไม่เพียงพอ

2. ด้านการวางแผนการออมเงินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณ เสนอแนวทางองค์กรต้องเพิ่มการให้หน่วยงานที่มีความชำนาญในด้าน การวางแผนทางการเงินเข้ามาอบรมให้ความรู้กับพนักงานเพื่อสร้างแนวทางการวางแผนทางการเงินเพื่อเป็นเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณ ซึ่งสอดคล้องกับ สุประวีณ์ ศิริณุกุลวัฒนา (Sirinukulwatana, 2021) ควรมีการตั้งเป้าหมายในการใช้ชีวิตหลังเกษียณเพื่อเป็นแรงขับให้มีความพยายามในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นหลังเกษียณ โดยระหว่างที่มีรายได้ควรจัดหารายได้ให้เพียงพอแก่การใช้จ่ายและเหลือเก็บออมหรือลงทุนเพื่อการเกษียณอายุ

3. ด้านทัศนคติการออมเงิน เสนอแนวทางส่งเสริมแนวคิดการออมเพื่ออนาคต ปรับทัศนคติให้กำหนดเป้าหมายในอนาคตและป้องกันความเสี่ยงกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ วิมลพร สมัครเขตการ และ ปัญญา ศรีสิงห์ (Samakkhetrakarn & Srising, 2020) ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินเพื่อความมั่นคงยามเกษียณอายุ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจในเรื่องการวางแผนทางการเงินและด้านภาวะทางเศรษฐกิจ รูปแบบการวางแผนการเงินเพื่อเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ให้ความสำคัญกับความผันผวนทางเศรษฐกิจและสถานภาพมีผลต่อรูปแบบการวางแผนการเงิน เพื่อเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ

สำหรับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ คือรายได้ของพนักงานในแต่ละเดือน

เพียงพอต่อการออมเงิน เนื่องจากเป็นช่วงอายุของการกำลังสร้างตัว จึงทำให้นำเงินที่ได้รับไปลงทุนจากการสร้างบ้านที่พักอาศัย และการซื้อยานพาหนะที่จำเป็นในครอบครัว ดังนั้น การออมจึงถูกจัดลำดับความสำคัญอันดับท้าย ๆ ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของภาสกร จูตะกานนท์ (Jutakanon, 2020) ปัญหาและอุปสรรคในการวางแผนการเงินหลังวัยเกษียณของพนักงานเอกชน ซึ่งการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการวางแผนการเงินหลังวัยเกษียณ ของพนักงานเอกชนจะต้องมีการประเมินสถานการณ์ทางการเงินจากรายได้ ค่าใช้จ่าย สินทรัพย์ ภาระหนี้สินและเงินออม ที่มีอยู่มีการจัดทำงบรายได้และค่าใช้จ่าย การกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนว่าต้องการเงินที่เท่าไร ยอดที่ต้องออมประมาณเท่าไร 2) ปัจจัยทั้ง 3 ตัว คือ 2.1) ด้านการลงทุน 2.2) ด้านการออมเงิน 2.3) ด้านการเตรียมความพร้อมเพื่อเกษียณอายุ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.321, 0.231 และ 0.196 ตามลำดับมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินหลังวัยเกษียณของพนักงานเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางการเงินกับรูปแบบการออมของพนักงานก่อนวัยเกษียณ” ในครั้งนี้ พบว่าความสุขทางการเงินของพนักงานก่อนวัยเกษียณขึ้นอยู่กับสวัสดิการที่องค์กรจัดให้ ดังนั้น องค์กรจะต้องให้ความสำคัญกับการพิจารณาสวัสดิการ

ของพนักงานในองค์กรให้สอดคล้องกับบริบท
ปัจจุบัน พร้อมทั้งให้ความรู้ด้านการออมในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงลึกเกี่ยวกับ
ความสุขทางการเงินของพนักงานในองค์กรภาครัฐ
เปรียบเทียบกับภาคเอกชน

2. ควรมีการศึกษาด้านทัศนคติการออมเงิน
ของพนักงานในองค์กรซึ่งเป็นปัจจัยในการส่งเสริม
การออม

3. ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรค
ในการวางแผนการเงินหลังวัยเกษียณของพนักงาน

REFERENCES

- Chaiyapat, C. (2020). **Personal Finance Sustainability and Savings and Investment Behaviors for Aging Retirement (Thesis)**. Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Cheeking, T. (2020). Factors Affecting Financial Discipline Behavior of HQ officials. Royal Thai Armed Forces. **Journal of Modern Management**, 18(1).
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological Test**. (5th ed.). New York: Harper Collins
- Dessart, A.M. & Kuylen, A.A. (1986). The nature, extent, cause and consequence of problematic debt situations. **Journal of Consumer Policy**, 9(3), 311–334.
- Jutakanon, p. (2020). Developing guidelines for financial planning after retirement of private employees in the district. Economic areas in the eastern region of Thailand. **Journal of Social Sciences and Anthropology Buddha**, 5(5), 276–287.
- Perry, V. G., & Morris, M. D. (2005). Who Is in control? The role of self-perception, knowledge, and income in explaining consumer financial behavior. **Journal of consumer affairs**, 39(2), 299–313.
- Robb & Woodyard (2011) **Traditional Midwives as Family Planning Communication in Asia**. Honolulu: The East West Communication Institute.
- Shim, S., Xiao, J. J., Barber, B. L., & Lyons, A. (2009). Pathways to life success: A conceptual model of financial well-being for young adults. **Journal of Applied Developmental Psychology**, 30(6), 708–723.
- Sirinukulwatana, S. (2021). Guidelines for managing personal money for effective retirement planning. The efficiency of Rajabhat University employees. **Journal of Management Science**, 8(1), 216–229.

- Teerakitikorn, T. & Wenthong, S. (2020). Savings guidelines for preparing for retirement work of the population in the central region. **Journal of Industrial Business Administration**, 2(2), 42–55.
- Samakhetrakarn, W. & Srising, P. (2020). Factors affecting the financial planning model for Stable in retirement: a case study of UOB customers Sriwara Road Branch. **Art journal Manage**, 4(3), 567–580.
- Zakaria, R.H., Jaafar, N.I.M., & Marican, S. (2012). Financial Behavior and Financial Position: A Structural Equation Modeling Approach. **Middle–East Journal of Scientific Research**, 12(10), 1396–1402.
- .....

Research Article

การเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย

CAREER SELECTION IN AVIATION OF SENIOR STUDENTS AT CIVIL AVIATION TRAINING CENTER

ณัฐนิชา ใจเที่ยง^{1*} ธัญญรัตน์ คำเพราะ² และ อภिरดา นามแสง³

^{1, 2, 3}สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Natnicha Jaitheang^{1*}, Thanyarat Khamproh² and Apirada Namsang³

^{1, 2, 3}Aviation Management, Civil Aviation Training Center, Suranaree University of Technology

*E-mail: natnicha.jth@gmail.com

Received: 2022-03-29

Revised: 2022-05-23

Accepted: 2022-05-23

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายที่จัดอยู่ในกลุ่มเจเนอเรชันแซต กลุ่มประชากรคือ นักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย รวมทั้งหมด 369 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซตมีความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินจากด้านความต้องการต่อองค์กร อยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความต้องการต่องาน อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก และด้านความต้องการส่วนบุคคล อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ ผลการศึกษาตัวแปรที่มีระดับความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เงินเดือนและค่าตอบแทน รองลงมาคือ นโยบายและการบริหารงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน การประสบความสำเร็จ และความมั่นคง ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความต้องการ การเลือกอาชีพ การบิน เจเนอเรชันแซต

ABSTRACT

The objective of this independent study was to investigate the opinions on the needs of career selection of the senior students, who are classified as generation Z, at the

Civil Aviation Training Center. This study employed questionnaires as a tool to collect data from 369 senior students. The results of this study revealed that when considering each aspect, the senior students at the Civil Aviation Training Center had the highest level of opinions on aviation career selection in the aspect of the organization and a high level of opinions on the aspects of needs of work as well as personal needs, respectively. Based on the results of this study, the first five highest variables of students' opinions affecting aviation career selection were as follows: salary and compensation, policy and work administration, work environment, achievement, and stability, respectively.

Keywords: Needs, Career Selection, Aviation, Generation Z

บทนำ

ในปัจจุบันระบบโครงสร้างประชากรวัยทำงานของประเทศกำลังมีการเปลี่ยนแปลงไป โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจจำนวนประชากรที่อยู่ในวัยทำงานในปี พ.ศ. 2564 ที่มีจำนวนประมาณ 44 ล้านคน ซึ่งจำแนกออกเป็นกลุ่มเจนเนอเรชันเบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers) ประมาณ 2.9 ล้านคน ซึ่งบางคนอาจกำลังดำรงตำแหน่งผู้บริหารสูงสุดขององค์กร ถัดมาเป็นกลุ่มเจนเนอเรชันเอ็กซ์ (Generation X) ประมาณ 12.7 ล้านคนที่หลายคนอาจกำลังอยู่ในตำแหน่งหัวหน้างาน ถัดมาเป็นกลุ่มเจนเนอเรชันวาย (Generation Y) ประมาณ 17.3 ล้านคน ซึ่งอยู่ในช่วงกำลังเติบโตก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้บริหารยุคใหม่หรือกำลังเป็นพนักงานระดับสูง และกลุ่มเจนเนอเรชันที่กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในองค์กร และอาจกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร คือ กลุ่มเจนเนอเรชันแซด (Generation Z) ซึ่งในปัจจุบันได้เข้าสู่องค์กรการทำงานไปแล้วประมาณ 11 ล้านคน โดยจำนวนดังกล่าวนั้นมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี (National Statistical Office, 2021)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากรนี้เองส่งผลให้คนกลุ่มเจนเนอเรชันแซดเข้ามามีบทบาทในตลาดแรงงานมากขึ้น ซึ่งคนกลุ่มนี้มาพร้อมกับค่านิยมและแนวคิดที่มีต่อความต้องการในการเลือกอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ความต้องการประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็ว การได้รับโอกาสในการสร้างคุณค่า การได้รับการยอมรับ การมีอิสระและความยืดหยุ่นในการทำงาน เป็นต้น (Anulomsombat, 2021) โดยการตัดสินใจเลือกอาชีพการทำงานนั้นว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนรุ่นใหม่ เพราะมนุษย์เราต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษาเป็นช่วงเวลายาวนาน ดังนั้นการตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นฐานและความต้องการของตนเองก็จะส่งผลให้ชีวิตการทำงานมีประสิทธิภาพและเกิดความสุขในการทำงาน

องค์กรการบินของประเทศไทยนับว่าเป็นภาคอุตสาหกรรมสำคัญที่ช่วยสร้างโอกาสและยกระดับความสามารถทางการแข่งขันให้กับประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การค้าและ

การลงทุน และถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้เป็นหนึ่งในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่หรือกลุ่มอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (New S-Curve) (The Civil Aviation Authority of Thailand, 2020) ซึ่งเติกรุ่นใหม่กลุ่มเจนเอเรชั่นแซดนี้เอง อาจนำเอาความรู้ ความสามารถ หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีความทันสมัยเข้ามาพัฒนาและเป็นส่วนขับเคลื่อนของอุตสาหกรรมการบินให้ก้าวต่อไป และสถาบันการบินพลเรือน (Civil Aviation Training Center; CATC) เป็นสถาบันในการผลิตบุคลากรด้านการบินเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ (Civil Aviation Training Center, 2020) และนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายในปี พ.ศ. 2564 นับว่าเป็นกลุ่มนักศึกษาเจนเอเรชั่นแซดที่กำลังจะจบการศึกษาและพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การทำงานในด้านการบิน แต่อย่างไรก็ตามนักศึกษาอาจตัดสินใจเลือกอาชีพด้านการบินไม่เหมือนกับคนรุ่นก่อนเนื่องจากมีพฤติกรรม ค่านิยมและความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นการดึงดูดคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการบิน ทางองค์กรอาจต้องสร้างแรงจูงใจให้ตรงกับความต้องการของคนกลุ่มนี้ให้ได้มากที่สุด เพื่อให้คนรุ่นใหม่นั้นเลือกงานด้วยความเต็มใจ และแสดงศักยภาพในการทำงานได้อย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ (Thanarittivarapak, 2018)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายเพื่อที่จะทราบถึงความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือน

ชั้นปีสุดท้ายที่จัดอยู่ในกลุ่มเจนเอเรชั่นแซด และเพื่อเป็นข้อมูลให้องค์กรที่มีความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการบินใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรจบใหม่ที่ต้องการทำงาน และเป็นข้อมูลให้สถานศึกษาที่เปิดสาขาที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางชี้แนะนักศึกษาในการเลือกอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายที่จัดอยู่ในกลุ่มเจนเอเรชั่นแซด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

เพื่อเป็นข้อมูลให้องค์กรที่มีความต้องการแรงงานในอุตสาหกรรมการบินใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรจบใหม่ที่ต้องการทำงาน และเป็นข้อมูลให้สถานศึกษาที่เปิดสาขาที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางชี้แนะนักศึกษาในการเลือกอาชีพต่อไป

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจนเอเรชั่น

เจนเอเรชั่น (Generation) หมายถึงกลุ่มคนที่เกิดในช่วงระยะเวลาเดียวกันและผ่านเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้คนในแต่ละช่วงวัยมีแนวคิด ทศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม รวมถึงความต้องการที่แตกต่างกัน (Mannheim, 1952)

โดย Tejjajati (2017) ทำการแบ่งช่วงเจเนอเรชันที่มีรูปแบบเหมาะสมกับบริบทในประเทศไทย ดังนี้

1) เบบี้บูมเมอร์ (Baby Boomers) ได้แก่ ผู้ที่เกิดช่วงปี พ.ศ. 2489-2507

2) เจเนอเรชันเอ็กซ์ (Generation X) ได้แก่ ผู้ที่เกิดช่วงปี พ.ศ. 2508-2519

3) เจเนอเรชันวาย (Generation Y) ได้แก่ ผู้ที่เกิดช่วงปี พ.ศ. 2520-2537

4) เจเนอเรชันแซด (Generation Z) ได้แก่ ผู้ที่เกิดช่วงปี พ.ศ. 2538-2552

ลักษณะและพฤติกรรมของเจเนอเรชันแซด

McQueen (2011) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของกลุ่มเจเนอเรชันแซดไว้ 6 ลักษณะ ดังนี้

1) มีความเป็นเลิศทางเทคโนโลยี (Tech Savvy) เพราะกลุ่มเจเนอเรชันแซดเติบโตมาในช่วงที่เทคโนโลยีก้าวหน้า ดังนั้นสังคมหรือกิจกรรมของคนเจเนอเรชันนี้จะเกิดขึ้นจากอุปกรณ์สื่อสารทั้งสิ้น ทำให้เด็กมีประสบการณ์นอกบ้านน้อยลง

2) มีความเป็นผู้ใหญ่ก่อนกำหนด (Prematurely Mature) กลุ่มเจเนอเรชันแซดเป็นกลุ่มที่มีวัยไร้เดียงสา น้อยลง เนื่องจากมีการเปิดรับมากขึ้น มีประสบการณ์มากขึ้น ทำให้คนกลุ่มนี้ก้าวเข้าสู่ภาวะเจริญพันธุ์ไวขึ้นกว่าปกติ

3) ถูกเอาใจจากครอบครัว (Pampered) เนื่องจากการลดขนาดของครอบครัว พบว่า 1 ครอบครัวให้กำเนิดบุตรเพียง 1-2 คนเท่านั้น ส่งผลให้เกิดความดูแลเอาใจใส่มากไปเป็นพิเศษ ทำให้เด็กยุคนี้เกิดความเอาแต่ใจ ไม่เข้าใจเรื่องการแบ่งปัน และการประณีประนอม เพราะมีความเคยชินกับการถูกเลี้ยงดูมาอย่างตามใจ

4) มีอำนาจ (Empowered) เนื่องจากค่านิยมในปัจจุบันมีการเลี้ยงดูและให้สิทธิเด็กในการออกความเห็น จึงทำให้เด็กมีชุดความคิดและความเคยชินกับหลักสิทธิที่ควรได้รับ ทำให้เด็กในวัยนี้เริ่มเกิดความรู้สึกว่าความต้องการของพวกเขา มีความสำคัญมากที่สุด

5) ไม่ชอบความเสี่ยง (Risk Averse) เนื่องจากการเติบโตขึ้นมาท่ามกลางความสำเร็จของคนในสังคม จึงทำให้มีความคิดปลูกฝังเอาไว้ว่าความเสี่ยงเป็นหนทางนำไปสู่ความผิดพลาดและความล้มเหลว เด็กเจเนอเรชันแซดจึงพยายามทำอะไรที่เป็นการป้องกันตนเองให้ออกจากความเสี่ยงให้ได้มากที่สุด

6) การได้รับการปกป้อง (Protected) เนื่องจากการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ที่มีสัญชาตญาณในการปกป้องลูกจากประสบการณ์ด้านลบ หรือผลเสียจากการตัดสินใจพลาดของลูก ซึ่งการปกป้องมากเกินไปอาจส่งผลให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจในเรื่องของความผิดพลาดที่ตนได้ทำ และขาดทักษะในการแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยตนเอง

พฤติกรรมการทำงานของเจเนอเรชันแซด

Anulomsombat (2021) กล่าวถึงกลุ่มเจเนอเรชันแซดที่กำลังเข้าสู่โลกของการทำงานอย่างเต็มตัวและเข้ามาปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานบุคคล (Personnel Management) ขององค์กรจำนวนมาก โดยเหตุผลที่คนรุ่นใหม่กลายเป็นความท้าทายสำหรับองค์กร เนื่องจากมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากเจเนอเรชันอื่นอย่างชัดเจน ซึ่งพฤติกรรมแต่ละแบบก็จะมีทัศนคติในการทำงาน ความคาดหวัง ความต้องการ และทักษะการเรียนรู้

ที่แตกต่างกันไป โดยมี 6 คุณสมบัติที่โดดเด่นเป็นพิเศษ ดังนี้

1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (High Creativity) เนื่องจากมีพลังงานมากและไม่ถูกปิดกั้นจากกรอบประสบการณ์การทำงานเก่า ๆ หรือวิธีปฏิบัติบางอย่างที่มีอยู่เดิมในองค์กร ทำให้สามารถออกความคิดได้อย่างอิสระและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้สูง

2) ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วม (Impactful) เนื่องจากอยากเข้าไปมีส่วนสำคัญที่ช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับบริษัท อยากทำงานที่สร้างผลงานในระดับองค์กรหรือสังคมได้จริง

3) มีการเข้าใจเทคโนโลยี (Tech Savvy) กลุ่มเจเนอเรชันแซตเติลโตขึ้นมาพร้อมกับโลกดิจิทัล จึงสามารถเรียนรู้การปรับใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ให้เข้ากับการทำงานได้อย่างรวดเร็ว

4) มีความคล่องตัว (Mobility) สามารถปรับเปลี่ยนและสนุกกับการทำงานข้ามสายงาน (Cross-Function) และการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการใหม่ ๆ เสมอ

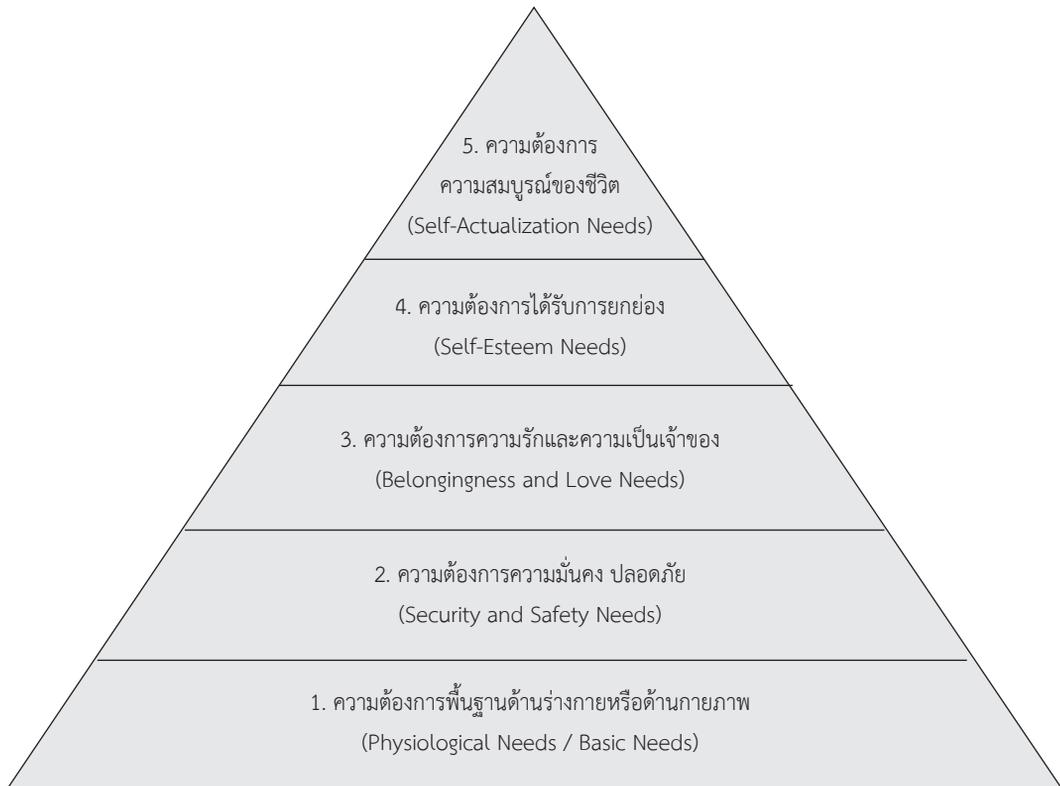
5) ต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจส่วนตัว (Entrepreneurs) กลุ่มเจเนอเรชันแซตเติลเป็นกลุ่มคน

ที่อยากมีธุรกิจเป็นของตนเองตั้งแต่อายุน้อย อยากประสบความสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว มีความตื่นตัวต่อโอกาสที่เข้ามาอย่างเสมอ

6) ต้องการพัฒนาดตนเองเสมอ (Self-Development) กลุ่มเจเนอเรชันแซตเติลชอบการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ การทำอะไรใหม่ ๆ เพื่อเกิดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้และการได้พัฒนาทักษะของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (Maslow's hierarchy of needs) (Maslow, 1970) อธิบายถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ โดยที่ความต้องการจะเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมเพื่อไปสู่ความต้องการนั้น หากเข้าใจความต้องการของมนุษย์แล้วก็จะสามารถอธิบายถึงเรื่องแรงจูงใจของมนุษย์ได้เช่นเดียวกันในเรื่องความต้องการ (Needs) หากมีความเข้าใจเรื่องความต้องการของมนุษย์แล้ว เราจะสามารถเข้าใจพื้นฐานพฤติกรรมของมนุษย์ได้มากยิ่งขึ้น โดยความต้องการเหล่านี้จะเรียงลำดับขั้นของความต้อการตั้งแต่ขั้นแรกไปสู่ความต้องการขั้นสูงขึ้นไป ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้น ดังนี้

ภาพที่ 1 ลำดับชั้นความต้องการของ Maslow

ที่มา: Maslow (1970)

1) ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs) คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนพึงมีและพึงต้องการเพื่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ซึ่งความต้องการเหล่านี้ถือว่ามีความจำเป็น หากมนุษย์ไม่ได้รับความต้องการเหล่านี้เพียงพอก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของร่างกาย ตลอดจนประสิทธิภาพของการทำงานก็จะลดลง

2) ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) หลังจากที่มีมนุษย์ได้รับความต้องการ

พื้นฐานเพียงพอ ก็จะเริ่มมีความต้องการที่เพิ่มขึ้น คือการมีชีวิตอยู่รอดและปลอดภัย จึงต้องการครอบครัวที่อบอุ่น ต้องการงานที่มั่นคง เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของฐานะและรายได้ที่มั่นคง เป็นต้น

3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ด้วยเหตุผลนี้มนุษย์จึงเกิดความต้องการมีเพื่อน มีครอบครัว คนรัก การมีผู้คนยอมรับในความสามารถและตัวตน ความเป็นพวกพ้อง และสิ่งสำคัญสุดคือ “ความรัก” ที่มีหลากหลายระดับ แต่เชื่อว่า

เป็นสิ่งที่ดีที่ช่วยเชื่อมต่อความรู้สึกไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับใครก็ตาม

4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self-Esteem Need) เมื่อมนุษย์เติบโตมาถึงจุดหนึ่งที่มีความต้องการด้านกายภาพ ความปลอดภัย ความรัก เริ่มมีความต้องการอีกขั้นคือความก้าวหน้าและการยอมรับในคุณค่าของตนจากบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้าง

5) ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs) ความต้องการขั้นสูงสุดที่มนุษย์น้อยคนจะไปถึงได้ Maslow อธิบายว่า เป็นความต้องการและความปรารถนาที่มนุษย์จะใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีทั้งหมดในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เท่าที่ฟังจะทำได้ตามศักยภาพที่มีอยู่สูงสุด ซึ่งต้องเริ่มจากการที่ต้องได้รับความต้องการทั้งสี่ด้านข้างต้นอย่างเพียงพอ (Ruttanachon, 2018)

Boonlapo (2017) กล่าวว่า ผู้บริหารขององค์กรควรทราบถึงความต้องการของพนักงานว่าอยู่ในลำดับขั้นใด แล้วจึงจูงใจพนักงานให้ได้รับการตอบสนองเพื่อให้ได้ตามความต้องการหรือการไปสู่ลำดับขั้นที่สูงขึ้นไปโดยลำดับความต้องการ 5 ชั้นของ Maslow จะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1) ความต้องการลำดับต้น (Low Order Needs) เป็นความต้องการตอบสนองภายนอก ประกอบด้วยความต้องการด้านร่างกายและความต้องการความปลอดภัย เช่น สภาพแวดล้อมการทำงาน ชั่วโมงการทำงานที่เหมาะสม ค่าตอบแทน สวัสดิการ ความมั่นคงในงาน และความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น

2) ความต้องการในลำดับที่สูงกว่า (Higher-Order Needs) เป็นความต้องการตอบสนองภายในหรือจิตใจ ความต้องการทางสังคม ความต้องการเกียรติยศ และความต้องการให้ความฝันของตนเป็นจริง เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างหัวหน้ากับลูกน้อง การจัดกิจกรรมสันทนาการให้กับพนักงาน การชมเชยพนักงาน การเลื่อนตำแหน่ง การให้อิสระในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการทำงาน และการเปิดโอกาสให้พนักงานได้ออกความคิดและมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หมายถึง แรงกระตุ้นหรือแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลเกิดความต้องการ เปรียบเสมือนแรงขับเคลื่อนที่ทำให้บุคคลเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมนั้น ๆ ให้มุ่งหน้าต่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ โดยแรงผลักดันดังกล่าวอาจเกิดจากสิ่งเร้าภายนอก สิ่งเร้าภายใน หรือทั้งสองประการก็ได้

Sereerat (1998) กล่าวถึงเทคนิคการจูงใจที่จะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตและการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงควรพิจารณาเลือกใช้สิ่งจูงใจให้เหมาะสมกับสภาพของพนักงาน ซึ่งมีดังต่อไปนี้

1) การจูงใจด้วยงาน (Task Motivation) มีจุดหมายเพื่อให้พนักงานมีทัศนคติที่ดีต่องาน เกิดความรู้สึกว่างานนั้นมีคุณค่า ทำให้เกิดความรับผิดชอบ มีความภูมิใจ กระตือรือร้นและอุทิศตนให้กับงานอย่างเต็มที่ ไม่ได้ทำงานเพราะรู้สึกว่าถูกบีบบังคับ การจูงใจด้วยงานประกอบด้วย

- 1.1) ลักษณะเฉพาะงาน (Job Specification)
- 1.2) การมอบหมายงาน (Job Delegation)
- 1.3) รายละเอียดของงาน (Job Description)
- 1.4) การเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge Enrichment)
- 1.5) การชี้แจงถึงผลงานที่ทำ (Job Supervision)
- 1.6) ความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (Job Advancement)
- 1.7) การแสดงให้เห็นว่างานที่ทำมีความสำคัญ (Task Implement)
- 1.8) การแข่งขัน (Competitive) และ
- 1.9) การมอบอำนาจ (Delegation of Authority)
- 2) การจูงใจด้วยผลตอบแทนที่เป็นเงิน (Money Incentive) ผลตอบแทนที่เป็นเงินในรูปแบบต่าง ๆ จะเป็นสิ่งจูงใจให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่อย่างกระตือรือร้น เสียสละ ททุ่มเท สำหรับงานอย่างเต็มเวลา เต็มความสามารถ ทั้งนี้เพราะเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายของพนักงาน ความรู้สึกปลอดภัย มั่นคง และอาจเสริมสร้างความต้องการทางสังคมได้ด้วย การจ่ายค่าตอบแทนเป็นเงินจึงเป็นสิ่งที่จูงใจที่มีความสัมพันธ์กับผลงาน ทำให้พนักงานสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานให้ดีขึ้นได้ ผลตอบแทนที่เป็นเงินมีหลายประเภท ดังนี้
- 2.1) เงินเดือน (Salary)
- 2.2) ค่าจ้าง (Wage)
- 2.3) โบนัส (Bonus)
- 2.4) การแบ่งปันผลกำไร (Profit Sharing)
- 2.5) บำเหน็จ (Reward)
- 2.6) ค่าล่วงเวลา (Overtime)
- 2.7) การให้สิทธิซื้อหุ้น (Rights) และ
- 2.8) ค่านายหน้า (Commission)
- 3) การจูงใจด้วยผลตอบแทนที่ไม่ใช่เงิน (Non-Money Incentive motivation) เป็นการตอบสนองความต้องการของบุคคลในระดับสูงขึ้นไป เช่น ความต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการความมีชื่อเสียง ต้องการมีเกียรติ ต้องการอำนาจ เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารจึงควรตอบสนองความต้องการให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของแต่ละบุคคล การตอบแทนที่ไม่ใช่เงิน มีดังนี้
- 3.1) การยกย่อง (Esteem)
- 3.2) การเลื่อนตำแหน่ง (Promotion)
- 3.3) การให้โอกาสการพัฒนาศักยภาพ (Potential Opportunity)
- 3.4) การให้ความมั่นคง (Safety) และ
- 3.5) การให้ความสนใจ (Care)
- 4) การจูงใจด้วยสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Physical Environmental Motives) พนักงานปฏิบัติหน้าที่หลายชั่วโมงภายในหนึ่งวัน ดังนั้นถ้าสถานที่ทำงานมีสภาพแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้พนักงานกระตือรือร้น รู้สึกสะดวกสบาย รู้สึกอยากทำงาน เป็นการจูงใจให้พนักงานทำงานเต็มที่ได้เช่นกัน สภาพแวดล้อมในการทำงานควรมีลักษณะดังนี้
- 4.1) สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน (Environmental Facilities)

4.2) มีความพร้อมในด้านอุปกรณ์
เครื่องใช้ (Equipment Availability) และ

4.3) สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น
เป็นกันเอง (Atmosphere)

5) การจูงใจด้วยสวัสดิการต่าง ๆ (Fringe Benefit) การให้สวัสดิการพนักงาน ทำให้พนักงาน
รู้สึกสะดวกสบาย และมีความมั่นคงปลอดภัย
จึงเป็นสิ่งจูงใจให้พนักงานทำงานด้วยความเต็มใจ
และเป็นสุขในการทำงาน สวัสดิการมีหลายลักษณะ
ดังนี้

5.1) การอำนวยความสะดวกทั่วไป
(General Facilities)

5.2) การบริการด้านสุขภาพ (Health
Care Services)

5.3) การบริการด้านนันทนาการ
(Recreation Services)

5.4) การบริการด้านการศึกษา
(Educational Services) และ

5.5) การจัดสวัสดิการด้านเศรษฐกิจ
(Socio-Economical Service)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือก ประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพมีความสำคัญต่อ
การดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะอาชีพ
ไม่ใช่จะมีเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์
ในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังต้องสนองความต้องการ
ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านสังคม ด้านจิตใจ เป็นต้น
ถ้าบุคคลหนึ่งสามารถเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับ
ตัวเอง ก็ส่งผลให้บุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะประสบ
ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้ (Banpato, 2019)
ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ของ Frank Parsons (Traits and Factor Theory)
เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากความรู้ด้านจิตวิทยา
คือ บุคคลใช้วิจารณญาณตัดสินใจเลือกอาชีพ
โดยอาศัยหลักการวิเคราะห์ตนเองและการวิเคราะห์
อาชีพประกอบกัน โดยมีแนวคิดในการพิจารณา
เลือกอาชีพ (Jiarapongswat, 2003) ดังนี้

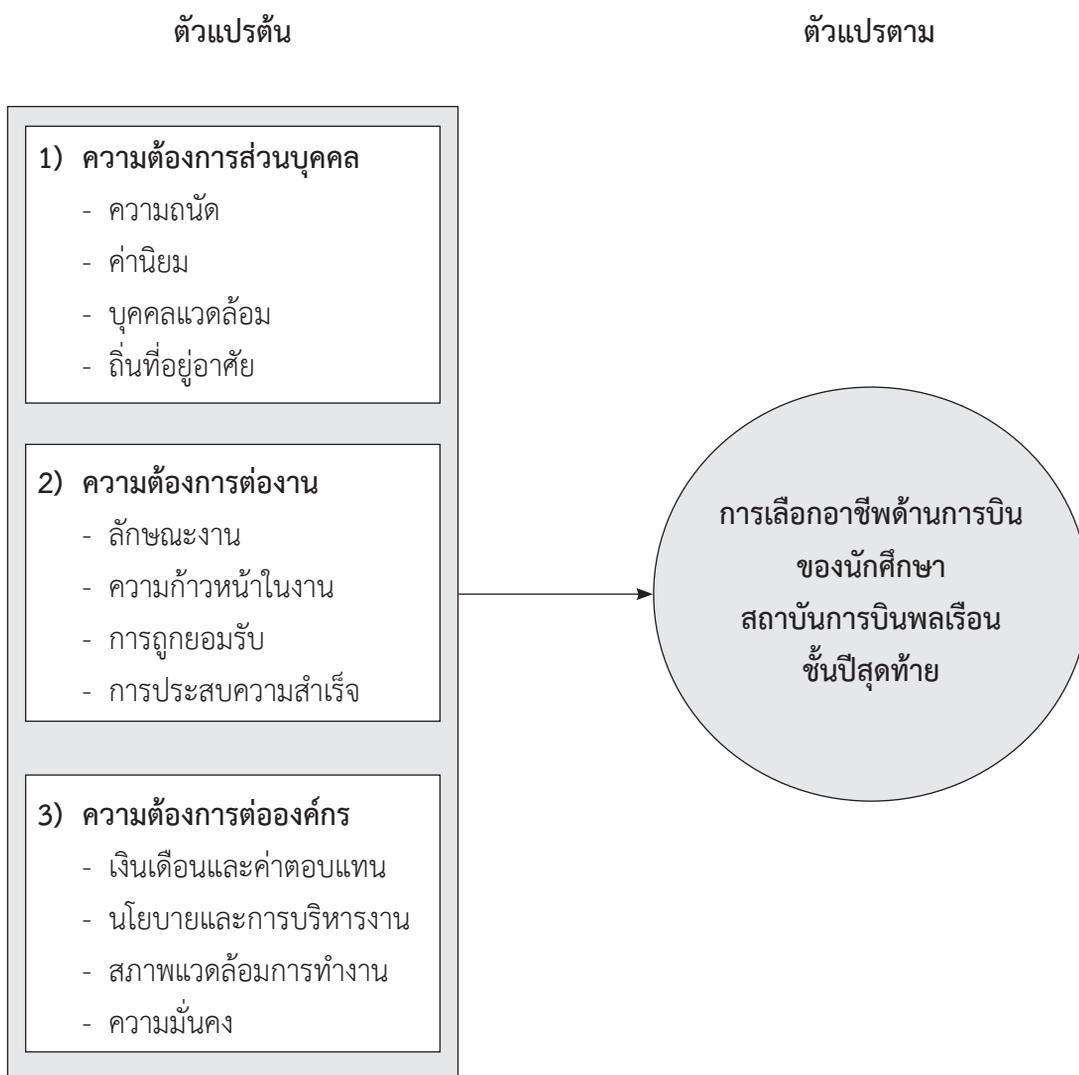
1) การวิเคราะห์ตนเอง คือ การที่บุคคลจะทำการ
วิเคราะห์คุณสมบัติของตนเองและบุคลิกภาพ
ความสามารถ ความสนใจและความถนัดของตน

2) การวิเคราะห์อาชีพ คือ สิ่งที่บุคคล
แสวงหาในอาชีพ เช่น องค์กรความรู้ที่เกี่ยวกับอาชีพ
ความต้องการของตลาดแรงงาน รายได้ ความมั่นคง
โอกาสในการเจริญก้าวหน้าในอาชีพ เป็นต้น

3) การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ
เลือกอาชีพ คือ การวิเคราะห์ตนเองและการวิเคราะห์
อาชีพประกอบกัน

จากการทบทวนแนวคิดที่กล่าวมาข้างต้น
จะเห็นได้ว่ากลุ่มเจเนอเรชันแซดนั้นมีลักษณะ
และพฤติกรรมส่วนบุคคล รวมถึงพฤติกรรม
การทำงานที่แตกต่างจากกลุ่มคนรุ่นก่อนหน้า
ซึ่งเป็นความท้าทายสำหรับองค์กรในการที่จะ
รับรู้ถึงความต้องการของกลุ่มเจเนอเรชันแซด
เพื่อที่จะสร้างแรงจูงใจในการเลือกทำงานให้คน
กลุ่มดังกล่าวเกิดความพึงพอใจและเพื่อการทำงาน
อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น การศึกษา
ความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบิน
ของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย
ที่จัดอยู่ในกลุ่มเจเนอเรชันแซด จึงนำแนวคิด
ที่ได้ทบทวนมาข้างต้นใช้สร้างกรอบแนวคิดได้
ดังนี้

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเจเนอเรชัน ความต้องการ แรงจูงใจ การเลือกประกอบอาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประชากร คือ นักศึกษาสถาบัน การบินพลเรือน ชั้นปีสุดท้าย รวมทั้งหมด 369 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือในการศึกษา ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเนื้อหา ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย

ส่วนที่ 3 ข้อคำถามให้แสดงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ ให้ประชากรทั้งหมด 369 คน ได้แบบสอบถามตอบกลับมา 349 คน คิดเป็นร้อยละ 94.58

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ทำแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความต้องการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความถี่ และร้อยละ

การแปลความหมายระดับคะแนนของแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์การแบ่งอัตรภาคชั้น (Class Interval) ออกเป็น 5 ชั้น โดยให้แต่ละอัตรภาคชั้นมีความกว้าง 0.8 คะแนน

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ จากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ นำเสนอข้อมูลที่ได้ในรูปแบบการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 6 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มารายงานผล การศึกษารวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผลการสรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสามารถสรุปถึงความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย โดยภาพรวมในแต่ละด้าน (ตารางที่ 1) และโดยจำแนกแต่ละตัวแปร (ตารางที่ 2) มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพ
ด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายโดยภาพรวม

(n = 349)

ความต้องการในการเลือกอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความต้องการส่วนบุคคล	3.83	1.02	มาก
ความต้องการต่องาน	4.16	0.84	มาก
ความต้องการต่อองค์กร	4.58	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการพิจารณาระดับ
ความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพ
ด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือน
ชั้นปีสุดท้ายโดยภาพรวม สรุปได้ว่า ผู้ตอบ
แบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านความต้องการ
ต่อองค์กรอยู่ในระดับความคิดเห็นมากที่สุด

มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.58 รองลงมา คือ ด้านความต้องการ
ต่องานอยู่ในระดับความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ย
อยู่ที่ 4.16 และด้านความต้องการส่วนบุคคล
อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.83
ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพ
ด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายโดยจำแนกแต่ละตัวแปร

(n = 349)

ความต้องการในการเลือกอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความต้องการส่วนบุคคล			
1) ความถนัด	4.24	0.86	มากที่สุด
2) ค่านิยม	4.26	0.84	มากที่สุด
3) บุคคลแวดล้อม	3.29	1.18	ปานกลาง
4) ถิ่นที่อยู่อาศัย	3.56	1.19	มาก
ความต้องการต่องาน			
5) ลักษณะงาน	4.17	0.78	มาก
6) ความก้าวหน้าในงาน	4.29	0.84	มากที่สุด
7) การถูกยอมรับ	3.70	1.00	มาก
8) การประสบความสำเร็จ	4.49	0.72	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ)

(n = 349)

ความต้องการในการเลือกอาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความต้องการต่อองค์กร			
9) เงินเดือนและค่าตอบแทน	4.68	0.58	มากที่สุด
10) นโยบายและการบริหารงาน	4.67	0.58	มากที่สุด
11) สภาพแวดล้อมการทำงาน	4.59	0.64	มากที่สุด
12) ความมั่นคง	4.36	0.85	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้ายโดยจำแนกแต่ละตัวแปร สรุปได้ว่าตัวแปรที่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ได้แก่ เงินเดือนและค่าตอบแทน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.68 รองลงมาคือ นโยบายและการบริหารงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.67 สภาพแวดล้อมการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.59 การประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.49 ความมั่นคง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.36 ความก้าวหน้าในงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.29 ค่านิยมส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 และความถนัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.24 ตามลำดับ

ตัวแปรที่มีระดับความคิดเห็นมาก ได้แก่ ลักษณะงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.17 การถูกยอมรับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 และถิ่นที่อยู่อาศัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.56 ตามลำดับ

ตัวแปรที่มีระดับความคิดเห็นปานกลาง ได้แก่ บุคคลแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.29

นอกจากนี้ผลการศึกษายังสามารถสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับ

ความต้องการที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพด้านการบินในด้านอื่น ๆ ได้ดังนี้

1) ความต้องการส่วนบุคคล

สรุปได้ว่า ในด้านความต้องการส่วนบุคคล นักศึกษากลุ่มเจนเนอเรชันแซตต้องการเลือกทำงานจากความจำเป็นทางครอบครัว ซึ่งการให้ความสำคัญกับครอบครัวมาเป็นอันดับแรก อาจทำให้ไม่สามารถเลือกทำงานที่ตนเองประสงค์ได้ ถัดมาต้องการเลือกทำงานจากแผนทางการเงินส่วนบุคคล ซึ่งการเลือกสถานที่ทำงานที่ไกลเกินไป อาจส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายที่มากขึ้น เนื่องจากมีค่าที่พักและค่าเดินทาง ดังนั้นการเลือกทำงานที่ใกล้กว่า อาจทำให้ลดค่าใช้จ่ายแผนทางการเงินได้มากกว่า นอกจากนี้ยังต้องการเลือกทำงานจากพื้นฐานทางการศึกษา โดยได้ทำงานที่ตรงกับสาขาที่จบการศึกษา เพื่อไม่เป็นการเสียโอกาสในการใช้วิชาความรู้ที่ได้จากการเรียนมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และต้องการเลือกทำงานจากวิถีการดำเนินชีวิต ซึ่งแต่ละบุคคลล้วนมีพื้นฐานการดำเนินชีวิตไม่เหมือนกัน ทำให้เป้าหมายสูงสุดในการเลือกทำงานขึ้นอยู่กับแบบแผนการใช้ชีวิตของแต่ละตัวบุคคล

2) ความต้องการต่องาน

สรุปได้ว่า ในด้านความต้องการต่องาน นักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซตต้องการเลือกทำงานที่เป็นที่ต้องการของตลาดอุตสาหกรรมการบินในอนาคต รวมถึงการพัฒนาของเทคโนโลยีใหม่ ที่อาจส่งผลต่อการจ้างงานของตลาดแรงงาน ในอุตสาหกรรมการบิน ถัดมาต้องการเลือกทำงานที่สามารถส่งเสริมให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ให้ตนเองเองเป็นคนที่มีความสามารถมากขึ้น และต้องการเลือกทำงานที่สามารถสร้างความสมดุลให้กับชีวิต (Work Life Balance) โดยการทำงานในแต่ละวันต้องไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตส่วนตัว การสร้างสมดุลให้งานและตนเองได้จะทำให้รู้สึกเต็มใจทำงานและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) ความต้องการต่อองค์กร

สรุปได้ว่า ด้านความต้องการต่อองค์กร นักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซตต้องการเลือกทำงานกับองค์กรที่มุ่งเน้นถึงความถูกต้อง ไม่เพิกเฉยต่อปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้น ไม่สนับสนุนการทุจริตในทุก ๆ ด้าน รวมถึงทัศนคติของหัวหน้างานต้องมีความเป็นธรรมและมีมนุษยธรรมเช่นเดียวกัน ถัดมาต้องการเลือกทำงานกับองค์กรที่กระตุ้นให้มีความอยากทำงานอยู่เสมอ การทำให้พนักงานรู้สึกถึงความสำคัญของงานที่กำลังทำ รวมถึงการมีกฎระเบียบบางประการที่ยืดหยุ่น จะทำให้พนักงานรู้สึกถึงความไม่กดดันและอยากทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ต้องการเลือกทำงานกับองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการรักษาพนักงาน การให้เกียรติพนักงานอย่างเท่าเทียม ไม่ปิดกั้นการแสดงออกทางความคิด ถัดมาต้องการเลือกทำงานกับองค์กร

ที่มีบุคคลใกล้ชิดกำลังทำงานหรือเคยทำงานในองค์กรมาก่อน เพื่อที่จะได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติงานอย่างที่ต้องการต้องการและทำให้มั่นใจว่าองค์กรนั้นมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้ต้องการเลือกทำงานกับองค์กรที่มีการจัดการภายในปรับให้เข้ากับยุคสมัย รวมถึงการมีวัฒนธรรมองค์กรแบบสมัยใหม่ การลดความสำคัญของระบบอาวุโสลง เพื่อให้เด็กรุ่นใหม่รู้สึกสบายใจในการทำงาน และกล้าแสดงความคิดเห็นที่อาจเป็นประโยชน์กับองค์กรในอนาคต และสุดท้ายต้องการเลือกทำงานกับองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสถานที่ทำงานที่ควรเอื้ออำนวยความสะดวกให้พร้อมกับการทำงานเสมอ รวมถึงการมีหัวหน้าและเพื่อนร่วมงานดี

4) ความต้องการด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้กลุ่มนักศึกษาเจเนอเรชันแซตให้ความเห็นเกี่ยวกับความต้องการด้านอื่น ๆ สรุปได้ว่า ต้องการเลือกทำงานจากภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การให้ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการบินของรัฐบาล การมีนโยบายผลักดันและเยียวยากับธุรกิจการบินอย่างชัดเจน เพื่อให้ธุรกิจการบินดำเนินต่อไปได้และเพิ่มอัตราการจ้างงานในอุตสาหกรรมการบินที่มากขึ้น และต้องการเลือกทำงานจากความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน เนื่องจากนักศึกษาจบใหม่ต้องรับมือกับคู่แข่งที่เป็นนักศึกษาจบใหม่ด้วยกันแล้ว ยังต้องแข่งขันกับพนักงานที่ถูกให้ออกจากงาน ขณะที่บริษัทการบินสั่งลดจำนวนพนักงาน และบริษัทส่วนใหญ่มักเลือกคนที่มีประสบการณ์การทำงานมาก่อน จึงเป็นไปได้ยากที่นักศึกษาจบใหม่จะได้รับคัดเลือกเข้าทำงานโดยเร็ว

อภิปรายผลการวิจัย

การค้นคว้าอิสระเรื่องการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย ผู้ศึกษาสามารถนำผลการศึกษามาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลจากการพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาสถาบันการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย จากความต้องการทั้ง 3 ด้านสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อด้านความต้องการต่อองค์กรมาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความต้องการต่องาน และด้านความต้องการส่วนบุคคล ตามลำดับ เมื่อสังเกตจากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มเจเนอเรชันแซตสามารถเห็นถึงความต้องการในการเลือกอาชีพด้านการบินจากองค์กรการทำงานมากที่สุด โดยพิจารณาจากเงินเดือนและค่าตอบแทน นโยบายและการบริหารงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน และความมั่นคง นอกจากนี้ผู้ศึกษา ยังสังเกตถึงพฤติกรรมในการตอบแบบสอบถามของนักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซต ซึ่งส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นในข้อเสนอแนะไปในทิศทาง การเมือง การปกครองและสภาพเศรษฐกิจของประเทศ อาทิ ความต้องการเลือกทำงานกับองค์กรที่ปฏิบัติมุ่งเน้นถึงความถูกต้องของสังคม ไม่เพิกเฉยต่อปัญหาในสังคมที่เกิดขึ้น ไม่สนับสนุนการทุจริตในทุก ๆ ด้านหรือความต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายผลักดันและเยียวยากับธุรกิจการบินอย่างชัดเจน เพื่อให้ธุรกิจการบินดำเนินต่อไปได้ และเพิ่มอัตราการจ้างงานในอุตสาหกรรมการบินที่มากขึ้น หรือความต้องการเลือกทำงานจาก

ความต้องการตลาดแรงงานในปัจจุบันและต่อเนื่องไปถึงอนาคต เป็นต้น จากตัวอย่างข้อเสนอแนะดังกล่าว เป็นข้อบ่งชี้ให้เห็นว่านักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซตให้ความสำคัญกับการพิจารณาเลือกอาชีพ จากความต้องการแบบภาพรวมขนาดใหญ่ หรือความต้องการต่อองค์กร มากกว่าการเลือกจากความต้องการที่มีต่องาน และความต้องการส่วนบุคคล

เมื่อพิจารณาทั้ง 12 ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความต้องการเลือกอาชีพด้านการบินของนักศึกษาการบินพลเรือนชั้นปีสุดท้าย สรุปได้ว่า ตัวแปรที่นักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซตให้ความสำคัญที่ระดับความคิดเห็นมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ 1) เงินเดือนและค่าตอบแทน 2) นโยบายและการบริหารงาน 3) สภาพแวดล้อมการทำงาน 4) การประสบความสำเร็จ และ 5) ความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aungyot, Khantanatee and Khampitak (2020) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความปรารถนาในการเลือกอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยในการเลือกอาชีพของนักศึกษาหลักสูตรบัญชีส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านค่าตอบแทน และสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ และด้านลักษณะงาน ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษากลุ่มเจเนอเรชันแซตเช่นเดียวกัน ทำให้เห็นถึงพฤติกรรมบางอย่างของกลุ่มเจเนอเรชันแซตที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow (1970) พบว่า กลุ่มเจเนอเรชันแซตมีพฤติกรรมในการเลือกทำงาน

เพื่อให้เป็นตามความต้องการหรือการไปสู่ลำดับ
ขั้นที่สูงขึ้นไป โดยลำดับความต้องการ 5 ชั้น
ของ Maslow จะแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1) ความต้องการลำดับต้นเป็นความต้องการ
ตอบสนองต่อภายนอกร่างกาย ประกอบด้วย
ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ
และความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย
เช่น การได้เงินเดือนและค่าตอบแทนที่เหมาะสม
กับการทำงาน การมีสภาพแวดล้อมการทำงาน
ที่ดี การที่องค์กรมีนโยบายและการบริหารงาน
ที่เป็นธรรม ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน
 เป็นต้น

2) ความต้องการในลำดับที่สูงกว่า
เป็นความต้องการตอบสนองภายในหรือจิตใจ
ประกอบด้วย ความต้องการความรักและความเป็น
เจ้าของ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและ
ความภาคภูมิใจ ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต
เช่น ความปรองดองกันในสถานที่ทำงาน การถูก
ยอมรับยกย่องชมเชยจากที่ทำงาน การประสบ
ความสำเร็จ และการได้ใช้ความสามารถของตนเอง
ได้ตามศักยภาพที่มีอยู่สูงสุดในการสร้างสิ่งที่มี
คุณค่าให้กับตนเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ข้อเสนอแนะต่อองค์กร

1.1) องค์กรควรให้ความสำคัญ
เกี่ยวกับการจัดสรรเงินเดือน ค่าตอบแทน
และสวัสดิการให้แก่พนักงาน เนื่องจากความต้องการ
ดังกล่าวเป็นสิ่งจูงใจสำคัญในการเลือกทำงานของ
กลุ่มเจนเอเรชั่นแซด เพราะผลตอบแทนที่เหมาะสม

จะทำให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่อย่างกระตือรือร้น
เสียสละ ทุ่มเท ให้กับงานอย่างเต็มความสามารถ
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยค่าตอบแทน
ที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน:
กรณีศึกษาบริษัทผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในเขตจังหวัด
สมุทรปราการ (Khasasin, 2018) ผลการศึกษา
พบว่าปัจจัยค่าตอบแทนทางการเงินและไม่ใช้
ทางการเงินมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน
ของพนักงาน และยังเป็นสิ่งจูงใจให้กับพนักงาน
ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้เงินเดือน ค่าตอบแทน
และสวัสดิการอาจเป็นสิ่งที่ตอบสนองความต้องการ
ทางด้านร่างกาย ความรู้สึกปลอดภัย มั่นคง
และเสริมสร้างความต้องการทางสังคมได้ด้วย
อีกทั้งองค์กรอาจมีการเสนอสวัสดิการที่แตกต่าง
จากองค์กรทั่วไป เช่น การให้พนักงานสามารถ
เลือกสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการของตนได้
 อาทิ ค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพ ค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการ
 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต่อ ซึ่งพนักงานก็จะยินดี
ที่ได้รับสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการที่ได้ใช้จริง
 นอกจากนี้กลุ่มคนรุ่นใหม่ต้องการเลือกทำงาน
ที่สามารถสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน
และชีวิตส่วนตัว ดังนั้นองค์กรอาจมีการตอบแทน
พนักงานด้วยการให้มีวันหยุดพักผ่อนที่เพิ่มขึ้น
 เพื่อเป็นการดึงดูดนักศึกษาจบใหม่ให้อยากเข้ามา
ทำงานได้

1.2) องค์กรควรปรับเปลี่ยนนโยบาย
และการบริหารงานให้เข้ากับยุคสมัยควรแสดง
ให้เห็นถึงการเป็นองค์กรที่เปิดกว้าง เปิดโอกาส
ให้พนักงานได้แสดงความสามารถและความคิดเห็น
อย่างแท้จริง ไม่ยึดติดกฎระเบียบดั้งเดิมที่มีมา
อย่างยาวนานแต่ไม่ยืดหยุ่น รวมถึงการมีวัฒนธรรม

องค์กรแบบสมัยใหม่ ลดความสำคัญของระบบอาวุโส เพื่อให้คนรุ่นใหม่รู้สึกสบายใจในการทำงาน และกล้าแสดงความคิดเห็นที่อาจเป็นประโยชน์กับองค์กรในอนาคต นอกจากนี้คนรุ่นใหม่บางกลุ่มยังมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายเรื่องวันทำงานจากปกติทำงาน 5 วันหยุด 2 วัน เป็น ทำงาน 4 วันหยุด 3 วัน เนื่องจากปัจจุบันการทำงานในอุตสาหกรรมการบินบางสายงานสามารถดำเนินการผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ได้ จึงไม่จำเป็นต้องไปที่ทำงานทุกวันเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการรับและการแพร่กระจายเชื้อในสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Covid-19) ที่กำลังระบาด และยังเป็น การลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางอีกด้วย

1.3) องค์กรควรแสดงออกถึงการมีจริยธรรมและมนุษยธรรมในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากกลุ่มคนเจนเนอเรชันแซตให้ความสำคัญในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและความเท่าเทียมกัน ซึ่งองค์กรอาจแสดงให้เห็นได้โดยเริ่มจากการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานอย่างเป็นธรรม ไม่รับพนักงานจากการใช้เส้นสาย หรือการไม่กวดเงินเดือน นักศึกษาจบใหม่ จึงจะสามารถดึงดูดความต้องการเลือกงานของกลุ่มเจนเนอเรชันแซตได้

1.4) องค์กรควรให้ความสำคัญกับการเติบโตและเจริญก้าวหน้าในอาชีพของพนักงาน เนื่องจากกลุ่มคนเจนเนอเรชันแซตต้องการประสบความสำเร็จ ดังนั้นพวกเขาจึงจำเป็นต้องเรียนรู้ เพื่อเพิ่มทักษะประสบการณ์การทำงานให้มากขึ้น ดังนั้น องค์กรควรสนับสนุนให้พนักงานเกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ เช่น การเรียนรู้ข้ามสายงาน เพื่อเป็นการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ให้รอบด้าน

และสามารถพัฒนาไปสู่ทักษะในการทำหลายสิ่งพร้อมกัน (Multitasking) หรือการที่องค์กรชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นของการมีใบประกอบวิชาชีพว่าเป็นทั้งประโยชน์แก่ตัวบุคคลเอง และองค์กรเช่นกัน และอาจมีการวางแผนสอวัดความรู้ทางด้านภาษาในองค์กรและให้เงินพิเศษหากพนักงานสามารถสอบผ่านได้

1.5) องค์กรควรแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของตัวธุรกิจขององค์กร โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Covid-19) การที่องค์กรแสดงให้เห็นว่าสามารถดำเนินธุรกิจนอุตสาหกรรมการบินได้อย่างต่อเนื่อง และไม่มีการยกเลิกการจ้างงานพนักงานประจำระหว่างเกิดวิกฤตก็สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักศึกษาจบใหม่ที่ จะเข้ามาสมัครงานได้ นอกจากนี้องค์กรควรให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ทุ่มเทให้กับงาน เพื่อให้รู้สึกได้รับความมั่นคงในเส้นทางสายอาชีพ อาทิ อัตราการปรับขึ้นเงินเดือนที่เหมาะสมกับความทุ่มเท การเลื่อนไปสู่ตำแหน่งงานที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับพนักงานว่า หากทำงานอย่างทุ่มเท พนักงานก็จะสามารถเติบโตในองค์กรได้อย่างมั่นคงต่อไป

2) ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา

สถานศึกษาควรชี้แนะแนวทางในการเลือกทำงานให้แก่นักศึกษา อาจให้คำแนะนำในการตัดสินใจเลือกทำงานจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ไม่ใช่เลือกจากความต้องการข้อใดข้อหนึ่งเพียงอย่างเดียว และเนื่องจากกลุ่มนักศึกษาจบใหม่ที่เป็นกลุ่มเจนเนอเรชันแซตโดยส่วนมากให้ความสำคัญกับเรื่องเงินเดือนและค่าตอบแทน

ซึ่งการตัดสินใจด้วยความต้องการค่าตอบแทนเป็นหลัก อาจทำให้มองข้ามเรื่องสำคัญอย่าง ความถนัดต่องานที่เลือก การไม่ตรวจสอบองค์กรให้ได้อย่างถี่ถ้วน หรือไม่ตรวจสอบถึงการรับภาระงานที่จะได้รับในแต่ละวัน ซึ่งเมื่อได้รับคัดเลือกเข้าเป็นพนักงาน ก็อาจส่งผลให้ชีวิตการทำงานไม่ประสบความสำเร็จ หรือไม่มีความสุขในการทำงาน และท้ายที่สุดก็อาจตัดสินใจด้วยการเปลี่ยนงานใหม่

3) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.1) ปัจจุบันกลุ่มเจเนอเรชันแซดให้ความสำคัญกับเรื่องระบบเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศมากขึ้น โดยมีกลุ่มนักศึกษาบางส่วนให้ความเห็นไว้ว่าต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายผลักดันและเยียวยากับธุรกิจการบินให้ชัดเจน เพราะธุรกิจการบินเป็นหนึ่งในรายได้หลักของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ ดังนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนอุตสาหกรรมการบิน ทำให้การท่องเที่ยวกลับมาได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ และเป็นการเพิ่มอัตราการจ้างงานในอุตสาหกรรมการบินที่มากขึ้น โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Covid-19) กลายมาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการเลือกทำงานของกลุ่มคนรุ่นใหม่ เนื่องจากความต้องการตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมการบินลดลง นอกจากจะมีคู่แข่งเป็นนักศึกษาจบใหม่ด้วยกันแล้ว อาจต้องแข่งกับพนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่ถูกเลิกจ้างจากบริษัทอื่นด้วย

3.2) การพัฒนาของเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อความต้องการตลาดแรงงานในอุตสาหกรรมการบินในอนาคต

เช่น การขนส่งด้วยระบบไฮเปอร์ลูป (Hyperloop) ภายในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเที่ยวบินภายในประเทศให้น้อยลง หรือการพัฒนาของระบบปัญญาประดิษฐ์ หรือเอไอ (Artificial Intelligence; AI) ที่มีความอัจฉริยะเทียบเท่ามนุษย์ ซึ่งอาจมาทดแทนการทำงานของมนุษย์ ดังนั้นคนกลุ่มเจเนอเรชันแซดที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน อาจต้องมีการวางแผนการเลือกทำงานที่สามารถพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาเฉพาะประชากรที่เป็นนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีของสถาบันการbinพลเรือนเท่านั้น จึงทำให้มีความเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับอาชีพด้านการbinเป็นหลัก ดังนั้นสำหรับผู้ที่ศึกษาต่อไปควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป เพื่อทราบถึงความต้องการเลือกทำงานในอาชีพด้านอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน

2) การศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียว จึงอาจทำให้เกิดข้อจำกัดของข้อมูลในการให้รายละเอียดเชิงลึก ดังนั้นงานวิจัยในครั้งต่อไปอาจทำการศึกษาเรื่องนี้ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้ได้ทราบถึงความต้องการเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการในการเลือกอาชีพที่มากขึ้น

3) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในส่วนของพฤติกรรมเชิงลึกของคนแต่ละเจเนอเรชันที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานที่แตกต่างกัน เพื่อที่จะได้เห็นถึงความแตกต่างของคนแต่ละเจเนอเรชันและนำมาปรับใช้ในการทำงานร่วมกันให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ในอนาคต

REFERENCES

- Anulomsombat, M. (2021). **'Gen-Z' steps into the working space and how to the organization manage this people?**. (Online). Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/651543>. (In Thai)
- Aungyot, T., Khantanatee, S., & Khampitak, N. (2020). Factors affecting the demand of the bachelor degree students' job designation in Nakhon Ratchasima Province. Research in **The 7th national conference Nakhonratchasima College**, pp. 168-176. (In Thai)
- Banpato, P. (2019). **Factors affecting decision-making on working in the service industry of bechelor's degree students majoring in hotel management studying in Bangkok and suburban areas**. (Thesis). Bangkok University. (In Thai)
- Boonlapo, N. (2017). **Ways to manage life insurances company for support socio economy: A cast study of Dhipaya Assurance Public Company**. (Independent study). National Defence College, Bangkok. (In Thai)
- Civil Aviation Training Center. (2020). **Annual report 2020**. (online). Retrieved from https://www.catc.or.th/wp-content/uploads/2021/11/ANNUAL_REPORT_2020.pdf.
- Jiarapongswat, N. (2003). **Occupational expectation of students of social administration faculty, Thammasat University**. (Independent Study). Thammasat University. (In Thai)
- Khasasin, R. (2018). Compensation factors affecting employee performance: a case study of car parts manufacturing company in Samut Prakan province. **Romphruek Journal**, **36**(2), 121-144. (In Thai)
- Labour Market Information Administration Division. (2021). **Information of graduates in 2020 and the projected entry into the labor market in 2022 – 2023**. (Unpublished Manuscript). (In Thai)
- Mannheim, K. (1952). **Essays on the Sociology of Knowledge**. London : Routeledge & Kagan Paul Ltd.
- Maslow, A. H. (1970). **Motivation and personality**. New York : Harpers and Row.
- McQueen, M. (2011). **Ready or not... here come gen z**. (online). Retrieved from <http://michelmcqueen.net/phocadownload/parentsteachers/Ready%20or%20not,%20here%20come%20Gen%20Z.pdf>

- National Statistical Office. (2021). **Number and percentage population from registration record by age group (child age, working age, old age) sex region and province year : 2012 – 2021.** (online). Retrieved from <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/en/01.aspx>
- Ruttanachon, C. (2018). **Welfare needs in generations of support staff of Prince of Songkla University.** (Minor thesis). Prince of Songkla University. (In Thai)
- Sereerat, S., Luksitanont, P., & Sereerat, S. (1998). **Marketing management.** Bangkok: Theerapfilm and Sitext.
- Tejajati, N. (2017). **The Difference of dwelling characteristics for diverse generations.** (Independent Study). Thammasat University. (In Thai)
- Thanarittivarapak, B. (2018). **The factors of employer attractiveness affect job application intentions of generation z who are undergraduate students.** Independent Study. Master of Business Administration, Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasart University. (In Thai)
- The Civil Aviation Authority of Thailand. (2020). **the civil aviation authority of thailand strategy plan 2020.** (Unpublished Manuscript). (In Thai)
- .....

Research Article

ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานภายในสถานีตำรวจนครบาล

LEADERSHIP, ORGANIZATIONAL SUPPORT AND POLICE OFFICER PERFORMANCE IN SUBUNIT OF STATIONS OF METROPOLITAN POLICE DIVISION

อรุณ ขยันหา^{1*} สุกัลยา ปริญญาญกุล² และ พงษ์เทพ จันทสุวรรณ³

¹สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Aroon Kayanha^{1*}, Sukulya Parinyokul² and Pongthep Chandasuwan³

¹Political Science Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University.

²Doctor of Public Administration Program, Faculty of Liberal Arts, Krirk University.

³Faculty of Graduate School, Western University.

*E-mail: princearun.k@gmail.com

Received: 2022-05-18

Revised: 2022-06-21

Accepted: 2022-06-21

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับอิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีต่อการสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงาน และ 2) ระดับอิทธิพลของการสนับสนุนจากองค์การที่มีต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณ ประกอบด้วย การทดสอบสมมติฐาน การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์ การไม่แทรกแซงในกระบวนการเก็บข้อมูล หน่วยในการวิเคราะห์คือระดับหน่วยงานภายในใช้การศึกษาแบบภาคตัดขวาง และใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการโครงสร้าง

ผลการศึกษา พบว่า 1) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 2) การสนับสนุนจากองค์การมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ควรส่งเสริมภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในบริบทของสถานีตำรวจนครบาล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์การ ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สถานีตำรวจนครบาล

ABSTRACT

The purposes of this research were to study: 1) the level of effect of leadership on organizational support and police officer performance; and 2) the level of effect of organizational support on police officer performance in the subunits of stations of the Metropolitan Police Division. A quantitative method was applied in this research. The types of research design are: hypothesis testing, correlational study, minimal interference, unit of analysis is subunit, cross-sectional descriptive study, and applied structural equation modeling analysis.

The results indicated that 1) leadership had a statistically significant positive direct effect on organizational support and police officer performance; and 2) organizational support had a statistically significant positive direct effect on police officer performance. The results showed that the metropolitan police division should enhance and develop leadership, organizational support, and police officer performance.

Keywords: Leadership, Organizational Support, Police Officer Performance, Stations of Metropolitan Police Division.

บทนำ

ผลการปฏิบัติงานถือเป็นเป้าหมายหลักของทุกองค์การ ที่ต้องการจะประสบความสำเร็จและแนวคิดเรื่องผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาถูกพัฒนาขึ้นมาสำหรับงานที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละองค์การเท่านั้น ฉะนั้นองค์ประกอบของแนวคิดผลการปฏิบัติงานจึงมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละบริบทที่ศึกษา (Campbell, 1990; Borman & Motowidlo, 1993) การศึกษาครั้งนี้จึงให้ความสนใจในแนวคิดผลการปฏิบัติงาน โดยศึกษาภายใต้บริบทของสถานีตำรวจนครบาล

ภาวะผู้นำถือเป็นความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคล และอิทธิพลนั้นจะส่งผลให้กลุ่มบุคคลภายในองค์การในการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้ (Robbins,

2005) ดังนั้นองค์การจึงต้องการบุคคลที่มีภาวะผู้นำและเป็นผู้บริหารไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานขององค์การบรรลุผล โดยเฉพาะสถานการณ์ปัจจุบัน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่ได้รับการยอมรับในชุมชนวิชาการมากที่สุด เป็นแนวคิดที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ตามได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ตัวแบบภาวะผู้นำนี้ยังมีช่องว่างทางทฤษฎีคือ ด้านการให้ความสำคัญกับผู้ตามและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เพราะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริงควรมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้วย (Bass, 1998; Avolio, 1999) ขณะเดียวกัน ในแบบวัดหรือแบบสอบถามที่ใช้วัด

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ในแบบสอบถามชุด Multifactor leadership questionnaire มีเพียงหนึ่งข้อความที่กล่าวถึงประเด็นจริยธรรม (Rowold, 2008 as cited in Chandasuan, 2011)

การศึกษาภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญกับผู้ตามและมีพฤติกรรมเชิงจริยธรรม มีความสำคัญและน่าสนใจที่จะทำการศึกษา จึงนำมาสู่แนวคิดในการพยายามศึกษาขององค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านการให้ความสำคัญกับผู้ตาม และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญและควรเพิ่มเติมเข้าไปเป็นหนึ่งในองค์ประกอบการนำของผู้นำ

อย่างไรก็ดี องค์ประกอบด้านการให้ความสำคัญกับผู้ตาม หรือการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์กันหรือเป็นส่วนหนึ่งในคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบบริการ (Servant Leadership) ตามแนวคิดของ Northouse (2010) ซึ่งภาวะผู้นำดังกล่าวก็ได้รับการยอมรับในชุมชนวิชาการเช่นเดียวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ภาวะผู้นำแบบบริการไม่ได้เน้นในประเด็นการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และการกระตุ้นทางปัญญา เช่นเดียวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นต้น

ฉะนั้น การศึกษานี้จึงใช้ฐานคติที่ว่า หากศึกษาทั้งสองแนวคิดพร้อม ๆ กัน และรวมองค์ประกอบเข้าด้วยกันผ่านสังเคราะห์องค์ประกอบ คาดว่าจะช่วยอุดช่องว่างของทั้ง 2 แนวคิด ทั้งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและภาวะผู้นำแบบบริการได้ จึงเห็นควรที่จะใช้แนวทางการสังเคราะห์องค์ประกอบระหว่างแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับแนวคิด

ภาวะผู้นำแบบบริการ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของทฤษฎีภาวะผู้นำ และเพื่อหาองค์ประกอบที่เหมาะสมภายใต้บริบทขององค์การที่ศึกษา

ขณะที่การสนับสนุนจากองค์การเป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) โดยนักทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมได้กล่าวว่า การจ้างงานเป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนระหว่างความพยายามและความภักดีของพนักงาน กับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม รวมถึงรางวัลทางสังคมที่องค์การจะมอบให้ (Rhoades & Eisenberger, 2002) กล่าวคือ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิบัติกับอีกฝ่ายเป็นอย่างดี แน่ใจว่าผลที่ได้รับย่อมเป็นสิ่งที่ดีด้วยเช่นกัน หรือเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย (Gouldner, 1960) การสนับสนุนจากองค์การจึงช่วยส่งผลให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้องค์การบรรลุถึงเป้าหมายได้ (Meyer & Allen, 1997)

การศึกษาคั้งนี้ จึงให้ความสำคัญกับแนวคิดเรื่องการสนับสนุนจากองค์การในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

และจากการสำรวจงานวิจัยในอดีตที่ผ่านมา (Search Engine; ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC); ระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย; ฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง) (สิ้นสุดการสืบค้น วันที่ 31 ธันวาคม 2564) พบว่า ยังไม่มีการศึกษาผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานภายในสถานีตำรวจนครบาล ทั้ง 88 สถานี และภายใต้ 3 แนวคิดดังกล่าว พร้อม ๆ กัน

จากที่มาและความสำคัญของผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์การ งานวิจัยนี้จึงศึกษาทั้ง 3 แนวคิดนี้พร้อม ๆ กัน ภายใต้การศึกษาในบริบทของสถานีดำรงจรรยาบรรณ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาระดับอิทธิพลของภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการสนับสนุนจากองค์การและผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- 2) เพื่อศึกษาระดับอิทธิพลของการสนับสนุนจากองค์การ ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานภายในของสถานีดำรงจรรยาบรรณ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงระดับอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของภาวะผู้นำที่เกิดจากการสังเคราะห์ระหว่าง แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับภาวะผู้นำแบบบริกร ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานภายในของสถานีดำรงจรรยาบรรณ
2. ทราบถึงระดับอิทธิพลทางตรงของการสนับสนุนจากองค์การ ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในหน่วยงานภายในของสถานีดำรงจรรยาบรรณ
3. ผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารเพื่อนำไปปรับปรุงผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีดำรงจรรยาบรรณผ่านการส่งเสริมกระบวนการสร้างภาวะผู้นำที่เหมาะสม และปรับเปลี่ยนระดับการสนับสนุนจากองค์การ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา (1) ด้านภาวะผู้นำ ใช้แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bass and Avolio (1995) และแนวคิดภาวะผู้นำแบบบริกรของ Liden et al. (2008) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับจากชุมชนวิชาการ นำมาสังเคราะห์ในครั้งนี เพื่อสร้างองค์ประกอบของภาวะผู้นำแนวใหม่ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานีดำรงจรรยาบรรณหรือหน่วยในลักษณะเดียวกัน หรือเพื่อให้สามารถปรับใช้กับการศึกษาที่มีลักษณะทั่วไปได้ (2) ด้านการสนับสนุนจากองค์การ หรือค่าเฉลี่ยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดของ Rhoades & Eisenberger (2002) เป็นฐานในการแบ่งองค์ประกอบการสนับสนุนจากองค์การ (3) ด้านผลการปฏิบัติงานของพนักงานงานวิจัยนี้ใช้แนวคิดของ Koopmans et al. (2011)

ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้คือ หน่วยงานภายในสถานีดำรงจรรยาบรรณ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 88 สถานี

ขอบเขตด้านระยะเวลา ช่วงระยะเวลาที่ทำกรวิจัย เริ่มตั้งแต่ เดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยช่วงเวลาในการจัดเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามอยู่ระหว่าง เดือน กรกฎาคม ถึง กันยายน 2563

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

Stogdill (1974) ได้ศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเพื่อค้นหาแนวคิดพื้นฐานและความหมายของคำว่าภาวะผู้นำ พบว่า ภาวะผู้นำเป็นคำที่บุคคลทั่วไปรับรู้ได้ แต่ความหมายของคำเหล่านี้จะแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล

ความหมายของภาวะผู้นำจึงแตกต่างกันไปตามความเข้าใจของแต่ละบุคคล (Northouse, 2000) ขณะที่ Bass (1990) มองว่า ในบางทัศนคติภาวะผู้นำคือ การเน้นไปที่กระบวนการของกลุ่ม (Focus of Group Process) ที่ภาวะผู้นำเป็นศูนย์กลาง การเปลี่ยนแปลงและเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมของกลุ่ม เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relationship) ที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยผู้นำนั้นจะมีอำนาจและใช้อำนาจเป็นเครื่องมือเปลี่ยนแปลงผู้อื่นในการบรรลุเป้าหมาย (Instrument of Goal Achievement) ภาวะผู้นำมีไว้เพื่อช่วยเหลือสมาชิกภายในกลุ่มให้สามารถทำงานจนบรรลุความต้องการได้ ภาวะผู้นำยังหมายรวมถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลง (Transform) ผู้ตามด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision Setting) การเป็นแบบอย่าง (Role Modeling) และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Attention)

เนื่องด้วยภาวะผู้นำมีการก่อตัวมาจากหลายแนวคิด/มุมมอง จึงมีนิยามภาวะผู้นำที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามนิยามภาวะผู้นำดังกล่าวมีองค์ประกอบพื้นฐานร่วมกันคือ ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการ (Process) เกี่ยวข้องกับอิทธิพลต่อผู้ตาม (Influence) เกิดขึ้นในบริบทของกลุ่ม (Group Context) และเกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมาย (Goal Attainment) ด้วยองค์ประกอบพื้นฐานร่วมกันนี้ ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่งมีอิทธิพลในการบรรลุเป้าหมายร่วมกันของกลุ่ม (Northouse, 2000)

จากความหมายภาวะผู้นำข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำถูกพิจารณาในฐานะที่เป็น

กระบวนการ ฉะนั้นคุณลักษณะ (Trait) หรืออุปนิสัยเฉพาะตัว จึงมิใช่ความหมายของภาวะผู้นำ แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นำกับผู้ตามที่เป็นภาวะผู้นำ คำว่ากระบวนการ ยังมีนัยยะที่แสดงถึง ผู้นำจะส่งผลต่อผู้ตามและผู้ตามก็จะส่งผลต่อผู้นำด้วยเช่นกัน (Northouse, 2000) เมื่อพิจารณาความหมายของภาวะผู้นำในแง่ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพล แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่เป็นผู้นำจำเป็นต้องมีอิทธิพลต่อผู้ตาม เนื่องจากภาวะของการมีอิทธิพลเป็นสิ่งที่ภาวะผู้นำจำเป็นต้องมี หากปราศจากการมีอิทธิพล ภาวะผู้นำก็จะไม่มี เช่นเดียวกัน โดยภาวะผู้นำจำเป็นที่จะต้องเกิดในกลุ่ม เพราะกลุ่มคือบริบทที่ภาวะผู้นำจะเกิดขึ้นได้ ในความหมายนี้การนำตนเองจึงไม่เป็นภาวะผู้นำด้วยเช่นกัน เพราะภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน และบุคคลที่มีภาวะผู้นำนั้นจะต้องดูแลกำกับกลุ่มบุคคลเพื่อให้งานจนบรรลุเป้าหมายด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ ภาวะผู้นำจึงเกิดขึ้นภายใต้บริบทของการมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลที่ทำงานตามเป้าหมาย (Northouse, 2000)

แนวคิดเกี่ยวกับการสนับสนุนจากองค์กร
ทฤษฎีการสนับสนุนจากองค์กรมีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory) โดยนักทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคมกล่าวว่า การจ้างงานเป็นเรื่องของการแลกเปลี่ยนระหว่างความพยายาม ความภักดีของพนักงาน กับผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม รวมถึงรางวัลทางสังคมที่องค์กรจะมอบให้ (Rhoades & Eisenberger, 2002) กล่าวคือ เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิบัติกับอีกฝ่ายเป็นอย่างดี

แน่นอนว่าผลที่ได้รับย่อมเป็นสิ่งที่ดีด้วยเช่นกัน อาจจะเป็นผลประโยชน์ต่างตอบแทนหรือเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย (Gouldner, 1960)

จากฐานคิดของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน และการสนับสนุนจากองค์การ ทั้งองค์การ และพนักงานต่างเปรียบเทียบความคุ้มค่า ในการแลกเปลี่ยน หากพนักงานมีความรู้สึกผูกพันทางจิตใจเชิงบวกกับองค์การ เช่น มีความรู้สึกจงรักภักดีต่อองค์การ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์การ และขณะที่องค์การเอง ก็มีความยึดมั่นผูกพันต่อพนักงาน เช่น รับผิดชอบ คิดเห็น มีการบริหารงานที่เป็นธรรม สร้างโอกาสเติบโตในสายงาน มีสวัสดิการครอบคลุม มีการวางแผนเพื่อความมั่นคงในอนาคตของพนักงาน ทั้งหมดนี้เป็นการแลกเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิสัมพันธ์ของพนักงานกับองค์การ เนื่องจากพนักงานและองค์การเกิดความคาดหวังที่จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่ากับสิ่งที่ตนเองลงทุนไป หากทั้งสองฝ่ายพิจารณาว่าผลตอบแทนคุ้มค่ากับสิ่งที่ต้องเสียไป ย่อมเกิดการรักษาระดับความสัมพันธ์ให้คงอยู่ในระดับที่ดี แต่หากนำผลที่ได้รับไปเปรียบเทียบกับผู้อื่นพบว่า ผลตอบแทนไม่ยุติธรรม และไม่คุ้มค่า ย่อมมีผลต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับพนักงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลปฏิบัติงานของพนักงาน การรักษาพนักงานให้คงอยู่ และการนำองค์การให้ไปสู่เป้าหมายที่องค์การคาดหวัง

แนวคิดเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงาน

ผลการทำงานของพนักงาน เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญ และได้รับความสนใจในปัจจุบัน โดยเฉพาะในขอบข่ายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

จัดการ (Koopmans et al., 2011) พฤติกรรม การปฏิบัติงานของพนักงานสะท้อนถึงภาพรวมขององค์การเช่นเดียวกับประสิทธิผลองค์การที่ต้องการให้เป้าหมายขององค์การบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดที่องค์การต้องการจะไปถึง ผลการปฏิบัติงานในระดับบุคคล เป็นความสามารถในการผลิตผลงานในหน้าที่อย่างถูกต้อง/เหมาะสมตามที่รับผิดชอบ ตามระเบียบ ข้อบังคับ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ (Williams & Aderson, 1991) แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถ ความมีศรัทธาจากการทำงาน (Beach, 1970) สะท้อนถึงระดับความพยายามในการผลิต/ปฏิบัติแต่ละบุคคล (White, 1991) ทำให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อองค์การ (Bovee, 1993) อันเป็นคุณค่าที่องค์การคาดหวังจากผลการปฏิบัติงานของพนักงาน (Motowidlo, 2003)

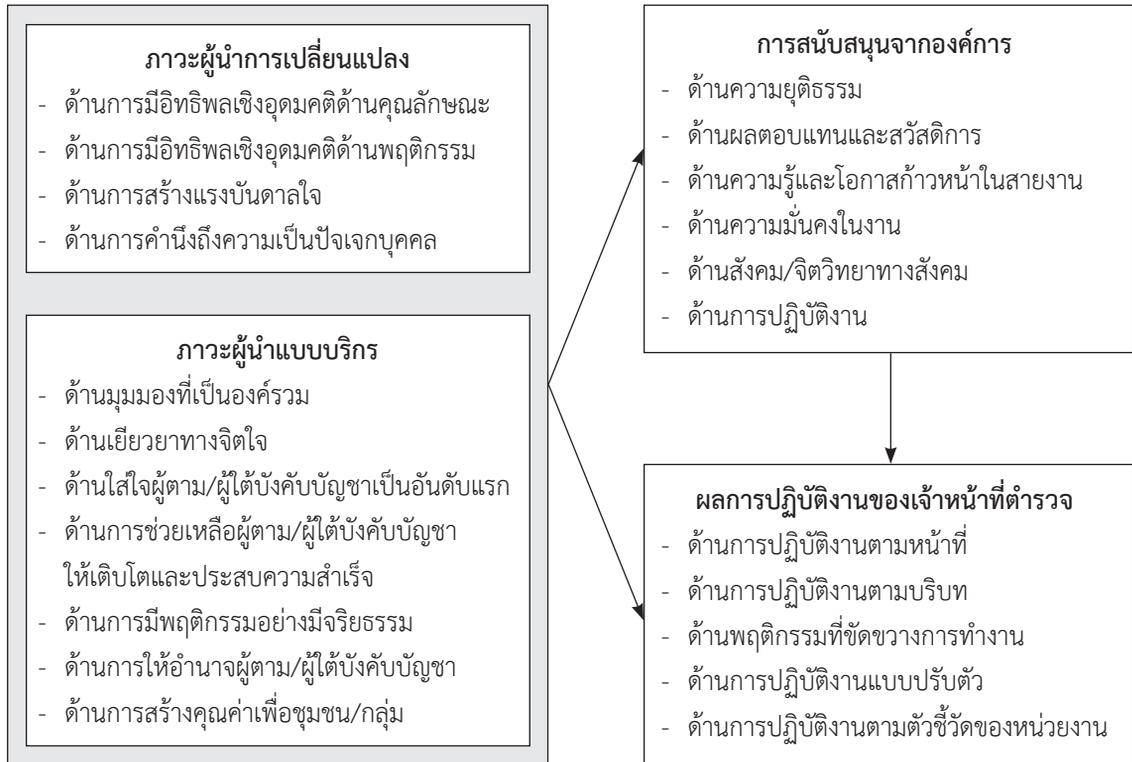
สมมติฐาน

H1: ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางตรง ต่อการสนับสนุนจากองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำมาศึกษาในบริบทของสถานีตำรวจนครบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำมาศึกษาในบริบทของสถานีตำรวจนครบาล

H2: การสนับสนุนจากองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อศึกษาในบริบทสถานีตำรวจนครบาล

H3: ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อศึกษาในบริบทสถานีตำรวจนครบาล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กระบวนการทัศน์การวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการทัศน์แบบหลังปฏิฐานนิยม (Post-positivism) เนื่องจากเป็นความพยายามเพื่อตรวจสอบและหาอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดที่ประกอบสร้างขึ้นด้วยการลดทอนอิทธิพลหรือความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดดังกล่าวให้กลายเป็นกรอบแนวคิดและสมมติฐาน ด้วยเหตุนี้ความรู้ที่ค้นพบผ่านกระบวนการทัศน์แบบนี้จึงอยู่บนฐานของการวัดเชิงประจักษ์ ดังนั้น การพัฒนาและทดสอบมาตรวัด

รวมถึงการศึกษาพฤติกรรมทางสังคมจึงกลายเป็นเป้าหมายหลักของงานวิจัยที่มีกระบวนการทัศน์หลังปฏิฐานนิยม ยิ่งกว่านั้น งานวิจัยที่มีกระบวนการทัศน์นี้ได้พยายามทำการทดสอบเพื่อยืนยันหรือปรับปรุงทฤษฎี

จากข้อมูลข้างต้น วิจัยภายใต้กระบวนการทัศน์หลังปฏิฐานนิยม จึงมักเริ่มต้นด้วย (1) การตั้งสมมติฐาน (2) การเก็บข้อมูล (3) การทดสอบสมมติฐาน (4) การปรับเปลี่ยนตัวแบบทางทฤษฎี และ (5) การขยายผลการทดสอบ กระบวนการทัศน์

หลังปฏิธานนิยมนี้เกิดขึ้นหลังกระบวนการทัศน์แบบปฏิธานนิยม และกระบวนการทัศน์หลังปฏิธานนิยมได้ท้าทายความเชื่อดั้งเดิมของกระบวนการทัศน์ปฏิธานนิยมที่ว่า มีความจริงสมบูรณ์ของความรู้ (the absolute truth of knowledge) ในขณะที่กระบวนการทัศน์หลังปฏิธานนิยมมีความเชื่อว่า เราไม่สามารถเชื่อมั่นได้อย่างเต็มที่เกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์ (Creswell, 2009 as cited in Chandasuwan, 2018)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ สถานีตำรวจนครบาล จำนวน 88 สถานี โดยแต่ละสถานีมี 5 หน่วยงาน ซึ่งจะมีหน่วยงานรวม 440 หน่วยงาน (88×5) ซึ่งเป็นจำนวนประชากรที่ใช้ศึกษาทั้งหมด โดยจัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานีตำรวจนครบาลทั้งหมด จำนวนหน่วยงานละ 5 ชุด ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในแต่ละสถานี เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำฝ่าย ฝ่ายละ 5 ชุด เมื่อรวมแบบสอบถามทั้งหมดเป็นจำนวน 25 ชุดต่อหนึ่งสถานี รวมแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 2,200 ชุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

จากตารางที่ 1 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของตัวแปรสังเกตได้พบว่า ความสัมพันธ์รายคู่ระหว่างองค์ประกอบของภาวะผู้นำ องค์ประกอบของการสนับสนุนจากองค์กร และองค์ประกอบของผลการปฏิบัติงานส่วนใหญ่มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของภาวะผู้นำด้านการให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา (LD1) กับด้านการมีอิทธิพลในเชิงอุดมการณ์ (LD2) มีค่าสูงสุดเท่ากับ 0.923 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการสนับสนุนจากองค์กรด้านหน่วยงานเพิ่มบทบาทหน้าที่เพื่อให้ปฏิบัติงานเต็มความสามารถ (OS_OT2) กับองค์ประกอบของผลการปฏิบัติงานของพนักงาน ด้านพฤติกรรมที่ขัดขวางการทำงาน (EP2) มีค่าต่ำสุด เท่ากับ -0.116

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Pearson's r และ Cronbach's alpha

N = 401

	M	SD	LD1	LD2	LD3	OS_OT2	OS_WS3	OS_SC3	OS_PF3	EP1	EP2	EP3	UPERF_T
LD1	4.647	0.584	0.971										
LD2	4.674	0.579	0.923**	0.955									
LD3	4.634	0.572	0.913**	0.900**	0.945								
OS_OT2	4.559	0.663	0.776**	0.731**	0.731**	-							
OS_WS3	4.539	0.646	0.806**	0.769**	0.734**	0.751**	-						
OS_SC3	4.572	0.601	0.850**	0.817**	0.786**	0.785**	0.804**	-					
OS_PF3	4.656	0.606	0.845**	0.809**	0.805**	0.802**	0.779**	0.840**	-				
EP1	4.630	0.525	0.827**	0.775**	0.800**	0.774**	0.750**	0.799**	0.817**	0.908			
EP2	3.436	1.348	0.062	0.068	0.052	-0.116*	-0.002	0.021	0.081	-0.041	0.989		
EP3	4.673	0.548	0.760**	0.723**	0.733**	0.688**	0.637**	0.732**	0.757**	0.796**	-0.035	0.883	
UPERF_T	4.826	0.584	0.533**	0.524**	0.524**	0.466**	0.401**	0.511**	0.511**	0.533**	0.033	0.545**	-

Note. *Correlation is statistically significant at the 0.05 level (2-tailed); **Correlation is statistically significant at the 0.01 level (2-tailed); Cronbach's alpha is reported on the diagonal; องค์ประกอบด้าน os_ot2, os_ws3, os_sc3, os_pf3 อยู่ในระดับข้อความ จึงไม่แสดงค่า Cronbach's alpha; องค์ประกอบด้าน UPERF_T เป็นองค์ประกอบตามตัวชี้วัดของหน่วยงาน จึงไม่แสดงค่า Cronbach's alpha

จากตารางที่ 2 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของมาตรวัดภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์กร และการปฏิบัติงานพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ Lambda (λ_{ij}) ของทุกแนวคิดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับค่า R^2 และเมื่อพิจารณาค่า Average Variance Extracted (AVE or ρ_v) พบว่ามีค่ามากกว่า 0.50

ฉะนั้นสรุปได้ว่า ตัวแบบมาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้า ในขณะที่ค่าความน่าเชื่อถือทางโครงสร้างมีค่าเกิน 0.60 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้เหมาะสมที่จะเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝง ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแบบมาตรวัดของตัวแปรแฝงทุกตัว มีความเที่ยงตรงเชิงลู่เข้าและมีความน่าเชื่อถือเชิงโครงสร้าง

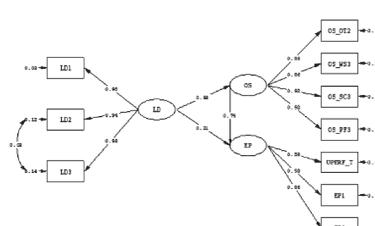
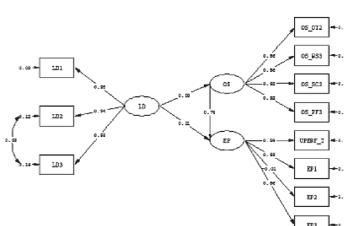
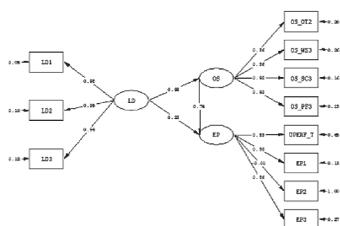
ตารางที่ 2 แสดงค่า standardized loading, standard error, R2, R_FSR, P_FSR, CR และ AVE ของตัวแบบมาตรวัดแนวคิดภาวะผู้นำ

Variables	Lambda (λ_{ij})	Theta (θ_{ij})	t value	R ²	R_FSR	P_FSR	CR(p _c)	AVE(p _v)
LD							0.9690	0.9123
LD1	0.968	0.063	17.898	0.937	0.772	0.441		
LD2	0.953	0.091	15.636	0.909	0.533	0.305		
LD3	0.944	0.109	15.325	0.891	0.445	0.254		
OS							0.9391	0.7942
OS_OT2	0.866	0.250	16.015	0.750	0.300	0.178		
OS_WS3	0.865	0.252	15.410	0.748	0.304	0.180		
OS_SC3	0.918	0.157	19.341	0.843	0.559	0.331		
OS_PF3	0.914	0.164	17.981	0.836	0.526	0.311		
EP							0.7307	0.4898
UPERF_T	0.604	0.635	10.274	0.365	0.172	0.090		
EP1	0.882	0.222	15.014	0.778	0.798	0.419		
EP2	-0.036	0.999	-0.684	0.001	-0.003	-0.002		
EP3	0.903	0.185	17.007	0.815	0.938	0.492		

ตัวแบบก่อนปรับ

ตัวแบบก่อนปรับ ครั้งที่ 1

ตัวแบบก่อนปรับ ครั้งที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงตัวแบบสมการโครงสร้างก่อนปรับและหลังปรับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลโดยรวม และ R^2 ของตัวแบบสมการโครงสร้าง ทั้งตัวแบบก่อนปรับและหลังปรับ

$N = 401$

ตัวแบบก่อนปรับ						
ตัวแปรทำนาย	LD			OS		R^2
ตัวแปรถูกทำนาย	TE	DE (γ)	IE	TE	DE (β)	IE
OS	0.934**	0.934**				0.873
EP	0.906**	0.219	0.687**	0.735**	0.735**	0.821
ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 1						
ตัวแปรทำนาย	LD			OS		R^2
ตัวแปรถูกทำนาย	TE	DE (γ)	IE	TE	DE (β)	IE
OS	0.935**	0.935**				0.874
EP	0.905**	0.210	0.695**	0.744**	0.744**	0.819
ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 2						
ตัวแปรทำนาย	LD			OS		R^2
ตัวแปรถูกทำนาย	TE	DE (γ)	IE	TE	DE (β)	IE
OS	0.935**	0.935**				0.874
EP	0.905**	0.210	0.695**	0.744**	0.744**	0.820

Note. ** = $p < 0.01$

จากตารางที่ 3 และภาพที่ 2 สามารถสรุปการวิเคราะห์ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้างได้ดังนี้

1) ตัวแบบสมการโครงสร้าง: ก่อนปรับพบว่า ภาวะผู้นำ (LD) มีอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการสนับสนุนจากองค์กร (OS) เท่ากับ 0.934 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนจากองค์กร (OS) ได้ 87.30% และภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ

0.219 มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.687 และภาวะผู้นำ (LD) มีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.906 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงาน (EP) ได้ 82.10% ขณะที่การสนับสนุนจากองค์กร (OS) มีอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.735

อย่างไรก็ดี เนื่องจากตัวแบบสมการโครงสร้าง: ก่อนปรับ มีค่า “the modification indices suggest to add an error covariance between LD1 and LD2 is 19.20” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในระดับสูง ดังนั้น จำเป็นต้องปรับตัวแบบให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บมากที่สุด จึงนำไปสู่การปรับตัวแบบ: ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 1

2) ตัวแบบสมการโครงสร้าง: หลังปรับ ครั้งที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำ (LD) มีอิทธิพลทางตรงมีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการสนับสนุนจากองค์กร (OS) เท่ากับ 0.935 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนจากองค์กร (OS) ได้ 87.40% และภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.210 มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.695 และภาวะผู้นำ (LD) มีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.905 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงาน (EP) ได้ 81.90%

ขณะที่การสนับสนุนจากองค์กร (OS) มีอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.744

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาช่วงความเชื่อมั่น (confident interval) ของตัวแบบมาตรวัดแนวคิดผลการปฏิบัติงาน พบว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่ขัดขวางการทำงาน (EP2) มีช่วงความเชื่อมั่นใกล้เคียงกับ 0 หรือกล่าวได้ว่า “ไม่มีความแตกต่างจาก 0” และเมื่อนำมาคำนวณรวมกับองค์ประกอบอื่น ๆ จึงไม่ทำให้ผลการคำนวณ

เปลี่ยนแปลงมากนัก ดังนั้น งานวิจัยนี้ ได้ทำการตัดองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่ขัดขวางการทำงาน (EP2) ออกจากมาตรวัดของปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บมากที่สุด และเป็นไปตามหลักความประหยัด (principle of parsimony) จึงนำไปสู่การปรับตัวแบบ: ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 2

3) ตัวแบบสมการโครงสร้าง: ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำ (LD) มีอิทธิพลทางตรงมีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการสนับสนุนจากองค์กร (OS) เท่ากับ 0.935 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนจากองค์กร (OS) ได้ 87.40% และภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.210 มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.695 และภาวะผู้นำ (LD) มีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.905 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงาน (EP) ได้ 82.00%

ขณะที่การสนับสนุนจากองค์กร (OS) มีอิทธิพลทางตรงและมีอิทธิพลโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน (EP) เท่ากับ 0.744

ด้วยเหตุนี้ จึงสามารถสรุปได้ว่าตัวแบบสมการโครงสร้าง: ภายหลังจากการปรับตัวแบบ ครั้งที่ 2 มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บ และเมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของตัวแบบสมการโครงสร้าง ภายหลังจากการตัด องค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่ขัดขวางการทำงาน (EP2) ออกจากมาตรวัดของปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน พบว่า

ไม่มีความแตกต่างจากตัวแบบสมการโครงสร้าง: ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 1 แต่สิ่งที่เพิ่มเติมคือ สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงาน (EP) ได้ถึง 82.00% (จากเดิม 81.90%) ซึ่งมีค่าเพิ่มขึ้นจากตัวแบบสมการโครงสร้าง: ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 1

ตัวแบบสมการโครงสร้าง: หลังปรับ ครั้งที่ 2 มีดัชนีความเหมาะสม SB scaled X^2 (df,N) = 63.716(31,401), $p=0.000$; $X^2/df=2.055$; NNFI (TFI) = 0.994 ; CFI = 0.996 ; RMSEA = 0.0514 ; 90% CI on RMSEA (0.033 ; 0.069)

ตารางที่ 4 แสดงค่าดัชนีความเหมาะสม (Fit Indices) ของตัวแบบสมการโครงสร้าง

N = 401

Model	SB scaled X^2 (p value)	df	X^2/df	NNFI (TFI)	CFI	RMSEA	90% CI on RMSEA
ก่อนปรับ	116.052 (0.000)	41	2.831	0.987	0.990	0.0676	(0.053 ; 0.082)
หลังปรับ (1)	111.299 (0.000)	40	2.782	0.988	0.991	0.0668	(0.052 ; 0.082)
หลังปรับ (2)	63.716 (0.000)	31	2.055	0.994	0.996	0.0514	(0.033 ; 0.069)

Note. SB scaled X^2 = Satorra-Bentler scaled chi-square.

จากตารางที่ 4 ดัชนีความเหมาะสมของตัวแบบสมการโครงสร้าง ประกอบด้วย

ตัวแบบสมการโครงสร้าง: ก่อนปรับ พบว่ามีดัชนีความเหมาะสมดังนี้ ดัชนีความเหมาะสม SB scaled X^2 (df, N) = 116.052 (41, 401), $p = 0.000$; $X^2/df = 2.831$; NNFI (TFI) = 0.987 ; CFI = 0.990 ; RMSEA = 0.0676 ; 90% CI on RMSEA (0.053 ; 0.082)

ตัวแบบสมการโครงสร้าง: หลังปรับ ครั้งที่ 1 พบว่า มีดัชนีความเหมาะสมดังนี้ ดัชนีความเหมาะสม SB scaled X^2 (df, N) = 111.299 (40, 401), $p = 0.000$; $X^2/df = 2.782$; NNFI (TFI) = 0.988 ; CFI = 0.991 ; RMSEA = 0.0668 ; 90% CI on RMSEA (0.052 ; 0.082)

จากดัชนีความเหมาะสมของตัวแบบสมการโครงสร้าง กล่าวได้ว่า ทั้ง 3 ตัวแบบสมการโครงสร้าง มีดัชนีความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ตัวแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลที่จัดเก็บมากที่สุด และเป็นไปตามหลักความประหยัด (Principle of Parsimony) โดยใช้จำนวนตัวแปรในจำนวนที่น้อยที่สุดมาอธิบายให้ได้มากที่สุด ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงได้ปรับตัวแบบสมการโครงสร้างถึง 3 ครั้ง และพบว่า ตัวแบบสมการโครงสร้าง: ตัวแบบหลังปรับ ครั้งที่ 2 มีความเหมาะสมมากที่สุด เนื่องจากสามารถอธิบายได้ไม่แตกต่างจากตัวแบบอื่น ๆ แต่มีจำนวนตัวแปรประกอบหรือตัวแปรสังเกตได้น้อยที่สุด

อภิปรายผล

ยอมรับ H1: ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนจากองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อศึกษาในบริบทของสถานีดำรวจนครบาล ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Lee (2010); Narcikara and Zehir (2016); Wahyu (2019); Nuruddin and Sridadi (2019) พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อการสนับสนุนจากองค์การ และจากผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ถ้าผู้กำกับการสถานีตำรวจ/ รองผู้กำกับการฝ่ายในหน่วยงานภายในสถานีดำรวจนครบาลมีพฤติกรรมที่เหมาะสม จะส่งผลต่อการรับรู้ว่าองค์การมีการสนับสนุนมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ยอมรับ H2: สมมติฐานที่ 2 ที่ว่าการสนับสนุนจากองค์การ มีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อศึกษาในบริบทสถานีดำรวจนครบาล ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mohamed and Ali (2015); Miao and Kim (2010); Wahyu (2019); Nuruddin and Sridadi (2019) พบว่าการสนับสนุนจากองค์การมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน และจากผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจรับรู้ถึงการสนับสนุนจากองค์การ/ ได้รับการสนับสนุนจากสถานีดำรวจ จะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจมีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ยอมรับ H3: สมมติฐานที่ 3 ที่ว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อ ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำ มีอิทธิพลทางตรง

ต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อศึกษาในบริบทของสถานีดำรวจนครบาล (2) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางอ้อม ต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยผ่านการสนับสนุนจากองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อศึกษาในบริบทของสถานีดำรวจนครบาล และ (3) ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยรวม ต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยผ่านการสนับสนุนจากองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อศึกษาในบริบทของสถานีดำรวจนครบาล ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tomigolung (2015); Pradeep and Prabhu (2011); Buila, Martínez and Matute (2019); Muhtasom, Mus, Bijang and Latief (2017); Wahyu (2019); Nuruddin and Sridadi (2019) พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงาน และจากผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า ถ้าผู้กำกับการสถานีตำรวจ/ รองผู้กำกับการฝ่ายในหน่วยงานภายในสถานีดำรวจนครบาลมีการปรับพฤติกรรมโดยเฉพาะด้านกรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา จะส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจดีมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

1. ในระดับนโยบาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กองบัญชาการตำรวจนครบาล (บช.น.) และกองบังคับการตำรวจนครบาล (บก.น.)

ควรส่งเสริมให้ผู้กำกับการสถานีดำรวจนครบาล/ รองผู้กำกับฝ่ายงานได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในอิทธิพลของภาวะผู้นำ และอิทธิพล

ของการสนับสนุนจากองค์การ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งในด้านการปฏิบัติงานตามบริบทและหน้าที่ การปฏิบัติงานแบบปรับตัว และการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาล/รองผู้กำกับฝ่ายงานจำเป็นที่จะต้องแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานีตำรวจนครบาลมีความรู้สึกร่วมกันถึงเป้าหมายที่สถานีต้องการที่จะทำให้บรรลุผล เกิดเป็นค่านิยมของสถานีตำรวจนครบาลในระยะยาว

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติการ

1. จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ นำมาสู่ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาผลการปฏิบัติงานในเชิงปฏิบัติได้ดังนี้ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานโดยรวมของเจ้าหน้าที่ตำรวจในบริบทของสถานีตำรวจนครบาลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาล/รองผู้กำกับฝ่ายงานควรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาในลำดับแรก ผ่านการสนับสนุนและภูมิใจต่อความสำเร็จของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่และบริบทของงานบรรลุผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาซ้ำในกลุ่มประชากรเดิม ในช่วงระยะเวลาประมาณ 3-5 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ Longitudinal Research Design ซึ่งจะมีตัวแปรด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นทดสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรง

และรวมถึงระดับความสากล/ทั่วไป (Generalization) ของตัวแบบตามทฤษฎีหรือตัวแบบภายใต้บริบท ผ่านกาลเวลา และการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม

2. ควรมีการนำตัวแบบตามทฤษฎีและตัวแบบภายใต้บริบท ไปทำการทดสอบซ้ำ (Replicability) ในกลุ่มสถานีตำรวจที่อยู่ในบริบทที่แตกต่าง เช่น กลุ่มสถานีตำรวจที่ไม่ได้อยู่ในนครบาล เพื่อทำการทดสอบความเที่ยงตรงไขว้กลุ่มหรือข้ามกลุ่ม (Cross Validity)

3. ควรมีการนำตัวแบบตามทฤษฎีและตัวแบบภายใต้บริบท ไปทำการทดสอบซ้ำในกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่หน่วยงานตำรวจ เช่น องค์การภาครัฐอื่น ๆ รัฐวิสาหกิจ องค์การภาคเอกชน หรือองค์การภาคสังคมอื่น ๆ เพื่อทำการทดสอบความเที่ยงตรงไขว้กลุ่มหรือข้ามกลุ่ม (Cross Validity) เช่นเดียวกัน

4. ควรมีการเพิ่มตัวแปรกำกับ (moderator variables) ที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงาน เช่น บรรยากาศองค์การ ความฉลาดทางอารมณ์ ความพึงพอใจในงาน วัฒนธรรมองค์การ หรือ ทุนทางสังคมในองค์การ เป็นต้น

5. ควรมีการศึกษาเพื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีต่อการสนับสนุนจากองค์การ และผลการปฏิบัติงานตามการแปรเปลี่ยนด้านบริบท หรือด้านขนาดองค์การ หรือด้านสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์การ ซึ่งจะเป็นการศึกษาแบบ multiple-group analysis

ข้อจำกัดในการวิจัย

(1) บริบทที่ศึกษาจำกัดเพียงบริบทเดียว คือ บริบทของสถานีดำรงจรรยาบรรณเท่านั้น

(2) เป็นการศึกษาอิทธิพลระหว่างภาวะผู้นำที่เกิดจากการสังเคราะห์ระหว่างแนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของ Bass and Avolio (1995) กับภาวะผู้นำแบบบริการ ตามแนวคิดของ Liden et al. (2008) ที่มีต่อแนวคิดการสนับสนุนจากองค์กร ตามแนวคิดของ Rhoades and Eisenberger (2002) และผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามแนวคิดของ Koopmans et al. (2011) ซึ่งมีเพียง 3 แนวคิดเท่านั้น

(3) การศึกษานี้ไม่ใช้การประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ประการใด เป็นเพียงความพยายามเพื่อตรวจสอบและหาอิทธิพล

หรือความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดที่ประกอบสร้างขึ้น ตามกระบวนทัศน์แบบหลังปฏิฐานนิยม (Post-positivism) เท่านั้น

ดังนั้น จึงไม่ควรกล่าวอ้างได้ว่า ผลการศึกษาที่ได้นำเสนอในตัวเล่มนี้ จะปรากฏผลแบบเดียวกันกับทุกกลุ่มที่มีลักษณะประชากรหรือบริบทที่แตกต่างกัน หรือเมื่อมีตัวแปรอื่นใดเข้ามาร่วมพิจารณา รวมถึงงานวิจัยครั้งนี้อาจจะไม่สามารถตอบโจทย์หรือไม่สามารถนำผลที่ได้ศึกษาไปแก้ไขปัญหามิในทุกประเด็นได้ เนื่องจากการศึกษานี้เป็นเพียงการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถานีดำรงจรรยาบรรณเป็นบริบทที่ใช้ศึกษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นเพียงกระบวนการห้องปฏิบัติการทางสังคม (Social Lab) เท่านั้น

REFERENCES

- Avolio, B. J. (1999). *Full leadership development: Building the vital forces in organization*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Bass, B. M. (1990). *Bass and Stogdill's handbook of leadership: Theory, research, and managerial application* (3rd ed.). New York, NY: Free Press.
- Bass, B. M. (1998). *Transformational leadership: Industrial, military, and educational impact*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1995). *Transformational leadership development: Manual for the multifactor leadership questionnaire*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Beach, D. S. (1970). *Personal: The management of people at work*. New York, NY: MacMillan.
- Borman, W. C., & Motowidlo, S. J. (1993). Expanding the criterion domain to include elements of contextual performance. In N. Schmitt, & W. C. Borman (Eds.), *Personnel Selection in Organizations*. San Francisco, CA: Jossey Bass.

- Bovee, C. L. (1993). **Management**. New York, NY: McGraw-Hill.
- Builda, I., Martínez, E., & Matute, J. (2019). Transformational leadership and employee performance: The role of identification, engagement and proactive personality. **International Journal of Hospitality Management**, *77*(1), 64-75.
- Campbell, J. P. (1990). Modeling the performance prediction problem in industrial and organizational psychology. In M. D. Dunnette & L. M. Hough (Eds.), **Handbook of industrial and organizational psychology** (pp. 687–732). Consulting Psychologists Press.
- Chandasuwan, P. (2011). **Leadership, organizational culture and organizational effectiveness of the schools managed by Bangkok Metropolitan Administration: structural equation modeling**. (Doctoral dissertation). National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand.
- Chandasuwan, P. (2018). **Handout: Qualitative research methodology**. Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Gouldner, A. W. (1960). The norm of reciprocity: A preliminary statement. **American Sociological Review**, *25*(2), 161–178.
- Koopmans, L., Bernaards, C. M., Hildebrandt, V. H., Schaufeli, W. B., De Vet, H. C. W., & Van Der Beek, A. J. (2011). Conceptual frameworks of individual work performance: A systematic review. **Journal of Occupational and Environmental Medicine**, *56*(8), 856–866.
- Lee, K. H. (2010). Effects of ethical leadership on perceived organizational support and organizational commitment of nurses in a hospital: Mediating role of perceived organizational support. **Journal of Korean Academy of Nursing Administration**, *16*(4), 419-427.
- Liden, R. C., Wayne, S. J., Zhao, H., & Henderson, D. (2008). Servant leadership: Development of a multidimensional measure and multi-level assessment. **The Leadership Quarterly**, *19*(2), 161–177.
- Meyer, J., & Allen, N. (1997). **Commitment in the workplace: Theory, research, and application**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Miao, R., & Kim, H. (2010). Perceived organizational support, job satisfaction and employee performance: An Chinese empirical study. **Journal of Service Science and Management**, *3*(1), 257-264.

- Mohamed, S. A., & Ali, M. (2015). The influence of perceived organizational support on employees' job performance. **International Journal of Scientific and Research Publications**, 5(4), 1-6.
- Motowidlo, S. J. (2003). Job performance. In W. C. Borman, D. R. Ilgen, & R. J. Klimoski (Eds.), **Handbook of psychology: Industrial and organizational psychology**, 12 (pp. 39-53). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Muhtasom, A., Mus, H. A. R., Bijang, J., & Latief, B. (2017). Influence of servant leadership, organizational citizenship behaviour on organizational culture and employee performance at Star hotel in Makassar. **International Journal of Education and Research**, 5(10), 71-88.
- Narcikara, E. B., & Zehir, C. (2016). Effect of organizational support in the relationship between spiritual leadership and performance. **International Journal of Humanities and Social Science**, 6(12), 29-42.
- Northouse, P. G. (2000). **Leadership: Theory and practice**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Northouse, P. G. (2010). **Leadership: Theory and practice** (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nuruddin, A., & Sridadi, A. R. (2019). Investigate the mechanism between empowering leadership and perceived organizational support for employee performance by using self-efficacy as mediation and knowledge sharing as a moderator. **Jurnal Maksipreneur**, 9(1), 85-102.
- Pradeep, D. D., & Prabhu, N. R. V. (2011). The relationship between effective leadership and employee performance. **International Conference on Advancements in Information Technology**, 20(1), 198-207.
- Rhoades, L., & Eisenberger, R. (2002). Perceived organizational support: A review of the literature. **Journal of Applied Psychology**, 87(4), 698-714.
- Robbins, S. P. (2005). **Organizational behavior** (11th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Stogdill, R. (1974). **Handbook of leadership: A survey of theory and research**. New York, NY: The Free Press.
- Tomigolung, H. N. (2015). The effects of servant leadership on employee performance at regional government office southeast Minahasa. **Jurnal EMBA**, 3(1), 163-172.

Wahyu, N. D. (2019). The effect of perceive organizational support and transformational leadership style on employee performance of Surabaya municipality's education service office. **Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences**, **8**(92), 33-41.

White, D. D. (1991). **Organization behavior**. New York, NY: Dryden Press.

Williams, L. J., & Anderson, S. E. (1991). Job satisfaction and organizational commitment as predictors of organizational citizenship and in-role behaviors. **Journal of Management**, **17**(3), 601–617.

.....

Research Article

การศึกษาพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติ สำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน

A STUDY OF RULES AND REGULATIONS FOR AIRSIDE VEHICLE DRIVING-VIOLATION BEHAVIORS AT SUVARNABHUMI AIRPORT

ประภากร ปัตถวี^{1*} วราภรณ์ เต็มแก้ว² และ ธัญยรัตน์ คำเพระ³

^{1, 2, 3}สาขาวิชาการจัดการการบิน สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Prapakorn Pattavee^{1*}, Waraporn Temkaew² and Thanyarat Khamphoh³

^{1, 2, 3}Aviation Management Civil Aviation Training Center Thailand

*E-mail: prapakorn.p@airportthai.co.th

Received: 2022-04-20

Revised: 2022-05-23

Accepted: 2022-05-23

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และเสนอข้อเสนอนำมาใช้ในการปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ปฏิบัติงานขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน จำนวน 17 คน รวมถึงข้อมูลจากคู่มือหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มาวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุและแนวคิดด้านปัจจัยมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เกิดจากพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนของการฝ่าฝืนที่พบมากที่สุดคือ การฝ่าฝืนเป็นกิจวัตรที่เกิดจากผู้ขับขี่ยานพาหนะกระทำจนเคยชิน รองลงมาคือ การฝ่าฝืนตามสถานการณ์ มีสาเหตุมาจากสถานการณ์เฉพาะหน้าระหว่างผู้ขับขี่กับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและแก้ไขพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน คือ ท่าอากาศยานควรตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกและ

อุปกรณ์ภายในเขตการบินในอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมถึงบริษัทสายการบินควรจัดสรรจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม มีการจัดอบรมแก่พนักงานเพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในเขตการบิน

คำสำคัญ: พฤติกรรม การฝ่าฝืน ผู้ขับขี่ยานพาหนะ

ABSTRACT

The objective of this independent study is 1) to examine human behaviors that violate the rules and regulations for airside driving at Suvarnabhumi airport. And 2) to find direction for improvement and adjustment on violations of rules and regulations for airside driving at Suvarnabhumi airport by studying 17 informative operators' interviewees who operate their duties in the airside area. And also collecting the data from the rules and regulations for airside driving at Suvarnabhumi airport textbook, to analyze the concept and theory of the accident, human factor ideas about human behavior involved in rules and regulations for airside driving at Suvarnabhumi airport violation, and descriptive lecture in accordance with the goals of independent study. The result of the study revealed that human behavior that violates the rules and regulations for airside driving at Suvarnabhumi airport is caused by human mistakes. The frequent violation is the habit of operators who accept the risk of driving beyond the speed limit. The second type of violation was caused by immediate events between drivers and their working environment.

Keywords: Behavior, Violation, Airside Driving

บทนำ

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (ทสภ.) ซึ่งเป็นท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบ บริษัทท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) (ทอท.) มีการให้บริการสายการบินแบบประจำมากถึง 140 สายการบิน ทำการบินเชื่อมต่อไปยัง 64 ประเทศ ด้วยเส้นทางการบินถึง 184 เส้นทาง นอกจากนี้ยังเป็นท่าอากาศยานที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของโลก โดยมีพื้นที่อาคารผู้โดยสารกว่า 563,000 ตารางเมตร มุ่งเน้นการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกแก่สายการบินและผู้โดยสารได้รับความสะดวกและรวดเร็ว ภายใต้ความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย มุ่งมั่นพัฒนายกระดับคุณภาพให้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผ่านมา ทสภ. มีผู้โดยสารมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นถึง 62.8 ล้านคนต่อปี โดยมีเที่ยวบินเฉลี่ยวันละประมาณ 1,037 เที่ยวบิน หรือประมาณ 378,505 เที่ยวบินต่อปี ส่งผลให้ทสภ. ต้องรองรับจำนวนเที่ยวบินและจำนวนผู้โดยสารเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับที่ได้วางแผนไว้

ตั้งแต่ต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อมาตรฐานการให้บริการ และส่งผลกระทบต่อความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้ ทสภ. ต้องบริหารจัดการภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ในปีงบประมาณ 2563 ได้ให้บริการสายการบินแบบประจำ 175 สายการบิน เป็นสายการบินขนส่งผู้โดยสารผสมสินค้า 150 สายการบินและขนส่งสินค้า 25 สายการบิน จากสถิติการจราจรทางอากาศ ปี 2558-2562 พบว่ามีจำนวนเที่ยวบินเพิ่มขึ้นทุกปี (บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน). 2563.) ดังตารางที่ 1

ตามที่กล่าวไปในข้างต้น เมื่อจำนวนเที่ยวบินที่ทสภ.รองรับตั้งแต่ปี พ.ศ.2558-2562 มีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สายการบินและบริษัทผู้ประกอบการจึงได้มีการจัดสรรพนักงานผู้ปฏิบัติงานในเขตการบินและยานพาหนะ รวมถึงอุปกรณ์บริการภาคพื้นให้มีปริมาณเพียงพอ กับปริมาณเที่ยวบินที่รับผิดชอบ โดยเฉลี่ยเครื่องบินจำนวน 1 ลำ เมื่อเข้าจอดรับบริการภาคพื้นที่หลุมจอดอากาศยานจะมียานพาหนะและอุปกรณ์บริการภาคพื้นเข้ามาให้บริการเพื่อให้ทันต่อเที่ยวบินถัดไป จำนวนยานพาหนะและอุปกรณ์บริการ

ตารางที่ 1 สถิติจำนวนเที่ยวบิน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ปี พ.ศ. 2558-2562

พ.ศ.	เที่ยวบินรวม	เที่ยวบินเฉลี่ยต่อเดือน	เที่ยวบินเฉลี่ยต่อวัน
2558	317,078	26,423	869
2559	336,352	28,029	922
2560	350,519	29,210	960
2561	369,479	30,790	1,012
2562	380,052	31,671	1,041

จึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการณ์ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อหาแนวทาง และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขให้ผู้ปฏิบัติงาน ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินมีความรับผิดชอบ ต่อส่วนรวมโดยการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน อย่างเคร่งครัด ส่วนผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องได้รับ ผลจากการบังคับใช้หลักเกณฑ์การขับขี่ยานพาหนะ ในเขตการบิน ซึ่งหากทุกภาคส่วนที่ปฏิบัติงาน ในเขตการบิน ทสภ. ร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการขับขี่ยานพาหนะ ในเขตการบินอย่างเคร่งครัด ก็จะสามารถลดจำนวน การเกิดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุการณ์ในเขตการบิน ทสภ. ซึ่งแน่นอนว่าประโยชน์สุดท้ายก็คือผู้ปฏิบัติงาน ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินสามารถปฏิบัติงาน ร่วมกันได้อย่างปลอดภัยสูงสุด

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการณ์ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
- 2) เพื่อเสนอแนะข้อคิดเห็นในการปรับปรุง และแก้ไขพฤติกรรมการณ์ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทราบถึงลักษณะพฤติกรรมการณ์ฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์เพื่อปรับใช้ในการกำหนดแนวทาง

การควบคุมมาตรฐานความปลอดภัยในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานอื่น ๆ ในความรับผิดชอบของ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ให้การขับขี่ยานพาหนะรวมถึง การปฏิบัติงานในเขตการบินมีความปลอดภัยสูงสุด

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา คือ ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย และขอบเขตด้านเวลา

ทบทวนแนวคิด

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

พฤติกรรมมนุษย์เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือการรับเข้าทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอก มีสติหรือไม่มีสติ ชัดเจนหรือแอบแฝง และโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจซึ่งเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อน และมีตัวแปรหลายตัวที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ โดยต้องอาศัยศาสตร์หลายแขนงมาช่วยอธิบายสำหรับทางชีววิทยาเป็นการศึกษาโดยเน้นทางด้านร่างกายระบบประสาทสมองส่วนต่าง ๆ ด้านจิตวิทยาเน้นทางด้านจิตใจ และด้านสังคมวิทยาเป็นการศึกษาสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น วัฒนธรรม ค่านิยม สภาพบ้านเมืองที่อยู่อาศัย เป็นต้น นักวิชาการส่วนใหญ่ได้นิยามความหมายของคำว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของมนุษย์ที่แสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ แน่นอนว่าทั้งหมดที่กล่าวมานั้นคือพฤติกรรมแต่จริง ๆ แล้วพฤติกรรมมนุษย์นั้นไม่ได้หมายถึง

แต่สิ่งที่แสดงออกมาในรูปแบบของการปฏิบัติอย่างเดียว แต่พฤติกรรมยังหมายถึงสิ่งที่อยู่ด้านในจิตใจของคนเราอย่างความคิด ทักษะ ทักษะ ความเชื่อ ตลอดจนความรู้สึกเองก็เป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมเช่นกัน แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ (Sengpracha, 1995)

1) พฤติกรรมที่เป็นมาแต่กำเนิด เป็นพฤติกรรมที่ได้มาจากกรรมพันธุ์ โดยไม่จำเป็นต้องเรียนรู้มาก่อน เช่น พฤติกรรม Reflexes ที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งของเข้ามาใกล้ ๆ กับตา ตาก็จะกระพริบเองโดยอัตโนมัติ

2) พฤติกรรมเรียนรู้ จะพบในมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ หรือในสัตว์ชั้นสูงซึ่งมีระบบประสาทเจริญดีในสัตว์ชั้นต่ำบางชนิดก็อาจมีพฤติกรรมนี้ได้ โดยพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเหล่านั้นและในขณะนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ (Tarapoj, 2000)

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (The theory of planned behavior: TPB)

Ajzen (1991) ได้อธิบายแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน คือ การศึกษาทัศนคติและอิทธิพลของทัศนคติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายสำหรับ TPB เป็นทฤษฎีที่เป็นผลจากการพัฒนาเพิ่มเติมมาจาก The theory of reasoned action ทฤษฎีทางจิตวิทยาที่พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของ Ajzen & Fishbein (1975) ทฤษฎีนี้อธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการชี้แนะโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง

และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม ซึ่งความเชื่อแต่ละตัวจะส่งผลต่อตัวแปรต่าง ๆ

2. แนวคิดด้านปัจจัยมนุษย์

2.1 ทฤษฎีปัจจัยมนุษย์

ทฤษฎีปัจจัยมนุษย์เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ใช้อธิบายเรื่องการเกิดอุบัติเหตุ มีแนวคิดที่ว่าสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุเกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดพลาดของมนุษย์มี 3 ปัจจัย คือ การรับภาระมากเกินไป การตอบสนองที่ไม่เหมาะสม และการกระทำที่ไม่เหมาะสม

ความผิดพลาดของมนุษย์ (Human Error) หมายถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำหรือไม่กระทำของผู้ปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยลักษณะของความผิดพลาดของมนุษย์ได้แก่ 1) ไม่กระทำเมื่อถึงเวลาต้องกระทำ 2) กระทำเมื่อไม่ต้องการให้กระทำ 3) การกระทำที่ไม่ถูกต้อง 4) การกระทำที่ไม่ทำตามขั้นตอนการทำงาน และ 5) การกระทำที่ล่าช้า

Reason (1997) ได้ศึกษาลักษณะพฤติกรรมของความผิดพลาดของมนุษย์ในการทำงานที่เป็นสาเหตุให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จได้ สามารถแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

1) การพลั้งเผลอ (Slips) คือ ความผิดพลาดเกิดจากความจำของผู้ปฏิบัติงานเสียไปชั่วคราวและไม่ได้ตั้งใจกระทำ แต่สุดท้ายก็กลับมานึกขึ้นได้เองและสามารถปฏิบัติงานได้ เช่น การทำข้ามขั้นตอนการปฏิบัติงาน การจัดลำดับความสำคัญของงานผิดพลาด และการทำผิดจังหวะเวลา

2) การลืมน (Lapses) คือ ความผิดพลาดเกิดจากความจำของผู้ปฏิบัติงานเสีย ในสิ่งที่เรียนรู้และไม่สามารถกระทำตามขั้นตอน การปฏิบัติงานได้ โดยไม่ได้ตั้งใจกระทำ และไม่รู้ตัว ว่าทำผิดพลาด เช่น ละเลยการกระทำตามแผน และการไม่รู้หน้าที่ของตน

3) การทำผิด (Mistakes) คือ ความผิดพลาดที่เกิดจากความตั้งใจกระทำของผู้ปฏิบัติงานและไม่รู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง โดยคิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและเป็นอันตรายมาก การทำผิดสามารถแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

3.1 การทำผิดเกิดในขั้นของการใช้กฎเกณฑ์ (Rule Based) คือ การไม่เข้าใจกฎระเบียบวิธีการปฏิบัติงานอื่น ๆ อย่างดีพอ

3.2 การทำผิดเกิดในขั้นความรู้พื้นฐาน(Knowledge Based) คือ การมีความรู้ด้านการบินยังไม่พร้อมหรือขาดความรู้ด้านการบินในส่วนนั้น

4) การฝ่าฝืน (Violation) คือ ความผิดพลาดที่เกิดจากความตั้งใจกระทำของผู้ปฏิบัติงาน โดยผู้ปฏิบัติงานไม่ทำตามกฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน และรู้ว่าทำผิดซึ่งเป็นอันตรายมากกว่าความผิดพลาดชนิดอื่น ๆ การฝ่าฝืนสามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ

4.1 การฝ่าฝืนเป็นกิจวัตร (Routine Violations) คือ การฝ่าฝืนที่ทำจนเคยชิน เกิดขึ้นบ่อย และการยอมรับความเสี่ยงจนเป็นเรื่องปกติ

4.2 การฝ่าฝืนตามสถานการณ์ (Situational Violations) คือ การฝ่าฝืนตามเหตุการณ์เฉพาะหน้าระหว่างผู้ปฏิบัติงาน

กับสภาพแวดล้อม จากแรงกดดันด้านเวลา ขาดการกำกับดูแล ขาดแคลนเครื่องมือและเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ

4.3 การฝ่าฝืนแบบตื่นตัว (Optimizing Violations) คือ การฝ่าฝืนเพื่อทำให้งานนั้นน่าสนใจหรือน่าตื่นเต้นเนื่องจากความน่าเบื่อหน่ายของงาน

4.4 การฝ่าฝืนแบบยกเว้น (Exceptional Violations) คือ การไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือการไม่มีความรู้ความสามารถที่เพียงพอที่จะปฏิบัติงาน

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุ

3.1 สาเหตุของอุบัติเหตุในการทำงาน Heinrich (1920) ได้สรุปถึงสาเหตุของอุบัติเหตุไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) เกิดจากคน (Human Causes) มีจำนวนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 88 เกิดจากอุบัติเหตุทุกครั้ง ตัวอย่างเช่น การทำงานที่ไม่ถูกต้อง ความพลั้งเผลอ ความประมาท การมีนิสัยชอบเสี่ยงในการทำงาน เป็นต้น

2) เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร (Mechanical Failure) มีจำนวนร้อยละ 10 ของการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง เช่น ส่วนที่เป็นอันตรายของเครื่องจักร ไม่มีเครื่องป้องกัน เครื่องจักร เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ขำรุค บกพร่อง รวมถึงการวางผังโรงงานไม่เหมาะสม สภาพแวดล้อม

3) สาเหตุที่เกิดจากดวงชะตา (Acts of God) มีจำนวนร้อยละ 2 เป็นสาเหตุ

ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินอกเหนือการควบคุมได้ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า เป็นต้น

3.2 ทฤษฎีพื้นฐานของการเกิดอุบัติเหตุ

1) ทฤษฎีรูปแบบการเกิดอุบัติเหตุของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา โดย Chimbanrai (1996) ได้อธิบายว่า การบริหารงานความปลอดภัยของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาขึ้นเนื่องจากได้มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการป้องกันประเทศ กองทัพบกสหรัฐอเมริกาก็ได้ศึกษาเทคโนโลยีด้านความปลอดภัย ควบคู่กับเทคโนโลยีการผลิต และการใช้ด้วยรูปแบบที่นำเสนอเป็นรูปแบบที่แสดงถึงการเกิดอุบัติเหตุ

2) ทฤษฎีแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุ (Accident - proneness Theory) โดย Srisuriyavat (1993) อธิบายว่า ทฤษฎีแนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายพฤติกรรมการเกิดอุบัติเหตุ โดยคนที่มักจะเกิดอุบัติเหตุเป็นประจำจะมีลักษณะเฉพาะบุคคลที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น อันเป็นผลทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย โดยไม่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อจำกัดของทฤษฎีนี้ พบว่าสามารถอธิบายร้อยละของการเกิดอุบัติเหตุที่มีสาเหตุมาจากคนที่ได้รับอุบัติเหตุเป็นประจำได้เพียงร้อยละ 15 เท่านั้น อีกร้อยละ 85 ไม่สามารถอธิบายได้

3) ทฤษฎีแห่งเป้าหมาย ความอิสระ และความกระตือรือร้น Srisuriyavat (1993) อธิบายว่า การเกิดอุบัติเหตุเป็นผลมาจากพฤติกรรมการทำงานที่ไม่มีคุณภาพเกิดขึ้นขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพทางจิตใจที่ไม่ได้รับผลตอบแทนทำให้ขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน ในทางตรงข้ามถ้ามีสภาพจิตใจที่ดี

เศรษฐกิจดี รู้สึกกระตือรือร้นในการทำงาน ผลที่ตามมาคือ งานมีคุณภาพ และพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัยจะไม่เกิดขึ้น การให้รางวัลเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจแก่ผู้ที่ทำถูกต้องเกณฑ์ ต้องมีการส่งเสริมและตั้งเป้าหมายไว้ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว เปิดโอกาสใหม่ หยิบยกปัญหา มาพูดคุยกัน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนิสัยกระตือรือร้น และเกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ

4) ทฤษฎีการปรับตัว-ความเครียด (The adjustment-stress theory) ทฤษฎีนี้คล้ายกับทฤษฎีแห่งเป้าหมาย ความอิสระและความกระตือรือร้น คือ ความเครียดจากการทำงาน เป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุ ผู้ใช้ยานพาหนะในเขตการบินที่มีความเครียดแนวโน้มที่จะเกิดอุบัติเหตุมากกว่า คนงานที่ไม่มีความเครียด เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ การปรับตัวต่อภาวะเครียดของมนุษย์ ซึ่งเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เช่น อุณหภูมิแสงสว่าง การระบายอากาศในสถานที่ทำงาน การดื่มสุรา และอิทธิพลของโรคต่าง ๆ จากแนวคิดพื้นฐานของการเกิดอุบัติเหตุ สรุปได้ว่าพื้นฐานของการเกิดอุบัติเหตุคนนั้น มีความซับซ้อน และมีหลายปัจจัยมาเกี่ยวข้องทั้งด้านตัวบุคคล ได้แก่ สภาพร่างกาย จิตใจการบริหารจัดการงาน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ถ้าผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การเกิดอุบัติเหตุสามารถแก้ไขปัญหา หรือสามารถป้องกันที่ต้นเหตุการเกิดอุบัติเหตุได้ อันจะมีผลทำให้ลดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินได้

4. ระบบวิเคราะห์มนุษย์ปัจจัยเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ (Human Factors Analysis and Classification System for Accident Prevention; HFACS)

HFACS เป็นเครื่องมือด้านนิรภัยที่สามารถระบุ สืบค้น บันทึกลง และวิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของมนุษย์ ภาพหลังเกิดอุบัติเหตุแล้วแต่ไม่ได้ลงลึกไปถึงเงื่อนไข ขอบเขต หรือสิ่งที่มาบั่นทอนศักยภาพทางจิตใจและทางร่างกายของบุคคลที่ส่งผลให้เกิดความผิดพลาดนั้น Wiegmann & Shappell (1997) อธิบายว่า HFACS อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการวิเคราะห์การป้องกันอุบัติเหตุด้วยระบบของ Reason (1990) นำมาสู่การอธิบายด้วยแผนภาพซึ่งมีขั้นตอนตามลำดับจากขั้นตอนสุดท้ายก่อนการเกิดอุบัติเหตุ คือ การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts) สภาพเงื่อนไขก่อนเกิดการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Precondition for Unsafe Acts) การกำกับดูแลที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Supervision) และอิทธิพลจากการจัดรูปแบบองค์กร (Organization influences)

ระเบียบวิธีวิจัย

1) ค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย รวมถึงผลงานการศึกษาค้นคว้าอิสระต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การศึกษาพฤติกรรม การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ คู่มือหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ คู่มือและขั้นตอนการปฏิบัติงานควบคุมเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เอกสารการสอบสวนพนักงานกระทำ ความผิดในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง บทความ

วารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ กฎหมาย กฎ ข้อบังคับ คำสั่ง ระเบียบ ค้นคว้าหาข้อมูลทางสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 17 คน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานขับขี้นยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

3) ทำการสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันรายการใดเพื่อนำมาสรุปข้อมูลในแต่ละประเด็น

4) สรุปผลการศึกษาให้สอดคล้อง เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่าพฤติกรรม การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เกิดจากพฤติกรรม การฝ่าฝืนของตัวผู้ขับขี่ยานพาหนะซึ่งเป็นการกระทำที่อันตรายที่สุด เพราะเป็นความตั้งใจที่จะฝ่าฝืนระเบียบวิธีปฏิบัติงานของผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน โดยไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยการฝ่าฝืนที่พบมากที่สุดคือ การฝ่าฝืนเป็นกิจวัตร (Routine Violations) เป็นการฝ่าฝืนที่เกิดจาก

ผู้ขับขี่ยานพาหนะกระทำจนเคยชิน เกิดขึ้นบ่อยครั้ง และยอมรับความเสี่ยงในการขับขี่ยานพาหนะ เกินความเร็วที่กำหนดจนเป็นเรื่องปกติ ซึ่งบางครั้งการฝ่าฝืนที่เกิดจากความเคยชินนั้น อาจส่งผลให้เกิดความไม่ปลอดภัยที่มีระดับรุนแรงกว่าปกติเกิดขึ้นได้ เช่น การขับขี่ยานพาหนะตัดหน้าอากาศยานที่กำลังทำเข้าหลุมจอดอากาศยาน การขับขี่ยานพาหนะขณะมีฝนเป็นต้น การฝ่าฝืนที่รองลงมาคือ การฝ่าฝืนตามสถานการณ์ (Situation Violations) ผู้ขับขี่ยานพาหนะขับขี่ยานพาหนะ เกินความเร็วที่กำหนดเนื่องจาก เกิดเหตุการณ์เฉพาะหน้าระหว่างผู้ขับขี่กับ สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน เช่น ทักษะวิสัย ขณะปฏิบัติงานไม่เอื้ออำนวย ความกดดันด้านเวลา เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น จากพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืนข้างต้นส่งผลให้ผู้ฝ่าฝืน ถูกเจ้าหน้าที่งานควบคุมเขตการบินเรียกขอตรวจสอบ บัตรอนุญาตรักษาความปลอดภัยบุคคลชนิดถาวร พร้อมทั้งแจ้งความผิดให้ทราบ และแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาผู้กระทำผิดมาพบที่สำนักงาน ควบคุมเขตการบิน เพื่อทำการสอบสวน ผู้กระทำผิด จะถูกยึดบัตรอนุญาตรักษาความปลอดภัย บุคคลชนิดถาวรทำให้ไม่สามารถเข้ามาทำงาน ในเขตการบินได้โดยเจ้าหน้าที่งานควบคุม เขตการบิน จะแจ้งถึงขั้นตอนหลังโดนยึดบัตรฯ ว่าผู้กระทำผิดจะต้องไปติดต่อขอเข้าอบรมหลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะ ในเขตการบินทำอากาศยานสุวรรณภูมิใหม่อีกครั้ง และต้องสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด สุวรรณภูมิกำหนด จึงจะได้รับบัตรอนุญาตรักษา ความปลอดภัยบุคคลชนิดถาวรคืน ทั้งนี้ ผู้กระทำผิด

ยังได้รับการตักเตือนจากทางบริษัทต้นสังกัดด้วย

2. แนวทางการแก้ไขโดยใช้ระบบ วิเคราะห์มนุษย์ปัจจัยเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ (Human Factors Analysis and Classification System for Accident Prevention: HFACS) มาวิเคราะห์สาเหตุและปัจจัยพฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืน หลักเกณฑ์ของผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ทำอากาศยานสุวรรณภูมิ ตามปัจจัยที่ก่อให้เกิด พฤติกรรมกรรมการฝ่าฝืน เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไข ดังนี้

2.1 การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts) พบว่า ผู้ขับขี่ยานพาหนะขับขี่ด้วยความเร็ว เกินกว่าที่กำหนด และบางรายพบว่ามี การดื่มสุราหรือของมีเมาก่อนปฏิบัติงาน ดังนั้นบริษัทสายการบิน และทำอากาศยานควรเพิ่ม มาตรการ หรือบทลงโทษในกรณีผู้ขับขี่ยานพาหนะ มีการฝ่าฝืนหรือกระทำผิดในลักษณะเดิมบ่อยครั้ง

2.2 สภาพที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Conditions) พบว่า สาเหตุการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติเกิดจาก ผู้ขับขี่ยานพาหนะมีความเครียด จากอาการปวดท้อง และสภาพสัณฐานลักษณะ เส้นขอบ การจราจรภายในเขตการบินไม่ชัดเจน เลื่อนราง ทำให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะเกิดความสับสน ดังนั้น ทำอากาศยานควรเพิ่มรอบการตรวจสอบ ซ่อมบำรุง การทาสีตีเส้นจราจรภายในเขตการบินให้อยู่ในสภาพ ที่พร้อมใช้งาน รวมถึงจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวก ภายในเขตการบินให้มีจำนวนที่เหมาะสม ผู้ปฏิบัติงาน สามารถเข้าถึงได้ง่าย

2.3 การกำกับดูแล (Unsafe Supervision) พบว่า บริษัทสายการบินจัดสรร จำนวนผู้ปฏิบัติงานไม่เหมาะสม ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงาน

ที่ซับซ้อนยานพาหนะทำงานเกินขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นบริษัทสายการบินควรกำหนดระยะเวลาการทำงานให้มีความชัดเจน มีจำนวนงานที่ไม่เกินสมรรถนะของผู้ปฏิบัติงานซับซ้อนยานพาหนะ และจัดสรรจำนวนบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยในการทำงานเป็นสำคัญ

2.4 ด้าน อิทธิพลองค์กร (Organization Influence) พบว่า บริษัทสายการบินขาดการจัดการด้านทรัพยากรบุคคลที่ดีในการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้ซับซ้อนยานพาหนะถูกเร่งจากพนักงานทำให้ผู้ซับซ้อนเกิดความกดดัน รวมถึงผู้ซับซ้อนยานพาหนะขาดความใส่ใจขณะซับซ้อน ดังนั้นบริษัทสายการบินควรมีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มความรู้อ ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การประเมินความเสี่ยงในสถานการณ์ต่าง ๆ การตระหนักรู้ในสถานการณ์ เน้นย้ำเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติสำหรับผู้ซับซ้อนยานพาหนะภายในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิแก่ผู้ปฏิบัติงาน และท่าอากาศยานควรร่วมมือกับบริษัทสายการบินนำระบบการจัดการด้านความปลอดภัยการบินขององค์กรมาปรับใช้เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยภายในองค์กร เพื่อลดความเสี่ยงการฝ่าฝืนกฎระเบียบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรม การฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ซับซ้อนยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ” ผู้วิจัยสามารถนำผลมาอภิปรายได้ดังนี้ พฤติกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ซับซ้อนยานพาหนะในเขตการบิน

ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ พบว่า เป็นการกระทำอันไม่ปลอดภัย (Unsafe Act) ซึ่งเกิดจากการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อกำหนด หลักเกณฑ์ และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ซับซ้อนยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยต่อตัวผู้ปฏิบัติงาน โดยสาเหตุการกระทำอันไม่ปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงานซับซ้อนยานพาหนะ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chaturapornpracit (2021) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการขับรถผิดกฎหมายจราจรบนทางหลวงแผ่นดิน และสอดคล้องกับทฤษฎี Swiss Cheese Model ของ Professor J. Reason (1990) คือการฝ่าฝืน เพราะเป็นการตั้งใจที่จะฝ่าฝืนระเบียบวิธีปฏิบัติงาน เป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติหน้าที่ซับซ้อนยานพาหนะและบุคคลอื่น แม้ผู้ฝ่าฝืนไม่ได้มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dong (2013) เรื่อง การป้องกันอุบัติเหตุจราจร: กรณีศึกษาในสี่ตึกของวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา และ Diaz (2012) เรื่อง การประเมินพฤติกรรมรถละเมิดกฎจราจรและการระบุแหล่งที่มาของอุบัติเหตุในซิติ ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการฝ่าฝืนและละเมิดกฎจราจรที่แตกต่างกัน และไม่ได้มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนและทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้น สาเหตุอีกประการของพฤติกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ซับซ้อนยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เกิดจากกระบวนการ ขั้นตอน ระบบที่ซ่อนเร้นหรือแอบแฝงอยู่ ซึ่งอาจฝ่าฝืนจากความเคยชินในการปฏิบัติงานเป็นประจำ หรือฝ่าฝืน

เนื่องจากสถานการณ์บังคับ เช่น ทัศนวิสัยขณะปฏิบัติงานไม่เอื้ออำนวยเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ความกดดันด้านเวลา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Khampukka, Yamram and Chomchuen (2012) เรื่อง พฤติกรรมการฝ่าฝืนกฎจราจรของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ Thiyabutra, Satiennam and Satiennam (2015) เรื่อง การประยุกต์ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในการฝ่าฝืนสัญญาณไฟแดงที่พบว่า สาเหตุหลักที่ทำให้เกิดพฤติกรรมในการฝ่าฝืนกฎจราจรส่วนใหญ่เกิดจากความกดดันด้านเวลาและเร่งรีบ ทั้งนี้ พฤติกรรมการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ที่เกิดจากสภาพที่ไม่ปลอดภัย พบว่า สาเหตุการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกิดจากผู้ขับขี่ยานพาหนะมีความเครียดจากการปวดท้อง และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิอยู่ในสภาพที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เช่น ความเลือนรางของสัญลักษณ์หรือป้ายบอกทางเส้นขอบทางการจราจรภายในเขตการบินไม่ชัดเจน อีกทั้งผู้ขับขี่ยานพาหนะถูกเร่งจากพนักงาน ทำให้ผู้ขับขี่เกิดความกดดัน รวมถึงผู้ขับขี่ยานพาหนะขาดความใส่ใจขณะขับขี่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Joewono, Vandebona and Susilo (2015) เรื่อง สาเหตุเชิงพฤติกรรมและแบ่งหมวดหมู่ในเรื่องของการละเมิดกฎจราจรและการเกิดอุบัติเหตุของผู้ขับขี่ยานพาหนะของชาวอินโดนีเซีย พบว่าความไม่เชี่ยวชาญในด้านเส้นทางและความรู้ด้าน

การจราจร รวมถึงสภาพการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นถนนที่ขรุขระส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารของบริษัทผู้ประกอบการและสายการบิน ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กรให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและกำหนดแผนการฝึกอบรมด้านหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระเบียบวิธีปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยขององค์กร รวมถึงการแลกเปลี่ยนความรู้ขั้นตอนการปฏิบัติงานระหว่างส่วนงานเพื่อให้พนักงานเข้าใจถึงข้อจำกัดในการทำงานของส่วนงานต่าง ๆ และมีความเข้าใจตรงกัน

1.2 ท่าอากาศยานควรให้ความสำคัญในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในเขตการบิน ควรเพิ่มรอบการตรวจสอบ ซ่อมบำรุงการทาสีตีเส้นจราจรภายในเขตการบินไฟส่องสว่างต่าง ๆ

1.3 ท่าอากาศยานควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ปฏิบัติงานในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เช่น ห้องน้ำให้มีความเพียงพอ ครอบคลุมกับพื้นที่ปฏิบัติงานในเขตการบิน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งถัดไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องการกำกับดูแลความปลอดภัย กรณีผู้ปฏิบัติงานฝ่าฝืนหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขตการบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อนำผลการศึกษา

ที่ได้มาใช้ในการกำกับดูแลและส่งเสริมความปลอดภัย
ในเขตการบินท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยด้าน
การติดตามและประเมินผลหลักสูตรหลักเกณฑ์
และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขต

การบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อให้ได้ข้อมูล
เชิงลึก และนำมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรหลักเกณฑ์
และวิธีการปฏิบัติสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะในเขต
การบิน ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ให้ดียิ่งขึ้น

REFERENCES

- Ajzen, I. (1991). **The Theory of Planned Behavior**. Organizational Behavior and Human Decision Processes. University of Massachusetts.
- Chimbanrai, B. (1996). **Factors of worker management and workplace environment related to accidents at work: comparison between workplaces Metal stamping with high and low injury frequency rates**. Mahidol University.
- Chaturapornpravit, C. (2021). **Factors influencing the driving behavior causing the traffic rule violation on state highway**. Journal of MCU Nakhondhat, 8(6), 347-362.
- Moyano-Diaz, E.(2002). Evaluation of Traffic Violation Behaviors and the Causal Attribution of Accidents in Chile. **Transportation Research Part F**. (169–175).
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975) **Belief, Attitude, Intention, and Behavior: An Introduction to Theory and Research**. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Heinrich, H. W. (1920) **Theory of Behavior-based safety**.
- Sengpracha, N. (1995). **Human and society**. Bangkok: Odian Store.
- Khampukka, P., Yamram, U. & Chomchuen, S. (2012). Traffic Laws Violation Behaviors of Motorcyclists in Student of Ubonrajathanee University. **Journal of Management Science, Ubon Ratchathani University**, 1(2), 59-75.
- Reason, J. (1990) **Human Error**. Cambridge University Press.
- Srisuriyavat, R. (1993). **Factors of worker management and workplace environment related to accidents at work: comparison between with high and low injury frequency rates in Metal Forming Factory, Samut Prakan Province**. Retrieved from <https://bit.ly/3x2aaFc> [2020, 14 Oct.]
- Thiyabutra, T., Satiennam, W. & Satiennam, T. (2015). **Application of the Theory of Planned Behavior (TPB) to study the factors effect to motorcyclist's**

intention to run red light. The 20th National Convention on Civil Engineering: (1-11)

Tarapoj, T. (2000). **Human behavior and personal development.**

Joewono, T. B., Vandebona, U. & Susilo, Y. O. (2015) Reasons underlying behaviour of motorcyclists disregarding traffic regulations in urban areas of Indonesia. **Accident Analysis & Prevention.** (272-284).

Wiegmann, D. A. & Shappell, S. A. (1997). **Human Factors Analysis of Postaccident Data: Applying Theoretical Taxonomies of Human Error.** The International Journal of Aviation Psychology, 7(1): 67-81.

Wu Chao Dong. (2013). **Traffic Accident Protection: A Case Study of Chinese Student of International College, Burapha University.** Burapha University.

.....

Research Article

ถอดบทเรียนประสิทธิผลโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก
ในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท)

LESSONS LEARNED ON THE EFFECTIVENESS
OF THE MICROECONOMIC PROMOTION AND DEVELOPMENT STRATEGY
UNDER THAI NIYOM YUNGYUEN PROJECT (200,000 BAHT PER VILLAGE
OR COMMUNITY) TO IMPROVE THE QUALITY OF LIFE FOR GRASSROOTS SECTOR

ศิริวรรณ วิสุทธิรัตนกุล*

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประเทศไทย

Siriwan wisutthirattanakun*

Public Administration Department, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phranakhon Rajabhat University, Thailand

*E-mail: nuii.siriwan@gmail.com

Received: 2022-03-21

Revised: 2022-06-21

Accepted: 2022-06-21

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถอดบทเรียนประสิทธิผลโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ของชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ตำบลบางปลาเกะ อําเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ และ 3) สร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลโครงการฯ เป็นกรณีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 44 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเชิงอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ประสิทธิผลโครงการฯ ประกอบด้วย (1) ด้านบริบทและวัตถุประสงค์โครงการ มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน (2) ด้านปัจจัยนำเข้าในการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมและเพียงพอ (3) ด้านกระบวนการดำเนินโครงการ มีขั้นตอนชัดเจนและเป็นไปตามแผน และ (4) ด้านผลผลิต สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการ ฯ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ผู้นำ ทรัพยากร การสื่อสาร ความรู้ความเข้าใจ

และแรงจูงใจ 3) รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลโครงการฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) ด้านกระบวนการ (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ และ (3) ด้านประสิทธิผลโครงการฯ

คำสำคัญ: ถอดบทเรียน ประสิทธิผล โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

ABSTRACT

The purposes of this research article were to 1) learn lessons on the effectiveness of the microeconomic promotion and development strategy to improve the quality of life for the grassroots sector of Khlong 15 community (Watprasitthivate), Bangplakot sub-district, Ongkharak district, Nakhon-Nayok province 2) study factors affecting the effectiveness of the project, and 3) build a development model effectiveness project. Qualitative research was conducted by in-depth interviews with 44 key informants through purposive sampling. The qualitative data obtained from data collection were analyzed by inductive interpretation.

The results showed that: 1) effectiveness of the project: (1) context evaluation indicated that project objectives determination is consistent with problems and needs of people in the community, (2) input evaluation, there are appropriate and sufficient inputs, (3) process evaluation, there is a clear operating procedure and in accordance with the established plan, community participation emphasis, (4) product evaluation can solve the problem and respond to the needs of people in the community as well. 2) the factors affecting the effectiveness of the project are participation, leadership, resources, cognition, and motivation, respectively. 3) a development model effectiveness of the project comprises 3 parts namely; (1) the process (2) factors most affecting effectiveness and (3) the effectiveness of the project.

Keywords: Lessons learned, Effectiveness, The Microeconomic promotion and development strategy project

บทนำ

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 9 จนถึงฉบับที่ 12 และรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความยั่งยืนตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน โดยมุ่งหวังเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของประชาชน ด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชา มาปรับใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างเป็น รูปธรรม ด้วยการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการกำหนดและดำเนินโครงการ ก่อให้เกิด ความสามัคคีปรองดอง สร้างจิตสำนึกในความ เป็นเจ้าของสาธารณสมบัติส่วนรวม สร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ ให้กับประชาชนเกิดการ กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากและยกระดับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม (Siamrath, 2021) โดยโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยม ยั่งยืน”(หมู่บ้าน/ชุมชนละ สองแสนบาท) เป็นโครงการที่อยู่ในรอบที่ 3 ที่ว่าด้วยเรื่องชุมชนอยู่ดีมีสุขตามนโยบาย

จากผลการประเมินความสำเร็จของการ ดำเนินโครงการเบื้องต้น พบว่า ในภาพรวม ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้อยู่ใน ระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 80.20 และเป็น โครงการที่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ลดความเหลื่อมล้ำให้กับประชาชน และพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม (The Ministry of Interior and National Institute of Development Administration, 2019) จะเห็นได้ว่าโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ เป็นโครงการ ที่มีประโยชน์ อีกทั้งยังเป็นโครงการที่รัฐบาล ควรให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง สามารถสร้าง ประโยชน์ให้กับชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจาก ทุกกระบวนการได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามา มีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีความสนใจที่จะ ทำการศึกษาถึงประสิทธิผลโครงการพัฒนา คุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก ในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” ในพื้นที่ ชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ตำบล บางปลาเกศ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครนายก เนื่องจากชุมชนนี้ เป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีความเข้มแข็ง สามารถที่จะดำเนินการในโครงการ ให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย สามารถ แก้ไขปัญหา ช่วยบรรเทาทุกข์ ยกระดับคุณภาพ ชีวิต สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับประชาชน ในชุมชนได้ งานวิจัยนี้ได้ทำการถอดบทเรียน การดำเนินงานของชุมชน เพื่อให้มาซึ่งข้อมูล เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงาน ปัจจัย และแนวทาง ในการดำเนินโครงการให้สำเร็จและมีประสิทธิผล ทั้งนี้ผลที่ได้จากการศึกษายังสามารถไปใช้ประโยชน์ ในการปรับปรุงการดำเนินงาน และการขยายผล ความสำเร็จไปยังชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อถอดบทเรียนประสิทธิผล ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล และสร้างรูปแบบ การพัฒนาประสิทธิผลโครงการพัฒนาคุณภาพ ชีวิต เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชน ละสองแสนบาท) ของชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ตำบลบางปลาเกศ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครนายก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ทำให้ทราบถึงประสิทธิผลโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” ของชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ตำบลบางปลากรด อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ และทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาโครงการฯ

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดประสิทธิผลในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท)

ด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ตำบลบางปลากรด อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก

ด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน และ ประชาชน จำนวน 44 คน

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลโครงการ

ประสิทธิผลโครงการ คือ การประเมินความสำเร็จของงาน/โครงการ โดยเปรียบเทียบระหว่างผลที่ได้จากโครงการกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเฉพาะของโครงการ โดยมีนักวิชาการ

ได้ให้ความหมายของประสิทธิผลไว้หลากหลาย ขึ้นอยู่ในความเข้าใจของนักวิชาการในแต่ละสาขา เช่น นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายประสิทธิผลคล้ายกับผลกำไร หรือผลประโยชน์ที่ได้รับ ส่วนผู้บริหารฝ่ายผลิต มองว่าประสิทธิผลเป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพหรือปริมาณของผลผลิตที่เป็นสินค้าหรือบริการ สำหรับนักวิทยาศาสตร์ ให้ความหมายประสิทธิผล ไว้ว่าเป็นเรื่องของนวัตกรรมหรือผลผลิตใหม่ ๆ และนักสังคมสงเคราะห์ มองประสิทธิผลในรูปของคุณภาพและชีวิตการทำงาน (Steers, 1977)

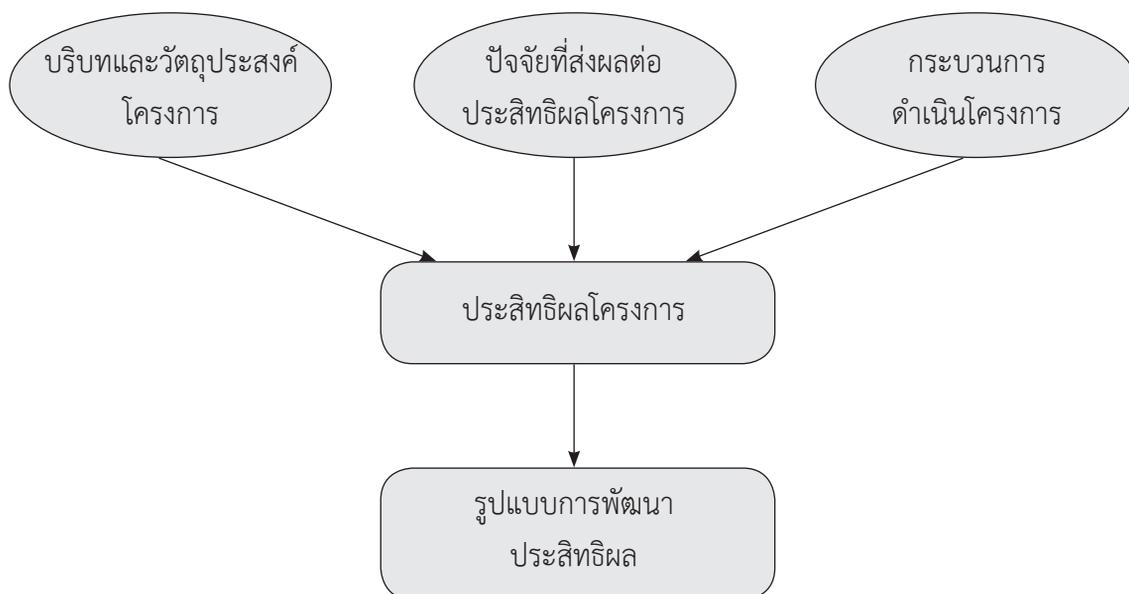
ความหมายของประสิทธิผล

ประสิทธิผลเป็นองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาและวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งและเป็นระบบ เพื่อนำมาสู่พัฒนาโครงการให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีนักวิชาการ ให้ความหมายประสิทธิผลไว้หลากหลาย ดังนี้

ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลที่เกิดขึ้น (Sukhum, 2018) และเป็นความสามารถในการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ของการบรรลุวัตถุประสงค์ และ ประเมินผลโดยใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จ (Singbubpha, 2016) รวมถึงใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการประเมินความสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระดับสูง (Dunn, 1994)

จากความหมายของประสิทธิผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้กับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาเฉพาะกรณี จึงเป็นการวิจัยที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึก มีความเชื่อถือได้ และมีเหตุผล เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินโครงการอื่น ๆ ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) คณะกรรมการหมู่บ้าน และประชาชนในชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ตำบลบางปลาเกศ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 44 คน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่หนึ่ง ประสิทธิภาพโครงการ

จากการศึกษาประสิทธิภาพโครงการฯ ตามรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ หรือ CIPP Model ของสตีฟเฟิลบีม โดยแบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ การประเมินด้านบริบทและวัตถุประสงค์ (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) พบว่า

1. บริบทและวัตถุประสงค์

จากการประเมินบริบทชุมชนและวัตถุประสงค์ของโครงการฯ พบว่า

1.1 บริบทโดยทั่วไปของชุมชนพบว่า พื้นที่โดยส่วนใหญ่ของชุมชนเป็นพื้นที่ทำเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรทำนา ทำไร่ ทำสวนผลไม้ รายได้ไม่ค่อยแน่นอนเนื่องจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ในฤดูฝนบางพื้นที่ก็มีน้ำท่วมขังในฤดูแล้งปริมาณน้ำก็ไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตร ยกเว้นหมู่ที่ 11 บ้านคูคตที่ทำการเกษตรในลักษณะของการเพาะและขายไม้ดอกไม้ประดับ เป็นแหล่งค้าต้นไม้ทั้งปลีกและส่ง หรือที่รู้จักกันในนาม “ตลาดต้นไม้ดอกไม้ประดับ คลอง 15 นครนายก” ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจของหมู่ 11 บ้านคูคต มีการหมุนเวียนดี ส่วนสภาพทางสังคมถือว่าเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งและเน้นการมีส่วนร่วม ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการพัฒนาชุมชน และมีผู้นำชุมชนที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ส่งผลให้การดำเนินงานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จ

1.2 ด้านสภาพปัญหาของชุมชนก่อนที่เข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ปัญหาของชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) จะเกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จะเป็นในเรื่องของความสะอาดและความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน เนื่องจากถนนชำรุด เป็นหลุมเป็นบ่อและทรุดตัว ปัญหาดินสไลด์ ปัญหาน้ำเน่าเสีย คลองตื้นเขิน การขาดแคลนน้ำใช้ในการอุปโภคและบริโภค การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเป็นประโยชน์กับประชาชน รวมถึงปัญหาในเรื่องความไม่พร้อมด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

1.3 ด้านวัตถุประสงค์โครงการฯ พบว่า ชุมชนมีนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินการ

ตามนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการฯ จึงมีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชนในชุมชน และกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) ที่รัฐบาลจัดทำขึ้น เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า

จากการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการฯ พบว่า ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีความเพียงพอต่อการดำเนินโครงการ อันประกอบด้วย งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านงบประมาณ พบว่างบประมาณของโครงการค่อนข้างจำกัด ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน แต่ก็ไม่ได้เป็นปัญหาหรืออุปสรรคจนไม่สามารถดำเนินโครงการให้สำเร็จได้ โดยชุมชนจะนำงบประมาณมาจัดทำโครงการที่มีความจำเป็นเร่งด่วน และเลือกทำโครงการที่ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์นโยบายที่ภาครัฐและจำนวนงบประมาณก่อน อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกจึงทำให้การดำเนินโครงการสำเร็จด้วยดี

2.2 ด้านบุคลากร พบว่า ในการดำเนินโครงการของชุมชน มีพร้อมและความเพียงพอทางด้านบุคลากรในการดำเนินงานเป็นอย่างมาก ในส่วนของแรงงานจะเน้นการจ้างงานจากประชาชนในชุมชนก่อน ทั้งในส่วนของผู้นำชุมชนและคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมาแล้วแต่

เป็นคนที่มีความสามารถและมีความตั้งใจในการทำงาน ผนวกกับเปิดโอกาสให้ชุมชน และหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานส่งผลให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และบรรลุวัตถุประสงค์โครงการที่กำหนดไว้ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ชุมชนมีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีความเพียงพอ ทั้งที่ได้มาจากการนำงบประมาณที่ได้รับมาสามารถนำไปจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์บางส่วนที่จำเป็นและไม่สามารถหาได้จากชุมชน และวัสดุอุปกรณ์บางส่วนที่มีอยู่หรือสามารถหาได้ในชุมชนก็นำมาใช้ อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ จากชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ ส่งผลให้โครงการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

2.4 ด้านการจัดการ พบว่า ชุมชนมีการดำเนินโครงการอย่างเป็นระบบและเน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม อีกทั้งมีการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานเป็นระยะเพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินงานนั้นเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคหรือไม่ หากมีอะไรที่เบี่ยงเบนไปจากแผนหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการจะได้ทำการปรับปรุงแก้ไขได้ทันการณ์

3. การประเมินกระบวนการ

จากการประเมินกระบวนการ ในการดำเนินโครงการฯ พบว่า ชุมชนมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ชุมชนมีการจัดทำประชาคมโดยเปิดโอกาสให้

ประชาชนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการเลือกหรือกำหนดปัญหาที่ต้องทำการแก้ไข ขั้นที่ 2 ระหว่างดำเนินโครงการ โดยยึดแนวทางการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุน การช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี ทั้งด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสามารถดำเนินการได้เสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา และขั้นที่ 3 หลังการดำเนินการทำการประเมินและตรวจสอบการดำเนินโครงการไปนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ระบุเอาไว้ในโครงการหรือไม่ และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการเพื่อนำเสนอต่ออำเภอองค์กรฯ

4. การประเมินผลผลิต

จากการประเมินด้านผลผลิตของโครงการฯ พบว่า ผลผลิตที่ได้จากโครงการนี้สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนเกิดความพึงพอใจ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต รวมถึงส่งเสริมทางด้านอาชีพและกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และช่วยให้ประชาชนในชุมชนเข้าถึงบริการสาธารณะที่จำเป็นเทียบเท่ากับชุมชนอื่น ๆ หรือในชุมชนเมือง

ส่วนที่สอง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการ ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ ของชุมชนด้วยวิธีการอุปนัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ ของชุมชนมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม รองลงมา ด้านผู้นำ

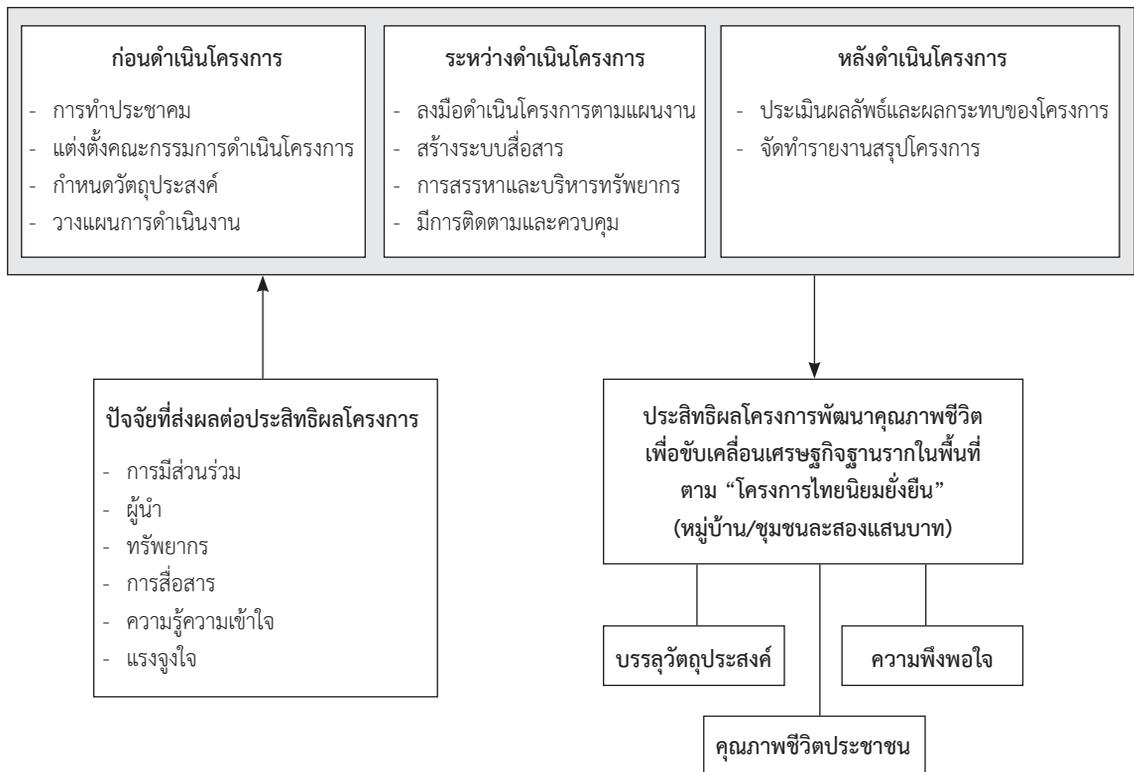
ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

ด้านทรัพยากร ด้านการสื่อสาร ด้านความรู้
ความเข้าใจ และด้านแรงจูงใจ ตามลำดับ

ส่วนที่สาม รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผล
โครงการ

ในการสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผล
โครงการฯ เกิดจากการบูรณาการผลการศึกษา
ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ข้อที่ 2 และผลการศึกษา
แนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลโครงการฯ
ทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลโครงการฯ
ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1
การดำเนินโครงการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่
ขั้นตอนที่ 1 ก่อนดำเนินโครงการ ประกอบด้วย
การทำประชาคม การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนิน

โครงการ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผนการดำเนินงาน
ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างดำเนินโครงการ ประกอบด้วย
ลงมือดำเนินโครงการตามแผนงาน สร้างระบบ
สื่อสาร การสรรหาและบริหารทรัพยากร มีการติดตาม
และควบคุม ขั้นตอนที่ 3 หลังดำเนินโครงการ
ประกอบด้วย ประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ
ของโครงการ และจัดทำรายงานสรุปโครงการ
ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ
ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วม ด้านผู้นำ
ด้านทรัพยากร ด้านการสื่อสาร ด้านความรู้
ความเข้าใจ และด้านแรงจูงใจ ส่วนที่ 3 ประสิทธิผล
โครงการฯ ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์
คุณภาพชีวิตของประชาชน และ ความพึงพอใจ

ภาพที่ 2 แผนภูมิรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลโครงการ

อภิปรายผล

ประสิทธิผลโครงการ

ผลที่ได้จากการประเมินประสิทธิผลโครงการฯ พบว่า

1. การประเมินด้านบริบทและวัตถุประสงค์ชุมชนการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการที่ชัดเจนและความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในชุมชนสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐกิจ ฐิริสทธิตย์ (Poorisathit, 2018) ที่ระบุว่า ประสิทธิภาพของโครงการมาจากการกำหนดความชัดเจนของนโยบาย นอกจากนี้ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการของชุมชนมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนด (Provincial Affairs Bureau, Department of Provincial Administration, 2018)

2. การประเมินด้านปัจจัยนำเข้าในการดำเนินโครงการฯ ชุมชน พบว่า ชุมชนมีความสามารถในการจัดหาและบริหารทรัพยากรที่มีความจำเป็นในการดำเนินโครงการได้เป็นอย่างดีทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพียงแต่จะมีในเรื่องของงบประมาณที่มีค่อนข้างจำกัด แต่ก็ไม่เป็นปัญหาจนไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเปรมชัย สโรบล (Sarobol, 2007) กล่าวว่า ปัจจัยการบริหาร คือ ทรัพยากรพื้นฐานในการบริหารมีความสำคัญต่อการดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปได้ด้วยดี และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การประเมินกระบวนการพบว่า ชุมชนมีการดำเนินงานที่เป็นระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ดังนี้ ชั้นที่ 1 ก่อนเริ่มดำเนินโครงการ ชุมชนมีการจัดทำประชาคมโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในการไขปัญหา ชั้นที่ 2 ระหว่างดำเนินโครงการฯ มีการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้ และได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนในชุมชนอย่างดี ในทุก ๆ ด้าน ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลาและชั้นที่ 3 หลังการดำเนินโครงการ ชุมชนมีการประเมินและตรวจสอบการดำเนินโครงการฯ และจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการเพื่อนำเสนอต่ออำเภอองค์กรฯ จะเห็นได้ว่ากระบวนการในการดำเนินงานของชุมชนมีความสอดคล้องกับของ เกษม ศิริสุขโหดม (Sirisukhodom, 2007) ที่กล่าวว่า กระบวนการบริหาร ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การวางแผน (2) การดำเนินงานตามแผนหรือการนำโครงการไปปฏิบัติ (3) การประเมินผล

4. การประเมินด้านผลผลิต พบว่า ผลผลิตที่ได้จากโครงการฯ สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดีและประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจต่อโครงการนี้มาก สอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงมหาดไทยและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (The Ministry of Interior and National Institute of Development Administration, 2019) ที่ระบุว่า โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

ในพื้นที่ ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) สามารถสร้างอาชีพสร้างรายได้ พัฒนาคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำให้กับประชาชนในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นเทียบเท่ากับชุมชนอื่น ๆ โดยผลผลิตที่ได้เป็นตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโครงการ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ภาครัฐได้กำหนดไว้ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Provincial Affairs Bureau, Department of Provincial Administration, 2018)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการ

พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ ของชุมชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม ด้านผู้นำ ด้านทรัพยากร ด้านการสื่อสาร ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านแรงจูงใจ

โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโครงการฯ มากที่สุด คือ การมีส่วนร่วม ชุมชนได้เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะภาคประชาชน ทั้งการทำประชาคม และมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินโครงการฯ ส่งผลให้โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เช่นเดียวแนวคิดของ เฌอ จันทจิราภรณ์ และสุธิดา รัตนวานิชย์พันธ์ (Chancharuporn & Rattanawanichpan, 1963) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วม มุ่งเน้นเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวประชาชนเอง และการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมจะสามารถแก้ปัญหาและส่งผลให้สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รองลงมาได้แก่ ปัจจัยด้านผู้นำ โดยผู้นำชุมชนมีความมุ่งมั่น

ตั้งใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ส่งเสริมและกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ สอดคล้องกับแนวคิดจะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนตลาดคลอง 15 (วัดประสิทธิเวช) ซึ่งเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยตามแนวคิดของลิปพิทและไวท์ (White & Lippitt, 1953) ผู้นำประเภทนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวิธีการดำเนินการที่จะนำไปสู่การบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการ ส่วนปัจจัยด้านทรัพยากร จะเห็นได้ว่าทางชุมชนมีทรัพยากรพื้นฐานในการดำเนินโครงการที่เพียงพอ ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ จึงทำให้การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จสอดคล้องกับการศึกษาของ เปรมชัย สโรบล (Sarobol, 2007) ที่ระบุว่าทรัพยากรพื้นฐานมีความสำคัญและส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดี และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้งในแง่ของปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และภารกิจที่องค์กรกำหนดไว้ สำหรับปัจจัยด้านการสื่อสารส่งผลประสิทธิผลโครงการฯ โดยผู้นำชุมชนมีการสื่อสารกับประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ข้อมูลและชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีการซักถามและเสนอความคิดเห็น เป็นการสื่อสารสองทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ และนำไปสู่การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจริสา ตันเจริญ (Tancharoen, 2019) ที่กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการ

ที่นำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ที่ถูกต้อง และตรงกันของบุคลากรทั่วทั้งองค์กร ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ เช่นเดียวกับการศึกษา สิริกมล นามืองรักษ์ (Namuangrak, 2012) ที่ระบุว่า การประสานงาน ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาชุมชนร่วมกับภาคจตุรภาคีโดยรวม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจ ผู้นำและประชาชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงการเป็นอย่างดี เนื่องจากการสื่อสารที่ดี ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน และไม่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน สอดคล้องกับการศึกษาของณัฐกิจ ภูริสถิตย์ (Poorisathit, 2018) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานส่งผลต่อการนำนโยบาย โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) ปี พ.ศ. 2561 ไปปฏิบัติของสำนักงานเขตลาดพร้าว และปัจจัย ด้านแรงจูงใจ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล โครงการฯ เป็นลำดับสุดท้าย เนื่องจากประชาชน มีความต้องการและมีความคาดหวังว่าโครงการนี้ จะช่วยพัฒนาชุมชนและช่วยยกระดับคุณภาพ ชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom (1964) ที่ระบุว่า บุคคลมักมีความคาดหวังล่วงหน้าว่า เมื่อทำงานประสบความสำเร็จ จะได้รางวัล และสิ่งอื่น ๆ เป็นการตอบแทน จะเห็นได้จาก ผลลัพธ์ที่ได้รับสามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหา ของชุมชนได้ และประชาชนเกิดความพึงพอใจ

รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลโครงการ

รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลโครงการฯ ให้ประสบความสำเร็จ มี 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การดำเนินโครงการแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ก่อนดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การทำประชาคม แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนิน โครงการ กำหนดวัตถุประสงค์ วางแผน การดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ลงมือดำเนินโครงการตามแผนงาน สร้างระบบสื่อสารที่ดี การสรรหาและบริหาร ทรัพยากร มีการติดตามและควบคุม ขั้นตอนที่ 3 หลังดำเนินโครงการ ประกอบด้วย ประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการ และจัดทำรายงานสรุป โครงการ สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการบริหาร โครงการของเกษม ศิริสุขโหดม (Sirisukhodom, 2007) ที่กล่าวว่ากระบวนการบริหารโครงการ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน อันได้แก่ การวางแผน การดำเนินงานตามแผนหรือ การนำโครงการไปปฏิบัติ และการประเมินผล

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผล โครงการฯ ประกอบด้วย (1) การมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับที่ระบุว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ของคนในชุมชนส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ (2) ด้านผู้นำ สอดคล้องกับการศึกษาของประวิช สุขุม (Sukhum, 2018) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านผู้นำ ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิผลของโครงการสานพลัง ประชากรรัฐเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (3) ด้านทรัพยากร สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณพันธ์ อ่อนแยม (Onyaem, 2019) ที่ระบุว่า ปัจจัยความสำเร็จ ของการบริหารจัดการโครงการมากที่สุด คือ ปัจจัย

ด้านบุคลากร รองลงมา ได้แก่ ด้านงบประมาณ (4) ด้านการสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจริสา ตันเจริญ (Tancharoen, 2019) ที่กล่าวว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่จะนำไปสู่การรับรู้ เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และเป็น เครื่องมือทางการบริหารที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กร และสอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงมหาดไทย และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (The Ministry of Interior and National Institute of Development Administration, 2019) ที่ระบุว่า การที่สมาชิกภายในทีมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีการสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการในภาพรวม ประสบ (5) ด้านความรู้ความเข้าใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ ณิชฎกิจ ภูริสทธิธัย (Poorisathit, 2018) ที่ระบุว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงานส่งผลต่อการนำนโยบายโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) ปีพ.ศ. 2561 ไปปฏิบัติของสำนักงานเขตลาดพร้าว และ (6) ด้านแรงจูงใจ สอดคล้องกับแนวคิดของศิริไล กุลทรัพย์ศุทธรา (Kulsupsutha, 2009) และธนัญพร สุวรรณคาม (Suwannakam, 2016) ที่มองว่า แรงจูงใจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกระตุ้นให้เกิดแรงขับ แรงผลักดัน หรือแรงกระตุ้นให้บุคลากรแสดงพฤติกรรม หรือการกระทำนั้น ๆ ทำให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่น ตั้งใจและเต็มใจทำงาน มีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เพื่อให้งานนั้นบรรลุ

เป้าหมาย และส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพโครงการฯ ประกอบด้วย (1) การบรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับประวิช สุขุม (Sukhum, 2018) และอรอนงค์ สิงห์บุบผา (Singbubpha, 2016) ที่ได้อธิบายถึง ประสิทธิภาพ ไว้ว่าเป็นความสามารถในการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ (2) คุณภาพชีวิตของประชาชนสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ เงื่อนไขของโครงการ (Provincial Affairs Bureau, Department of Provincial Administration, 2018) และ (3) ความพึงพอใจของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Nahavendi and Malekadeh (1999) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจของลูกค้าหรือผู้ใช้บริการนับว่าเป็นประสิทธิผลของการดำเนินงานเช่นกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เนื่องด้วยข้อจำกัดของโครงการฯ นี้คือ ความต่อเนื่องของการจัดสรรงบประมาณ ดังนั้น รัฐบาลควรสนับสนุนโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่ ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละสองแสนบาท) ต่อไป เนื่องจากเป็นโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนได้ และการกำหนดงบประมาณโครงการฯ ควรจัดสรรสอดคล้องกับขนาดของหมู่บ้าน/ชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับชุมชนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่

ตาม “โครงการไทยนิยมยั่งยืน” (หมู่บ้าน/ชุมชนละ สองแสนบาท) เพื่อให้เห็นถึงแนวทางในการปฏิบัติ และปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผลของโครงการฯ จะได้นำมาสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของโครงการฯ ให้ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ กับพื้นที่อื่นได้ และควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ ประสิทธิผลของโครงการที่มาจากนโยบายประชานิยมด้านอื่น ๆ ของรัฐบาล เพื่อสะท้อนให้เห็นถึง ผลการศึกษาจะได้นำไปในการจัดทำเป็นข้อเสนอ เชิงนโยบายให้มีเหมาะสมและคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Chancharuporn, M., & Rattanawanichpan, S. (1963). **Community speaker: Sharing public learning experience**. Retrieved from <http://phc.moph.go.th>. (In Thai)
- Dunn, W. N. (1994). **Public policy analysis: An introduction**. (2nd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall.
- Kulsupsutha, S. (2009). **Work motivation of employees in A.S. associated engineering (1964) Co., Ltd.** (Master’s thesis) Business Administration Program, Phranakhon Rajabhat University, Thailand. (In Thai)
- Nahavendi, A. & Malekzadeh, A. R. (1999). **Organizational behavior: The person organizational fit**. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Namuanrak, S. (2012). The effectiveness of the sufficiency economy for community development projects in Bueng Kum district, Bangkok. **Journal of Thonburi University**, 6(12), 45-53.
- Onyaem, W. (2019). The success factors and problems in the project management at Mahidol University International College. **Journal of Professional Routine to Research**, 6(1), 1-8.
- Poorisathit, N. (2018). **The microeconomic promotion and development strategy under Thai Niyom Yungyuen project (200,000 baht per village or community) to improve the quality of life for grassroots sector implementation of Ladprao district**. (Mater’s thesis). Ramkhamheang University, Thailand. (In Thai)
- Provincial Affairs Bureau, Department of Provincial Administration. (2018). **History of provincial affairs bureau**. Retrieved from https://multi.dopa.go.th/pab/info_organ.about1 (In Thai)

- Sarobol, P. (2007). **Administration factor effecting the education quality of Chulachomkloa Royal Military Academy.** (Doctoral Dissertation). Silpakorn University, Thailand. (In Thai)
- Siamrath. (2021, October 23). **The microeconomic promotion and development strategy under Thai Niyom Yungyuen project (200,000 baht per village or community) to improve the quality of life.** Retrieved from <https://siamrath.co.th/n/67250>. (In Thai)
- Singbubpha, O. (2016). **An effectiveness for the implementation of the research findings: A case study of the National Research Council of Thailand (NRCT).** (Mater's thesis). Faculty of Liberal Arts, Kirk University, Thailand. (In Thai)
- Sirisukhodom, K. (2007). **Project Evaluation.** Bangkok: Center for Project and Programme Evaluation, Office of Agricultural Economics. (In Thai)
- Steers, R. M. (1977). **Organization effectiveness.** Santa Monica, CA: Goodyear Publishers.
- Sukhum, P. (2018). **The effectiveness of public-private collaboration project. For sustainable development.** National Defence College Diploma, National Defence College. (In Thai)
- Suwannakam, T. (2016). **Effect of work Motivation, job satisfaction on organization commitment of employee in a commercial bank.** (Master's thesis). Bangkok: Faculty of liberal Arts, Thammasat University, Thailand (In Thai)
- Tancharoen, B. (2019). The internal corporate communication strategy for small and medium sized corporates. **Lampang Rajabhat University Journal**, 8(1), 192-204. (In Thai)
- The Ministry of Interior and National Institute of Development Administration. (2019). **Executive summary report: Evaluation project for country development under Thai Niyom Yungyuen project (200,000 baht per village or community) to improve the quality of life.** Bangkok: The Ministry of Interior and National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Vroom, H. (1964). **Work and motivation.** Freeport, NY: Wiley and Sons.
- White, R., & Lippitt, R. (1953). **Leader behavior and member reaction in three "social climate."** In D. Cartwright & A. Zander (Eds.), *Group dynamic: Research and theory* (585-611). Evanston, IL: Row, Peterson and Co.

Research Article

คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

QUALITY OF WORKING LIFE OF CENTRAL POLICE FORENSIC DIVISION'S POLICE OFFICER, OFFICE OF POLICE FORENSIC SCIENCE

อรนันท์ กลันทปุระ^{1*} วัลลภ รัฐฉัตรานนท์² และ ปารีชาต สุขแสง³

^{1, 2, 3}สาขารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Oranan klanthapura^{1*}, Wanlop Ratchatranon² and Parichat Suksang³

^{1, 2, 3}Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences,
Kasetsart University

*E-mail: fsocong@ku.ac.th

Received: 2022-05-25

Revised: 2022-07-04

Accepted: 2022-07-04

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง (2) เปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง จำนวน 148 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่า LSD โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$) (2) ผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ พบว่า เพศ และสถานภาพสมรส แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนอายุที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า อายุแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่แตกต่างกัน ในด้านประชาธิปไตยในองค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประสบการณ์

ในการทำงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านประชาธิปไตยในองค์กรพบว่า ประสพการณ์ในการทำงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต ประชาธิปไตยในองค์กร ข้าราชการตำรวจ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

ABSTRACT

The objectives of the study on the quality of life for police officers working at the office of Police Forensic Science Central were: (1) to study the level of the quality of the working life of police officers in the Central Forensic Division, Police Forensics Office; (2) to compare the quality of the working lives of police officers at the Central Forensic Division, Police Forensics Office, classified by personal factors. The sample group consisted of 148 police officers from the central forensic department. Data collection was a questionnaire and the statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-Test statistic, and One Way ANOVA LSD value of 0.05.

The results showed that police officers in the Central Forensic Division have a quality of life at work at a moderate level ($\bar{X} = 3.33$). The hypothesis testing revealed that different genders and marital status had the same quality of working life at a statistical significance level of 0.05. However, different ages had a different quality of working life at a statistical significance level of 0.05.

The comparison of the democracy within the organization showed that the difference in ages had a different quality of working life at a statistical significance level of 0.05 and the different work experiences did not have a different quality of working life. However, the different work experiences influenced the quality of working life in the democracy within the organization.

Keywords: Quality of Life, Comparison the Quality of Working Life, The Democracy within the Organization, Police, Office of Police Forensic Science

บทนำ

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (Office of Police Forensic Science) เป็นหน่วยงานที่คอยสนับสนุนในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือ การใช้วิทยาการสมัยใหม่ตรวจหาและเพิ่มน้ำหนักให้กับพยานหลักฐานในทางคดีเพื่อให้มีประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มีกองพิสูจน์หลักฐานกลาง เป็นกองบังคับการย่อย ที่ตั้งอยู่ภายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในส่วนของตำรวจนครบาลมีหน่วยงานหลักๆ แบ่งเป็น 8 กลุ่มงาน และ 1 ฝ่ายอำนวยการ ซึ่ง 8 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มงานตรวจสถานที่เกิดเหตุ กลุ่มงานตรวจเอกสาร กลุ่มงานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน กลุ่มงานตรวจทางเคมี พิสิกส์ กลุ่มงานตรวจยาเสพติด กลุ่มงานตรวจลายนิ้วมือแฝง กลุ่มงานตรวจทางชีววิทยา และดีเอ็นเอ และกลุ่มงานตรวจพิสูจน์อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ทำให้จำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความชำนาญเพื่อจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของข้าราชการตำรวจ เข้ามามีอิทธิพลในการกำหนดบทบาทหน้าที่ และคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ เพิ่มมากขึ้นจากแนวทางหลักการปฏิบัติราชการ ตามนโยบาย หลักการ หลักคิด วิถีคิด ใรู้หน้าที่ และมีความรับผิดชอบต่อเนื้องานเป็นทีม ต้องไม่มีความขัดแย้งภายในหน่วย มีระเบียบวินัย ทำงานให้มีความสุข สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กำลังพล สร้างชื่อเสียงให้หน่วยงาน ทำงานตามศักยภาพ

จึงเห็นได้ว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะส่งผลให้ทรัพยากรบุคคลในการบริหารงาน ถ้าบุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี ย่อมมีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นด้วยหรือขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นร่วมด้วย โดยระหว่างช่วงปีงบประมาณปี 2560 ถึง ปี 2562 มีบุคลากรที่มีการย้ายออกนอกหน่วยจำนวน 69 นาย ช่วยราชการหน่วยงานอื่น จำนวน 15 นาย เสียชีวิตจำนวน 2 นาย เกษียณอายุ จำนวน 1 นาย และลาออกจำนวน 8 นาย ตลอด 2 ปีที่ผ่านมา (ข้อมูล ณ วันที่ 13 ธันวาคม 2562) ทำให้บุคลากรที่มีคุณภาพ มีความชำนาญลดลงทุกปี จึงเป็นปัญหาสำคัญที่สุด ในการขับเคลื่อนงานให้ประสบความสำเร็จ เพื่อตอบสนองนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสูญเสียบุคลากรอันทรงคุณค่าที่ไม่สามารถทดแทนได้ ส่วนบุคลากรที่เข้ามาใหม่ยังขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานรวมถึงยังขาดการจัดฝึกอบรมที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ให้กับบุคลากรใหม่อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษา ระดับ คุณภาพ ชีวิต ในการทำงาน ของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
2. เพื่อเปรียบเทียบ คุณภาพ ชีวิต ในการทำงาน ของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลเชิงนโยบายซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ให้สอดคล้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้น

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบเพื่ออธิบายคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจที่ทำงานอยู่ในกองพิสูจน์หลักฐานกลาง ซึ่งผู้วิจัยจะอธิบายความหมายของคุณภาพชีวิตองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงาน รวมถึงการวัดคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นแนวคิดที่ได้ถูกนิยามด้วยความหมายจากนักวิชาการมาเป็นจำนวนมาก โดยพยายามได้ให้คำจำกัดความอิงจากประสบการณ์เป็นพื้นฐานความรู้ของตน ดังนี้

Hunter (1992) ได้ให้ ความหมายของคุณภาพชีวิต ไว้ว่า การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในด้านร่างกายและจิตใจ สภาพความเป็นอยู่ทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ในผู้สูงวัยคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่ยังคงไว้ซึ่งความมีคุณค่าในตนเอง ความพอใจในการดำรงชีวิตและความสุขสบาย

Cummins (1998) อธิบายความหมายของคุณภาพชีวิตที่มีมิติความหลากหลาย ยกตัวอย่างเช่น มิติเชิงอัตวิสัย ในด้านความรู้สึกถึงความสุข ความพึงพอใจในตนเอง เป็นต้น อีกทั้งในเชิงภาวะวิสัย เช่น ทรัพย์สินที่คงมีอยู่ ความมั่นคงร่ำรวย การไม่มีโรคภัย และความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นต้น

นอกจากนี้ยังอธิบายในด้านบรรทัดฐานทางสังคมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันออกไป

Shackman (2005, as cited in Butr-Udom, 2007) ได้นิยามความหมายของคุณภาพชีวิต ไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่สำคัญต่อสภาพจิตใจมนุษย์ที่อยู่นอกเหนือจากวัตถุ รวมถึงความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ขึ้น การมีเกียรติยศ ศักดิ์ศรีทางสังคม อีกทั้งการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น โดยไม่มีข้อวิตกกังวล อีกทั้งยังได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่เป็นเรื่องมีความซับซ้อนทั้งในทางด้านจิตใจ และด้านร่างกาย

ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working Life) เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความพึงพอใจรวมถึงความผูกพันของบุคลากรที่มีต่อองค์กร ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการดูแลเอาใจใส่ และให้ความสำคัญต่อบุคลากรในฐานะเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูงสุดในการทำงาน ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมและระบบการบริหารงานที่ดี ผลสะท้อนที่สามารถดูได้จากอัตราการเข้าใหม่ และการลาออกของบุคลากรภายในองค์กรนั่นเอง

Walton (1975) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึง ความต้องการที่จะทำให้ชีวิตของบุคคลที่อยู่ภายในหน่วยงานมีชีวิตที่ดีขึ้น ถือว่าเป็นการมองภาพรวมถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลภายในองค์กร ซึ่งแตกต่างจากเดิมมีเพียงการพิจารณากำหนดเวลาในการทำงานอย่างน้อย 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือไม่ใช่เพียงการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน หรือเพียงแค่จ่ายค่าตอบแทนที่คุ้มค่าเท่านั้น

Huse & Cummings (1985) ได้นิยามความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการทำงานของบุคคลกับประสิทธิผลในการทำงานขององค์กร หรืออีกมุมหนึ่งคือ คุณภาพชีวิตในการทำงาน มีประสิทธิผลขององค์กร ที่เกิดจากความผาสุกในงานของผู้ปฏิบัติงาน เป็นจากการที่รับรู้ของประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในการทำงานนั้น ๆ และยังอธิบายเพิ่มเติมอีกว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานจะช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์กร ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนถึงเป็นแรงจูงใจในการทำงานให้กับพนักงาน และช่วยเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานอีกด้วย

Kruekampio (2008) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตในการทำงาน ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่องค์กรได้จัดขึ้นเพื่อให้มีการสนับสนุนให้บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข มีสุขภาพจิตที่ดี และบุคลากรภายในองค์กรนั้นรู้สึกพึงพอใจในค่าตอบแทน สวัสดิการ สภาพความเป็นอยู่ หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่จะสามารถตอบสนองในความคาดหวังและความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ

องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตในการทำงาน

Walton (1973) ได้เสนอองค์ประกอบหรือเกณฑ์ในการการวัดคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยแบ่งออกเป็น 8 ประการ คือ

1. ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (Adequate and fair compensation) หมายถึง การที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับค่าจ้าง เงินเดือนค่าตอบแทน และผลประโยชน์อื่น ๆ อย่าง เพียงพอกับ

การมีชีวิตอยู่ได้ตามมาตรฐานที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และต้องเป็นธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับงานหรือองค์การอื่น ๆ ด้วย

2. สิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย (Safe and healthy environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางด้านจิตเจ้านั้นคือ สภาพการทำงานต้องไม่มีลักษณะที่ต้องเสี่ยงภัยจนเกินไป และจะต้องช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานรู้สึกสะดวกสบาย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย

3. เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี (Development of human capacities) งานที่ปฏิบัติอยู่นั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้และพัฒนาทักษะความรู้อย่างแท้จริงและรวมถึงการมีโอกาสได้ทำงานที่ตนยอมรับว่าสำคัญและมีความหมาย

4. ลักษณะงานที่ส่งเสริมความเจริญเติบโตและความมั่นคงให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน (Growth and security) นอกจากงานจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถแล้วยังช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสก้าวหน้า และมีความมั่นคงในอาชีพ ตลอดจนเป็นที่ยอมรับทั้งของเพื่อนร่วมงานและสมาชิกในครอบครัวของตน

5. ลักษณะงานมีส่วนส่งเสริมด้านบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (Social integration) ซึ่งหมายความว่างานนั้นช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ๆ รวมถึงโอกาสที่เท่าเทียมกันในความก้าวหน้าที่ตั้งอยู่บนฐานของระบบคุณธรรม

6. ลักษณะงานที่ตั้งอยู่บนฐานของกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรม (Constitutionalism)

ซึ่งหมายถึง วิธีชีวิต และวัฒนธรรมในองค์การ จะส่งเสริมให้เกิดการเคารพสิทธิส่วนบุคคล มีความเป็นธรรมในการพิจารณาให้ผลตอบแทน และรางวัล รวมทั้งโอกาสที่แต่ละคนจะได้ แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยมีเสรีภาพ ในการพูด มีความเสมอภาค และมีการปกครอง ด้วยกฎหมาย

7. ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน โดยส่วนรวม (The total life space) เป็นเรื่องของ การเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ชีวิตในการทำงาน และชีวิตส่วนตัวนอกองค์การอย่างสมดุล นั่นคือ ต้องไม่ปล่อยให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับความกดดันจาก การปฏิบัติงานมากเกินไป ด้วยการกำหนดชั่วโมง การทำงานที่เหมาะสมเพื่อหลีกเลี่ยงการที่ต้อง คร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน หรือได้ใช้ ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ

8. ลักษณะงานมีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์ กับสังคมโดยตรง (social relevance) ซึ่งนับเป็น เรื่องที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้ปฏิบัติงานจะต้อง รู้สึกและยอมรับว่าองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้น รับผิดชอบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านผลผลิต การจำกัดของเสีย การรักษาสภาพแวดล้อม การปฏิบัติ เกี่ยวกับการจ้างงาน และเทคนิคด้านการตลาด

สมมติฐาน

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ที่แตกต่างกันมีคุณภาพ ชีวิตในการทำงาน แตกต่างกัน

1.1 ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์ หลักฐานกลาง ที่มีเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิต ในการทำงาน แตกต่างกัน

1.2 ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์ หลักฐานกลาง ที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิต ในการทำงาน แตกต่างกัน

1.3 ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์ หลักฐานกลาง ที่มีสถานภาพสมรสแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน แตกต่างกัน

1.4 ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์ หลักฐานกลาง ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง จำนวนทั้งหมด 235 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง จำนวน 148 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก (Lottery sampling) เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยด้านบุคคล

ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านคุณภาพชีวิต ในการทำงาน

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และค่า ความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .933

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวม ข้อมูลด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามที่ได้มีการ ตอบคำถามแล้วมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลและจัดทำ ตารางผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ และแสดงร้อยละ การทดสอบที่ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

1. พบว่าข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 58.1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยส่วนบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพสมรส
4. ประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม

คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง มีองค์ประกอบ 8 ด้าน ดังนี้

1. ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม
2. ด้านสภาพที่ทำงานที่คำนึงถึงปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ
3. ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน
4. ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน
5. ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน
6. ด้านประชาธิปไตยในองค์กร
7. ด้านความสมดุลในการทำงานกับชีวิตส่วนตัว
8. ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. อายุพบว่าข้าราชการตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานกลาง ส่วนใหญ่มีอายุ 26-35 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 55.4 รองลงมาคืออายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 รองลงมาคืออายุ 36-40 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และอายุต่ำกว่า 25 ปี ลงมา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 ตามลำดับ

3. สถานภาพ พบว่า ข้าราชการตำรวจกองพิสูจน์หลักฐานกลาง ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 รองลงมาคือมีสถานภาพสมรส จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6 และสถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1

4. ประสบการณ์การทำงาน พบว่าข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 รองลงมาคือมีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 รองลงมาคือมีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.9 และประสบการณ์การทำงาน 11-15 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8

ผลการวิเคราะห์คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง

(n = 148)

คุณภาพชีวิตในการทำงานรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	2.61	.79	ปานกลาง
2. ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.30	.67	ปานกลาง
3. ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน	3.47	.65	ปานกลาง
4. ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของผู้ปฏิบัติงาน	3.39	.84	ปานกลาง
5. ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	3.56	.64	ปานกลาง
6. ด้านประชาธิปไตยในองค์กร	3.50	.76	ปานกลาง
7. ด้านความสมดุลในการทำงานกับชีวิตส่วนตัว	3.20	.82	ปานกลาง
8. ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.79	.89	มาก
รวม	3.33	.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษารายด้าน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$ และ $S.D. = .54$) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.79$ และ $S.D. = .89$) รองลงมา คือ ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 3.56$ และ $S.D. = .64$) ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ($\bar{X} = 3.50$ และ $S.D. = .76$) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ($\bar{X} = 3.47$ และ $S.D. = .65$) ด้านโอกาสในการพัฒนาสมรรถภาพของผู้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.39$ และ $S.D. = .84$) ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ($\bar{X} = 3.30$ และ $S.D. = .67$) ด้านความสมดุลในการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ($\bar{X} = 3.20$ และ $S.D. = .82$) และด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.61$ และ $S.D. = .79$)

การวิเคราะห์ผลทดสอบสมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ที่ต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน แตกต่างกัน

1.1 เพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1.2 อายุ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในแต่ละรายด้าน จำแนกตามอายุ พบว่า ด้านประชาธิปไตยในองค์กร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง รายคู่ จำแนกตามอายุ

(n = 148)

อายุ	$\bar{X}$	S.D.	อายุ			
			1	2	3	4
1. 25 ปี ลงมา	3.56	.51	-			*
2. 26-35 ปี	3.34	.48		-		
3. 36-40 ปี	3.32	.63			-	
4. 41 ปีขึ้นไป	3.11	.61				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง เป็นรายคู่โดยวิธีการ LSD จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25 ปี ลงมา ($\bar{X} = 3.56$ และ S.D. = .51) คุณภาพชีวิต

ในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในภาพรวม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.11$ และ S.D. = .61) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ด้านประชาธิปไตยในองค์การ จำแนกตามอายุ

(n = 148)

อายุ	$\bar{X}$	S.D.	อายุ			
			1	2	3	4
1. 25 ปี ลงมา	3.81	.60	-	*	*	*
2. 26-35 ปี	3.56	.74		-		*
3. 36-40 ปี	3.57	.70			-	*
4. 41 ปีขึ้นไป	3.04	.17				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ด้านประชาธิปไตยในองค์การ เป็นรายคู่โดยวิธีการ LSD จำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25 ปี ลงมา ($\bar{X} = 3.81$ และ S.D. = .60) มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในด้านประชาธิปไตยในองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.04$ และ S.D. = .17) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 25 ปี ลงมา ($\bar{X} = 3.81$ และ S.D. = .60) มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในด้านประชาธิปไตยในองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่าง

ที่มีอายุ 26-35 ปี ($\bar{X} = 3.56$ และ S.D. = .74) และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-40 ปี ($\bar{X} = 3.57$ และ S.D. = .70) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26-35 ปี ($\bar{X} = 3.56$ และ S.D. = .74) มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในด้านประชาธิปไตยในองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.04$ และ S.D. = .17) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36-40 ปี ($\bar{X} = 3.57$ และ S.D. = .70) มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในด้านประชาธิปไตยในองค์การมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.04$ และ S.D. = .17) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.3 สถานภาพสมรสต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ไม่แตกต่างกัน

1.4 ประสิทธิภาพในการทำงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในแต่ละรายด้าน จำแนกตามประสิทธิภาพในการทำงาน พบว่า ด้านประชาธิปไตย ในองค์การ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ด้านประชาธิปไตย ในองค์การ เป็นรายคู่โดยวิธีการ LSD จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 11-15 ปี ($\bar{X} = 3.82$ และ $S.D. = .51$) คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ในภาพรวม มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.20$ และ $S.D. = .82$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลางสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.61$ และ $S.D. = .79$) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ท่านพอใจกับสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีให้กับท่านและครอบครัว

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ด้านประชาธิปไตยในองค์การ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

(n = 148)

ประสบการณ์ในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ประสบการณ์ในการทำงาน			
			1	2	3	4
1. ต่ำกว่า 5 ปี	3.61	.81	-			
2. 5-10 ปี	3.39	.64		-		
3. 11-15 ปี	3.82	.51			-	*
4. มากกว่า 15 ปีขึ้นไป	3.20	.82				-

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

($\bar{X}$ = 3.04 และ S.D. = 1.09) รองลงมา คือ ท่านได้รับค่าตอบแทนในการทำงานอย่างเหมาะสมกับปริมาณงานที่ท่านรับมอบหมาย ($\bar{X}$ = 2.61 และ S.D. = .79) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในระดับปานกลาง คือ ท่านได้ค่าตอบแทนในการดำรงชีวิตของท่านและครอบครัวของท่านได้ ($\bar{X}$ = 2.41 และ S.D. = .93)

2. จากการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน “ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเป็นหญิงก็ไม่ส่งผลให้คุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน” สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sapsakulpun (2013) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานคร สำนักงานการระบายนํ้าฝายปฏิบัติการ ผลการศึกษาพบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงาน

กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า อายุ ส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นการแสดงออก ในด้านประชาธิปไตย แตกต่างกัน อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Thapthawee (2011) ได้ศึกษาวิจัย

เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของนายทหารชั้นประทวน: กรณีศึกษากองพันทหารช่างที่ 402 ผลการศึกษาพบว่า อายุของนายทหารชั้นประทวนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มี สถานภาพสมรส แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Charoenporn (2002) ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานที่ทำงานเป็นกะในระดับปฏิบัติการ: ศึกษากรณี บริษัท ไทยไวร์ แอนด์ เคเบิล เซอร์วิส เซส จำกัด ผลการวิจัยพบว่า สถานภาพต่างกันมีระดับคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

กลุ่มตัวอย่างที่มี สบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ยกเว้นด้านประชาธิปไตยในองค์กร พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Senghao (2006) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการ องค์กร บริหารส่วนตำบล อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงาน แตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

คุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการตำรวจ กองพิสูจน์หลักฐานกลาง สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

1. ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ข้อเสนอแนะ ควรรับฟังปัญหาอย่างเปิดกว้าง และส่งเสริมความเสมอภาค ยุติธรรม แก่บุคลากรภายในองค์กร ควรทบทวนสวัสดิการต่าง ๆ ค่าตอบแทนในการล่วงเวลา เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายภายในองค์กร ให้เพียงพอต่อการครองชีพ ในสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2. ด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ข้อเสนอแนะ ให้ผู้บังคับบัญชาควรบริหารจัดการสภาพสถานที่ และห้องปฏิบัติการให้มีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ควรมีการประเมินหรือทบทวนองค์ความรู้ในการใช้อุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ให้มีความปลอดภัย และไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ

3. ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ข้อเสนอแนะ ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาองค์ความรู้ความสามารถในการทำงานของข้าราชการตำรวจเป็นหลัก รวมถึงลงมาสังเกตการณ์การทำงานของแต่ละบุคคลในการพิจารณาความดีความชอบในแต่ครั้ง เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการพิจารณาและเป็นผลดีต่อข้าราชการตำรวจมากขึ้น หากได้รับความยุติธรรมข้าราชการตำรวจจะมีความตั้งใจปฏิบัติงานทำให้ผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อองค์กร

4. ด้านโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะ ควรให้โอกาสแก่ข้าราชการตำรวจในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาทักษะ

และความรู้ของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ข้าราชการตำรวจเกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณค่าในการทำงาน

5. ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ข้อเสนอแนะ ให้ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญกลุ่มเพื่อนร่วมงานระหว่างกลุ่มงาน ผู้บังคับบัญชาควรที่จะมีการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

6. ด้านประชาธิปไตยในองค์กร ข้อเสนอแนะ ให้ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสรับฟังปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา ในด้านการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการให้คำแนะนำประสบการณ์การทำงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

7. ด้านความสมดุลในการทำงานกับชีวิตส่วนตัว ข้อเสนอแนะ ควรมีการแบ่งตารางปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม แบ่งเวลาส่วนตัว เวลาสำหรับครอบครัว เวลาพักผ่อน และเวลาพบปะสังสรรค์กับเพื่อน

8. ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ข้อเสนอแนะ ให้เพิ่มกิจกรรมที่ช่วยเหลือหรือให้ความรู้ในการป้องกันทรัพย์สินของประชาชน เช่น การป้องกันไม่ให้เกิดอัคคีภัย เกิดเหตุลักทรัพย์ ภายในบ้านหรือชุมชน สถานที่ต่าง ๆ เพื่อลดปัญหาการที่เกิดขึ้นในภายภาคหน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ร่วมด้วยสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เพื่อได้ข้อมูลละเอียดมากยิ่งขึ้น

2. ศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ

REFERENCES

- Charoenporn, W. (2002). **Quality of work life of shift workers at the operational level: a case study of Thai Wire and Cable Services Company Limited.** (The degree of Master of Public Administration thesis General Administration), Burapha University, in Thai.
- Cummins, R.A. (1998). The comprehensive quality of life scale (fifth edition). **Proceeding of the First International Conference on Quality of Life in Cities**, Singapore, 4-6 March : 68.
- Kruekampio, D. (2008). **Quality of working life Characteristics of an effective leader, organizational culture with the resignation of Ramathbodi Hospital nurses Wichaiyut Hospital and the National Cancer Institute.** (The degree of Master of liberal arts). Thammasat University, in Thai.
- Hunter, S. (1992). February. Adult day care: Promotion quality of life the elderly. **Journal of gerontological Nursing**, 18, 17-20.
- Huse, E. F., and Cummings, T. G. (1985). **Organization Development and Change.** St. Paul, MN. New York: West Publishing.
- Sapsakulpun, C. (2013). **Quality of working life of Bangkok civil servants Bureau of Drainage Operations Department.** (The degree of Master of Arts thesis Political Science), Kasetsart University, in Thai.
- Senghao, W. (2006). **Quality of working life of government officials. Subdistrict Administration, Muang District, Chonburi Province.** (The degree of Special Problems Master of Public Administration, Major Local Administration), Burapha University, in Thai.
- Thapthawee, S. (2011). **Quality of working life of military officers in the Pratuang class: a case study.402th Engineer Battalion.** (The degree of Special Problems Master of Public Administration, Branch General Administration), Burapha University, in Thai.
- Walton, R.E. (1973). Quality of Working Life: What is it?. **Sloan Management Review**, 15(1), 11-21.
- Walton, R. E. (1975). **The Quality of Working Life: Criteria for Quality of Working Life.** New York: Free Press.

Research Article

การตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบิน ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ

ONBOARD SAFETY SITUATION AWARENESS OF THE LOW-COST AIRLINES' CABIN CREW

วรวิทย์ พึงสงวน^{1*} อภิรดา นามแสง² และ ธัญญรัตน์ คำเพราะ³

^{1, 2, 3}สถาบันการบินพลเรือน สถาบันสมทบมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Worawit Phuengsanguan^{1*}, Apirada Namsang² and Thanyarat Khamproh³

^{1, 2, 3}Civil Aviation Training Center, Suranaree University of Technology

*E-mail: worawit_phu@hotmail.co.th

Received: 2022-04-19

Revised: 2022-06-21

Accepted: 2022-06-21

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตระหนักรู้สถานการณ์ความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำและศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ เพื่อเป็นข้อเสนอแนะให้กับสายการบิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานต้อนรับในอากาศยานของสายการบินต้นทุนต่ำแห่งหนึ่งที่มีฐานการบินประจำที่สนามบินสุวรรณภูมิ จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลใช้รูปแบบการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเทียบกับข้อมูลทุติยภูมิซึ่งเป็นเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัย พบว่า การตระหนักรู้สถานการณ์ความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ มี 6 ประเด็น ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้คือ 1) ประสพการณ์ ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง 3) ความใส่ใจ และการให้คุณค่า ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น 4) ความรู้ทางด้านความปลอดภัย ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์

เพิ่มมากขึ้น 5) ระยะเวลา และความถี่ในการรับรู้ ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น และ 6) ลักษณะ และรูปแบบของสิ่งเร้าส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น และแนวทางในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ ประกอบด้วย การแบ่งปันข้อมูลเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัย และการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการตระหนักรู้ในสถานการณ์ในการฝึกอบรมประจำปี

คำสำคัญ: การตระหนักรู้ในสถานการณ์ ความปลอดภัยในเที่ยวบิน พนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ

ABSTRACT

The purposes of this research were to examine the cabin crew's onboard safety situation awareness of the low-cost airline and to study the guidelines to enhance the situation awareness related to the low-cost airline cabin crew's onboard safety as a suggestion to the airlines. The sample employed in this research was 30 cabin crews of a low-cost airline based at Suvarnabhumi Airport and was obtained by the purposive sampling method. The research instrument was the interview form. The descriptive method was used to analyze and synthesize the collected data. The data from the in-depth interview were analyzed as the primary data and then compared to the secondary data, which were both related documents and research papers. The results showed six issues affected by the situation awareness: 1) Experience; all cabin crew agreed that the increase in situation awareness was influenced by experience. 2) Habituation to the environment; most cabin crews agreed that it affected the decrease in situation awareness. 3) Care and value; the majority of cabin crew agreed that both care and value had an impact on the increase in situation awareness. 4) Safety knowledge; all cabin crew agreed that this improved situation awareness. 5) Duration and frequency of perception; most cabin crews agreed that it affected the increase of the situation awareness and 6) Pattern of stimulus; all cabin crew agreed that the pattern of the stimulus affected the increase of the situation awareness. To improve situation awareness, the cabin crews suggested that the cabin crews should share information about unsafe situations on their flights and that situation awareness content be added to recurrent training.

Keywords: Situation Awareness, Onboard Safety, Cabin Crew, Low-cost

บทนำ

อุตสาหกรรมการบิน เป็นอุตสาหกรรม การเดินทางและการขนส่งทางอากาศณปัจจุบันนี้ เป็นช่องทางที่ปลอดภัยและรวดเร็วที่สุดเมื่อเทียบกับ การเดินทางรูปแบบอื่น ถึงแม้ในสถานการณ์ ปัจจุบันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลกในวงกว้างทั้งใน ภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมโดยหนึ่งในธุรกิจ ที่ได้รับผลกระทบคือธุรกิจการบิน ถึงแม้ว่าธุรกิจ การบินจะได้รับผลกระทบอย่างสูงแต่การเดินทาง ทางอากาศ ซึ่งมีจุดเด่นเรื่องความรวดเร็วและ ความปลอดภัยยังคงเป็นที่นิยมหากสถานการณ์ การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้รับการฟื้นฟู ไปในทางที่ดีขึ้น การเดินทางโดยสารทางอากาศ สามารถกลับมาได้รับความนิยมได้อีกครั้ง

ในการเดินทางในแต่ละเที่ยวบินมีพนักงาน ให้บริการผู้โดยสารในส่วนต่าง ๆ เช่น พนักงาน บริการภาคพื้นมีหน้าที่ เช็คอิน ตรวจบัตรโดยสาร โหลดกระเป๋า นักบิน มีหน้าที่ ดูแลความปลอดภัย บนอากาศยาน บังคับอากาศยานไปยังสถานที่ ปลายทางด้วยความปลอดภัย และพนักงานต้อนรับ ในอากาศยานมีหน้าที่ให้บริการเพื่อความสะดวก สบายบนอากาศยานและดูแลความปลอดภัย บนอากาศยานโดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุด

โดยหน้าที่ของพนักงานต้อนรับ ในอากาศยาน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความปลอดภัย ด้านการบริการ และ หน้าที่ ในด้านอื่น ๆ ตัวอย่างเช่นการจำหน่ายของที่ระลึก ในเที่ยวบิน หรือ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารสายการบิน ผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น (Yoosakul, 1990) โดยหน้าที่หลักของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

คือการดูแลด้านความปลอดภัยแก่ผู้โดยสาร พนักงานต้อนรับในอากาศยาน ทุกคนต้องผ่าน การฝึกอบรมด้านความปลอดภัยทั้งในสถานการณ์ ปกติและสถานการณ์ฉุกเฉิน พร้อมทั้งมีการทดสอบ และประเมินผล เพราะความปลอดภัยถือเป็นหัวใจ สำคัญในการเดินทางโดยอากาศยาน จากการศึกษา และวิเคราะห์สถิติของการเกิดอุบัติเหตุจาก ICAO Safety Report ปี 2019 พบว่า สถิติการเกิดอุบัติเหตุ ในปี 2017 เป็น 2.4 และสถิติปี 2018 มีอัตราการ เกิดอุบัติเหตุเพิ่มขึ้นเป็น 2.6 และสำหรับ สถิติในปี ค.ศ 2018 มีการเกิดอุบัติเหตุ 98 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตจำนวน 514 คน ซึ่งมีการเกิดอุบัติเหตุ สูงกว่าปี ค.ศ 2017 และมีจำนวนผู้เสียชีวิตที่เพิ่ม มากขึ้น จากการเกิดอุบัติเหตุ 88 ครั้ง และมีจำนวน ผู้เสียชีวิต 55 คน (International Civil Aviation Organization [ICAO], 2019) จากสถิติดังกล่าว แสดงให้เห็นถึง ความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน จำนวนมากซึ่งเกิดจาก technical, human error, ฯลฯ อย่างไรก็ตามการที่พนักงานทุกคน มีจิตสำนึก ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะ พนักงานต้อนรับในอากาศยาน จะเป็นหนึ่งในปัจจัย ที่ส่งผลให้เกิด ความปลอดภัยจากการเดินทาง โดยอากาศยานซึ่งเป็นหน้าที่หลักสำคัญของพนักงาน ต้อนรับในอากาศยาน เพราะฉะนั้นหากพนักงาน ต้อนรับในอากาศยาน ไม่สามารถผ่านการทดสอบ และประเมินผลทางด้านความปลอดภัย จะไม่สามารถ ขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่บนอากาศยานได้ หลังจากขึ้นไป ปฏิบัติหน้าที่บนอากาศยาน พนักงานต้อนรับ ในอากาศยาน ยังคงต้องรักษาระดับความรู้ ด้านความปลอดภัย พร้อมทั้งมีการจัดการอบรม

และทดสอบประเมินผลในทุก ๆ 12 เดือน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าพนักงานต้อนรับในอากาศยานมีความรู้ด้านความปลอดภัยตามมาตรฐานพร้อมกันนั้นพนักงานต้อนรับในอากาศยาน ยังคงต้องมีการตระหนักรู้ในด้านความปลอดภัย และสิ่งที่สามารถพัฒนาความรู้และการตระหนักรู้ทางด้านความปลอดภัยคือ ทักษะคติ หากพนักงานต้อนรับในอากาศยาน มีทักษะคติทางด้านความปลอดภัยในทางที่ถูกต้อง จะทำให้อัตราการเกิดอุบัติเหตุบนเที่ยวบินลดลง และทำให้เที่ยวบินมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น (Kao et al. 2019) ถึงแม้จะมีการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยสำหรับพนักงานต้อนรับในอากาศยาน แต่ในความเป็นจริง อุบัติเหตุหรืออุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงานบนอากาศยานของพนักงานต้อนรับในอากาศยานยังคงมีให้เห็นอยู่ เช่น อุบัติเหตุที่เกิดจากการเกิดสภาพอากาศแปรปรวน (Turbulence) ทำให้เกิดการบาดเจ็บแก่พนักงานต้อนรับในอากาศยาน ในช่วงเวลาปฏิบัติหน้าที่ หนึ่งในสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุการบาดเจ็บเนื่องจากพนักงานต้อนรับในอากาศยานขาดการตระหนักรู้ในสถานการณ์ และการประเมินสถานการณ์ในช่วงการบริการ ในขณะที่สภาพอากาศแปรปรวน จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุจนทำให้เกิดการบาดเจ็บ และการเกิดอุบัติเหตุของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน ตกลงมาจากเครื่องบินโดยสาร ขณะกำลังจอดอยู่เพื่อเตรียมจะเดินทางออกจากสนามบิน เป็นเหตุให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานท่านนั้นได้รับบาดเจ็บสาหัสจากเหตุการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เกิดความคิดเห็นในส่วนของการตระหนักรู้ในสถานการณ์

ที่จะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุหรืออุบัติการณ์หากพนักงานต้อนรับในอากาศยานมีการตระหนักรู้ในสถานการณ์อยู่ในระดับที่เหมาะสม อุบัติเหตุต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้จะมีผลความรุนแรงที่น้อยลงหรือไม่ หรืออาจจะไม่เกิดเป็นอุบัติเหตุที่ร้ายแรงขึ้นเลย

จากสาเหตุข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการเลือกศึกษาประเด็นการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน สายการบินต้นทุนต่ำแห่งหนึ่งที่มีฐานการบินประจำสนามบินสุวรรณภูมิ เป็นกรณีศึกษาเนื่องจากสายการบินดังกล่าวเป็นสายการบินที่เปิดใหม่ซึ่งมีอัตราการเจริญเติบโตที่ค่อนข้างเร็ว และมีแนวโน้มการเจริญเติบโตในอนาคตที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการตระหนักรู้สถานการณ์ความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำ
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบิน ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสายการบินต้นทุนต่ำและนำประเด็นที่ได้เป็นข้อเสนอแนะให้กับสายการบิน

ทบทวนแนวคิด

ทำการศึกษา แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

สายการบินต้นทุนต่ำ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาเกี่ยวกับ ทฤษฎี เอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการตระหนักรู้ในสถานการณ์

ความตระหนักเป็นเรื่องของความสำนึก ความรู้ตัว ความเข้าใจของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลประสบ หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ดังนั้น ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อ บุคคลสัมผัสกับสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมแล้ว จะเกิดการรับรู้ (Perceptions) ขึ้น และนำไปสู่การเกิด ความคิดรวบยอด การเรียนรู้ ความตระหนักตามลำดับการเรียนรู้ และความตระหนักนำไปสู่การกระทำ หรือแสดงเป็นพฤติกรรม ซึ่งความตระหนักเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้า นั้น คือ เกิดความคิดรวบยอด และนำไปสู่การเรียนรู้ คือ การมีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักต่างก็นำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ ความตระหนักของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ บุคคลนั้นจะต้องผ่านการมีความรู้มาก่อน ดังนั้น การเรียนรู้ที่มีจุดหมายเพื่อให้บุคคลมองเห็นความสำคัญความรับผิดชอบ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจะส่งผล และทำให้บุคคลเกิดความตระหนักต่อสิ่งนั้นไปในที่สุด(Wattanayothin, 2010)

ประเด็นที่มีผลต่อความตระหนักรู้ สื่อหรือสิ่งเร้าถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้บุคคลเกิดความตระหนักได้ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นอื่น ๆ

ที่จะส่งผลต่อการเกิดความตระหนักของบุคคล มีรายละเอียด ดังนี้ (Pautad, 2006)

- 1) ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
- 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ถ้าบุคคลใดที่มีความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมจะมีผลทำให้บุคคลนั้น ๆ ไม่ตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น
- 3) ความใส่ใจ และการให้คุณค่า ถ้ามีความใส่ใจในเรื่องใดมากก็จะมีความตระหนักในเรื่องนั้น ๆ มาก ลักษณะ และรูปแบบของสิ่งเร้าถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจยอมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้ และตระหนักขึ้น
- 4) ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้าได้รับการรับรู้บ่อยครั้งเท่าไร หรือนานเท่าไรก็ยิ่งทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักได้มากขึ้นเท่านั้น

2. หน้าที่ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

จากการศึกษาแนวคิดหน้าที่พนักงานต้อนรับในอากาศยานผู้วิจัยสามารถสรุปหน้าที่ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานได้ ดังนี้พนักงานต้อนรับในอากาศยาน คือ บุคคลที่ดูแลให้ผู้โดยสารทุกคนบนอากาศยานเดินทางโดยอากาศยานเป็นไปด้วยความปลอดภัยสูงสุด พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านการบริการ เพื่อให้ผู้โดยสารมีความสุขในระหว่างการเดินทาง โดยหน้าที่หลักของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

การดูแลทางด้านความปลอดภัย โดยจะเน้นความปลอดภัยเป็นหน้าที่ลำดับแรกสุด โดยการดูแลตรวจสอบความปลอดภัย แบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา คือ

- เวลาอากาศยานอยู่บริเวณภาคพื้น (On ground) จะทำการตรวจเช็คความปลอดภัยในส่วนของอุปกรณ์ดูแลความปลอดภัยให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน รวมถึงตรวจหาสิ่งแปลกปลอมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความไม่ปลอดภัยทางการบิน

- เวลาอากาศยานอยู่ในอากาศ จะทำการสังเกต และตรวจสอบเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในระหว่างเที่ยวบิน พร้อมให้ผู้โดยสารปฏิบัติตนให้อยู่ในความปลอดภัย

การดูแลให้บริการเพื่อความสะดวกรสบายของผู้โดยสาร เช่น การให้บริการอาหาร การจัดหาที่เก็บสัมภาระให้ผู้โดยสาร รวมไปถึงการให้ข้อมูลเที่ยวบินแก่ผู้โดยสาร ถือว่าเป็นหนึ่งในหน้าที่ที่พนักงานต้อนรับในอากาศยานพึงกระทำ (Civil Aviation Authority of Thailand [CAAT], 2021)

3. หน้าที่ความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

ความปลอดภัยในเที่ยวบินมีส่วนช่วยในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและเหตุการณ์ของผู้โดยสารผ่านการจัดการความปลอดภัยเชิงรุก รวมถึงการระบุนอันตรายการจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัย และการเพิ่มความสามารถในการอยู่รอดในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน บทบาทหน้าที่ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานมุ่งเน้นไปที่การอพยพผู้โดยสารบนอากาศยานในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุ อย่างไรก็ตามพนักงานต้อนรับในอากาศยานโดยสาธิตบทบาทเชิงรุกที่สำคัญในการจัดการความปลอดภัยซึ่งสามารถนำไปสู่การป้องกันเหตุการณ์ และอุบัติเหตุ การฝึกอบรมมีความจำเป็นในการเตรียมตัวของพนักงานต้อนรับ

ในอากาศยานเพื่อปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในระหว่างเที่ยวบินปกติในแต่ละวัน และจำเป็นต่อการรับรู้และดำเนินการในสถานการณ์ที่ผิดปกติ หรือฉุกเฉิน องค์กรการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หรือ International Civil Aviation Organization (ICAO) ได้พัฒนาแนวทางสำหรับการฝึกอบรมด้านความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยานเพื่อให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานสามารถปฏิบัติหน้าที่และมีความรับผิดชอบด้านความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักมาตรฐานสากล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการเดินทางโดยอากาศยาน คือ ความปลอดภัย และเป็นบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน โดยหน้าที่ทางด้านความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสามารถแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบออกได้เป็น 8 ช่วงเวลา คือ 1) หน้าที่เตรียมปฏิบัติการก่อนขึ้นบิน (Pre-flight duties) 2) หน้าที่ในขณะที่ผู้โดยสารขึ้นเครื่องบินจนถึงก่อนที่เครื่องบินดับเครื่องยนต์ (Perform passenger boarding and push back duties) 3) หน้าที่ขณะเครื่องบินดับเครื่องยนต์จนกระทั่งเครื่องบินขับเคลื่อนไปบนทางขับ (Push back and taxiing duties) 4) หน้าที่ในขณะที่เครื่องบินวิ่งขึ้นจากทางวิ่ง (Take-off duties) 5) หน้าที่ขณะที่เครื่องบินทำการไต่ระดับ (Climb duties) 6) หน้าที่ในขณะที่เครื่องบินเดินทางในระดับความสูงคงที่ (Cruise duties) การเตรียมห้องโดยสารสำหรับการร่อนลง (Prepare cabin for landing) 7) หน้าที่ขณะร่อนลง (Landing duties) และ 8) หน้าที่

เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติการบิน (Post flight duties) โดยหน้าที่ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินทั้งสิ้น โดยจะเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ก่อนที่ผู้โดยสารจะขึ้นอากาศยาน จนกระทั่งผู้โดยสารและพนักงานต้อนรับในอากาศยานลงจากอากาศยานแล้วครบทุกคน (ICAO, 2014)

4. หลักสูตรการฝึกอบรมของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

พนักงานต้อนรับในอากาศยานต้องได้รับการฝึกอบรม และการทดสอบก่อนที่จะสามารถขึ้นไปปฏิบัติงานในเที่ยวบินได้ โดยการฝึกอบรมจะแบ่งออกเป็นรายวิชา ดังนี้ (CAAT, 2021)

1) บทนำ 2) การประสานงาน 3) การปฐมพยาบาลเบื้องต้น 4) การฝึกอบรมการดับไฟ และควัน 5) การฝึกอบรมการเอาชีวิตรอดในน้ำ 6) การฝึกอบรมการเอาชีวิตรอด 7) ปัจจัยมนุษย์ การจัดการทรัพยากรลูกเรือ 8) การบริการฉุกเฉินภาคพื้นดิน ณ ท่าอากาศยาน 9) การรักษาความปลอดภัย 10) การฝึกอบรมสินค้าอันตราย 11)ระบบการจัดการความปลอดภัย 12) การฝึกอบรมหน้าที่ในการบิน

5. แนวความคิดเรื่องมนุษย์ปัจจัย

Dirty dozen คือ 12 ปัจจัย หรือสาเหตุที่สำคัญด้านมนุษย์ปัจจัย (Human factors) ที่ทำให้เกิดความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงาน (Human error) 12 สาเหตุที่ทำให้เกิดความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงาน นั้นประกอบด้วย การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพ ความชะล่าใจขาดความรู้ความเข้าใจ ความวุ่นวายใจขาดความตั้งใจที่มีประสิทธิภาพ ความล้า ทรัพยากรไม่เพียงพอ ความกดดัน การขาดความแน่นแฟ้น ความเครียด การขาดการตื่นตัว

และ บรรทัดฐาน (Airports Council International, 2017)

6. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการจัดการความปลอดภัย

แนวคิดการจัดการด้านความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน (Doc 9859: Safety Management Manual) (ICAO, 2018) ภายใต้ นิยามของการบิน ความปลอดภัยจะเชื่อมโยงกับรัฐที่อาจเกิดความเสียหายเกี่ยวกับกิจกรรมทางการบิน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการดำเนินงานของอากาศยาน และช่วยลด หรือควบคุมให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ความปลอดภัยทางการบินเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สามารถ เกิดอันตราย และความเสี่ยงเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ ดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการในการควบคุม ให้ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งประสิทธิภาพด้านความปลอดภัยจะถูกกำหนดโดยกฎระเบียบ และวัฒนธรรมของประเทศ และต่างประเทศ โดยองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ได้ออกข้อบังคับให้รัฐและสมาชิกพัฒนาโครงการบริหารความปลอดภัย Safety Management System (SMS) และนำไปปฏิบัติใช้ เพื่อให้การปฏิบัติการบินมีความปลอดภัยในอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยได้กำหนดการบริหารนิรภัยการบิน ระบุอยู่ในเอกสารทางการคือ “ข้อกำหนดการรับรองผู้ดำเนินการเดินอากาศ -Air Operator Certificate Requirement” ตามข้อแนะนำและสมควรปฏิบัติ (SARPs) จากองค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ หรือ ICAO กล่าวถึงข้อกำหนดเบื้องต้นสำหรับรัฐสมาชิกจะต้องสนองตอบอย่างสมบูรณ์ในความรับผิดชอบต่อการบริหาร

ที่เกี่ยวข้อง หรือสนับสนุนโดยตรงต่อการปฏิบัติ การบินอากาศยานอย่างปลอดภัย ข้อความนี้มุ่งเน้น ไปยังสองกลุ่มเป้าหมาย คือ รัฐภาคีสมาชิก และผู้ให้บริการทางการบิน ซึ่งในบริบทของ การบริหารความปลอดภัยนั้น คำว่า “ผู้ให้บริการ” หมายถึงองค์กรใด ๆ ที่ต้องนำเอาระบบบริหาร นิรภัยการบิน (Safety Management System, SMS) ตามกรอบของ ICAO SMS ไปปฏิบัติ

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) รายบุคคล (Individual interview) โดยสัมภาษณ์ แบบเป็นทางการ ลักษณะของการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามแบบปลายเปิด (Open end question) และคำถามแบบกำหนดคำตอบ (Fixed alternative question) โดยแบบ การสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิดเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ให้ข้อมูล สำคัญในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พนักงานต้อนรับ ในอากาศยาน ของสายการบินต้นทุนต่ำแห่งหนึ่ง ที่มีฐานการบินประจำที่สนามบินสุวรรณภูมิ การวิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ต้องการศึกษา จึงใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล สำคัญ (Key informants) จาก พนักงานต้อนรับ ในอากาศยาน ของสายการบินต้นทุนต่ำแห่งหนึ่ง มีฐานการบินประจำที่สนามบินสุวรรณภูมิ จำนวน

30 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแนวความคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูล มาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย ในส่วนของลักษณะข้อมูล สามารถจำแนก ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก พนักงานต้อนรับ ในอากาศยาน ของสายการบินต้นทุนต่ำแห่งหนึ่ง มีฐานการบินประจำที่สนามบินสุวรรณภูมิ หลังจาก เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การบันทึกเสียงแล้ว นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เทปทสนทนา และเนื้อความจากเอกสาร ดำเนินการจัดแบ่งประเภท ของข้อมูล นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในรูปแบบ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยแยกคำถามแต่ละ ประเด็นให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จาก ทฤษฎีและแนวความคิด เรื่องการตระหนักรู้ในสถานการณ์ (Situation awareness) และ หน้าที่ด้านความปลอดภัย ในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1) แนวคิดและทฤษฎีการตระหนักรู้ ในสถานการณ์
- 2) หน้าที่ด้านความปลอดภัยในเที่ยวบิน ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน
- 3) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือพนักงานต้อนรับในอากาศยาน ของสายการบินต้นทุนต่ำที่มีฐานการบินประจำที่สนามบินสุวรรณภูมิจำนวน 30 คน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวนทั้งหมด 30 คน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยแบ่งหัวข้อตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบินของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นขึ้นตอนและกระบวนการที่เกี่ยวข้องต่อความตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ออกเป็น 6 ประเด็น ซึ่งได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญหลังจากการตรวจสอบข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ(IOC) ได้แก่ 1) ประเด็นด้านประสบการณ์ 2) ประเด็นด้านความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม 3) ประเด็นด้านความใส่ใจและการให้คุณค่า 4) ประเด็นด้านความรู้ทางด้านความปลอดภัย 5) ประเด็นด้านระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ และ 6) ประเด็นด้านลักษณะและรูปแบบ โดยผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยเพื่อให้อสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ประเด็นทางด้านประสบการณ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในส่วนของประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ในสถานการณ์ เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยานสามารถสรุปได้ว่า ประสบการณ์ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน 30 คนมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่าประสบการณ์การทำงานมีส่งผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย โดยประเด็นที่ส่งเสริมทำให้ประสบการณ์มีผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น มีดังนี้

ความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในเที่ยวบิน เมื่อพนักงานต้อนรับในอากาศยานมีประสบการณ์บินที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ 12 เดือน จะมีการทบทวนความรู้ทางด้านความปลอดภัยซึ่งเป็นหนึ่งในข้อบังคับที่พนักงานต้อนรับในอากาศยานทุกคนต้องปฏิบัติตาม โดยความรู้ในส่วนนี้สามารถส่งเสริมทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานเข้าใจในบริบทของการเกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะพนักงานต้อนรับในอากาศยานที่มีประสบการณ์บินมาก ในแต่ละปีจะได้รับการฝึกอบรมทบทวนประจำปี ส่งผลทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานเกิดการตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยที่เพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลความรู้ในส่วนนี้ มาปรับใช้ในสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความสามารถในการแยกแยะ และวินิจฉัยสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยในเที่ยวบิน เมื่อพนักงานต้อนรับในอากาศยาน มีประสบการณ์การบินที่เพิ่มมากขึ้น จะได้รับข้อมูลถึงสาเหตุในการเกิดเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ของตนเองและการแบ่งปันข้อมูลจากเพื่อนร่วมงานในช่วงระยะเวลาหนึ่งส่งผลให้มีการแยกแยะและวินิจฉัยข้อมูลในสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้นในระยะเวลาดังกล่าว จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงทำให้เกิดการแก้ไขในสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การปรับตัวในสถานการณ์ เมื่อพนักงานต้อนรับในอากาศยานมีประสบการณ์บินที่เพิ่มมากขึ้น จะได้รับข้อมูลในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เมื่อมีสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น พนักงานต้อนรับในอากาศยานจะนำความรู้ในการแก้ไขสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยที่เคยเกิดขึ้นนำมาปรับใช้ในการแก้ไขในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบัน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานความปลอดภัยในเที่ยวบิน จึงส่งผลทำให้การแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ประเด็นทางด้านความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่จำนวน 26 คน มีความคิดเห็นในส่วนของความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมคือความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง โดยสาเหตุที่ทำให้ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมส่งผลให้เกิดการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่น้อยลงคือ ความประมาท เมื่อได้ทำงานในเที่ยวบินเดิม เพื่อนร่วมงานทีมเดิมในสภาพแวดล้อมเดิม จนเกิดเป็นความเคยชิน ความเคยชิน สิ่งเหล่านี้จึงเกิดเป็นความประมาทขาดความระมัดระวังต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย และละเลยต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ จึงทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลงจากความเคยชิน และ ความไวใจเพื่อนร่วมงานมากเกินไป เมื่อได้ทำการบินกับเพื่อนร่วมงานทีมเดิม จนเกิดเป็นความเคยชิน ทำให้มีการไวใจในเพื่อนร่วมงานมากเกินไป จึงไม่มีการตรวจสอบหรือตรวจทานอย่างที่ควรจะเป็นตามขั้นตอนและกระบวนการการทำงาน จึงทำให้ขาดการระแวดระวังและขาดตระหนักรู้ในสถานการณ์

2.2 ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนจำนวน 3 คนเกี่ยวกับความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ เนื่องจาก เมื่อพนักงานต้อนรับในอากาศยานต้องพบกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์เดิมแต่ยังคงมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานกระบวนการการทำงาน (Standard operation procedure) ไม่ทำให้เกิดการตระหนักรู้

ที่น้อยลง เพราะยังคงมีการปฏิบัติงานตาม ขั้นตอน และกระบวนการในการทำงานอย่างเคร่งครัด แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ทำให้การตระหนักรู้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอาจจะอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม จนเกิดเป็นความเคยชิน ทักษะความสามารถ ในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย ไม่ได้รับการฝึกฝนการรับมือ จึงอาจจะทำให้ ไม่เกิดความคล่องแคล่วในการรับมือหรือแก้ไข ปัญหาสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย และไม่เกิด การเรียนรู้ในการแก้ไขสถานการณ์หรือการตระหนักรู้ ในสถานการณ์ต่าง ๆ

2.3 ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนน้อยจำนวน 1 คน มีความคิดเห็นว่าความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม ส่งผล ทำให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการทำการบินในเที่ยวบินเดิม เพื่อนร่วมงาน ทีมเดิม ในสภาพแวดล้อมเดิม แต่ผู้โดยสาร หรือเหตุการณ์สถานการณ์ มีความเปลี่ยนแปลง เพราะผู้โดยสารที่เปลี่ยนไป จะมีปัญหาหรือ สถานการณ์ที่เปลี่ยนไปจึงเกิดการเรียนรู้การรับมือ แก้ไขปัญหาในสถานการณ์เหล่านั้นเพิ่มมากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าความเคยชินในเหตุการณ์ แต่การรับรู้ ในสถานการณ์ หรือการตระหนักรู้ในสถานการณ์ ก็เพิ่มขึ้นตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยน ไปตามการเปลี่ยนแปลงผู้โดยสาร

3) ประเด็นทางด้านความใส่ใจและการให้คุณค่า

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับความใส่ใจและการให้คุณค่าที่เกี่ยวข้อง ต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้อง

ความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ความใส่ใจและการให้คุณค่า ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้อง กับความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูล สำคัญส่วนใหญ่จำนวน 24 คนมีความคิดเห็นว่า ความใส่ใจและการให้คุณค่าที่เกี่ยวข้องทำให้ การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการใส่ใจในสถานการณ์ ทำให้มีการสังเกตเก็บข้อมูล ถึงสภาพแวดล้อม ใน ณ ขณะนั้น เพื่อนำข้อมูล เหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไข ในสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย จะทำให้มีความคิด รอบคอบขึ้น การช่างสังเกตและนำข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้มาคาดการณ์สถานการณ์ หรือเหตุการณ์ ความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพราะฉะนั้น การใส่ใจและให้คุณค่า จึงทำให้เป็นการเพิ่ม การตระหนักรู้ในสถานการณ์จากการใส่ใจและ ให้คุณค่าในปัญหาหรือสถานการณ์นั้น

3.2 ความใส่ใจและการให้คุณค่า ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนน้อยจำนวน 6 คน มีความคิดเห็นว่า ความใส่ใจและการให้คุณค่า ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง โดยสาเหตุที่ทำให้ความใส่ใจและการให้คุณค่าส่งผล ทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง เนื่องจากการที่ใส่ใจและให้คุณค่าในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มากเกินไป จะทำให้ขาดการสังเกตหรือระแวดระวัง กับสถานการณ์อื่นที่เกิดขึ้นรอบตัวน้อยลง เพราะมีการให้ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มากเกินไป เป็นการเพิ่มการตระหนักรู้ในเรื่องนั้น ที่ให้ความสนใจแต่ในขณะเดียวกัน จะขาดการ

สังเกตในสถานการณ์อื่นรอบตัว จึงทำให้การตระหนักรู้
ในสถานการณ์นั้นลดน้อยลง

4) ประเด็นทางด้านความรู้ทางด้าน
ความปลอดภัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
เกี่ยวกับความรู้ด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้อง
ต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับ
ความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน
สามารถสรุปได้ว่า ความรู้ทางด้านความปลอดภัย
ส่งผลให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น
โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน 30 คน
มีความคิดเห็นตรงกันว่าความรู้ทางด้านความปลอดภัย
มีผลให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับ
ความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก เมื่อมี
ความรู้พื้นฐานทางด้านความปลอดภัย จะทำให้
สามารถนำเหตุการณ์ในสถานการณ์มาประเมิน
เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและมีการรับมือกับ
ปัญหาสถานการณ์ความปลอดภัยได้อย่าง
มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยความรู้พื้นฐาน
ทางด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของ
พนักงานต้อนรับในอากาศยานได้มาจากการ
ฝึกอบรมทบทวนในทุกปี เพื่อให้พนักงานต้อนรับ
ในอากาศยานมีการทบทวนความรู้ทางด้าน
ความปลอดภัยอยู่เป็นระยะ โดยข้อมูลเหล่านี้
จะถูกสั่งสมจนเกิดเป็นความรู้ทางด้านความปลอดภัย
จนทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานสามารถ
ประเมินรับรู้หรือตระหนักรู้ในสถานการณ์
ความปลอดภัยได้ดีและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
จากความรู้ทางด้านความปลอดภัยที่เพิ่มมากขึ้น

5) ประเด็นทางด้านระยะเวลา
และความถี่ในการรับรู้

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
เกี่ยวกับของระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้
ที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์
เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับ
ในอากาศยาน สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1 ระยะเวลาและความถี่ในการ
รับรู้ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์
เพิ่มมากขึ้น โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่จำนวน
24 คน มีความคิดเห็นวาระยะเวลาและความถี่
ในการรับรู้ที่เกี่ยวข้องทำให้การตระหนักรู้
ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย
เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเมื่อพบเจอในสถานการณ์ใด
สถานการณ์หนึ่งก็โดยสาเหตุหรือประเด็นที่ทำให้
เกิดปัญหาหรือสถานการณ์นั้นจะไม่แตกต่าง
ไปจากเดิมมากเท่าไร จึงทำให้สามารถรับมือ หรือ
คาดเดาสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น
ได้ในอนาคตอันใกล้ได้แม่นยำและมีประสิทธิภาพ
มากยิ่งขึ้น จึงทำให้การรับรู้หรือการตระหนักรู้
ในสถานการณ์มีเพิ่มมากยิ่งขึ้น

5.2 ระยะเวลาและความถี่
ในการรับรู้ส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์
ลดน้อยลง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญบางส่วนจำนวน
4 คน มีความคิดเห็นวาระยะเวลาและความถี่
ในการรับรู้ที่เกี่ยวข้องทำให้การตระหนักรู้
ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยน้อยลง
เนื่องจากเมื่อเจอเหตุการณ์หรือสถานการณ์หลายครั้ง
ตามระยะเวลาและความถี่ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ความถี่
ในการเจอปัญหาหรือสถานการณ์จะทำให้เกิด
ความเคยชินในสถานการณ์ จนนำไปสู่ความประมาท
หรือละเลยในการปฏิบัติหน้าที่การป้องกันการเกิด
เหตุการณ์ความปลอดภัย การสังเกต รับรู้

หรือการตระหนักรู้ในสถานการณ์ก็จะลดน้อยลง เนื่องจากความถี่ทำให้เกิดความเคยชิน ความเคยชิน ส่งผลให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลง

5.3 ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนน้อยจำนวน 2 คน มีความคิดเห็นว่ายระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ไม่ส่งผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย เนื่องจากเมื่อเจอเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่มีความถี่มาก ก็จะทำให้เราเกิดเป็นความเคยชิน ซึ่งความเคยชินนี้เป็นสิ่งที่เราเคยแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์นั้นได้ เป็นความเคยชินที่ไม่ส่งผลทำให้มีการตระหนักรู้ที่น้อยลง เนื่องจากวิธีที่จะรับมือกับสถานการณ์ช่วยให้มีการสังเกต รับรู้ และตระหนักรู้ถึงปัญหาในสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันไม่เป็นการเพิ่มการตระหนักรู้ในสถานการณ์ เนื่องจากเพราะความถี่ในการเจอปัญหา หรือสถานการณ์อาจทำให้เกิดความเคยชินในสถานการณ์จนนำไปสู่ความประมาทในสถานการณ์ความปลอดภัยด้วยเช่นกัน

6) ประเด็นทางด้านลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับของลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้าส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้นโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน 30 คนมีความคิดเห็นตรงกันว่าลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้าส่งผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์

เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเมื่อมีการเน้นย้ำในส่วนใดส่วนหนึ่งเพื่อดึงดูดความสนใจ จะเพิ่มการรับรู้ในข้อความหรือสถานการณ์ความปลอดภัยให้มีความระมัดระวังที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น รวมถึงยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและตื่นตัวต่อข้อความหรือสถานการณ์ความปลอดภัยไม่ปลอดภัย ทำให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น

2. สรุปผลการวิจัยข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนของการเสนอแนะในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การแบ่งปันข้อมูลเหตุการณ์ความปลอดภัย

มีการนำข้อมูลสาเหตุของการเกิดเหตุการณ์ความปลอดภัย แนวทางและวิธีการจัดการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์รวมถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการวิธีการแก้ไขปัญหา นำส่งต่อข้อมูลเพื่อเป็นการแบ่งปันข้อมูลให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานได้รับทราบ เพื่อศึกษา เทคนิคหรือวิธีการในการคาดการณ์สาเหตุของการเกิดสถานการณ์ความปลอดภัย

2) เพิ่มเนื้อหาการฝึกอบรมประจำปีในส่วนของการตระหนักรู้ในสถานการณ์

เพิ่มการฝึกอบรมประจำปีในส่วนของการตระหนักรู้ในสถานการณ์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานมีความเข้าใจส่วนของการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประเด็นทางด้านประสบการณ์

จากการสรุปประเด็นทางด้านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน พนักงานต้อนรับในอากาศยานทั้งหมดให้ความเห็นตรงกันว่า ประสบการณ์ในการบินหรือการทำงาน มีผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ค่อนข้างมาก ส่งผลให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นโดยเปรียบเทียบกับประสบการณ์เริ่มแรก เมื่อได้ทำการบินใหม่ การรับรู้ การสังเกต ในสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยจะมีน้อยกว่าเมื่อเทียบกับประสบการณ์ ณ ปัจจุบันที่มีประสบการณ์ในการบินที่เพิ่มมากขึ้น การรับรู้และการสังเกตในสถานการณ์ก็จะมีเพิ่มมากขึ้นตามประสบการณ์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับลักษณะที่สำคัญของการรับรู้คือ ต้องมีพื้นฐานข้อมูลหรือความรู้ในด้านนั้นมาก่อน (Knowledge Based) หรือถ้าไม่มีความรู้อย่างน้อยก็ต้องมีประสบการณ์เดิมในด้านนั้นอยู่บ้าง ซึ่งก่อนที่จะไปปฏิบัติการบิน พนักงานต้อนรับในอากาศยานจะมีการทบทวนความรู้ทั้งในส่วนของทางด้านความปลอดภัยจากคู่มือความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน และจาก Email ซึ่งส่งจากทางบริษัทเพื่อให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์เหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นในรอบเดือนที่ผ่านมาพร้อมทั้งแนะนำแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ซึ่งจะทำให้ตัวพนักงานต้อนรับในอากาศยานสั่งสมความรู้เพื่อที่จะสามารถนำไปปรับใช้หากเกิดสถานการณ์ความไม่ปกติบนเที่ยวบิน

ซึ่งความรู้จากแหล่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกสั่งสมเพิ่มมากยิ่งขึ้นเมื่อพนักงานต้อนรับในอากาศยานมีประสบการณ์บินที่เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานทั้งหมดมีคำตอบไปในทิศทางเดียวกัน คือประสบการณ์ในการบินที่เพิ่มมากขึ้นมีผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้นตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาของ ดวงฤดี กิตติจารุดุล (Kitticharudul, 2014) กล่าวถึงประเด็นความตระหนักเป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยทำให้คนเกิดความตระหนัก

2. ประเด็นทางด้านความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม

จากการสรุปประเด็นทางด้านความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน พนักงานต้อนรับในอากาศยานส่วนใหญ่มองเห็นว่าความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมมีผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ลดน้อยลงเนื่องจากความเคยชินอาจทำให้เกิดความประมาทในสถานการณ์ ทำให้การรับรู้ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ ลดน้อยลง เนื่องจากมีความเคยชินกับการปฏิบัติงานเดิมซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับบทความของ Verplanken and Orbell (2003) ตัวชี้วัดความเคยชิน (The Self-Report Habit Index; SRHI) อ้างอิงจากแนวคิดของความเคยชินสามารถอธิบายได้โดยอาศัยคุณสมบัติ 3 ประการ จาก คุณสมบัติ ทั้งหมดได้แก่ พฤติกรรมที่ขาดการตระหนักถึงสิ่งที่กระทำมีความยากในด้านจิตใจ

เกี่ยวกับการควบคุม พฤติกรรมและมีผลในด้านจิตใจ ตัววัดที่ใช้ ประกอบด้วย ความถี่ในการกระทำ พฤติกรรม การกระทำโดยอัตโนมัติ การกระทำโดยขาดการตระหนักถึงสิ่งที่กำลังทำ รู้สึกแปลก ถ้าไม่ได้กระทำการกระทำโดยปราศจากการคิด การกระทำบางอย่างที่ไม่ได้อาศัยความพยายาม การกระทำที่ให้เป็นประจำ (วัน เดือน และสัปดาห์) เริ่มต้นทำก่อนที่จะตระหนักถึงสิ่งที่กำลังทำการกระทำที่ไม่ยากไม่จำเป็นต้องใช้ความคิดเกี่ยวกับการกระทำลักษณะเป็นรูปแบบ และกระทำเป็นเวลานานตัววัดเหล่านี้ควรมีการตรวจสอบพิจารณาและนำไปปรับใช้กับการศึกษาความเคยชินเป็นเรื่องที่เหมือนจะดี แต่อาจเป็นเรื่องที่น่ากลัวเนื่องจากทำให้เกิดความประมาท ทำให้คิดว่าทุกอย่างจะเป็นเหมือนเดิม เกิดความล้าพองใจในความสำเร็จในส่วนของ“มาตรฐาน” ที่สร้างขึ้นมา ทำให้เราติดกับกับตัวเองโดยไม่รู้ตัว

3. ประเด็นทางด้านความใส่ใจและการให้คุณค่า

จากการสรุปประเด็นทางด้านความใส่ใจและการให้คุณค่ามีผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน พนักงานต้อนรับในอากาศยานส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความใส่ใจและการให้คุณค่ามีผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การใส่ใจและให้คุณค่าเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการรับรู้เมื่อมีการให้ความใส่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาก จะเกิดการรับรู้ที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลทำให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยส่วนใหญ่พนักงานต้อนรับในอากาศยานที่มีประสบการณ์การบินมาก เมื่อมีความใส่ใจในข้อมูล

หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนเกิดเป็นการรับรู้ จึงทำให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นดีกว่า พนักงานต้อนรับในอากาศยานที่มีประสบการณ์การบินน้อยกว่า เนื่องจากเมื่อมีประสบการณ์การบินมาก จะสามารถมองภาพรวมของเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้ดีกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาของอูรุพร ศิริวิชยาภรณ์ (Sirivichayaporn, 2018) ว่า ความใส่ใจและการเห็นคุณค่า เป็นหนึ่งในสามตัวแปรที่เกี่ยวข้องต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ โดยความใส่ใจในเรื่องที่จะรับรู้เปลี่ยนได้หลายระดับตั้งแต่จากความจำเป็น ความต้องการความคาดหวัง ความสนใจและอารมณ์

4. ประเด็นทางด้านความรู้ทางด้านความปลอดภัย

จากการสรุปประเด็นทางด้านความรู้ทางด้านความปลอดภัยมีผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน พนักงานต้อนรับในอากาศยานทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่าความรู้ทางด้านความปลอดภัยมีส่งผลให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหน้าที่หลักของพนักงานต้อนรับในอากาศยานคือการดูแลเรื่องความปลอดภัย เพราะฉะนั้นความรู้ทางด้านความปลอดภัยจึงสำคัญมาก พนักงานต้อนรับในอากาศยานทุกคน ก่อนที่จะสามารถขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่บนเที่ยวบินได้จะต้องผ่านการฝึกอบรมทางด้านความปลอดภัยมาก่อน รวมถึงเมื่อขึ้นไปปฏิบัติหน้าที่บนอากาศยานก็จะต้องมีการทบทวนความรู้ทางด้านความปลอดภัยอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นความรู้ทางด้านความปลอดภัยจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากต่อการปฏิบัติงาน

ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน เนื่องจากความรู้ทางด้านความปลอดภัยเป็นตัวช่วยในการประเมินสถานการณ์ความไม่ปกติ เพื่อวางแผนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ความปลอดภัยซึ่งระบุอยู่ในคู่มือหน้าทำการปฏิบัติงานด้านความปลอดภัยของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน (Cabin crew manual) พนักงานต้อนรับในอากาศยานทุกคนจำเป็นต้องศึกษา ทบทวนอยู่เป็นระยะ จึงทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานตระหนักว่า ความรู้ทางด้านความปลอดภัยส่งผลให้พนักงานมีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาของ อัครา วัฒนโยธิน (Wattanayothin, 2010) ว่าความตระหนักเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive process) กล่าวคือเมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า หรือสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ ขึ้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้านั้น คือเกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้คือ การมีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด

5. ประเด็นทางด้านระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้

จากการสรุปประเด็นทางด้านระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้มีผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน พนักงานต้อนรับในอากาศยานส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้มีผลทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหากพนักงานต้อนรับในอากาศยานมีระยะเวลาความถี่ที่เจอกับปัญหาสถานการณ์ความปลอดภัยได้บ่อยเท่าไร ทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยาน

สามารถตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระยะเวลาและความถี่ที่ได้พบเจอเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์เดิมการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์จะมีความถูกต้องและมีความแม่นยำมากขึ้น เนื่องจากเป็นเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ได้พบเจอมาแล้วหลายครั้ง และในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ความปลอดภัยแต่ละครั้งมีการได้รับคำแนะนำจากหัวหน้างานหรือผู้ร่วมงาน ในการแก้ไขสถานการณ์ความปลอดภัยจึงส่งผลทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยาน มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ ความปลอดภัยได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาของ นนทร์ วรพาณิชย์ และ อัครนันท์ คิดสม (Worapanich & Kidsom, 2019) ว่าระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้เป็นการแสดงถึงโอกาสในการให้มีการรับรู้ข้อมูลการแลกเปลี่ยนข้อมูลได้บ่อยครั้งเพียงใด ซึ่งจะเป็นการสะสมองค์ความรู้ หรือผลิตซ้ำให้มีความรู้อยู่เสมอ

6. ประเด็นทางด้านลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า

จากการสรุปประเด็นทางด้านลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้ามีผลต่อการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน พนักงานต้อนรับในอากาศยานทั้งหมดมีความเห็นตรงกันว่าลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ส่งผลให้มีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้าที่มีความน่าสนใจเป็นตัวทำให้บุคคลเกิดความใส่ใจในรายละเอียดเหล่านั้น ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงฤดี กิตติจารุดุล (Kitticharudul, 2014)

คือ ความเข้ม (Intensity) เป็นระดับความหนักเบาของสิ่งเร้า อาจเป็น แสง สี เสียง การดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งงานโดยทั่วไปและงานส่วนตัว การใช้แสงที่จ้า สีที่เข้มฉูดฉาด และเสียงดังจะเป็นส่วนช่วยให้บุคคลมีการใส่ใจสิ่งนั้นมากขึ้น ขนาด (Size) สิ่งเร้าที่ได้มีขนาดใหญ่ มักจะสร้างความสนใจหรือใส่ใจได้ดีกว่า สิ่งเร้าที่มีขนาดเล็ก ดังจะเห็นได้จากป้ายโฆษณาต่าง ๆ แม้กระทั่งวัตถุและสิ่งก่อสร้างในสังคมจะทำให้มีขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจ ทำตรงกันข้ามหรือทำให้แปลกออกไป (Contrast) การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผิดแผกไปจากเดิมจะทำให้เกิดความใส่ใจในสิ่งนั้นมากขึ้น เช่น หนังสือที่เราอ่าน ถ้าหน้าใดพิมพ์ตัวใหญ่หรือตัวหนาจะทำให้เกิดความใส่ใจตรงนั้นเป็นพิเศษ เมื่อเกิดการใส่ใจ ก็จะทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานเกิดความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน ที่ได้รับสารมาจากทางบริษัทในรูปแบบของสิ่งเร้าที่ดึงดูดความสนใจ จึงทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานมีการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น

7. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน

จากการสรุปในส่วน of ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยาน ประเด็นทางด้านประสบการณ์ในการตระหนักรู้และแก้ไขในสถานการณ์ถือว่ามีความสำคัญมาก เปรียบเหมือนเป็นการสร้างแผนผังทางการตระหนักรู้และแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานมีความรู้และประสบการณ์ที่เพิ่มมากขึ้น จนนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง

และมีประสิทธิภาพ หากทางบริษัทมีการส่งเสริมการตระหนักรู้ในสถานการณ์ มีการนำตัวอย่างของเหตุการณ์ความไม่ปลอดภัยที่เกิดขึ้น พร้อมทั้งวิธีแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ มาแจ้งให้ทางพนักงานต้อนรับในอากาศยานทราบอยู่เป็นระยะพร้อมทั้งสอบถามแนวความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับการแก้ไขสถานการณ์ความไม่ปลอดภัยอยู่เป็นประจำ จะทำให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานเกิดการตระหนักรู้ในสถานการณ์ที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งพนักงานต้อนรับในอากาศยานหลายคนยังมองภาพการตระหนักรู้ในสถานการณ์ได้ไม่ชัดเจน ดังนั้นเพื่อทำให้การตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานชัดเจนยิ่งขึ้น ควรมีการนำหัวข้อประเด็นเรื่องการตระหนักรู้ในสถานการณ์แบ่งออกมาทำการฝึกอบรมให้ชัดเจนเพื่อประสิทธิภาพในการตระหนักรู้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานจะได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ทางสายการบินควรมีการหาพื้นที่ให้พนักงานต้อนรับในอากาศยานได้มีการแบ่งปันข้อมูลประสบการณ์การตระหนักรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ของพนักงานแต่ละคน โดยใช้การแบ่งปันข้อมูลผ่านการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) เพื่อที่พนักงานต้อนรับในอากาศยานจะสามารถโต้ตอบ หรือสอบถามความคิดเห็น หรือแนวทางเพิ่มเติมจากผู้ที่เกี่ยวข้องได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำประสบการณ์นั้น ๆ มาปรับใช้ในสถานการณ์ของพนักงานต้อนรับในอากาศยานของแต่ละบุคคล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตระหนักรู้ถึงสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย และประสิทธิภาพในการแก้ไขและตัดสินใจ

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยศึกษาของ พาริตา พรหมบุตร (Brahmaputra, 2018) ว่าการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) คือผู้รับสาร จะต้องมีการตอบสนองหรือมีปฏิริยาตอบกลับ ที่เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มาให้ผู้ส่งสารด้วย ซึ่งข้อมูลย้อนกลับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมาก ต่อการบริหารจัดการ

REFERENCES

- Airports Council International. (2017). **Twelve Common Human Error Preconditions**. Retrieved from <https://skybrary.aero/articles/human-factors-dirty-dozen>
- Brahmaputra, P. (2018). **The organization communication that effecting to cabin crew operation**. (master's thesis) Aviation management Civil aviation training center.
- Civil Aviation Authority of Thailand. (2021). **Air operator certificate requirements Issue 02 revision 00**. Bangkok: Civil aviation authority of Thailand.
- Kao, K.-Y., Spitzmueller, C., Cigularov, K., & Thomas, C. L. (2019). Linking safety knowledge to safety behaviours: a moderated mediation of supervisor and worker safety attitudes. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, *28*(2), 206-220.
- Kitticharudul, D. (2014). **Factor affecting attitude and awareness of risk management a case study of an import export company**. Master of Business Administration Program, Nation University.
- Pautad, N. (2006) **Increasing awareness of cervical cancer prevention among farmer housewives in Pa Nai sub-distrect, Phrao district, Chiang Mai province**. Master of Education (Health Promotion), Chiangmai university.
- Sirivichayaporn, U. (2018). **Factors affecting to the culture awareness of undergraduate students**. (master's thesis). Kasetsart University Kamphaengsang campus.
- International Civil Aviation Organization. (2014). **Doc 10002: Cabin crew safety training manual**. International Civil Aviation Organization.
- International Civil Aviation Organization. (2018). **Safety Management Manual DOC 9859 fourth editions**. International Civil Aviation Organization.
- International Civil Aviation Organization. (2019). **State of Global Aviation Safety ICAO**. Safety Report 2019 edition. Bangkok: International Civil Aviation Organization.
- Verplanken, B. & Orbell, S. (2003). Reflections on Past Behavior: A Self-Report Index of Habit Strength. *Journal of applied social psychology*, *33*(6), 1313-1330.

- Wattanayothin, A. (2010). **Measuring information security awareness: case study: Headquarter of Provincial Electricity Authority.** (master's thesis). Thammasat University.
- Worapanich, N. & Kidsom, A. (2019). Exploratory Factors for Awareness and Accessibility of the Universal Health Care System in case self-employed people in Bangkok MUT. **Journal of Business Administration, 16(1), 126-153.**
- Yoosakul, N. (1990). **The passenger service excellence of Thai airways International cabin crew.** (master's thesis). National institute of development administration.
- .....

Research Article

ยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร:
กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ

COMMUNITY DEVELOPMENT PLANNING STRATEGIES ON PEOPLE'S LIFE QUALITY IN BANGKOK: A CASE STUDY OF NORTHERN BANGKOK

รัตนธรรม จินดามังกร^{1*} เกรียงไกร โปธิ์มณี² ขวัญมิ่ง คำประเสริฐ³ และ วรณภา ฐิตินานนท์⁴

¹หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

^{2, 3, 4}สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Rattanatam Jindamangkorn^{1*}, Kreangkrai Photimane², Kwanming Khumprasert³
and Wannapa Thititananont⁴

¹Doctor of Philosophy Program in Development Strategy, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

^{2, 3, 4}Development Strategy, Phranakhon Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*E-mail: rattanatam@hotmail.com

Received: 2022-06-16

Revised: 2022-07-20

Accepted: 2022-07-20

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษานโยบายการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร และ 3) สร้างยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกลุ่มกรุงเทพเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยที่เชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม และจัดการระดมสมองเพื่อประเมินและหาแนวทางปรับปรุงยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน ยกเว้นแผนพัฒนา ประชาพิจารณ์ กำหนดอนาคตและข้อตกลงร่วมของชุมชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตาม ประเมินผล ถอดบทเรียนและรายงาน 2) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการร่วมคิดและร่วมวางแผน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และ 3) ยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขบคิด มีเป้าหมายเพื่อการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และแสวงหาทางเลือกร่วมกัน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ชูจุดค้น มีเป้าหมายเพื่อการมีส่วนร่วมในการวางเป้าหมายและวิธีการพัฒนาคุณภาพชีวิต และยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อน มีเป้าหมายเพื่อการมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพชุมชน และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาชุมชน คุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วม

ABSTRACT

This hybrid research aimed to study the community development planning policy for improving the quality of life of Bangkokians, the participation of Bangkokians in planning the community development, and to build strategies for planning community development to improve the quality of people's lives in Northern Bangkok. It combined qualitative and quantitative research techniques. A 400 questionnaire was used for the quantitative research. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation, and factor analysis. The qualitative research data was collected through focus groups with community leaders and social development officials, as well as brainstorming to evaluate and improve community development planning strategies. The results revealed that overall, general conditions in the planning community development strategies were very good, with the highest average in planning, drafting, public hearing, future planning, and making agreements with the community. The lowest averages were the follow-up, evaluation, extracting lessons, and reporting. It was also found that the score of participation in the community development plan was at the highest level. Most Bangkokians who participated were giving ideas and planning and following the decision-making. The least was Bangkokians' participation in the planned operation. The results also showed that the community development planning strategies for improving

the quality of Bangkokians' lives in the case study of Northern Bangkok consisted of three strategies: Ponder (exchanging ideas), Delve (participation in goal and method setting), and Propel (participation in analyzing the conditions of the community).

Keywords: Strategies, Community Development Plan, Quality of life, Participation

บทนำ

การพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานครที่ผ่านมา ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน และมุ่งเน้นให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากการวางแผนพัฒนาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี ได้เน้นเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นหลักการของการพัฒนา เพื่อนำมาคัดเลือกและจัดทำรายละเอียดแผนงาน/โครงการ ให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในชุมชน อย่างไรก็ตามกระบวนการในการวางแผนพัฒนาชุมชนในช่วงที่ผ่านมา จะกระทำโดยการแนะนำและการสั่งการของข้าราชการส่วนกลางเป็นหลัก การจัดทำแผนล้วนแต่อยู่ภายใต้การนำของระบบราชการ ส่งผลให้การกำหนดปัญหาของชุมชน ไม่สามารถทำได้อย่างครอบคลุม เนื่องจากกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนมีเพียงกลุ่มผู้บริหารหรือผู้นำชุมชนไม่มากนัก ที่เป็นผู้กำหนดปัญหาและความต้องการของชุมชน จึงทำให้ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้แผนการพัฒนาชุมชนที่ผ่านมาเน้นภารกิจตามบทบาทหน้าที่มากกว่า จะยึดตัวปัญหาเป็นตัวกำหนด แม้จะมีการจัดตั้งองค์กรชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา และปรับระบบบริหารการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา

ของชุมชนมากขึ้น แต่ก็ยังเป็นเรื่องของข้าราชการ และผู้นำชุมชนที่ภาครัฐเข้าไปจัดตั้งมากกว่าจะเป็นเรื่องของประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชน (Supasee, 2010) และอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้แผนการพัฒนาชุมชนขาดคุณภาพ และไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น คือ การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องแผนการพัฒนาชุมชน และการขาดการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้แผนการพัฒนาชุมชน ยังเป็นการระดมความคิดเห็นในวงแคบ ๆ ไม่สามารถแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Department of Local Administration, 2010)

ซึ่งการดำเนินงานของกลุ่มกรุงเทพเหนือ ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับกรอบนโยบายของรัฐบาล และผู้บริหารกรุงเทพมหานคร โดยเน้นการพัฒนาใน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1)มหานครปลอดภัย 2)มหานครสีเขียว สะดวกสบาย 3)มหานครสำหรับทุกคน 4)มหานครกระชับ 5)มหานครประชาธิปไตย 6)มหานครแห่งเศรษฐกิจและการเรียนรู้ และ 7) การบริหารจัดการเมืองมหานคร (LakSi District Office, 2020) ซึ่งในด้านที่ 3 ประกอบด้วย 4 มิติ ที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชน ได้แก่ มิติที่ 1 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สวัสดิการและการ

สงเคราะห์ และการดูแลสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส มิติที่ 2 เมืองแห่งโอกาสทางเศรษฐกิจ : การสร้างโอกาสทางอาชีพและรายได้ที่มั่นคง มิติที่ 3 การศึกษาสำหรับทุกคน และมิติที่ 4 สังคมพหุวัฒนธรรม โดยที่ผ่านมา กลุ่มกรุงเทพเหนือได้มีโครงการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งเป็นการบูรณาการภายใต้หน่วยงานต่าง ๆ แต่โครงการส่วนใหญ่เป็นการขับเคลื่อนและดำเนินการโดยสำนักงานเขตของแต่ละเขต ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมเฉพาะการปฏิบัติเท่านั้น นอกจากนี้ ในด้านที่ 5 มหานครประชาธิปไตย ได้ตั้งเป้าประสงค์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ซึ่งมีตัวชี้วัดของสำนักงานเขตเป็นร้อยละ และมีการจัดเวทีให้ภาคประชาชนเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาเพื่อกำหนดนโยบายพัฒนาเขตนั้น ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต จึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการราชการของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาล และยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้โครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดการพัฒนาโดยประชาชนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนเอง โดยหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้คอยให้การสนับสนุน แต่การที่จะให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดในการดำเนินงานของหน่วยงาน และการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดแนวคิด

ในการสร้างยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้สอดคล้องกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดกระบวนการในการสร้างแผนพัฒนาชุมชนที่มาจาก การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนที่ตรงตามความต้องการ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษานโยบายการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ
3. เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ซึ่งประกอบด้วย 7 เขต คือ เขตจตุจักร เขตหลักสี่ เขตบางซื่อ เขตลาดพร้าว เขตดอนเมือง เขตสายไหม และเขตบางเขน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ

2. ได้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต ของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ

3. ได้ยุทธศาสตร์ การจัดทำแผน พัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรต้นได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) สภาพทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชน และตัวแปรตาม ได้แก่ 1) นโยบายการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน พัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต และ 3) ยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต ของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ ระยะเวลา ระหว่างเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565

ทบทวนแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ชุมชน

แผนพัฒนาชุมชนเป็นแผนที่เกิด จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกัน

กำหนดทิศทางการพัฒนาและแก้ไขของตนเอง ตามความต้องการและความจำเป็นภายในชุมชนอันเป็น ฐานข้อมูลในการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง Community Development Department (2010) ได้ให้แนวทางว่า การจัดทำแผนพัฒนา ชุมชนจะต้องเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของ ชุมชน และการวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ตนเอง และชุมชน การกำหนดเป้าหมายและทิศทาง การพัฒนา การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนา ชุมชนการปฏิบัติตามแผนชุมชน ส่วน Sriurai (2008) มีความคิดเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนา ชุมชนจะต้องเริ่มจากการเตรียมความพร้อมของ ชุมชน และการวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ตนเอง และชุมชน ตามด้วยจัดเวทีประชาคมประชุมแกนนำ การทัศนศึกษาเรียนรู้จากชุมชน และแกนนำชุมชน จัดเวทีทำแผน โดยความร่วมมือของสมาชิก ในชุมชน และ Yenpiam (2012) มีความคิดเห็นว่าการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มจาก การเตรียมความพร้อมชุมชน และการวิเคราะห์ข้อมูล เรียนรู้ตนเองและชุมชน ตามด้วยการกำหนด ยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน การกำหนดแผนงาน โครงการและกิจกรรมการแก้ปัญหาชุมชน และจัดเวที ประชาพิจารณ์แผนชุมชนและประชาสัมพันธ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิด ของ Community Organizations Development Institute (CODI), (2016) ซึ่งได้แบ่งขั้นตอน ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษา เพราะมีขั้นตอน ที่ใกล้เคียงกับแนวคิดอื่น ๆ ซึ่งในขั้นตอนที่ 4 คือ การติดตาม ประเมินผล ถอดบทเรียน มีเนื้อหา ไม่ตรงกับแนวคิดอื่น ๆ แต่ได้นำมาศึกษาาร่วมด้วย

เนื่องจากผู้วิจัยเห็นว่ามีความสำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะทำให้ทราบว่าแผนพัฒนาชุมชนที่ได้มานั้น สามารถนำไปใช้ได้ตรงตามเป้าหมายหรือไม่ มีจุดบกพร่องและแนวทางในการแก้ไข ปัญหาอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นการรับรู้ถึงความพึงพอใจในการดำรงชีวิต การมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในทิศทางที่ดี ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคม โดยคุณภาพชีวิตจัดเป็นระดับความ เป็นอยู่ที่ดีของสังคม และระดับความพึงพอใจในความต้องการส่วนหนึ่งของมนุษย์ (Chamsaeng et al., 2012)

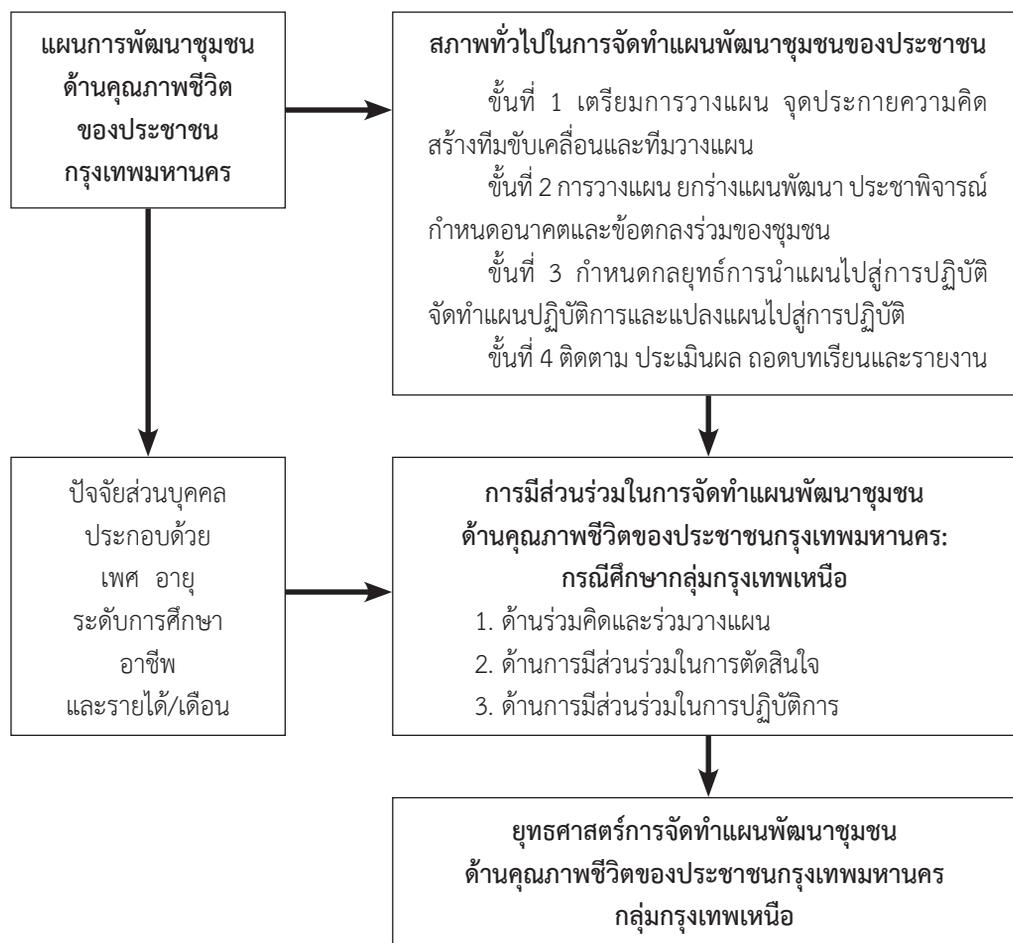
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมเป็นการได้เข้าไปเกี่ยวข้องที่อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรงหรือทางอ้อม ในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้โดยอาจจะ เป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนหรือองค์กรประชาชน

ได้อาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เริ่มตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจปัญหาของตน และตระหนักถึงสิทธิของตน Termphol (2018) ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกเกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสม และเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันกับทุกฝ่าย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษายุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ เป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของนโยบายในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยส่วนบุคคลหลากหลาย โดยการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ซึ่งสามารถสรุปกรอบแนวคิดได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามจากประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

1.1 ประชากร ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5,666,264 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ

ทาโรยามาเน่ Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.20 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.80 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 40.30 และมีรายได้ ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 42.80

1.2 เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม

และวัตถุประสงค์ (IOC) จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยได้ค่า IOC ทุกข้อ มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.50 นำไปทดลองใช้ (try-out) และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของ ครอนบาค Panpinit (2011) ในส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 และในส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1) วิเคราะห์ แบบสอบถาม เกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล อธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2) วิเคราะห์ สภาพทั่วไป ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ และระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์ ปัจจัย หรือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เพื่อเป็นการจับกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ไว้ในกลุ่มหรือ Factor เดียวกัน โดยการพิจารณาค่า KMO และค่า Bartlett's Test โดยค่า KMO และการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า Bartlett's Test

of Sphericity เพื่อทำการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ

2. รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปสร้างยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ โดยใช้ การสนทนากลุ่มในกลุ่มกรุงเทพเหนือทั้ง 7 เขต ที่มีผู้นำชุมชน เขตละ 1 คน เป็นกลุ่มที่ 1 และมีเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม เขตละ 1 คน เป็นกลุ่มที่ 2

ระยะที่ 2 สร้างยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขด้วยการลงพื้นที่ทดลอง และการระดมสมองเพื่อประเมินปรับปรุงแก้ไขยุทธศาสตร์

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไป ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ โดยการหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) พบว่า สภาพทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.10) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผน ยกร่างแผนพัฒนา ประชาพิจารณ์ กำหนดอนาคต

และข้อตกลงร่วมของชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.19) ด้านเตรียมการวางแผน จุดประกายความคิด สร้างทีมขับเคลื่อนและทีมวางแผน (ค่าเฉลี่ย = 4.19) และด้านการกำหนดกลยุทธ์การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 4.12) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการติดตาม ประเมินผล ถอดบทเรียนและรายงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.89) ดังตารางที่ 1

โดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าอันดับแรก คือ ด้านการร่วมคิดและร่วมวางแผน (ค่าเฉลี่ย = 4.04) รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (ค่าเฉลี่ย = 3.85) น้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (ค่าเฉลี่ย = 3.83)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) โดยพิจารณาเลือกค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่า 0.5 ขึ้นไป และหากตัวแปร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

สภาพทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเตรียมการวางแผน จุดประกายความคิด สร้างทีมขับเคลื่อนและทีมวางแผน	4.19	0.63	มาก
2. ด้านการวางแผน ยกร่างแผนพัฒนา ประชาพิจารณ์ กำหนดอนาคต และข้อตกลงร่วมของชุมชน	4.19	0.65	มาก
3. ด้านการกำหนดกลยุทธ์การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ	4.12	0.72	มาก
4. ด้านการติดตาม ประเมินผล ถอดบทเรียนและรายงาน	3.89	0.79	มาก
เฉลี่ย	4.10	0.61	มาก

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.91) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน

ดังกล่าวอยู่หลายองค์ประกอบ จะพิจารณาเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักสูงสุดบนขององค์ประกอบนั้น และจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวแปรมีค่ามากกว่า 0.5 สรุปผลการวิเคราะห์ไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

การมีส่วนร่วม	Varimax Method		
	ตัวแปร	Variables	องค์ประกอบ
ด้านการร่วมคิด และร่วมวางแผน KMO = .875 ค่าไอเกน (ร้อยละ) = 4.251 (70.855)	Ponder_6	การมีส่วนร่วมในการแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับ โครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน	.881
	Ponder_4	การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลบริบทของชุมชน และแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต ของประชาชน	.873
	Ponder_5	การมีส่วนร่วมในการหาแนวทางในการจัดทำแผนชุมชน ตามความต้องการของประชาชน อย่างสอดคล้องกับบริบท ของชุมชน	.866
	Ponder_3	การมีส่วนร่วมในการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่าง ผู้วางแผนและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุ ประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนา เจริญปฏิบัติการและการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น	.851
	Ponder_2	การมีส่วนร่วมคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุ อย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมาย อย่างไร และควรที่จะจัดการปัญหาใดก่อนหลัง	.835
	Ponder_1	การมีจิตสำนึก และตระหนักว่าการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน พัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นภาระหน้าที่ ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่ตนเองอยู่	.734
ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ KMO = .926 ค่าไอเกน (ร้อยละ) = 4.908 (84.799)	Delve_9	การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนตามประเด็นหลัก	.923
	Delve_7	การมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาชุมชน (วิสัยทัศน์) และทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพของชุมชน	.914
	Delve_12	การมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ/ กิจกรรมในการพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.905
	Delve_10	การมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการพัฒนาตามประเด็นหลัก เพื่อทำให้บรรลุยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต ของประชาชน	.899

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การมีส่วนร่วม	Varimax Method		
	ตัวแปร	Variables	องค์ประกอบ
	Delve_8	การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางหรือวิธีในการพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน (ยุทธศาสตร์การพัฒนา)	.897
	Delve_11	การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน/โครงการในการพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.888
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ KMO = .894 ค่าไอเกน (ร้อยละ) = 4.640 (77.340)	Propel_15	การมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพชุมชน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) เพื่อรู้ศักยภาพของตนเองและชุมชน	.900
	Propel_18	การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามโครงการ/กิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ในแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.891
	Propel_13	การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.887
	Propel_14	การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการทำงานปฏิบัติตามแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.879
	Propel_16	การมีส่วนร่วมในการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/หน่วยสนับสนุนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินโครงการ ตามแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.876
	Propel_17	การมีส่วนร่วมสนับสนุนทางการเงิน วัสดุอุปกรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชน หรือโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน	.842

2. ผลจากการจากการสนทนากลุ่ม กับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม ในกลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลของข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้ง 3 ด้านว่าจะสามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดได้อย่างไร สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปผลการวิเคราะห์การสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม

แผนพัฒนาชุมชน ด้านคุณภาพชีวิต	แนวทางในการส่งเสริม
การร่วมคิดและร่วมวางแผน	1) การทำให้ประชาชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของแผนพัฒนาชุมชน 2) ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน 3) ให้ประชาชนรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ 4) หน่วยงานของรัฐควรให้การสนับสนุนโดยการเข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน 5) พยายามเข้าไปชี้แจงกับชาวบ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน ว่าคนในชุมชนเท่านั้นที่เข้าใจปัญหาของชุมชนอย่างแท้จริง 6) ผู้นำชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐส่งเสริมการมีส่วนร่วม 7) จะต้องเป็นการประสานงานของทั้งสามฝ่าย ทั้งภาครัฐ ผู้นำชุมชน ส่วนที่สามคือประชาชน 8) ต้องเริ่มจากการให้ความเข้าใจกับชาวบ้านก่อนว่า ในการเข้ามามีส่วนร่วมคิดนั้น จำเป็นอย่างไร 9) ต้องหาวิธีการในการระดมความคิดที่เหมาะสมกับสภาพ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	1) ต้องมีการกระตุ้นเพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองเกี่ยวกับเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน 2) จะต้องเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ให้ใส่ใจกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน 3) ต้องเสริมสร้างความเข้าใจ ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน 4) ผู้นำชุมชน ต้องพยายามเข้าถึงความคิด ความต้องการของประชาชนให้ได้ 5) ผู้นำชุมชนที่จะต้องใช้กลยุทธ์ในการกระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมกันแสดงความคิดเห็นจนสามารถรวบรวมความคิดเห็นทั้งหมดเข้าสู่ทิศทางเดียวกัน 6) ผู้นำชุมชนจะต้องเข้าถึงกลุ่มประชาชน เพื่อรับฟังถึงแนวคิด แนวทางในสิ่งที่ประชาชนต้องการ
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	1) ต้องให้ประชาชนเห็นถึงความจำเป็นและประโยชน์ศึกษาชุมชน เพื่อให้รู้ถึงปัญหาของชุมชน 2) ส่งเสริมให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) ต้องกำหนดเป้าหมายที่กลุ่มคนทุกวัย และให้ความสำคัญกับคนรุ่นใหม่ ที่จะสามารถพัฒนา ต่อยอดโครงการต่าง ๆ ต่อไปในอนาคต 4) ผู้นำชุมชน ต้องกระตุ้นให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของคุณคนที่มีต่อชุมชน 5) แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมุมมองระหว่างประชาชนกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่พัฒนาสังคม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ แล้วนำไปสร้างสร้างยุทธศาสตร์

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ นำยุทธศาสตร์ที่ได้ไปลงพื้นที่ทดลองใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไข และจัดการระดมสมองเพื่อประเมินยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

ด้านที่นำไปสู่ยุทธศาสตร์	3 ยุทธศาสตร์ / 6 กลยุทธ์	12 วิธีปฏิบัติ
ด้านการร่วมคิดและร่วมวางแผน	ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขบคิด (Ponder) 1. การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน ระหว่างคณะจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและประชาชน 2. การศึกษาและวิเคราะห์บริบทของชุมชน	1) การจัดตั้งคณะกรรมการสำหรับจัดทำแผนพัฒนาชุมชน 2) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกในชุมชน 3) การลงพื้นที่ค้นหาและสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆ ของชุมชน 4) การวิเคราะห์ SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค)
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขุดค้น (Delve) 3. การค้นหาลำดับความสำคัญและความเร่งด่วนของปัญหา 4. การค้นหาเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ	5) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา 6) การจัดลำดับความเร่งด่วนของปัญหา 7) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน 8) การวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อน (Propel) 5. การประสานความร่วมมือและสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น 6. การปฏิบัติร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้	9) การสร้างเสริมความเข้าใจและสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงาน 10) การลดขั้นตอนในการดำเนินงานระหว่างหน่วยงาน 11) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามแผนพัฒนาชุมชน 12) การลงมือปฏิบัติเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษานโยบายการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ พบว่า สภาพทั่วไปในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของประชาชนกลุ่มกรุงเทพเหนือ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการวางแผนยกร่างแผนพัฒนา ประชาพิจารณ์ กำหนดอนาคต และข้อตกลงร่วมของชุมชน และ ด้านเตรียมการวางแผน จุดประกายความคิด สร้างทีมขับเคลื่อน และทีมวางแผน รองลงมาคือด้านการกำหนดกลยุทธ์การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ จัดทำแผนปฏิบัติการและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการติดตามประเมินผล ถอดบทเรียนและรายงาน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนทั้งหมด ทำให้ประชาชนมีส่วนในการติดตามประเมินผล ถอดบทเรียนและรายงานน้อยกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับ Kaewhana (2011) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล : กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเทศบาลนครขอนแก่น และเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ รูปแบบวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์และเทศบาลนครขอนแก่นจะมีลักษณะคล้ายกัน คือ ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการเริ่มต้นในการจัดทำแผนเท่านั้น ประชาชนจะมีส่วนร่วมในกระบวนการสำรวจข้อมูล

ปัญหา ความต้องการของชุมชน ก่อนมาสรุปเป็นข้อมูลปัญหาชุมชน นำเสนอในเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนชุมชน โดยมองข้ามประเด็นเนื้อหาในการจัดทำแผนว่าเกิดจากความต้องการของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ ติดตาม การประเมินผลการปฏิบัติตามแผนต่าง ๆ

จากผลการศึกษากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่าอันดับแรกคือด้านการร่วมคิดและร่วมวางแผน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ น้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและร่วมวางแผน เปรียบได้เหมือนกับเป็นบันไดขั้นแรกของการมีส่วนร่วม ประกอบกับเทคโนโลยีในการสื่อสารในปัจจุบันที่ทันสมัยขึ้นทำให้ประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาและความต้องการผ่านทางช่องทางต่าง ๆ ได้หลากหลายขึ้น แต่กับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการปฏิบัติ นั้น จำเป็นที่จะต้องมีความทุ่มเทและเสียสละเวลาบางส่วนเพื่อมีส่วนร่วม จึงทำให้ประชาชนยังมีส่วนร่วมน้อยกว่าสอดคล้องกับ Kaewhanam (2014) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การ

ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลเมือง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการวิจัยพบว่า
ประชาชนจะมีส่วนในกระบวนการเริ่มต้น
ในการจัดทำแผนเท่านั้น ประชาชนจะมีส่วนร่วม
ในกระบวนการสำรวจข้อมูลปัญหาความต้องการ
ของชุมชน ก่อนมาสรุปเป็นข้อมูลปัญหาชุมชน
นำเสนอในเวทีประชาคมเพื่อจัดทำแผนชุมชน
โดยตัวแทนจากชุมชนร่วมกับเทศบาล หน่วยงาน
ภาครัฐ ภาคประชาสังคม เอกชน องค์กรต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้อง หลังดำเนินการจัดเวทีประชาคม
คณะทำงานจะนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แยกประเภท
สรุปและจัดทำเป็นเอกสารแผนชุมชน การจัดเวที
ประชาคมกลายเป็นเสมือนพิธีการที่แสดงให้เห็นว่า
เทศบาลได้เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม
โดยมองข้ามประเด็นเนื้อหาในการจัดทำแผนว่า
เกิดจากความต้องการของประชาชนมากน้อยเพียงใด

ดังนั้นจึงสามารถสรุปยุทธศาสตร์การจัดทำ
แผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน
กลุ่มกรุงเทพเหนือ กรุงเทพมหานคร ที่สร้าง
ขึ้นได้ 3 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1
ขบคิด (Ponder) ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ คือ
1) การแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน
ระหว่างคณะจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและประชาชน
2) การศึกษาและวิเคราะห์บริบทของชุมชน
ยุทธศาสตร์ที่ 2 ขุดค้น (Delve) ประกอบด้วย
2 กลยุทธ์ คือ 1) การค้นหาลำดับความสำคัญ
และความเร่งด่วนของปัญหา 2) การค้นหาเป้าหมาย
และวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
และ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ขับเคลื่อน (Propel) ประกอบด้วย
2 กลยุทธ์ คือ 1) การประสานความร่วมมือ

และสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น 2) การปฏิบัติ
ร่วมกันจนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ยุทธศาสตร์การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
ด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนกรุงเทพมหานคร:
กรณีศึกษา กลุ่มกรุงเทพเหนือ มีประโยชน์
ต่อการพัฒนาชุมชน สามารถนำไปใช้ในการส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน
พัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน
รวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านอื่น ๆ ได้

2. ควรมีการเผยแพร่ยุทธศาสตร์
การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต
ของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา
กลุ่มกรุงเทพเหนือให้กับสำนักงานเขตอื่น ๆ
และผู้นำชุมชน เพื่อนำเป็นแนวทางในการส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ
แผนพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงปัญหา
และอุปสรรคในการใช้ยุทธศาสตร์การจัดทำ
แผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน
กรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพเหนือ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงความคาดหวัง
ของประชาชนต่อการสนับสนุนจากภาครัฐ
ในกระบวนการของการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

3. ควรมีการศึกษาทดลองนำยุทธศาสตร์
การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนด้านคุณภาพชีวิต
ของประชาชนกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา
กลุ่มกรุงเทพเหนือไปใช้กับเขตพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

REFERENCES

- Chamsaeng, C., Kensila, U., Tangjaidee, N. & Kongsomboon, K. (2012). **Factors influencing the quality of life of nursing department personnel at Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Medical Center Nakhonnayok Province.** (Research reports). Bangkok, Thailand: Faculty of Medicine, Srinakharinwirot University.
- Community Development Department. (2010). **Driving the Process of the Community plan.** Bangkok: Community Development Department.
- Community Organizations Development Institute (CODI). (2016). **Preparation of community development plans at the sub-district/provincial level and the integration of community development plans with agencies/parties.** Bangkok: Community Organizations Development Institute (CODI).
- Department of Local Administration. (2010). **Local Development Plan Guidelines (Development Strategic Plan Three-year development plan, Operational Planning and Monitoring and Evaluating).** Bangkok: Department of Local Administration.
- Kaewhanam, K. (2011). **Participation in Municipality Development Planning: The Comparison of Khon Kaen Municipality and Kalasin Municipality.** (Research reports). Bangkok, Thailand: Faculty of Political Science Law, Kalasin University.
- Kaewhanam, K. (2014). **People participation for making the development plans for local administration: case study of town municipality in the Northeast.** (Research reports). Bangkok, Thailand: Thailand Science Research and Innovation (TSRI).
- LakSi District Office. (2020). **The action plan of the LakSi District Office for the year 2020.** Bangkok: LakSi District Office.
- Panpinit, S. (2011). **Research techniques in social science.** Bangkok: Wittayapat.
- Sriurai, S. (2008). **The Concept About Creating the Community Development plan.** Ubon Ratchathani: Provincial Community Development Office of Ubon Ratchathani.
- Supasee, T. (2010). **Factor Supporting the Quality of Community Planning in Mueang Lamphun District.** (Independent Study: IS). Bangkok, Thailand: Master of Public Administration, Chiang Mai University.

Termphol, C. (2018). **Political participation in democracy**. Bangkok: Publishing house of the Secretariat of the House of Representatives.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd Ed). New York. Harper and Row.

Yenpiam, K. (2012). **Process of Self-Reliant Community Planning : A Comparative Study Between the Original Model Community in Central Region and the Experimental Community in Bangkok**. (Research reports). Bangkok, Thailand: Office of the Higher Education Commission (OHEC) and The Thailand Research Fund (TRF).

.....

Research Article

พฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

NEW NORMAL DAILY LIFESTYLE BEHAVIORS OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY STUDENTS

เอกสิทธิ์ ชาตินทุ*

ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่องและอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Eakkasit chatinthu*

Department of Continuing and Vocational Education, Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University

*E-mail: eakasit007@gmail.com

Received: 2022-05-21

Revised: 2022-08-02

Accepted: 2022-08-02

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามตัวแปรเพศ อายุ คณะที่ศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) กลุ่มตัวอย่าง 400 คน สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เพื่อตอบแบบสอบถามระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง 0.05 ที่ได้มา เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมากกว่า 0.77 จึงจะถือได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้สำหรับงานวิจัยฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.873 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศต่างกัน ต่อพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ โดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุ

ต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ โดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากนั้นนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป และช่วงอายุ 26-30 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ แตกต่างกัน โดยนักศึกษาช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุ 26-30 ปี ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ โดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทดสอบด้วยเชฟเฟ่ไม่พบความแตกต่างในทุกคู่ของตัวแปร

คำสำคัญ: พฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวัน แบบวิถีใหม่

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the New Normal daily lifestyle behaviors of Ramkhamhaeng University students, and 2) compare the New Normal daily lifestyle behaviors of Ramkhamhaeng University students based on gender, age, and faculty. This was survey research. The samples were 400 students who were selected by using Simple Random Sampling. The samples were also identified by using Taro Yamane. Moreover, stratified random sampling was also used to explain the 0.05 errors of the said sampling. The research instrument was a questionnaire using Cronbach's Alpha Coefficient with a reliability of 0.873. Basically, the acceptable reliability of the questionnaire must be over 0.77. The three informants were selected by purposive sampling. The research results showed that the overall aspect of opinions of Ramkhamhaeng University students towards the New Normal daily lifestyle behavior was at a high level. The overall aspect of Ramkhamhaeng University students' opinion comparison with different genders towards the New Normal daily lifestyle behavior was different at the statistical significance level of 0.05. The overall aspect of Ramkhamhaeng University students' opinion comparison with different ages towards the New Normal daily lifestyle behavior was different at the statistical significance level of 0.05. Also, the results of opinion comparison with different ages were compared using Scheffe's Post-Hoc Comparison Test. This was compared among students under the age of 25 paired with students above the age of 30 and students between the ages of 26-30 paired with students above the age of 30, so it was found that the overall aspect of Ramkhamhaeng University students' opinions

towards the New Normal daily lifestyle behavior was different, which can be explained as follows: Students above the age of 30 showed a higher point average than students under the age of 25 and students between the ages of 26–30. Aside from that, the overall aspect of Ramkhamhaeng University students' opinion comparison with different faculties towards the New Normal daily lifestyle behavior was different at the statistical significance level of 0.05. In the same way, it was compared using Scheffe's Post-Hoc Comparison Test, which showed that no differences were found in all pairs of variables.

Keywords: Behavior, Daily lifestyles, New normal

บทนำ

องค์การอนามัยโลกได้รายงานการแพร่ระบาดของโรคติดต่อจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus that was discovered in 2019) และมีการพบผู้ป่วยด้วยเชื้อไวรัสดังกล่าวจำนวน 193 ประเทศรวมถึงประเทศไทยด้วย ประกอบกับองค์การอนามัยโลกประกาศการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนี้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern) เพื่อให้รัฐทั่วโลกเพิ่มมาตรการป้องกันการแพร่ระบาด และนำมาสู่การกำหนดให้เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเชื้อโรคที่ต้องควบคุมตามพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2558 การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2562 พบผู้ติดเชื้อในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม พ.ศ. 2563 และยังคงมีรายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างต่อเนื่อง ผู้ติดเชื้อทั่วโลก 54,863,865 เสียชีวิต 1,325,092 คน (Department of Disease Control, 2020)

ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมวลมนุษยชาติได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะเป็น

การทำงานหรือการเรียนการสอนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายมากยิ่งขึ้น การเรียนออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิถีชีวิตใหม่ที่ทุกคนต้องปรับตัวแบบก้าวกระโดดส่งผลกระทบต่อคนในสังคมจำนวนมาก ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามา มีบทบาทเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในช่วงไวรัสตัวนี้ออกมาระบาด รวมไปถึงสถานศึกษาต่าง ๆ ก็มีการเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยเช่นกัน ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาที่เปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการขนส่ง ด้านการศึกษา จะเป็นปัญหาส่วนหนึ่งในอนาคตกับหลายๆมหาวิทยาลัย จากเหตุการณ์ดังกล่าว มหาวิทยาลัยต้องเรียนรู้และรับรู้ถึงพฤติกรรมของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาวิจัยพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนการใช้ชีวิตเป็นแบบวิถีใหม่เรียกว่า (Chataveethi, 2020)

New Normal หรือ ความปกติใหม่ เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากอดีต เป็นวิวัฒนาการใหม่ ของสังคมมนุษย์ และระบบสังคมใหม่ของโลกจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ หรือ COVID-19 ในช่วงที่ผ่านมาเห็นได้ว่าทุกคนต้องปรับตัวอย่างมากในเรื่องการดูแลตนเอง ซึ่งรูปแบบชีวิตวิถีใหม่นี้ ประกอบด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติตัว การเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมและการใช้ชีวิต ที่ชัดเจนที่สุดคือ การสวมหน้ากากอนามัย ใช้แอลกอฮอล์เจล การเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ผู้คนหันมาให้ความสำคัญกับรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ ปลอดภัย และมีความสะอาด โดยเน้นอาหารที่มาจากธรรมชาติ หรือ ออร์แกนิกมากขึ้นผู้คนนิยมการออกกำลังกายมากขึ้น หันมาดูแลสุขภาพของตนเองมากขึ้น ใส่ใจตนเอง และรักตัวเองมากขึ้นลดการพบเจอผู้คนในสังคม ใช้สื่อออนไลน์ และทำงานที่บ้าน มีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น ทำให้ผู้คนมองเห็นแนวทางที่จะสร้างสมดุลชีวิตระหว่างอยู่บ้านมากขึ้น และจะเป็นแนวทางในการปรับสมดุลชีวิตระหว่างเวลาส่วนตัว การงาน และสังคมให้สมดุลมากยิ่งขึ้น หลีกเลี่ยงการสัมผัสกันโดยไม่จำเป็น วัฒนธรรมในการทักทายของผู้คนโดยเฉพาะหลาย ๆ ชาติในตะวันตกที่เคยจับมือสัมผัสตัวกัน จะเปลี่ยนแปลงไปดิจิทัลจะกลายเป็นความสำคัญหลักในการดำรงชีวิต ไม่ใช่แค่คน Gen C แต่คือ คนทุกรุ่นทุกวัยจะสามารถใช้งานดิจิทัลได้อย่างคุ้นเคย เทคโนโลยีจะกลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน ทั้งการ work from home, food delivery, shopping online หรือ การเรียนออนไลน์ ด้วยเหตุผลทางด้านความปลอดภัย หรือ

การคำนึงถึงสุขอนามัยระบบสาธารณสุขสุขจะมีแพลตฟอร์มด้านสุขภาพเป็นบริการพื้นฐาน และการป้องกันความเจ็บป่วยจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกับ New normal คือ วิถีชีวิตใหม่ที่มนุษย์เรียนรู้ที่จะนำมาใช้เพื่อปรับตัวให้อยู่รอดได้ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ หรือมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ มนุษย์เราก็มักจะมีการปรับตัวใหม่อีกครั้งเพื่อความอยู่รอดของเรานั้นเองอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะสถานการณ์ในปัจจุบันหรืออนาคตจะเป็นอย่างไร เรายังคงต้องปฏิบัติตัวดูแลตัวเองให้มีสุขภาพที่แข็งแรง จิตใจที่แจ่มใสอยู่เสมอ เพื่อพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นอีกมากมาย (Bangkok Business, 2020) อ้างถึง มาลี บุญศิริพันธ์ กรรมการบัญญัติศัพท์นิเทศศาสตร์ราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายคำว่า New normal แปลว่า ความปกติใหม่ รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วยวิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือวนหาถึงอดีต นอกจากนี้ยังมีการใช้คำว่า “New Normal” ในมุมมองทางเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ โดยคำนี้กำเนิดขึ้นในช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลก ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 21 (ค.ศ. 2007–2008) ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจครั้งใหญ่ การจัดการบางอย่างซึ่งแต่เดิมเคยถูกมองว่า

ผิดปกติ ได้กลับกลายมาเป็นสิ่งที่พบเห็นกันได้ทั่วไป และถูกนำมาใช้ในบริบทอื่น ๆ อย่างเช่นด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อสื่อสารและทำความเข้าใจถึงสภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิที่สูงขึ้นและความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล ส่วน “New Normal” ในบริบทสถานการณ์การแพร่ระบาดของ “โควิด-19” ช่วงปลายพ.ศ.2562 ถึง พ.ศ. 2563 นั้น อธิบายได้ว่า เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงจนแพร่กระจายไปในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก จนกลายเป็นความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงอีกครั้งหนึ่งของมนุษยชาติ มนุษย์จึงจำเป็นต้องป้องกันตนเอง เพื่อให้มีชีวิตรอดด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดำรงชีวิตที่ผิดไปจากวิถีเดิม โดยมีการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ ควบคู่ไปกับความพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจและธุรกิจ นำไปสู่การสรรค์สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ มีการปรับแนวคิด วิสัยทัศน์ วิธีการจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมที่เคยทำมาเป็นกิจวัตร เกิดการบ้ายเบนออกจากความคุ้นเคยอันเป็นปกติมาแต่เดิม ในหลายมิติ ทั้งในด้านอาหาร การแต่งกาย การรักษา สุขอนามัย การเดินทางขนส่ง การศึกษาเล่าเรียน ฯลฯ ซึ่งสิ่งใหม่เหล่านี้ได้กลายเป็นความปกติใหม่ จนในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไป จะทำให้เกิดความคุ้นชินซึ่งจะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติของผู้คนในสังคม

จากเหตุการณ์ ดังกล่าว ทั่วโลกทำการดำเนินชีวิตประจำวันของมวลมนุษยชาติ ได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน หรือการเรียนการสอนที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี การสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายมากยิ่งขึ้น การเรียน

ออนไลน์ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นวิถีชีวิตใหม่ที่ทุกคนต้องปรับตัวแบบก้าวกระโดด ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้ามา มีบทบาทเป็นอย่างมากในการใช้ชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ เป็นแนวทางที่หลายๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในช่วงไวรัสตัวนี้ออกมาระบาด รวมไปถึงสถานศึกษาต่าง ๆ ก็มีการเปลี่ยนแปลงตนเองด้วยเช่นกัน ทำให้การดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการขนส่ง ด้านการศึกษา จะเป็นปัญหาส่วนหนึ่งในอนาคตกับหลาย ๆ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจึงควรปรับตัวให้เข้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบัน โดยจะต้องเรียนรู้และรับรู้ถึงพฤติกรรมของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งล้วนเกิดจากเหตุการณ์บังคับดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยมีแนวความคิดที่จะศึกษาพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือนักศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเป็นตลาดวิชาที่มีนักศึกษาที่มีความหลากหลายของพฤติกรรมของผู้เรียนอยู่จำนวนมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามตัวแปรเพศ อายุ คณะที่ศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลพฤติกรรมกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. สามารถนำผลข้อมูลการวิจัยไปบริหารการจัดการวางแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาตรี
2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนกลาง และภูมิภาค ใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane) เทียบขนาดประชากรในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

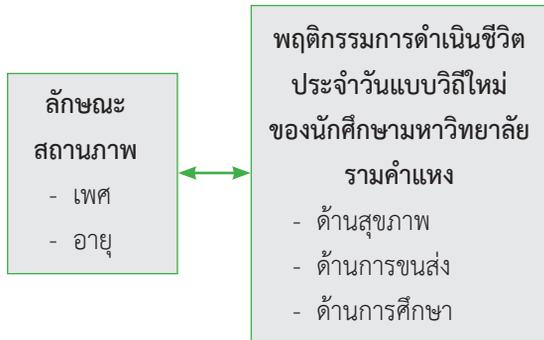
ทบทวนแนวคิด

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม รวมถึงพฤติกรรมด้านสุขภาพ พฤติกรรมด้านสุขภาพ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกัน เป็นองค์รวมอย่างสมดุล นอกจากนี้ health education committee (1996) กล่าวถึง พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติ ของบุคคลที่มีผลต่อสุขภาพซึ่งเป็นผลมาจาก

การเรียนรู้ของบุคคลเป็นสำคัญโดยแสดงออกให้เห็นได้ในลักษณะของการกระทำและไม่กระทำ ในสิ่งที่เป็นผลต่อสุขภาพ หรือผลเสียต่อสุขภาพ พฤติกรรมหมายถึงการกระทำซึ่งเป็นการแสดงออก ถึงความรู้สึกนึกคิดความต้องการของจิตใจที่ตอบสนอง ต่อสิ่งเร้าซึ่งอาจสังเกตเห็นได้โดยทางตรงหรือทางอ้อม บางลักษณะอาจสังเกตได้โดยไม่ใช้เครื่องมือช่วย หรือต้องใช้เครื่องมือช่วย นอกจากนี้สุขภาพ (Health) ตามนิยามของ WHO หมายถึง สภาวะความ สมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย และจิตใจ รวมถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ด้วยดี ทั้งนี้ไม่ใช่หมายถึงเพียงต้องการปราศจากโรค หรือปราศจากทุพพลภาพเท่านั้น มีรายละเอียด ดังนี้ สุขภาพทางกาย สุขภาพทางจิต สุขภาพ ทางสังคม ประเภทพฤติกรรมสุขภาพของคน แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ โดยสามารถสรุป แบ่งเป็นลำดับได้ดังนี้ พฤติกรรมป้องกันโรค และส่งเสริมสุขภาพ พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย และพฤติกรรมที่เป็นบทบาทของการเจ็บป่วย

ตัวกำหนดพฤติกรรมสุขภาพคือแนวคิด เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพสุขภาพ เช่น ทางสังคม และวัฒนธรรมทางชีววิทยาทางศาสนาทางมนุษยชาติ ในแง่ของความเป็นมนุษย์ และตัวกำหนดพฤติกรรม สุขภาพขึ้นอยู่กับวิถีการดำรงชีวิตและสภาพ ความเป็นอยู่

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จากนักศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปี 2562 โดยเรียงลำดับจากคณะที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 31,429 คน คณะนิติศาสตร์ จำนวน 20,729 คน คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 18,927 คน คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 13,732 คน คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 9,434 คน คณะสื่อสารมวลชน จำนวน 6,461 คน คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 2,136 คน คณะพัฒนาศาสตร์ จำนวน 1,068 คน และ คณะเศรษฐศาสตร์ จำนวน 944 คน รวมทั้งหมด 9 คณะ จะมีนักศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 104,860 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ส่วนกลาง สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโรยามาเน่

(Yamane, 1967) จำนวน 400 คน และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แบบสอบถามพฤติกรรมกรดำเนินการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมกรดำเนินการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ขั้นที่ 1 นำข้อมูลจากกระบวนการศึกษาหาความรู้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ วารสาร ตำรา หรือบทความจากเว็บไซต์จากการประกาศของกรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุขนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่เกี่ยวข้องมาสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมถึงเนื้อหาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยในแบบสอบถามพฤติกรรมกรดำเนินการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

ขั้นที่ 2 นำข้อมูลจากขั้นที่ 1 มาสร้างประเด็นของคำถามในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) คือ แบบสอบถามปลายปิด (Close ended questions) และแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) ของ วิธีการของลิเคอร์ท (Likert Scale) จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสอบถามแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงใหม่ โดยแบบสอบถามที่ได้ประกอบด้วย 3 ตอน ที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแล้ว ประกอบไปด้วย 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานศึกษา ลักษณะการพักอาศัย และรายได้ที่ได้รับต่อเดือน โดยเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ด้านสาธารณสุข ด้านการศึกษา ด้านการคมนาคม จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า กำหนดช่วงคะแนนและการแปลความหมายค่าเฉลี่ยมาตรฐานค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท แบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open End)

ขั้นที่ 3 นำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อตรวจสอบแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงใหม่อีกครั้ง

ขั้นที่ 4 จัดทำเครื่องมือใช้เก็บข้อมูลฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมเก็บข้อมูลต่อไป

2.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การจะตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อหาค่าเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Conceptual Validity)

โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่าง ประเด็นคำถามกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา กรอบแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อความ ความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ โดยข้อความทั้งหมดต้องมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of congruence : IOC) ด้วยเกณฑ์ ตั้งแต่ 0.5-1.00 ขึ้นไป

2.3.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ กับตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง (ส่วนกลาง) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัท (Cronbach, 1974, p.302) โดยเกณฑ์การยอมรับความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.77 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นที่ได้เท่ากับ 0.873

2.3.3 นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาแบบสอบถาม ลงความเห็นและให้คะแนน และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยที่ข้อความทั้งหมดต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ซึ่งพบว่าค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6-1

2.3.4 การวิจัยได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรม และจรรยาบรรณการวิจัยมหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่ใบรับรอง RU-HRE 64/0053 วันที่รับรอง 15 กุมภาพันธ์ 2564

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงสำรวจ ดำเนินการดังนี้

1. ทำหนังสือบันทึกข้อความเพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหน่วยงานคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามคณะที่ได้กำหนดเลือกกลุ่มแบบเจาะจง จำนวน 400 และสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลที่เลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 3 คน

3. งานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. วิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณและนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์มาแปลความหมายและสรุปผลวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์พฤติกรรมประกอบไปด้วยข้อมูลส่วนบุคคลพฤติกรรมการดำเนินชีวิตโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการดำเนินชีวิตแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย

รามคำแหงโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยจะทำการทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่องพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นเพศชาย 226 คน ร้อยละ 56.50 และเพศหญิง 174 คน ร้อยละ 43.50 โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี มากที่สุด จำนวน 175 คน ร้อยละ 43.80 แล่งอายุ 26-30 ปี จำนวน 154 ร้อยละ 38.50 และช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป จำนวน 71 ร้อยละ 17.80

2. พฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศแตกต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

3.1 ด้านสุขภาพ พบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรม การดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ สูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย

3.2 ด้านการขนส่ง พบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย

3.3 ด้านการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงสูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

4.1 ด้านสุขภาพ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกันนั้น จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกัน

4.2 ด้านการขนส่ง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกันนั้น จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกัน

4.3 ด้านการศึกษา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกันนั้น

จะมีความคิดเห็นพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงแตกต่างกัน

จากนั้นนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีสหพเพ พบว่า โดยมีภาพรวมนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป และช่วงอายุ 26-30 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี และ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุ 26-30 ปี ส่วนคู่อื่น ๆ ในด้านภาพรวม ไม่พบความแตกต่าง

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง จำแนกตามคณะ โดยรวมและรายด้าน โดยรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 ดังนี้

1) ด้านการขนส่ง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

2) ด้านการศึกษา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านสุขภาพ พบว่า มีความแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากนั้นผู้วิจัยนำไปทดสอบด้วยเซฟเฟ่ เพื่อหาความแตกต่างในแต่ละคู่ แต่จากการทดสอบแล้วพบว่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกคู่ของตัวแปร

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงแล้วนั้น มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งแต่ละด้าน ได้ดังนี้

1.1 ด้านสุขภาพ ซึ่งค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตรวจวัดไข้ด้วยเครื่องวัดอุณหภูมิทางหน้าผาก

1.2 ด้านการขนส่ง ซึ่งค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ออกจากบ้านเมื่อจำเป็นเท่านั้น

1.3 ด้านการศึกษา ซึ่งค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แยกของใช้ส่วนตัวไม่ควรใช้ร่วมกับผู้อื่น

ทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติการป้องกันตนเองเพื่อป้องกันโรคติดต่อของ กรมควบคุมโรค (2563) ประเทศไทยยังอยู่ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควริดา 2019 หรือโควิด 19 ในปัจจุบันเป็นการติดเชื้อ

โรคโคโรนาที่ 4 ซึ่งพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงนั้น จึงเป็นพฤติกรรมที่ควรพึงกระทำตามประกาศของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 คือ ด้านการสุขภาพ พบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่สูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย และด้านการขนส่ง พบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่สูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีความใส่ใจดูแลตนเองเพื่อการเข้าสังคมมากกว่าเพศชาย และจากงานวิจัย (Khampuenporn, 2007) พบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้านการจัดการความเครียดได้น้อยกว่าเพศชาย ด้วยสาเหตุนี้จึงมีความรู้ในเรื่องสุขภาพมากกว่าเพศชาย สอดคล้องกับ (Jehtae et al., 2018) จากการศึกษาปัจจัยด้านเพศพบว่า เพศชายเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ และสามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ของบุคคลากรอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยของคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ 0.573 หน่วย แสดงว่าคะแนนพฤติกรรมการสร้างเสริม สุขภาพของ

บุคลากรครูชาย สูงกว่าเพศหญิง 0.573 หน่วย เพศหญิงจะค่อนข้างละเอียดอ่อนกว่าเพศชาย ทำให้ไม่มีเวลาดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ (Srisalak, 2014) พบว่า เพศไม่สามารถพยากรณ์พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของอาจารย์พยาบาลอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ 0.05 ศึกษาดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกัน ในด้านการใช้ชีวิต มีสถานการณ์รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ โดยภาพรวม นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป และช่วงอายุ 26-30 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่า นักศึกษาที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี และ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษามหาวิทยาลัยที่มีช่วงอายุ 26-30 ปี ส่วนคู่อื่น ๆ ในด้านภาพรวม ไม่พบความแตกต่าง สอดคล้องกับ

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน ต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ โดยรวม พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตประจำวันแบบวิถีใหม่ จำแนกตามคณะ

โดยรวมและรายด้าน โดยรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า รายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.05 โดยรวมรายคู่ พบว่า ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกคู่ของตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับ (Niyomtham & Thongthai, 2015) ตามคณะ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกคู่ของตัวแปร นักศึกษาที่อยู่ในคณะที่ต่างกันมีเจตคติต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนรายด้านและโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยยะสำคัญ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน และมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคซึ่งมีลักษณะของสังคมที่มีค่านิยมเฉพาะของสังคมที่หล่อหลอมความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1.1 ควรทำการศึกษาต่อเนื่องถึงเชิงอนาคตของการจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์
- 1.2 ควรทำการศึกษาความต้องการนักศึกษาต่อการเรียนการสอนในระบบออนไลน์
- 1.3 สามารถศึกษาถึงวิถีใหม่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านได้มากที่สุด ในสังคมไทย

REFERENCES

- Announcement of the Ministry of Public Health. (2020). **List of pathogens intended to be controlled under Section.** Government Gazette. Vol. 18, No. 3, p. 137 Retrieved from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/E/048/T_0002.PDF [2020, 20 Nov.]
- Bangkok Business. (2020). **What is New Normal? when COVID-19 pushes us to a new normal life.** Retrieved, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/882508> [2020, 19 Nov.]
- Chataveethi, B. (2020). **Behavior and a new way of life.** Retrieved from <http://www.ttmed.psu.ac.th/blog.php?p=258> [2020, 20 Nov.]
- Cronbach, L. J. (1974). **Essentials of Psychological Testing (3rd ed.).** New York: Harper & Row .
- Department of Disease Control. (2020). **Report on the situation of coronavirus disease 2019.** Retrieved from <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/> [2020, 10 Jul.]
- Emergency Operations Center. **Department of Disease Control.** No. 318, dated 16 November 2020, Reteieve from [ttps://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no318-161163.pdf](https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no318-161163.pdf)
- Health Education Committee Ministry of Public Health. (1996). **National Health Education Policy.** Printing House, Health Education Division, Bangkok. Panyathai Archives <http://www.panyathai.or.th>
- Jehtae, S., Prateepko, T. & Lateh, A. (2018). Factors Influencing Health Promoting Behaviors of Teachers under the Supervision of the Primary Educational Service Area, Pattani Province. **Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus, 29(2),** 113-122.
- Khampuengporn, K. and Saechua, S. (2007). **Health care behavior of students at Nakhon Pathom Rajabhat University.** Nakhon Pathom : Community Public Health Program Faculty of Science Nakhon Pathom Rajabhat University.
- Niyomtham, O. & Thongthai, W. (2015). Attitudes towards entering the ASEAN community of students, Rajamangala University of Technology Lanna, Tak. **Journal of Human Sciences and Social Sciences, 23(41),** 273-290.

- Srisalak, P. (2014). **Factors Influencing Health Promoting Behaviors of Nurse Instructors.** Central College of Nursing Network Ministry of Public Health. degree thesis Master of Nursing Science in Academic Program.
- Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introductory Analysis.** (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- .....

Research Article

บทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน
กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร

VILLAGE PHILOSOPHERS' ROLES IN CREATIVE ENTREPRENEUR : A CASE STUDY OF BAN BATRA COMMUNITY, POMPRAPSATTRUPHAI DISTRICT IN BANGKOK

อภิชญา พิภวากร^{1*} และ สันติธร ภูริภักดี²

¹มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

²มหาวิทยาลัยศิลปากร

Apichaya Pipawakorn^{1*} and Santidhorn Pooripakdee²

¹University of the Thai Chamber of Commerce

²Silpakom University

*E-mail: apichaya_pip@utcc.ac.th

Received: 2022-07-08

Revised: 2022-08-25

Accepted: 2022-08-25

บทคัดย่อ

ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย มีมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดองค์ความรู้โดยผู้ประกอบการชุมชน ซึ่งได้รับการส่งเสริมประสบการณ์ สืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่น และยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปได้ จนได้รับการยกย่องให้เป็นปราชญ์ชาวบ้าน ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบาตร 2) ศึกษาวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน 3) เสนอแนะบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา มีจำนวน 20 ราย ได้แก่ 1) ประธานชุมชน จำนวน 1 ราย 2) รองประธานชุมชน จำนวน 2 ราย 3) คณะกรรมการชุมชน จำนวน 4 ราย 4) ผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 12 ราย 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยวิเคราะห์ผ่านระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า

1) บทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน พบว่า มีปัจจัยภายในเป็นลักษณะส่วนบุคคลที่มีการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ ต่อยอดสร้างมูลค่าให้กับสินค้าและบริการด้วยความคิดสร้างสรรค์ และ ปัจจัยภายนอก คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาสร้างโอกาสและบริหารการขาย 2) วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการทำบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน พบว่า มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบแบบออนไลน์และออฟไลน์ และ 3) บทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม พบว่า ควรสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจะมีส่วนสำคัญที่จะสร้างความยั่งยืน สร้างคนรุ่นใหม่ที่จะมาสืบทอดภูมิปัญญาการทำบาตรแบบโบราณให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์

ABSTRACT

In the creative industry of Thailand, there is a cultural heritage that is passed on knowledge from entrepreneurs in the community who have accumulated experience in passing on wisdom from generation to generation. The aim was to study 1) the role of creative community entrepreneurs: a case study of Ban Batra community products 2) A study on the transmission of knowledge about alms in today's society 3) Propose guidelines for the role of creative community entrepreneurs in ensuring long-term sustainability. The key informants used in the study were 20 people. One community chairperson, two community vice-chairmen, four community committee members, twelve community entrepreneurs, and one village scholar. The research tool was an in-depth interview form. The results of the study found that 1) the issue of the role of creative community entrepreneurs had internal and external factors, 2) the issue of knowledge transfer was found to be transmitted through public relations media both online and offline, and 3) the issue of guidelines for the role of creative community entrepreneurs for social sustainability. It was found that building a network between both the public and private sectors will play an important role in creating sustainability; creating a new generation who will carry on the ancient wisdom of making monk's alms bowls.

Keywords: Entrepreneur, Village philosophers, Creative entrepreneur

บทนำ

พลวัตของการพัฒนาเศรษฐกิจโลกที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นแรงผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกพยายามที่จะสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจและมั่นคงในการดำรงชีวิตของมนุษย์ภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทางด้านการค้า แรงงาน และการผลิตอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์เป็นภาคส่วนที่มีพลวัตมากที่สุดในเศรษฐกิจโลก โดยให้โอกาสใหม่แก่ประเทศกำลังพัฒนาในการก้าวกระโดดไปสู่พื้นที่ที่กำลังเติบโตสูงของเศรษฐกิจโลก (UNCTAD, 2022) ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมสร้างการแข่งขันให้ชาวบ้านที่ใช้ภูมิปัญญาผลิตเพื่อยังชีพ กลายเป็นการผลิตเพื่อขายในระบบทุน โดยมีอำนาจต่อรองที่พ่อค้าคนกลาง ผู้ซื้อและกลไกตลาด ชาวบ้านผู้ผลิตเกิดปัญหาจากกลไกที่ไม่เอื้อประโยชน์ หากปรับตัวไม่ได้ก็จะประสบปัญหาหนี้สิน หรือต้องหาอาชีพใหม่ ส่งผลให้ภูมิปัญญาขาดการสืบทอด (Pattarajierapan, 2013)

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2513 ช่างทำบาตรได้รับผลกระทบอย่างหนักจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เกิดระบบการซื้อขายบาตรผ่านพ่อค้าคนกลางและโรงงานผลิตชิ้นงานบาตรป้อนออกจำหน่ายส่งผลกระทบต่อด้านราคา ช่างบาตรผู้ผลิต ถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางซึ่งไม่สนับสนุนบาตรทำมือ เนื่องจากได้กำไรจากการขายบาตรป้อนมากกว่า เกิดปัญหาการขาดรายได้ของช่างทำบาตร ไม่พอยังชีพ ต้องไปกู้เงินทำเป็นหนี้สิน จึงต้องตัดสินใจเลิกทำบาตร ซึ่งภาครัฐเล็งเห็นและได้จัดตั้งสมาคมผู้ค้าบาตรไทย โดยกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ การจัดกลุ่มท่องเที่ยวเข้าชมวิธีการทำบาตร

โดยสำนักงานเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ทำการบรรจุชุมชนบ้านบาตรไว้ในแผนรายการท่องเที่ยวกรุงเทพฯ เพื่อผลักดันชุมชนบ้านบาตรเป็นที่รู้จัก สร้างรายได้จากการขายบาตรเป็นของที่ระลึก และเป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา (Pattarajierapan, 2013)

การใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) ผลักดันผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ (creative entrepreneur) เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยเน้นการพัฒนาอย่างสมดุล และยั่งยืนบนพื้นฐานความได้เปรียบของประเทศ สอดคล้องกับ BCG Model ทั้งในด้านความหลากหลายของวัฒนธรรม และภูมิปัญญาด้านงานศิลปหัตถกรรมที่สามารถนำมาต่อยอดในเชิงความสร้างสรรค์ได้ เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม เพื่อให้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นพลังขับเคลื่อนไปสู่เศรษฐกิจที่สมดุลและยั่งยืนในระยะยาว (Creative Economy Agency, 2020) ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของประเทศไทย ประกอบด้วย 15 สาขา ได้แก่ สาขางานฝีมือและหัตถกรรม ดนตรี ศิลปะการแสดง ทัศนศิลป์ ภาพยนตร์ การแพร่ภาพและกระจายเสียง การพิมพ์ ซอฟต์แวร์ การโฆษณา การออกแบบ การให้บริการด้านสถาปัตยกรรม แฟชั่น อาหารไทย การแพทย์แผนไทย และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Announcement of Established the

Creative Economy Agency (Public Organization): CEA., 2018) ทั้งนี้ยุทธศาสตร์สำคัญหนึ่งคือ การขับเคลื่อนและสร้างโอกาสให้กับผู้ประกอบการเพื่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยให้มีความคิดสร้างสรรค์ (creative entrepreneurs) (Tanhakorn & Chantuk, 2018)

ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ คือ การเป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่แสดงถึงวิธีการใหม่ของความคิดที่คนคิดใหม่แสวงหาโอกาสในองค์กรวัฒนธรรมในแง่ของพันธกิจด้านวัฒนธรรม (UNCTAD; UNDP, 2010) มีความกระตือรือร้นมากกว่าธุรกิจประเภทอื่นในการส่งเสริมนวัตกรรม มีความท้าทายที่บรรดาผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ต้องเผชิญในการหาจุดสมดุลระหว่างด้านศิลปะ ด้านการเงิน และด้านการพัฒนาธุรกิจ (Bujor & Avasilcai, 2016) อีกทั้งมีความเป็นผู้นำในบริบททางวัฒนธรรม สามารถเปลี่ยนความคิดเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการสู่สังคม (UNCTAD; UNDP, 2010) ผู้ประกอบการเจ้าของโรงงานฝีมือและหัตถกรรมไทยโบราณ (Crafts) ในชุมชนบ้านบาตร สืบเชื้อสายสกุลช่างทำบาตรจากสมัยกรุงศรีอยุธยา นับเป็นรุ่นที่ 5 เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีบทบาทในการรักษาภูมิปัญญาการตีบาตรของชุมชนบ้านบาตร กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในด้านงานฝีมือและหัตถกรรม การตีบาตร ซึ่งการทำบาตรของชุมชนบ้านบาตรนี้ เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขางานช่างฝีมือดั้งเดิม จัดอยู่ในประเภทเครื่องโลหะ (Mutchima et al., 2019) ในปัจจุบันมีการต่อยอดองค์ความรู้ภูมิปัญญา มาประยุกต์ใช้ในการเป็น

ผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ โดยนำเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์มาถ่ายทอดความรู้ที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ซึ่งผู้ประกอบการที่ได้รับรางวัลและใบเกียรติบัตรมากมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อาทิเช่น นางกฤษณา แสงไชย ได้รับเกียรติบัตรจากกระทรวงวัฒนธรรม สภาวัฒนธรรมเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย-ปทุมวัน เพื่อแสดงว่าได้รับเชิดชูเกียรติเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น สาขาหัตถกรรมการทำบาตรพระ ได้รับเกียรติบัตรจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร และในปี พ.ศ. 2563 ได้รับรางวัล “ธนบุรีศรีนพมาศ” ในวาระครบรอบ 70 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ในฐานะการอนุรักษ์วิถีการทำบาตรพระแบบโบราณและถูกต้องตามหลักพุทธพระวินัย

จากชุมชนที่มีปัญหาไม่สามารถแข่งขันในระบบทุนนิยม เสี่ยงต่อการขาดผู้สืบทอดภูมิปัญญา ปัจจุบันชุมชนบ้านบาตรยังคงเป็นชุมชนหัตถกรรมชาวบ้านหรือบ้านช่างที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนที่รู้จักปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ทำให้ภูมิปัญญาการทำบาตรไม่สูญหายไป โดยเป็นชุมชนแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาที่สำคัญจนได้รับการรวบรวมหนังสือ 18 ชุมชนหัตถกรรมภูมิปัญญาโบราณ กรุงเทพมหานคร (Culture Sport and Tourism Department, 2022) ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษา “บทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษา ผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับการยกย่องชมเชยว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านในด้านการตีบาตร และผู้วิจัยคาดว่าการศึกษาบทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ จะสามารถพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ

ที่ประยุกต์ขึ้นต่อการสืบทอดภูมิปัญญาแบบดั้งเดิม ในชุมชนและยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปได้

วัตถุประสงค์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน
2. เพื่อศึกษาวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary) และทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่ของชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัย ได้ดำเนินการศึกษาวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
  - ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ 1) ประธานชุมชน 2) รองประธานชุมชน 3) คณะกรรมการชุมชน

4) ผู้ประกอบการชุมชน และ 5) ปราชญ์ชาวบ้าน
เกณฑ์ในการเลือก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 ราย มีดังนี้

- 1) ประธานชุมชน จำนวน 1 ราย
- 2) รองประธานชุมชน จำนวน 2 ราย
- 3) คณะกรรมการชุมชน จำนวน 4 ราย
- 4) ผู้ประกอบการในชุมชนจำนวน 12 ราย
- 5) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

- 2.1 ประเด็นบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน
- 2.2 ประเด็นแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน
- 2.3 ประเด็นแนวทางเสนอแนะแนวทางบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเอกสารนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาและวิเคราะห์ เอกสารทางวิชาการงานเขียนต่าง ๆ งานวิจัย หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มา จากเว็บไซต์ต่าง ๆ ทั้งของประเทศไทยและของ ต่างประเทศ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์นี้ มุ่งศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล จากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยประมวลความคิดเห็นของผู้ให้ ข้อมูลสำคัญที่ได้มาเพื่อให้ได้ความคิดเห็นสอดคล้อง และแตกต่างกันของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน และแต่ละข้อแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการสรุปผล และอภิปรายผลเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในการศึกษา มากที่สุด

กรอบขั้นตอนในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร” ได้กำหนดไว้ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การสืบค้น รวบรวมข้อมูล กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

โดยผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 ราย

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- โครงสร้างของคำถามในแบบสัมภาษณ์

และนำไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาความครบถ้วนและความถูกต้องด้านภาษา

- เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์

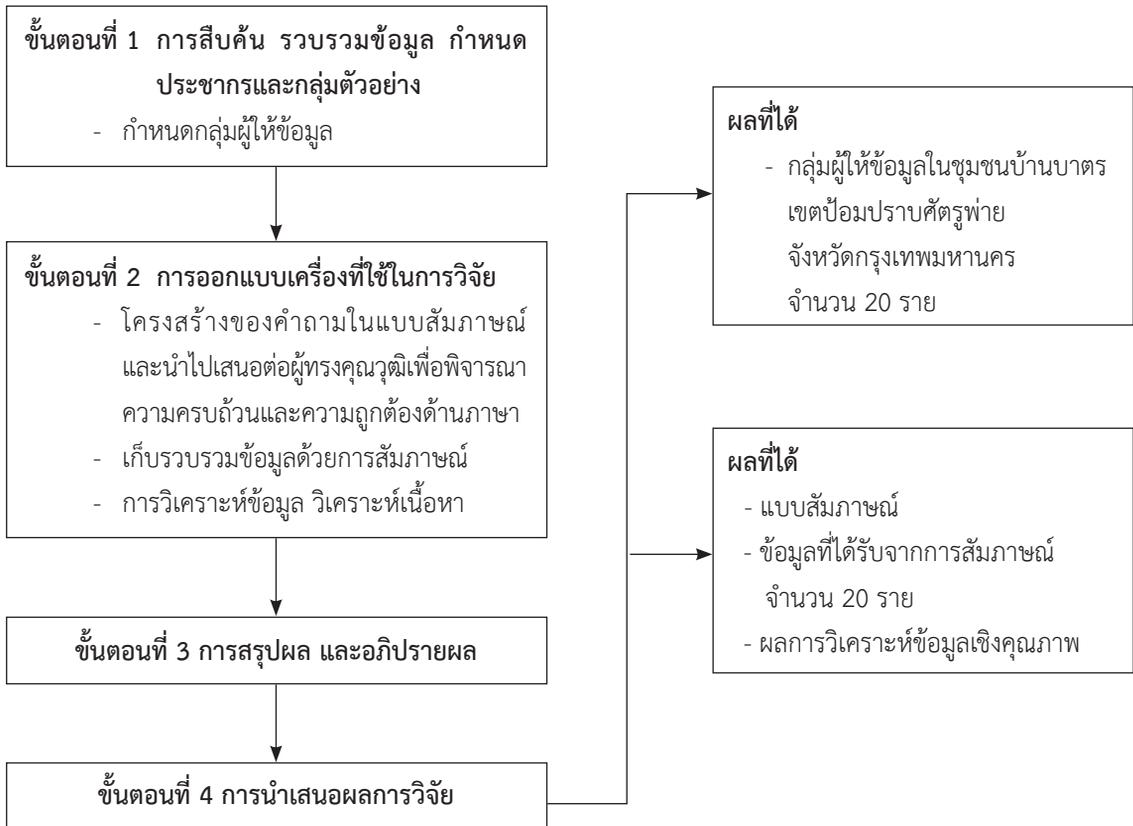
- การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหา

โดยผลที่ได้ ในขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์จำนวน 20 ราย และ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปผล และอภิปรายผล

ขั้นตอนที่ 4 การนำเสนอผลการวิจัย

ดังแสดงไว้ในแผนภาพกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนภาพกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยสามารถอธิบายและนำเสนอผลการวิจัย ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้คือ 1) ประเด็นบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้าน 2) ประเด็นแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน 3) ประเด็นการเสนอแนะบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

1. ประเด็นบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้าน จากผลการศึกษาวิจัยประเด็นบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านพบว่า ในการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 ปัจจัยภายใน (Internal Entrepreneur) เป็นลักษณะส่วนบุคคล เช่น มีการพัฒนาทักษะองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์

และด้านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ ตลอดเวลา และการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย มีการประยุกต์ใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาในการปรับกลยุทธ์ เพื่อหาวิธีการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ต่อยอดสร้างมูลค่าให้กับ สินค้าและบริการด้วยความคิดสร้างสรรค์

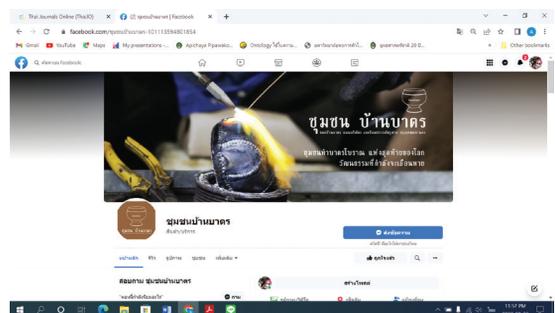

ภาพที่ 2 นำเสนอผลิตภัณฑ์บาตรพระแบบดั้งเดิม และบาตรเขียนลายไทย ในการคัดสรรสุดยอด โอท็อป ณ สำนักพัฒนาสังคม 2565

ภาพที่ 3 บาตรทำมือที่มีการคิดแตกต่างด้านวัสดุ ขนาด และลวดลาย

1.2 ปัจจัยภายนอก (External Entrepreneur) คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศ มาช่วยบริหารการขาย หาโอกาสสร้างความร่วมมือ กับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเน้นการถ่ายทอด องค์ความรู้ด้านคุณค่า และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ของความต้องการของตลาด โดยผู้ประกอบการ ศึกษาความต้องการของตลาดและพฤติกรรม ผู้บริโภค เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสินค้า และบริการที่เหมาะสม ตอบสนองความต้องการของ ลูกค้าได้ตรงตามเป้าหมาย สอดคล้องกับการศึกษา ของ Sirikudta (2013) ที่พบว่า ผู้ประกอบการ/ ผู้บริหารอุตสาหกรรมต้องมีคุณลักษณะเชิงสร้างสรรค์ โดย ชอบเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา Tanhakorn and Chantuk (2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมี คือ ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) สำหรับการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์งาน และบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย บนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้มาสร้างสรรค์ ผลงานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยง กับรากฐานทางวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพสูง และมีเอกลักษณ์ โดดเด่น

ภาพที่ 4 เฟซบุ๊กเพจของชุมชนบ้านบาตร

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

ภาพที่ 5 เฟซบุ๊กเพจของปราชญ์ชุมชน

2. ประเด็นแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน

จากผลการศึกษาวิจัยประเด็นแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบันพบว่า ความมุ่งมั่นส่งต่อองค์ความรู้ แก่นักเรียน นักศึกษา ที่เข้ามาในชุมชนบ้านบাত্র ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยการสาธิตการทำบาตร สอนร้องเพลงรำวงบ้านบাত্র ในขณะเดียวกันก็ดำเนินกิจการร้านขายบาตร ภายในชุมชนเพื่อสืบทอดการใช้บาตรเหล็กตามความเชื่อเรื่องบาตรในสมัยพุทธกาล ความศรัทธาในพระพุทธรูปศาสนาอาชีพร่างที่เคารพบูชาครูช่างและเครื่องมือช่างด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของความรู้ ฝีมือ ความชำนาญในการทำบาตรแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้ประกอบการชุมชนบ้านบাত্রได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีบทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ในด้านศิลปหัตถกรรมการตีบาตร โดยมีการเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบันโดยใช้สื่อ

ประชาสัมพันธ์ ทั้งออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline) โดยสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และบทความเว็บไซต์ที่สื่อมวลชนประชาสัมพันธ์ร้านให้สื่อประชาสัมพันธ์ออฟไลน์ ได้แก่ แผ่นพับที่มีการอธิบายประวัติของบาตร รูปทรงของบาตรพร้อมภาพประกอบ ขั้นตอนการทำบาตร รวมทั้งประวัติของชุมชนบ้านบাত্র นอกจากนี้มีการแสดงสาธิตการตีบาตรนอกสถานที่ อาทิ กิจกรรมงานแสดงของกระทรวงวัฒนธรรม วิทยากรบรรยายเรื่องเกี่ยวกับชุมชนบ้านบাত্রในฐานะตัวแทนภูมิปัญญาในเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เป็นต้น

ภาพที่ 6 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 7 ร่วมกิจกรรมงาน “บางกอก แกรนด์ (Bangkok Brand)” 2565

3. ประเด็นเสนอแนะแนวทางบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

จากผลการศึกษาประเด็นเสนอแนะแนวทางบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคมพบว่า องค์ความรู้หรือภูมิปัญญาในการทำบาตรพระทำมือ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาภายในครอบครัวอย่างต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งสะท้อนสภาพสังคมไทยที่มีการสืบทอดการทำบาตร โดยการใช้บาตรเหล็กตามความเชื่อเรื่องบาตรในสมัยพุทธกาลเป็นต้นมา

ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา อาชีพช่างที่เคารพบูชาครูช่างและเครื่องมือช่างด้วยการตระหนักถึงคุณค่าของความรู้ฝีมือ ความชำนาญในการทำบาตรแบบดั้งเดิม ปัจจุบันการถ่ายทอดความรู้และทักษะมีอุปสรรคเพราะมีบาตรปีมราคาถูกลงกว่า

ดูแลรักษาง่าย ไม่เป็นสนิมจึงทำให้ลดความต้องการช่างตีบาตรในบ้านบาตร ช่างเก่า คนรุ่นใหม่ก็ทำอาชีพอื่น ๆ อย่างไรก็ดี ช่างบ้านบาตรที่รักษาชีพทำบาตรก็ยังคงรับงานจากผู้ว่าจ้างที่ต้องการความประณีต สวยงามของฝีมือ การอนุรักษ์ ส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังเป็นระบบต่อเนื่องก็จะเป็นวิธีการหนึ่งเพื่อสืบทอดบาตรบุญด้วยมือให้เป็นสมบัติศิลปภูมิปัญญาไทยต่อไป ปัจจุบันอาชีพช่างทำบาตรโบราณ กำลังจะสูญหาย ดังนั้นการสร้างนักสร้างสรรค์รุ่นใหม่เพื่อสืบทอดภูมิปัญญา จึงเป็นภารกิจที่สำคัญเร่งด่วน การถ่ายทอดองค์ความรู้ นอกจากศาลากลางบ้านของชุมชน บ้านของช่างตีบาตร และการบรรยายนอกสถานที่ ยังต้องการเพิ่มพื้นที่ของเมืองสร้างสรรค์ให้เป็นพื้นที่สำหรับนักคิดสร้างสรรค์ได้แสดงผลงานเชิงพาณิชย์ เป็นศูนย์รวมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักคิด นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อผลักดันการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์นำภูมิปัญญามาสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้เกิดผลอย่างจริงจัง

ภาพที่ 8 ประชาชนชุมชนถ่ายทอดความรู้เรื่อง รูปทรงบาตรให้แก่ผู้เข้ามาศึกษาในชุมชน

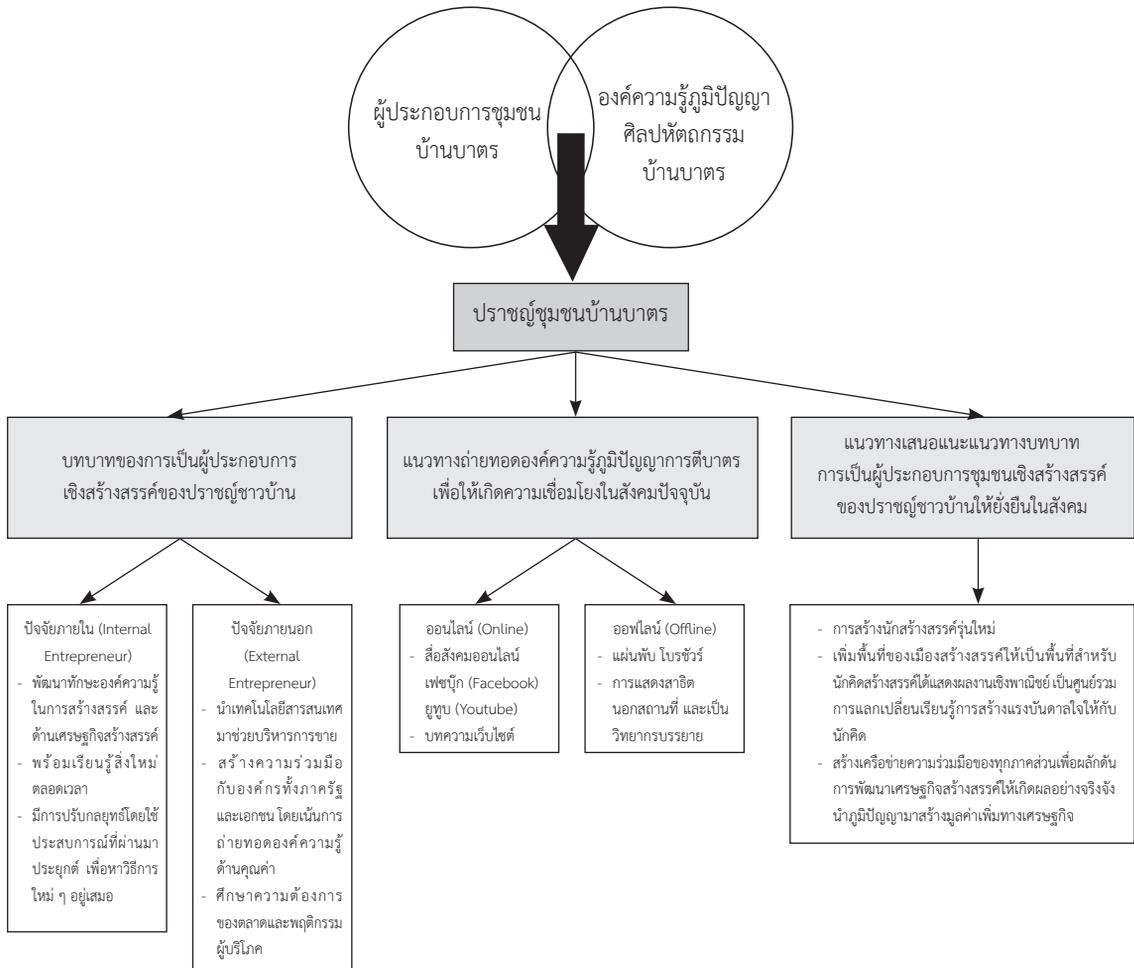

ภาพที่ 9 ประชาชนชุมชนถ่ายทอดความรู้ผ่านระบบออนไลน์ Zoom Meeting

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “บทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบาตร เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย จังหวัดกรุงเทพมหานคร” มีข้อค้นพบและเป็นประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ใน 3 ประเด็น ดังนี้คือ

1) ประเด็นบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ภาพที่ 10 สรุปประเด็น เรื่องบทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้าน

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนชาวบ้านเป็นการอธิบายให้เห็นถึงบทบาทการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ ในด้านการอนุรักษ์ส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปหัตถกรรม การตีบาตรโบราณ ให้กับประชาชนที่สนใจ โดยเป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาการตีบาตรตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงยุครัตนโกสินทร์ ในปัจจุบัน ที่ได้มีการดำรงอยู่ จึงนับว่า เป็นประชาชนชุมชนอย่างแท้จริง อีกทั้งมีบทบาทของการเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์ที่ได้ประยุกต์สวดลายบาตรให้เข้ากับความต้องการของลูกค้าที่อยากได้นำไปวางตกแต่งบ้าน หรือเป็นของที่ระลึกนอกเหนือจากเป็นบาตรสำหรับพระสงฆ์เท่านั้น สอดคล้องกับ Patten (2016) ค้นพบว่า ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มีความเกี่ยวเนื่องความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างสรรค์ และการเป็นผู้ประกอบการ: ในการเล่าเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์มักจะถูกยกระดับเหนือธุรกิจ เน้นแต่ในความเป็นผู้ประกอบการ ด้านการวางแผน กลยุทธ์ ฯลฯ ความสัมพันธ์ระหว่างความจำเป็นเชิงสร้างสรรค์และเชิงธุรกิจ จะนำองค์กรได้อย่างมีทิศทาง รวมทั้งเข้าใจกลไกของตลาดที่จะแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สร้างสรรค์ Chang & Chen (2020) ได้ศึกษาพบว่า หัวใจสำคัญของกระบวนการเป็นผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์คือ ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ และการรับรู้โอกาส ซึ่งมีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้ประกอบการในการสร้างการลงทุนใหม่ หรือปรับปรุงตำแหน่งของธุรกิจที่มีอยู่อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นความพร้อมของทรัพยากรจะช่วยเสริมความแข็งแกร่งให้กับผลกระทบของความคิด

สร้างสรรค์ของผู้ประกอบการและการรับรู้โอกาสต่อความสำเร็จในอาชีพ

2) ประเด็นแนวทางถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการตีบาตร เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงในสังคมปัจจุบัน ได้แก่

- การถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการตีบาตร ซึ่งปรับตัวกับเทคโนโลยีที่ปัจจุบันมีพฤติกรรมนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร และค้นหาข้อมูล

- การถ่ายทอดในรูปแบบออฟไลน์ ผ่านช่องทางประชาสัมพันธ์ แผ่นพับและการไปเป็นวิทยากรบรรยาย และการออกงานแสดงสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ Kruthngam (2015) ที่ศึกษาว่าการใช้อองค์ความรู้การศึกษา การสร้างสรรค์งานนำระบบที่พัฒนามนเศรษฐกิจฐานความรู้ แนวคิดนี้สะท้อนถึงกระบวนการซึ่งรวมเอาวัฒนธรรมเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีเข้าไว้ด้วยกัน สร้างสรรค์ความรู้ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ตามบริบทของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hudson & Hudson (2013) ศึกษาพบว่า ช่างฝีมือและผู้ประกอบการด้านศิลปะใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ การใช้งานได้รับผลหลายประเด็น เช่น การรู้เท่าทันสื่อ การรู้เทคโนโลยีใหม่ และใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมการขายเพื่อการดำเนินธุรกิจและการขายผลิตภัณฑ์ของตน เช่นเดียวกับ Athwal et al. (2019) ช่างฝีมือชาวแอฟริกันใช้แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ในการดำเนินธุรกิจ ศิลปินใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเพื่อขายแบรนด์หรือทำให้แบรนด์ที่มีศักยภาพเป็นที่รู้จักมากขึ้น Hudson & Hudson (2013); Tikima (2014) และ Bocconcelli et al. (2017)

ศึกษาพบว่า แพลตฟอร์มเหล่านี้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการจัดการการขายโดยช่างฝีมือ นักปราชญ์ชุมชนและผู้ประกอบการด้านศิลปะสามารถปรับแต่งผลิตภัณฑ์โดยใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือทางการตลาด Dana & Salamzadeh (2021) กล่าวว่า แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียมีประโยชน์สำหรับการพัฒนาผู้ประกอบการด้านศิลปะ พัฒนาสถานภาพช่างฝีมือ และเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

3) ประเด็นเสนอแนะแนวทางบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นเสนอแนะแนวทางบทบาทการเป็นผู้ประกอบการชุมชนเชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านให้ยั่งยืนในสังคมนั้น การมีส่วนร่วมสร้างเป็นเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจะมีส่วนสำคัญที่จะสร้างความยั่งยืน ให้พื้นที่สาธารณะเป็นจุดเริ่มต้นเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ที่จะสร้างคนรุ่นใหม่ที่จะมาสืบทอดภูมิปัญญาการทำบาตรแบบโบราณให้คงอยู่ต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ Bakas et al. (2018) ที่ได้ศึกษาผู้ประกอบการช่างฝีมือในพื้นที่ชนบทหรือเมืองเล็ก ๆ ของประเทศโปรตุเกสพบว่า การมีส่วนร่วมในฐานะตัวแทนเครือข่ายที่จัดระเบียบและนำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยให้ความเชื่อมโยงระหว่างช่างฝีมือและนักท่องเที่ยว ดังนั้นเครือข่ายเชื่อมโยงทางสังคมในระดับสูงภายในชุมชนชนบทในท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญที่จะให้ผู้ประกอบการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

นอกจากนี้ Fattah et al. (2021) พบว่า การจัดโครงการส่งเสริมศักยภาพแก่นักเรียน นักศึกษาประเทศอินโดนีเซีย โดยจัดโครงการที่ได้รับคำแนะนำโดยตรงจากผู้ที่มีประสบการณ์ในสาขาและที่ปรึกษาเฉพาะในแต่ละขั้นตอน เป็นโอกาสจากภาคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ช่วยพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ส่วนบุคคลให้เยาวชนมีส่วนร่วมสนับสนุนเศรษฐกิจและลดการว่างงาน เตรียมทักษะนักเรียน นักศึกษาให้พร้อมอย่างหนักก่อนเข้าสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และเป็นโครงการที่สามารถร่วมสร้างพลังให้ชุมชนรอบข้างมีความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยโดยแยกออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การสืบทอดภูมิปัญญาศิลป-หัตถกรรมการทำบาตรโบราณจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้น ต้องการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนในเชิงนโยบาย การบริหารจัดการและงบประมาณในการจัดทำฐานข้อมูล ส่งเสริมให้ปราชญ์ชาวบ้านร่วมกับเครือข่ายชุมชนในการอนุรักษ์

1.2 หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันส่งเสริมผู้ประกอบการ SMEs จะเป็นปัจจัยที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยส่งเสริมองค์ความรู้สร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับผลิตภัณฑ์ที่เป็นภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาศักยภาพสู่การเป็นผู้ประกอบการเชิงสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ปฏิบัติการ

2.1 จัดสรรพื้นที่สร้างสรรค์เป็นพื้นที่ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ การจัดการระบบ แบ่งหน้าที่การดำเนินกิจกรรม เป็นขั้นตอนและชัดเจน

2.2 ต่อยอดการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาการดีบาตรของปราชญ์ชุมชนให้มีรูปแบบ ที่น่าสนใจ เข้าถึงคนรุ่นใหม่ ผ่านการสร้างเรื่องเล่า (Story telling) และสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะ ทำให้เกิดประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ขยายประเด็นศึกษาให้กว้างขึ้น จากภูมิปัญญาระดับตัวบุคคล สู่ภูมิปัญญาระดับ ชุมชน และภูมิปัญญาระดับย่าน

3.2 บทบาทของผู้ประกอบการ เชิงสร้างสรรค์ของปราชญ์ชาวบ้านกับการท่องเที่ยว สร้างสรรค์ เนื่องจากการท่องเที่ยวชุมชน สามารถ เป็นส่วนสนับสนุนหรือส่งเสริมให้การคงอยู่ของ ภูมิปัญญาคงอยู่ได้

REFERENCES

- Announcement of Established the Creative Economy Agency (Public Organization): CEA. (2018, August 13). **Government Gazette**. No. 135 Section 59 A. page 27-43.
- Athwal, N., Istanbuluoglu, D., & McCormack, S. E. (2019). The allure of luxury brands' social media activities: a uses and gratifications perspective. **Information Technology & People**, *32*(3), 603-626
- Bakas, F. E., Duxbury, N., & de Castro, T. V. (2018). Creative tourism: Catalysing artisan entrepreneur networks in rural Portugal. **International Journal of Entrepreneurial Behavior and Research**, *24*.
- Bujor, A., & Avasilcai, S. (2015). Creative Industries as a Growth Driver: An Overview. **MakeLearn 2015: Managing Intellectual Capital and Innovation for Sustainable and Inclusive Society** (pp. 1725-1731). Bari: ToKnowPress, Bangkok • Celje • Lublin.
- Bujor, A., & Avasilcai, S. (2016). The creative entrepreneur: A framework of analysis. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, *221*, 21-28.
- Bocconcelli, R., Cioppi, M., & Pagano, A. (2017). Social media as a resource in SMEs' sales process. **Journal of Business & Industrial Marketing**, *32*(5), 693-709.
- Chang, Y. Y., & Chen, M. H. (2020). Creative entrepreneurs' creativity, opportunity recognition, and career success: Is resource availability a double-edged sword?. **European Management Journal**, *38*(5), 750-762.

- Creative Economy Agency. (2020). **Creative Economy takes the Thai economy forward to the international**. Retrieved April 30, 2022, from <https://www.nxpo.or.th/th/9440/>
- Culture Sport and Tourism Department. (2022). **Culture Division**. Retrieved April 30, 2022, from <http://tinyurl.mobi/tzxd>
- Dana, L. P., & Salamzadeh, A. (2021). Why do artisans and arts entrepreneurs use social media platforms?: Evidence from an emerging economy. **Nordic Journal of Media Management, 2**(1), 23-35.
- Fattah, A., Syairozi, M. I., & Rohimah, L. (2021). “YOUTH CREATIVE ENTERPRENEUR EMPOWERMENT (YOUTIVEE)”: Solutions for Youth to Contribute to the Economy and Reduce Unemployment. **International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJEBA), 5**(3).
- Hudson, S., & Hudson, R. (2013). Engaging with consumers using social media: a case study of music festivals. **International Journal of Event and Festival Management, 4**(3), 206-223.
- Kruthngam, A. (2015). The Handicraft Curriculum Development of Kubua woven fabric along the creative economy for seventh grade students. **Viridian E-Journal, Silpakorn Univesity. 8**(2), 352-371.
- Mutchima, P., Phiwma, N., & Valeepitakdej, V. (2019). E-Commerce for the Preservation of Traditional Thai Craftsmanship. In **2019 4th International Conference on Information Technology (InCIT)** (pp. 114-119). IEEE.
- Patten, T. (2016). “ Creative?”...” Entrepreneur?”–Understanding the Creative Industries Entrepreneur. **Artivate, 5**(2), 23-42.
- Pattarajierapan, S. (2013). Management of alms bowl handmaking as a learning center a case of Thai traditional handicrafts. (**Doctoral dissertation, Silpakorn University**), 1-4.
- Sirikudta, S. (2013). Creative Economy Strategies Affecting Business Organization Success: Case Study of Upper Central Part Industrial Entrepreneurs. **Kasetsart J. (Soc. Sci), 34**, 428 – 439.
- Tanhakorn, T., & Chantuk, T. (2018). Success Factors for Creative Entrepreneurs in the Creative Economy. **Viridian E-Journal, Silpakorn Univesity. 11**(1), 352-371.
- Tikima, P. M. (2014). Impact of social media on customer relations: Case of Equity Bank (**Doctoral dissertation**).

UNCTAD; UNDP. (2010). All Publications: **Creative Economy 2010 Report: A Feasible Development Option**. Retrieved from UNCTAD Web Site: <http://unctad.org/en/pages/PublicationArchive.aspx?publicationid=946>

UNCTAD. (2022). What is the creative economy?. United States: **United Nations**.

.....

SYNTACTIC STRUCTURES AND SEMANTIC DENOTATIONS OF GERUNDS
IN BIOGRAPHICAL TEXTS

Abhinan Wongkittiporn*

English Language Department, College of Liberal Arts, Rangsit University

*E-mail: abhinan.w@rsu.ac.th

Received: 2022-07-12

Revised: 2022-09-09

Accepted: 2022-09-09

ABSTRACT

Have you ever been asked who your role model is in your life? What did he/she do that impressed you? This study investigated how verbal gerunds are used in biographical texts in English. The study also investigated the linguistic perspectives on syntactic structures and semantic denotation. Previous research papers focused on the use of gerunds in English newspapers, literature, and international corpora. However, this study fills the gap by contributing to the view of biographical texts. As mentioned in previous studies, verbal gerunds denote factual events. It is intriguing to investigate whether these semantic denotations are applied to biographical texts, where the genre of writing has a mixture of narrative writing and a history of someone's life. The materials in this study are the biographical texts of Queen Elizabeth II, the late Prince Philip, Duke of Edinburgh, and the late Princess Dianna, since they are the best-sellers (amazon.com). The study includes 41 sentences extracted from the material, containing a total of 300,000 words. The data validation follows the *Index of Item Objective Congruence* (IOC), where three experts, being English instructors, were asked to validate the data analysis. The results of this study show that the use of gerunds is explained by various linguistic perspectives. Syntactically, the use of gerunds is equivalent to the DP subject, which is coreferential with a higher clause (Radford, 2009). The semantic denotations of gerunds in biographical

texts indicate simultaneous events. It is hoped that this study will be beneficial for learners of English as a Second Language (ESL) and English as a Foreign Language (EFL) to write biographical texts systematically and interestingly.

Keywords: Gerunds, Biographical Texts, Lexicalization, Simultaneity, Horror Aequi Principle

Introduction

English is internationally used in the present time. Not only is English used as a medium of instruction, but it is also used for many modes of communication, such as business transactions, aviation diplomacy and job interviews. Moreover, knowing English helps people gain better job opportunities with life connection. Having high proficiency of English can, therefore, lead to numerous advantages in one's life. Applying the use of English requires us to learn various skills including listening, speaking, reading and writing. Using these skills effectively and efficiently requires learners to have adequate grammatical knowledge (Hakim, Widodo & Nugraheni, 2021). While developing these skills in English, learners have acknowledged that grammar is the most complex language area for them to learn (Hakim et al., 2021). Consequently, grammar is considered as the least favorite branch among learners of English as a Foreign Language (EFL) and learners of English as a Second Language (ESL) (Widyawati, 2018).

Aside from the learners' struggle of learning grammar, many grammatical features in English are perplexing to understand. Hakim et al. (2021) pointed out that gerunds, referring to a verb acting as a noun, such as *running* (Swan, 2016) is a confusing grammatical feature and is difficult for English learners to use. This difficulty is a result of a combination between the parts of speech, especially verb and noun, technically known as *gerunds*. Even though it is a verb suffixed with *-ing* form, it is used as a noun (Swan, 2016). Nevertheless, it is worth learning gerunds as they can occur in all syntactic structures, such as the subject, complements of the verb, subjective complements, adverbial and prepositional complements and adjuncts. Accordingly, learning about gerunds allows us to learn their occurrences in different syntactic structures.

Since gerunds can occur in all syntactic positions in English, they can lead to confusion because the occurrence of gerunds between subjective complements

and the progressive tense has the same *homonymy*, referring to the same vocalization, such as (1).

(1) (a) My hobby is *collecting dolls*.

(b) Jennifer is *collecting dolls*.

The functions of *collecting dolls* between (1a) and (1b) are different. The function of *collecting dolls* in (1a) is a noun. However, the function of *collecting dolls* in (1b) is the present progressive. Having the same sound between the two forms could result in learners' confusion. Therefore, learning gerunds helps learners detect the differences between the two structures.

Some people purposed that gerunds can be learned through grammar references, sometimes known as explicit grammar learning. However, knowing only grammar rules does not guarantee learners' effective communication. That is why grammar and meaning should be learned simultaneously in context. As claimed by Yilmaz (2018), grammar, meaning and use must be learned at the same time. With this standing point, this research article focuses on the study of grammar, meaning and use of gerunds. In terms of EFL and ESL learners, although they know well how to use the form of English gerund in English, they are likely to have the problems of semantic denotations of meaning of gerunds (Wongkittiporn &

Chitrakara 2018). Therefore, this study will help them fix this aspect in order to use form, meaning and use of gerunds at the same times.

Regarding different texts, previous studies focused on the use of gerunds in English newspapers, novels and international corpora (Mostafa, 2019), this study fills the gap by focusing on the view of biographical texts. Biographical texts are special because they have different combinations between two genres, which are narrative writing and historical writing. In terms of narrative writing, the writers need to have a good orientation about the plot, setting and the person. Otherwise, writing can become boring if the writers keep mentioning only routine activities. In terms of historical aspects, the writers need to know how to present the data chronologically and sequentially in order to avoid the readers' confusion.

The outcome of this study will allow learners to predict the paradigm of gerunds in biographical texts. Through this study, English language will learn how to use gerunds in different syntactic positions correct and appropriately. For example, they could predict semantic denotations of gerunds when using them in different syntactic positions, such as the subject,

complements of the verb, adverbial and prepositional complements and adjuncts (Wongkittiporn & Chitrakara, 2018). We also learn when and why gerunds are used. It is hoped that this study will be beneficial to learners of EFL and learners of ESL in order to make the writing of someone's life systematic and interesting. This background of the study leads to the following research questions.

Research Questions

1. What are the frequencies of syntactic structures of gerunds in biographical texts?
2. What are the semantic denotations of gerunds in biographical texts?

Literature Review

The theoretical framework of cognitive grammar relating to gerunds will be reviewed in this section (Dirven & Verspoor, 2004; Radden & Dirven, 2007). The morphological aspects of the derivation of gerunds will then be mentioned (Yule, 2006). The syntactic structures of gerunds in this study follow Radford (2009). The semantic denotations of gerunds will be explained subsequently.

Theoretical Framework of Cognitive Grammar

The gerunds in this study are based upon the theoretical framework of cognitive grammar (Dirven & Verspoor, 2004; Radden & Dirven, 2007). It is believed that language use is not just communication. However, people's use of language reflects their understanding of the real world. Different experience that we have shapes the way we use language (Dirven & Verspoor, 2004). For example, there is only a simple word to express the concept of *snow* in Thai, called *hima*. However, the same conceptual domain could be explained by various lexical items in Polish, such as *snieg*, *chlapa* and *kaska*. This phenomenon could be explained by our experience toward the real events in the world. While experiencing snow in a humid country like Thailand is totally impossible, Polish people experience winter almost three months of the year where there are different sorts of snow falling. With their different experiences, people living in different places, have different ways of expressing their communication (Dirven & Verspoor, 2004). In terms of cultural activities as explained above, this may impact the use

of gerunds in regard to different frequencies of verbal gerunds used in different varieties of English.

The explanation above allows us to see that language is not arbitrary, but it is reasonable and explanatory, as it is motivated by meaning (Dirven & Verspoor 2004; Radden & Dirven, 2007). If language is not just communication, it is believed that every grammar has its own meaning.

With this belief, one of the logical reasons to explain the use of gerunds is their involvement with *negative denotation* (Rudanko, 1989). Although this is quite an old idea, gerunds that function as complements of the verb with negative denotations could be exemplified into *deny, forbid, hate, dislike, give up* and *detest*. This concept is possible; however, other people try to explain the reason of gerunds in the scope of *onomasiology*, referring to related meaning of words. To explain this, a group of words, such as *breakfast, lunch* and *brunch* is categorized in the same conceptual domain of meal (Dirven & Verspoor, 2004). Applying this conceptual domain to gerunds allows us to see that various words in the same conceptual domain are used with gerunds as their complements, such as *hate, dislike* and *detest*. These verbs are the same conceptual domain of hate. This goes along

the same lines as *Semantic Frame*, referring to the opposite meaning of aforementioned words, such as *love, like* and *enjoy*. They can all be used with gerunds (Radden & Dirven, 2007).

In addition to different semantic denotations, relating to gerunds, the participants involved in a situation could be explained as follows:

(2) Anne likes cooking salad.

They are different participants interacting in an event: *Anne* and *salad*. Anne plays two roles in this event. One of them is the role of the experiencer whereas the other role is of the agent. While an experiencer refers to the state of mental activities, agents or doers are the ones who perform an action (Dirven & Verspoor, 2004). *Salad* in (2) is the patient, referring to an entity that receives an energy from an action. With this cognitive framework, it is also believed that the two events between someone's mental activity and the event in the real world could happen at the same time. The framework of cognitive grammar can be further explained via different linguistic branches, as in morphological, syntactic, and semantic aspects.

Syntactic Structures

Syntactic structures are defined as positions where gerunds are used (Radford,

2009). Gerunds in English can be used in various syntactic structures, as in (3).

- (3) (a) *Playing football* is part of British boyhood.
 (b) Jonathan likes *playing football*.
 (c) My hobby is *playing football*.
 (d) Johnathon has fun with his friends, *playing football together*.
 (e) They concentrated on *playing football in this match in order to win the game*.

According to Swan (2016), gerunds tend to occur in various syntactic positions. For example, *playing football* in (3a) is the subject. *Playing football* in (3b) is *complement of the verb*. *Playing football* in (3c) is called the *subjective complement*, referring to the additional information concerning the subject. *Playing football together* in (3d) is *adjunct*, referring to additional information. Omitting this information does not affect grammaticality. *Playing football in this match in order to win the game* in (3e) is the complement of the preposition *on*.

Semantic Denotations

Semantic denotations in this study are defined as grammatical meaning

as used in bibliographical texts. While grammar references (Swan, 2016) classify different syntactic structures where gerunds can occur, the drawback of grammar references to learn this structure is that they do not provide the semantic denotation, referring to the meaning of gerunds used in context (Wongkittiporn & Chitrakara, 2018). Although grammarians do not provide enough information regarding semantic denotations of gerunds, structuralists have explained that the use of gerunds is a consequence of *colonial lag*, referring to the archaic form of a variety of American English (Trudgill, 1999; Hollmann, 2003; Hundt, 2009).

The structuralists' perspective of using gerunds does not give clear and adequate explanation regarding semantic denotations of gerunds. Moreover, structuralists also present the idea that the use of *to-* infinitive clauses is the counterpart of gerunds. This means that they can be used interchangeably. Despite having this conceptualization, subsequent studies tried to investigate the differences of semantic denotations between the two forms, as in (4).

- (4) (a) All the sudden Jeff Gordon decides *to retire and people are saying*.

- (b) Manziel liked *to party*.
 (c) *To win from being 10-0 behind so quickly and with umpteen injuries* makes it as good a victory as against the All Blacks in 2012.
 (Wongkittiporn & Chitrakara, 2018, p. 30)

Unlike gerunds, *to*- infinitive clauses cannot occur in the syntactic position of adverbial and prepositional complements as in **Peter concentrated on to study*. Also, they are used due to different semantic denotations. For example, the use of the *to*- infinitive clause in (4a) denotes a future event. The use of the *to*- infinitive clause in (4b) denotes habits. The use of the *to*- infinitive clause in (4c) denotes *achievement*, referring to reaching an expected point. It seems that previous studies allow us to know enough about the semantic denotations of *to*- infinitive clauses in English. This is a reason why this study avoids repeating the study of the semantic denotations of *to*- infinitive clauses.

While the semantic denotations of gerunds have remained mysterious, previous studies in the field have tried to investigate the use of their semantic denotations in *texts varieties*, referring to different genre

of texts. One of the semantic denotations of gerunds is *activity*, referring to dynamic or ongoing events, as in (5).

- (5) (a) *Playing football* is part of British boyhood.
 (b) *Drinking hot tea* has been increasingly popular.

Playing football and *drinking hot tea* semantically denote *activities*, referring to ongoing events. The agents are interpreted as being generic, referring to everyone. For example, the activity of *playing football* is applicable to all British boys. The activity of *drinking tea* is applicable to everyone.

In addition to the semantic denotations of activity, gerunds could be interpreted as *factuality*, referring to the semantic denotations of events that have actually happened, as in (6).

- (6) Peter recalled *taking medication*.

Taking medication is an event that has already happened in the past.

In the scope of temporality, the gerund semantically denoted *simultaneity*, referring to the happening of two events at the same time (Duffley & Arseneau, 2012), such as (7).

- (7) Peter enjoys *playing the game*.

In (7), there are two events that happen at the same time, which are the

emotion *enjoyment* and the event that happen in the real word *playing the game*. However, some research papers discovered that the use of gerunds is likely to appear with head verbs that have negative denotations, as in (8).

(8) (a) Lucy has lost an eye, lost her father and now she faces *losing her dearest friends*.

(b) While pet shops may meet these prices, without the above guarantees you hazard *getting an animal that may have been culled from a breeder's stock [...]* (Duffley & Arseneau, 2012, p. 41)

The gerunds *losing her dearest friends* in (8a) and *getting an animal that may have been culled from a breeder's stock*, as in (8b) are used with verbs with negative denotations, such as *face* and *hazard* (Rudanko, 1989). Heyvaert, Maekelberghe and Buyle (2019) applied the aspectual aspect to examine gerunds in English and the result in their study showed that gerunds occur frequently with the semantic denotation of activity.

(9) *Pushing the wheelbarrow* should have been child's play, but I still could not get the hang of it. (Heyvaert et al. 2019, p. 42)

Pushing the wheelbarrow is semantically interpreted as a continuous event. It is believed that different text varieties have their own meaning of grammar use. This study seeks to explain the reasons of semantic denotations of the gerunds in biographical texts.

Previous Studies on Gerunds in Text Varieties

Text varieties refer to the classification of specific texts into types, such as newspapers, novels, and poetry. Previous studies focused on the use of gerunds in different text varieties. Wongkittiporn and Chitrakara (2018) used sports news articles in *the Daily Telegraph* and *USA Today* to study gerunds, as in (10).

(10) *Playing with sticks and stones* has been part of Afghan boyhood.

Playing with sticks and stones is syntactically interpreted as the subject and it is semantically interpreted as factual activities that have been part of Afghan

boyhood. In addition, they also found that gerunds syntactically occur as complements of the verb, as in (11).

(11) I like *playing football*.

Playing football is semantically interpreted as an ongoing factual event.

In addition to the sports news articles, Hakim et al. (2021) studied the gerunds in a novel, called *the Adventure of Sherlock Holmes*, as in (12).

(12) I could not help *laughing*.

(Hakim et al., 2021, p. 36)

Laughing in (12) is syntactically interpreted as complement of the verb *help*. The use of the *-ing* form shows a relationship with the negative denotation with *could not help* (Rudanko, 1989).

In addition, Heyvaert, Maekelberghe and Buyle (2016) took advantage of using corpora via British National Corpus (BNC) and Corpus of Contemporary American English (COCA) to study gerunds, such as (13).

(13) (a) The porter has a kilt poking out from under his jacket, and Macduff is stuck with *wearing a raincoat on top of his dinner suit for the whole show*. (Heyvaert et al., 2016, p. 226)

Wearing a raincoat on top of his dinner suit for the whole show is interpreted as activity (Heyvaert et al., 2016). This information leads to the method as follows:

Methodology

As mentioned above, this study focuses on biographical texts so as to investigate the use of gerunds via different linguistic perspectives. Biographical texts are sources of materials that are suitable for everyone to read. The data collection follows Radford's (2009) English sentence structure. So each token of data is collected via sentence. The total tokens of 300,000 words contain 41 tokens to study verbal gerunds in biographical texts.

A set of data collection in this study was gathered by the approach of purposive sampling method, referring the researchers' own judgement of using appropriate data to be studied (Rai & Thapa, 2015). The author specifically gathered the information of biographical texts to study the use of gerunds. The advantages of biographical texts are explained as follows:

Biographical Texts

Biographical text is a text variety that addresses a person's story. It is semi-formal text, that is suitable to everyone

to read. Some examples of information in biographical texts are the date of birth, educational background and occupations. This text variety is intertwined between the writing of history and literature. It shows details about different stages of one's life (Kaplan, 1978). It contains historical information that shapes someone to become who he is (Connelly & Clandinin, 1987). The experience that is recorded in a biographical text is factual in past events. It is mentioned that a biographical text is a form of narrative writing as the story that is written must be weaved together. A biographical text needs a plot, a setting and a main character as if one is planning to write a story. With this information, this study examined the biographical text relating to an important person in the British royalty, namely, Queen Elizabeth II, the late Prince Philip, Duke of Edinburgh and the late Princess Dianna. These important figures have been influential throughout the world and have become household names.

Biographical texts in this study are selected based upon the best-sellers (amazon.com). The first biographical text is *Queen Elizabeth II's Guide to life* as written by Dolby (2019), who is a well-known lifestyle book writer. The second biographical text is *Philip: The Final Portrait*

as written by Brandreth (2021) who is a famous writer educated from the University of Oxford. The third one is *Remembering Diana: A life in Photographs* which is written by Brown (2017).

Queen Elizabeth II

Queen Elizabeth II was born on April 21st, 1926. She was throned on February 2nd, 1952, becoming the queen of the British Isles with 15 other commonwealth realms. She got married to Prince Phillip, Duke of Edinburgh. They had four heirs: Prince Charles, Princess Anne, Prince Andrew and Prince Edward.

Prince Philip, Duke of Edinburgh

Prince Philip, Duke of Edinburgh, was born on June 10th, 1921. He was the member of the British Royal family known as Queen Elizabeth II's husband. He was knowledgeable with his education in France, Germany and England. In the World War II, he served as an important person in the military forces of the British Isles. He was recognized as one of the most important persons in the world.

Princess Dianna

Princess Dianna was born on July 1st 1961. In her early life, she worked as a nursery teaching assistant and later married with Princes Charles, becoming the Princess of Wales. She had two sons: Prince William

and Prince Harry. In her life time, she supported many social organizations, such as The National AIDS Trust and the Red Cross. She was admired by people around the world for her benevolence.

Data Analysis

Syntactic Positions

The data analysis is divided into different linguistic aspects. One of them is a syntactic aspect. Radford (2009) addressed that gerunds can be used in syntactic positions, such as the subject, complements of verbs, prepositional complements, and adjuncts as in Table 1.

Table 1 illustrates the use of verbal gerunds in different syntactic positions. One of them is the position of subject, where gerunds are located in the Spec TP position, which is the position of subject, syntactically (Radford, 2009). The second position is called complements of verbs where the use of the gerund is located in VP positions where it has the coreferential subject with the matrix clause. The third one is adverbial and prepositional complements. The gerunds in this case have prepositional phrases such as *on*, *of* and *in* as preceding elements (Radford, 2009). Finally, gerunds are used as adjuncts

Table 1 Syntactic Positions of Gerunds (Swan, 2016)

Syntactic Positions	Examples
Subjects	(a) Finding a bride for this particular prince was not easy.
Complements of verbs	(b) I remember carrying the queen across the threshold .
Adverbial and Prepositional complements	(c) When sleeping under the same roof , the Queen and Prince Philip usually did share the same bed.
Adjuncts	(d) Louis Milford Haven died, aged sixty-seven and Alice came to London to console her mother, bringing Philip with her .

as additional information of a sentence, whereby omitting this information does not impact the grammaticality of the sentence (Radford, 2009) In addition to syntactic structures, the analysis of semantic denotations is shown in Table 2.

of the data analysis. With this process, there are three experts in the field of English, who are English native instructors whose other tongues are wither British or American English, which are the mainstream of the English language around the world. They

Table 2 Semantic Denotations of Gerunds (Wongkittiporn & Chitrakara, 2018)

(14)

Syntactic Positions	Examples
Past	(a) I recalled doing this activity when I was young.
Simultaneity Activity	(b) He had a variety of uniforms and an array of medals and, in public and in private, he relished parading in both.
	(c) When sleeping under the same roof , the Queen and Prince Philip usually did share the same bed.

Table 2 shows the semantic denotation of gerunds in English. The use of the gerund in (14a) indicates a past event, the use of the gerund in (14b) represents the simultaneity between matrix clauses and lower clauses. The use of gerund in (14c) denotes an ongoing event.

were asked to validate the data via placing. While A represents “agree”, D represents “disagree”. If two or three experts placed a tick on A, this meant that the analyzed data received validity and reliability. However, if only one or zero experts placed a tick on A, the data was re-analyzed by the researcher.

Data Validation

Once the data had been analyzed, they were randomly selected to be validated in order to ensure the reliability

Results and Discussion

This section provides the results and discussion of gerunds in Queen Elizabeth II’s, Prince Philip’s, and Princess

Dianna's biographical texts. The entire 300,000 words contain 41 extracted tokens. The framework of the results in this study is based on cognitive grammar (Dirven & Verspoor, 2004; Radden & Dirven, 2007). The explanation of verbal gerunds in this study is given via morphological, syntactic, semantic and pragmatic aspects. The low frequency of gerunds in biographical texts is explained by morphological aspects as the users tend to avoid using gerunds as they need to use more effort. Syntactically, the use of gerunds is found in four syntactic structures as in the subject, complements of the verb, adverbial and prepositional complements and adjuncts. The semantic denotations of gerunds denote past and simultaneous events. The use of verbal gerunds in biographical texts is pragmatically explained by *horror aegui principle*.

Morphological Aspects

The low frequency of gerunds in this study could be explained by *lexicalization*, referring to the formation of words via affixation (Radden & Dirven, 2007). gerunds require users to use more effort in order to use it, such as (15).

(15) If I start *talking about religion*,
the press will say I'm barking.

In regard to the production process, producing gerunds, as in *talking* in (15) requires English users' to expand more effort in regard to modifying the part of speech from verb to noun as the use of gerunds in (15) come from *derivation* Traugott (2010). As gerunds require the user to expend more effort, it could be cognitively explained as a less prototypical member when compared with *to-* infinitive clauses. According to Dirven and Verspoor (2004), a prototypical member is a more prominent member, whereas a less prototypical member is a less prominent member. Among the members of infinitives clauses, the *-ing* form as gerund is a less prototypical member as it requires users to expend more effort in order to use it (Dirven & Verspoor, 2004).

Syntactic Structures

The results and discussion of syntactic positions of gerunds are given in Table 3.

Table 3 Syntactic Positions of Gerunds

Syntactic Positions	Frequency	Percentage
Subjects	3	7.31%
Complements of verbs	15	36.59%
Adverbial and Prepositional complements	18	43.90%
Adjuncts	5	12.20%
Total	41	100%

Based upon these frequencies, the use of gerunds in different positions are exemplified below.

(16) (a) *Finding a bride for this particular prince* was not easy.

(b) Philip *started having fun when he went on holiday to Venice in the year before the war.*

(c) Anyone familiar with Princess Elizabeth's ordered mind and thoughtful character will understand her delight *at having her in complete set of entails at a time of war, privation and clothes rationing.*

(d) He was standing over her, *looking gentry amused.*

According to Radford (2009) the use of gerunds needs coreferential subjects. This is represented by PRO and it has a coreferential reading with the subjects in matrix clauses, as in (17).

(17) (a) *PRO Finding a bride for this particular prince* was not easy.

(b) Philip started *PRO having fun when he went on holiday to Venice in the year before the war.*

(c) Anyone familiar with Princess Elizabeth's ordered mind and thoughtful character will understand her delight *at PRO having her in complete set of entails at a time of war, privation and clothes rationing.*

- (d) He was standing over her,
*PRO looking gentry
 amused.*

PRO is an abstract covert subject. It has an arbitrary reading to refer to everyone. For example, the coreferential reading of PRO as in (17b) is *they*.

The highest frequency of gerunds appears in the syntactic structure of adverbial and prepositional complements as this position cannot be replaced by its counterpart as in *to*- infinitive clauses. If do so, it could lead to ungrammaticality as in (18). Therefore, the high frequency of gerund as in adverbial and preposition complements is due to its *fixed colligation* where preposition precede -ing form of the verb.

- (18) (a) *She was ever grateful to her parents for to *provide 'fun, kindness, and a marvelous sense of security'*.
 (b) 28. Diana's radiance shines while *to attend a dinner in her honor in Buenos Aires, Argentina*.
 (c) When *to stay away from London*, the Queen still rides almost every day and

it is clearly something she loves.

- (d) The unflappable Queen pulled on the reins, entirely focused *to calm and settling her horse*.

However, the lower frequency of -ing forms as gerunds in other position such as the subject, complement of the verb and adjunct is due to the fact that they have *to*- infinitive as their counterparts as the option for the writer to use as in (19).

- (19) (a) If I start *talking about religion*, the press will say I'm barking.

- (b) Louis Milford Haven died, aged sixty-seven and Alice came to London to console her mother, *bringing Philip with her*.

- (c) Writing in his memoir, he described it as a fairy-tail visit and said that *visiting there* was one of his favorite experiences as President.

- (20) (a) If I start *to talk about religion*, the press will say I'm barking.

(b) Louis Milford Haven died, aged sixty-seven and Alice came to London to console her mother *to bring Philip with her*.

(c) Writing in his memoir, he described it as a fairy-tail visit and said that *to visit there* was one of his favorite experiences as President.

Example (20) showed that the syntactic structure in the subject, complement of the verb and adjunct is not only restricted to only the -ing form. The writers can use its counterpart as modified them into to- infinitive clauses.

Semantic Denotations Onomasiology

Gerunds in this study could be explained by the semantic principle of *onomasiology*, referring to the same conceptual domain (Dirven & Verspoor, 2004).

(21) (a) I remember *talking to him about divided Cyprus*: he was evidently more sympathetic to the Turks than to the Greeks.

(b) John Dean recalled *bringing Philip his early-morning tea promptly at 7 a.m.*

(c) I hope people will enjoy *visiting*. Elizabeth R.

(d) He had a variety of uniforms and an array of medals and, in public and in private, he relished *parading in both*.

The use of gerunds is motivated by onomasiology, referring to the meanings being related (Radden & Dirven, 2007). The verbs *remember* and *recall* are onomasiological in the related field of temporality. Also, the verb *enjoy* and *relish* in (21c) and (21d) are also synonym. This, therefore, is a criterion of the selection of gerunds in the lower clauses.

Temporality: Simultaneity

In regard to the semantic denotation of temporality, Wurmbrand (2014) indicated that gerunds indicate simultaneity. This study also found that the semantic denotation of simultaneity is used frequently, as in (22).

(22) (a) He had a variety of uniforms and an array of medals and, in public and in private, he relished *parading in both*.

- (b) You just run around *trying to catch the leave as they fall from the trees before they hit the ground.*
- (c) He was standing over her, *looking gently amused.*
- (d) When *sleeping under the same roof*, the Queen and Prince Philip usually did share the same bed.
- (e) I hope people will enjoy *visiting*. Elizabeth R.

In (22a), it is interpreted that the emotion of *relished* occurs at the same time as *parading*. In (22b), the action of running is interpreted as happening at the same time as *catching the leave*. In (22c), The action of *standing over* her occurs simultaneously with *looking gentry amused*. Again, in (22d), the action of *sleeping under the same roof* also occurs simultaneously with *sharing the same bed*. The emotion of *enjoy* and *visiting* in the (22e) occur simultaneously.

Conclusion

This study has investigated the use of gerunds in Queen Elizabeth II's, Prince Philip's and Princess Dianna's biographical texts. Previous studies in the field believe that the use of gerunds is due to colonial

lag, referring to the archaic form that has been retained in American English (Trudgill, 1999; Wang, 2014; Wongkittiporn & Chitrakara, 2018). However, this study is based upon the framework of cognitive grammar to construe the use of gerunds in biographical texts. Morphologically, an avoidance of gerund in English is due to more effort requirement due to modifying the part of speech of verb into noun and confusion between subjective complements and the progressive forms. Syntactically, the use of gerunds in different positions requires coreferential subjects. Semantically, the use of gerunds in this text usually indicates past and simultaneous events (Dirven & Verspoor, 2004). Pragmatically, using the same form in adjacent areas is not a common practice in biographical texts. Due to limitations, the findings of this study could explain only gerunds in biographical texts. Generalizing the use of gerunds of this study to other types of data, such as academic proses may not be applicable to the optimum level. It is recommended that future study should investigate the use of gerunds in biographical texts that are not related to royalty.

REFERENCES

- Brandreth, G. (2021). **Philip: The Final Portrait**. London: Mobius.
- Brown, T. (2017). **Remembering Diana: A life in Photographs**. London: National Geographic.
- Connelly, F. & Clandinin, D. J. (1987). On narrative method, biography and narrative unities in the study of teaching. **The Journal of Educational Thought**, 21(3). 130-139.
- Dirven, R., & Verspoor, M. (2004). **Cognitive Exploration of Language and Linguistics**. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin Publishing.
- Dolby, K. (2019). **Queen Elizabeth II's guide to life**. UK: Michael O's Mara.
- Duffley, P. J., & Arseneau, M. (2012). Tense and control interpretations in gerund participle and *to*- infinitive complement constructions with verbs of risk. **Canadian Journal of Linguistics**, 57(1), 31-50.
- Hakim, K. F., Widodo, S., & Nugraeni, I. I. (2021). The Analysis of Gerunds in The Adventure of Sherlock Holmes. **Scripta: English Department Journal**, 8(1), 32-38
- Heyvaert, L., Maekelbergh, C., & Buyle, A. (2016). Nominal and verbal gerunds in Present-day English: Aspectual features and nominal status. **Leuven Working Paper in Linguistics**, 211-243.
- Heyvaert, L., Maekelberghe, C., & Buyle, A. (2019). Nominal and verbal gerunds in present-day English: Aspectual feature and nominal status, **Language Sciences**, 73, 32-49.
- Hollmann, W. B. (2003). **Synchrony and diachrony of English periphrastic causatives: A cognitive perspective**. Manchester: University of Manchester PhD dissertation.
- Hundt, M. (2009). Colonial lag, colonial innovation or simple language change. Gunter Rohdenburg & Julia Schluer (eds.). **In One language two grammar?: Differences between British and American**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kaplan, J. (1978). **The real life. Danial Aaron: In Studies in Biography**. USA: Harvard University Press.
- Mostafa, S. (2019). Developing the EFL advanced learners' narrative writing skills through a unite plan strategy. **CDELTA Occasional Papers in the Development of English Education**, 68(1), 323-356
- Radford, A. (2009). **Introduction to English sentence structure**. Cambridge: Cambridge University Press.

- Radden, G., & Dirven, R. (2007). **Cognitive English grammar**. Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamin Publishing.
- Rai, N., & Thapa, B. (2015). A **study on purposive sampling method in Research Kathmandu: Kathmandu School of Law, 5, 1-12.**
- Rudanko, J. (1989). **Complementation and Case Grammar: A Syntactic and Semantic Study of Selected Patterns of Complementation in Present-Day English**. New York: State University of New York Press.
- Swan, M. (2016). **Practical English usage**. Oxford: Oxford University Press.
- Trudgill, P. (1999). A window on the past: “Colonial lag” and New Zealand evidence for the phonology of nineteenth-century English. **American Speech, 73**(3), 227-239.
- Traugott, E. C. (2010). (Inter)subjectivity and Intersubjectification: a reassessment”. Kristin Davidse, Lieven Vandelanotte & Hubert Cuyken (eds.). In **Subjectification, intersubjectification and grammaticalization** (pp. 29-73). Berlin & New York: De Gruyter Mouton.
- Wang, D. (2014). Verbs taking “to+v” or “v+ing” as their complements: A cognitive grammar account. **International Journal of Linguistics, 6**(5), 143-153.
- Widyawati, W.Y. (2018). An analysis of students’ errors by using gerunds by the fourth semester on English Department. **TELL-US Journal, 4**(2), 16-27.
- Wongkittiporn, A., & Chitrakara, N. (2018). Control Constructions in British and American English. **Bulletin of the Transilvania University of Brasov, Series IV, Philology and Cultural Studies, 11**(60), 19-48.
- Wurmbrand, S. (2014). Tense and aspect in English infinitives. **Linguistic Inquiry, 45**(3), 403-447.
- Yilmaz, A. (2018). Form-meaning-use framework in grammar teaching: Research on Noun clauses in writing skills. **Journal of Language and Linguistic Studies, 14**(3). 37-55.
- Yule, G. (2006). **The study of language**. Cambridge: Cambridge University Press.
- .....

Research Article

การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้บนชีวิตวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

DIGITAL MEDIA USAGE FOR LEARNING IN A NEW NORMAL LIFE OF RAMKHAMHAENG UNIVERSITY STUDENTS

โชติมา เวสราชานนท์*

ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่องและอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Chotima Vesaracharnont*

Department of Continuing and Vocational Education, Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University

*E-mail: chotima_v@hotmail.com

Received: 2022-05-18

Revised: 2022-09-15

Accepted: 2022-09-15

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะทางประชากรที่มีต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 319 คน จากตาราง Taro Yamane ที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เพื่อใช้ในการตอบแบบสอบถาม ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกมาจากตัวแทนนักศึกษาจำนวน 3 คน และอาจารย์ที่เชี่ยวชาญการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนการสอน จำนวน 2 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณมีดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Arithmetic Mean and Standard Deviation) ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างค่าเฉลี่ยใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่มีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีเพศแตกต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีช่วงอายุต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป และช่วงอายุ 26-30 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุ 26-30 ปี ส่วนผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่สังกัดคณะต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเซฟเฟ พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่สังกัดคณะนิติศาสตร์ คู่กับ นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่สังกัดคณะนิติศาสตร์มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์

คำสำคัญ: การใช้สื่อดิจิทัล การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ชีวิตวิถีใหม่

ABSTRACT

The purposes of this study were to examine: 1) to study behavior in digital media usage for learning in a new normal way of life for Ramkhamhaeng University students; 2) to compare demographic characteristics of Ramkhamhaeng University students towards digital media usage for learning in a new normal life; and 3) to propose a guideline for digital media usage for learning in a new normal life for Ramkhamhaeng University students as classified by gender, age, and faculty. This research was conducted with the survey research method. The subjects participating in this study were 319 university students obtained from stratified random sampling for collecting data from a questionnaire. The participants for the interview were 3 students and 2 teachers, obtained from purposive sampling. The statistics used in the data analysis were as follows: Percentage, Arithmetic Mean and Standard Deviation, and one-way ANOVA: when differences were found using Scheffe's method and content analysis. The results of this study revealed that students' opinion toward digital media usage for learning in a new normal way of life was overall at a high level. The compared results of students' opinions classified by genders, ages, and faculties were significantly different at a 0.05 level. Scheffe's method was used to

test the differences between pairs and revealed that, overall, students aged under 25 years old compared to over 30 years old, students aged between 26 and 30 years old compared to 30 years old and above had different opinions, while students aged from 30 years old and above had a mean average value higher than age under 25 years old and age between 26 and 30 years old. Students from the faculties of law and education had different opinions. Students from the faculty of law had a mean average value higher than the faculty of education.

Keywords: Digital Media Usage, Digital Media Usage for Learning, New Normal Life

บทนำ

ในช่วงต้นปี 2562 ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) จนนำไปสู่มาตรการปิดเมือง หรือ มาตรการล็อกดาวน์ (Lockdown) เพื่อสกัดกั้นการลุกลามของไวรัส ตลอดช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา มนุษย์ทุกคนต้องใช้ชีวิตภายใต้มาตรการอันแสนเข้มงวดที่แตกต่างกันไป บ้างมีข้อจำกัดเป็นช่วงเวลา มีการออกแคมเปญให้ทุกคน “อยู่บ้าน” หรือ Stay at Home บ้างเข้มงวดมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม หรือ Social Distancing ในช่วงเวลาดังกล่าววิถีชีวิตของเราค่อยๆ เปลี่ยนไปที่ละน้อยจนปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้พอสมควร แต่ในช่วงเวลานั้นยังไม่มีวัคซีนป้องกันไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่นี้ออกมา จึงจำเป็นต้องดำเนินชีวิตในรูปแบบใหม่ หรือที่เรียกว่า New normal ซึ่งทางราชบัณฑิตยสภาได้ออกมาบัญญัติศัพท์คำดังกล่าวว่าเป็น ความปกติใหม่ ฐานวิถีชีวิตใหม่ ซึ่งหมายถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่แตกต่างจากอดีต อันเนื่องมาจากมีบางสิ่งมากระทบจนแบบแผน

และแนวทาง ปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคยคาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วย วิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิถีปฏิบัติและการจัดการ การใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงและรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือวนหาถึงอดีต (Thai PBS, 2020)

วิถีชีวิตใหม่ (New Normal) เป็นแนวทางที่หลาย ๆ คนจะต้องปรับเปลี่ยนชุดพฤติกรรมในช่วงที่ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) เกิดการระบาด ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตไปพร้อมกันทั่วโลก จากที่เคยออกจากบ้าน เพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียน ต้องหันมาทำทุกอย่างที่บ้าน หากมีความจำเป็นต้องออกจากบ้านไปซื้อของหรือแม้กระทั่งไปพบแพทย์ ต้องใส่หน้ากากเพื่อป้องกันโรค ต้องเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล ล้างมือบ่อย ๆ นาน 20 วินาที เช็ดมือด้วยแอลกอฮอล์ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทางด้านธุรกิจและบริการต่าง ๆ

ให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยปรับเปลี่ยนไปสู่การลงทะเบียนแบบออนไลน์ การใช้ระบบซื้อขายและบริการทางออนไลน์ สิ่งนี้เกิดเป็นวิถีใหม่ในการดำรงชีวิต ซึ่งเมื่อจำต้องปฏิบัติกันเป็นปกติต่อเนื่องในระยะเวลาหนึ่ง จนเกิดเป็นความพอใจในที่สุดทั้งหมดนี้ก็ได้กลายเป็น New Normal ในสังคม โดยหนึ่งในวิถีชีวิตใหม่ ก็คือ การเรียนออนไลน์ หรือ Online Learning ซึ่งเป็นการเรียนอยู่ที่พัก สิ่งสำคัญในการพัฒนาและการค้นหาตัวตน สิ่งหนึ่งก็คือ การหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเอง ด้วยการเรียนรู้ ซึ่งสามารถเลือกเรียนในช่วงเวลาที่สะดวกตามต้องการ สามารถย้อนกลับเพื่อทบทวนเนื้อหาและทำความเข้าใจใหม่ได้ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เช่น การชมพิพิธภัณฑ์เสมือน (Virtual Museum) การเที่ยวพิพิธภัณฑ์ออนไลน์ (Virtual Exhibitor) และการเข้าชมแกลอรีชื่อดังต่าง ๆ (Virtual Gallery) เป็นต้น (Institute for the Promotion of Occupational Safety, Health and Work Environment (Public Organization), 2020). กระบวนการเรียนรู้ออนไลน์จำเป็นต้องพึ่งพาสื่อดิจิทัลในการสนับสนุนการเรียนรู้ สื่อดิจิทัล หรือ Digital Media นั้นเป็นการนำองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ข้อความ (Text) เสียง (Audio) ภาพนิ่ง (Still Image) ภาพเคลื่อนไหว (Animation) และภาพวิดีโอ (Video) มาใช้งานร่วมกัน โดยเผยแพร่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ ผู้ใช้สื่อดิจิทัลจึงเป็นได้ทั้งผู้ใช้งานและผู้เผยแพร่ ซึ่งในปัจจุบันการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับการเรียนการสอนนั้นได้กลายมาเป็นการเป็นความปกติใหม่สำหรับวงการการศึกษาของไทย

นักศึกษามหาวิทยาลัยยังไม่ตระหนักพฤติกรรมการเรียนรู้วิถีใหม่ในการดำเนินชีวิต และไม่มีแนวทางในการนำเสนอสื่อดิจิทัลที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักศึกษามหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมและแนวทางการใช้การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้บนวิถีชีวิตใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ด้านการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ มีพฤติกรรมและแนวทางที่เหมาะสมของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันอื่น ๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมมติฐานการวิจัย

นักศึกษาที่มีคุณลักษณะทางประชากรต่างกันจะส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

ด้านประชากร

สำหรับประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ประชากรสำหรับการวิจัยในเชิง

ปริมาณ หรือการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัย เลือกใช้กลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย ที่ยังคงสถานะภาพเป็นนักศึกษาในภาคการศึกษา ที่ 2 ปี 2562 โดยเรียงลำดับจากคณะที่มีจำนวน นักศึกษามากที่สุด ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ คณะ รัฐศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะสื่อสารมวลชน คณะวิทยาศาสตร์ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ คณะเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งหมด 9 คณะ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

สำหรับสาระสำคัญในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ขั้นตอนในการวิจัยมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน โดยในแต่ละขั้นตอนใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจสอบเครื่องมือ เป็นขั้นตอนการตรวจสอบเครื่องมือซึ่งได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยในขั้นตอนนี้ใช้เวลาดำเนินการประมาณ 1 เดือน

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำหน้าที่ตอบแบบสอบถาม โดยในขั้นตอนนี้ใช้เวลาเก็บข้อมูลประมาณ 4 เดือน

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยในขั้นตอนนี้ใช้เวลาเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยในขั้นตอนนี้ใช้เวลาเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน

ทบทวนแนวคิด

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับสื่อดิจิทัล และการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการเรียนรู้ โลกแห่งการเรียนรู้ได้พัฒนาไปอย่างมากจากการที่มีระบบ และการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งระบบเครือข่ายความรู้ออนไลน์มีการขับเคลื่อนอย่างเห็นได้ชัด ระบบจะมีบทบาทมากขึ้นจะช่วยให้คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลความเจริญสามารถเข้าถึงความรู้ได้ ในขณะที่การเรียนรู้ในพื้นที่ที่ได้ปฏิบัติจริงซึ่งยังเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ในหลากหลายมิติ ประกอบด้วย

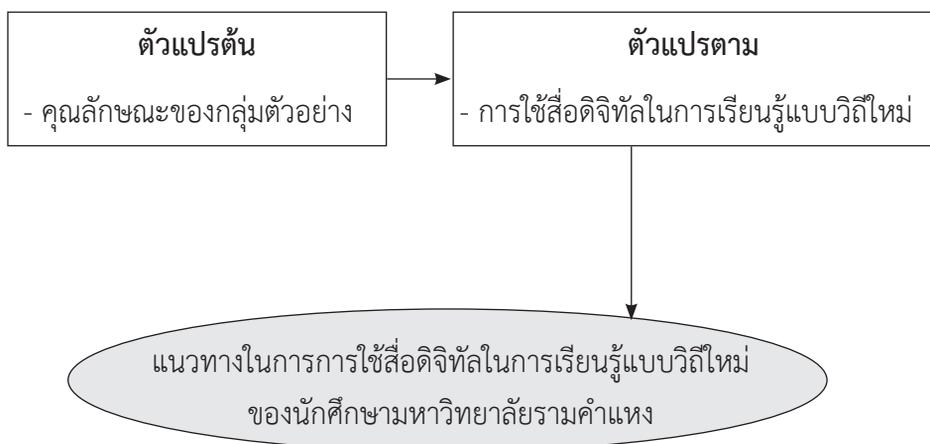
1. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ สามารถช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากร ทั้งในส่วนของผู้เรียนและผู้สอน รวมทั้งสถานศึกษา จากการศึกษา Chamchoi (2018) พบว่าการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนนั้นเกี่ยวข้องกับ 2 ส่วน นั่นก็คือในส่วนของอุปกรณ์ดิจิทัล (Hardware) และในส่วนของโปรแกรมการทำงาน (Software) การเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม ทั้งในส่วนของผู้สอนและผู้เรียนจะช่วยให้ประหยัดทั้งเวลาและทรัพยากรได้เป็นอย่างมาก

2. รูปแบบการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ข้อมูลองค์ความรู้ในปัจจุบันไม่ได้หาได้เพียงในห้องเรียน อย่างเดียว รูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐ หรือภาคเอกชนหรือแม้กระทั่งบุคคลทั่วไปที่มีการแชร์ข้อมูลองค์ความรู้ นำองค์ความรู้ของตนเอง

มาสร้างรายได้ เกิดคอร์สเรียนรู้ทางช่องทางออนไลน์ และออฟไลน์ในรูปแบบตามแต่ที่คนสนใจเฉพาะด้าน (Customized) ซึ่งทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายขึ้น พัฒนาทักษะได้ตรงตาม ที่ตนเองสนใจ ภาคเอกชนเปิดหลักสูตรเอง เพื่อตอบโจทย์ตามความต้องการขององค์กร รวมถึงสถาบันการศึกษาทั้งในไทยและต่างประเทศ เริ่มหันมาทำแพลตฟอร์มหรือหลักสูตรการเรียนรู้ ของตนเองหรือแชร์ข้อมูลองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านช่องทางออนไลน์และแพลตฟอร์มหลากหลาย มากขึ้น ตัวอย่างเช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ ที่เรียกว่า MOOCs ที่เปิดให้คนทั่วไปสามารถเรียน ได้จากที่ไหนก็ได้ในโลก นอกจากนี้มีสื่อสังคมออนไลน์ และสื่อเพื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นมากมายให้คนได้ศึกษา

ค้นคว้าตามเนื้อหาที่ตนสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความรู้รอบตัว ทักษะเฉพาะด้าน ไลฟ์สไตล์ วิชา และทฤษฎีความรู้ด้านต่าง ๆ ทางช่องทาง อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ยูทูบ (Youtube) กูเกิลพลัส (Google+) อินสตราแกรม (Instagram) พอดแคสต์ (Podcast) เป็นต้น สำหรับแอปพลิเคชันก็ยังคง มีหลากหลายที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นสำหรับครู นักเรียน ผู้ที่สนใจเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ทั่วไป อาทิ แอปพลิเคชันช่วยบริหารจัดการระบบการเรียน การสอน แอปพลิเคชันนำเสนอองค์ความรู้ ด้านต่าง ๆ แอปพลิเคชันที่ใช้เทคโนโลยี AR เข้ามา ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นต้น (Knowledge Management and Development Office (Public Organization), 2020).

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นอย่างไร

2. แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เหมาะสมคือแนวทางใด

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ประชากรสำหรับการวิจัยในเชิงปริมาณ หรือการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเลือกใช้กลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยที่ยังคงสถานะภาพเป็นนักศึกษาในภาคการศึกษาที่ 2 ปี 2562 (Office of Academic Services and Assessment, 2020) โดยเรียงลำดับจากคณะที่มีจำนวนนักศึกษามากที่สุดซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คณะรัฐศาสตร์ จำนวน 31,429 คน คณะนิติศาสตร์ จำนวน 20,729 คน คณะบริหารธุรกิจ จำนวน 18,927 คน คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 13,732 คน คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 9,434 คน คณะสื่อสารมวลชน จำนวน 6,461 คน คณะวิทยาศาสตร์ จำนวน 2,136 คน คณะพัฒนาศาสตร์ จำนวน 1,068 คน คณะเศรษฐศาสตร์ จำนวน 944 คน

รวมทั้งหมด 9 คณะจะมีนักศึกษารวมทั้งสิ้นจำนวน 104,860 คน ส่วนประชากรสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการสัมภาษณ์จะเป็นตัวแทนของนักศึกษาที่สังกัดในคณะดังกล่าวจำนวน 3 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเชิงปริมาณหรือการตอบแบบสอบถาม ซึ่งจากการเปิดตาราง Taro Yamane ประชากรทั้งหมด 104,860 คน จะสามารถสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้ 398 คน แต่เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตั้งแต่วางต้นเดือนเมษายน 2564 ทำให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ 319 คน หรือคิดเป็น 80% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่คำนวณได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยจะใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 คน โดยคัดเลือกมาจากตัวแทนนักศึกษาจำนวน 3 คน และอาจารย์ที่เชี่ยวชาญการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนการสอนจำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในแบบวิถีใหม่ และ 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนการสอนในแบบวิถีใหม่

โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และคณะที่สังกัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้บนชีวิตวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน จำนวน 33 ข้อ โดยลักษณะแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
ของลิเคอร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของผู้ตอบ
แบบสอบถาม ซึ่งคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open
End)

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน

ตอนที่ 1 ลักษณะแบบสอบถาม
เป็นแบบตรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามเกี่ยวกับ
แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้บนชีวิต
วิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
ในด้านประเภทของสื่อดิจิทัล ประเภทของเนื้อหา
แหล่งการเรียนรู้ และแนวทางการใช้สื่อดิจิทัล
ซึ่งคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open End)

จากนั้นนำร่างแบบสอบถามไปให้
ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง
เชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ
พิจารณาแบบสอบถามลงความเห็นและให้คะแนน
และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index
of congruence : IOC) ซึ่งพบว่าค่า IOC ที่ได้มีค่า
ตั้งแต่ 0.60-1.00

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ
(Survey Research)

3.1 ผู้วิจัยขออนุญาตแจกแบบสอบถาม
และเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารคณะทั้ง 9 คณะ

3.2 ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการ
สัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling)

และดำเนินการสัมภาษณ์ โดยประสานงานทาง
โทรศัพท์

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล
ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ

1. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไป
วิเคราะห์ ข้อมูลทางสถิติโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
โปรแกรมสำเร็จรูป

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้
2.1 การวิเคราะห์คุณลักษณะ
ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ร้อยละ (Percentage)
2.2 การวิเคราะห์พฤติกรรม
ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(Arithmetic Mean and Standard
Deviation)

2.3 การเปรียบเทียบพฤติกรรม
ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว
(one-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างค่าเฉลี่ย
ใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ
(Scheffe's)

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ

ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content
analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

เนื้อหารายด้าน	ความพึงพอใจ		ระดับ
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านประเภทของสื่อ	3.84	0.40	มาก
2. ด้านประเภทของเนื้อหา	3.70	0.48	มาก
3. ด้านแหล่งเรียนรู้	3.72	0.54	มาก
รวม	3.75	0.41	มาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากตารางที่ 1 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน เรียงตามลำดับ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านประเภทของสื่อ ด้านแหล่งเรียนรู้ และด้าน ประเภทของเนื้อหาตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุป เป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่ม ตัวอย่าง 319 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย โดยมีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุระหว่าง 26-30 ปี และช่วง อายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัย รามคำแหงที่มีต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ แบบวิถีใหม่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านประเภทของสื่อมีคะแนน มากที่สุด อยู่ในระดับ 3.84 และด้านประเภทของ เนื้อหามีคะแนนต่ำสุด อยู่ในระดับ 3.70

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็น ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศ แตกต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบ วิถีใหม่ โดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า รายด้านมีความแตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

3.1 ด้านประเภทของสื่อ พบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรม การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ สูงกว่า นักศึกษาที่เป็นเพศชาย

3.2 ด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า นักศึกษา ที่เป็นเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้ สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ สูงกว่านักศึกษา ที่เป็นเพศชาย

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุ ต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

4.1 ด้านประเภทของสื่อ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

4.2 ด้านประเภทของเนื้อหา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

4.3 ด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison) พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป และช่วงอายุ 26-30 ปี คู่กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษามีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษามีช่วงอายุ 26-30 ปี

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวมมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า รายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

5.1 ด้านประเภทของเนื้อหา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

5.2 ด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison) พบว่า โดยภาพรวม นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะนิติศาสตร์ คู่กับ นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่สังกัดคณะนิติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์

ผลการสัมภาษณ์เพื่อกำหนดแนวทางการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่จากนักศึกษาและอาจารย์ พบว่า แนวทางการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในมุมมองของนักศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สื่อดิจิทัลต้องสามารถเข้าถึงได้ง่าย
2. การนำเสนอเนื้อหาต้องกระชับชัดเจน
3. แหล่งเรียนรู้ต้องอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้และความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคน

ในมุมมองของอาจารย์ผู้สอน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สื่อที่ใช้ในการนำเสนอต้องเหมาะสมกับเนื้อหาในการสอน
2. สื่อการสอนต้องสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้ทุกสถานการณ์
3. การนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อดิจิทัลต้องอาศัยศิลปะในการสอนไม่ต่างจากการสอนในห้องเรียน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ประเด็นที่น่าสนใจควรมาอภิปรายผลดังนี้

1. การแสดงความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นในด้านประเภทของสื่อ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านแหล่งเรียนรู้ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านประเภทของเนื้อหา ซึ่งอภิปรายในแต่ละด้าน ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านประเภทของสื่อ ซึ่งค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้สึกว่าการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องมากกว่าสื่อประเภทอื่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเข้าถึงข้อมูลในอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้ง่ายด้ายกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีราคาถูกลงเป็นอย่างมาก ประกอบกับ เยาวชน หรือนักศึกษารุ่นใหม่ มีทักษะการใช้งานสื่อดิจิทัลติดตัวมาอยู่แล้ว ทั้งจากการเรียนรู้มาจากในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือเรียนรู้มา

ด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้มีส่วนในการปรับทัศนคติให้คนรุ่นใหม่มองเห็นความสำคัญในการใช้งานสื่อออนไลน์มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongkajeerachayanon (2017) ที่พบว่า คนรุ่นใหม่ที่มีอายุ 26-35 ปี มีความสนใจในการค้นหาข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัล โดยนิยมใช้โปรแกรมค้นหาข้อมูลส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุดังกล่าว มีพฤติกรรมในการค้นหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจเสมอ

ด้านที่ 2 ด้านแหล่งเรียนรู้ ซึ่งค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านรู้สึกว่าการเข้าถึง (Google) ช่วยให้ท่านฉลาดมากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาชอบแหล่งการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่าย เข้าถึงได้สะดวกผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ มีข้อมูลให้ค้นคว้าได้เยอะ สามารถคัดเลือกข้อมูลได้ตามต้องการ ทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatpakarat, Suwatthipong and Wongamat (2017) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาารูปแบบแหล่งการเรียนรู้ชุมชนอัจฉริยะในศตวรรษที่ 21 เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนจากสมาชิกที่อาศัยอยู่ในชุมชนเทศบาลตำบลสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 362 คน พบว่า สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ประกอบอาชีพส่วนตัว/รับจ้าง และส่วนใหญ่ใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ถึง ร้อยละ 93.92 มีประสบการณ์การใช้งานอินเทอร์เน็ตระหว่าง 1-3 ปีและใช้ผ่านสมาร์ทโฟน เป็นระยะเวลา 1-3 ชั่วโมง/วัน โดยมีวัตถุประสงค์ใช้เพื่อติดต่อสื่อสารและดูข่าวสารและความบันเทิง ส่วนใหญ่ใช้ เฟซบุ๊ก (Facebook) และ ไลน์ (Line) ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย

ด้านที่ 3 ด้านประเภทของเนื้อหา ซึ่งค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านชอบการเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอด้วยเนื้อหาแบบสั้น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอด้วยเนื้อหาที่กระชับ สรุปลย่อ และย่อสาระสำคัญ น่าจะเป็นสิ่งที่นักศึกษาชอบ เพราะไม่ต้องจดจำคำนิยามหรือคำอธิบายให้มากมาย แต่เน้นทำความเข้าใจกับสาระสำคัญที่ย่อออกมาแล้วสามารถนำไปใช้งานได้ทันที สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leardsongkram (2019) ที่ศึกษาถึงแนวทางการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสาน และหาคุณภาพของบทเรียนมัลติมีเดียร่วมกับทักษะปฏิบัติด้านการออกแบบกราฟิกบนสื่อดิจิทัล สำหรับนิสิตปริญญาตรีคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตระดับปริญญาตรีที่ลงทะเบียนในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนมัลติมีเดียที่ใช้ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกับทักษะปฏิบัติมีความเหมาะสมต่อนิสิตพร้อมทั้งบทเรียนมัลติมีเดียบนสื่อดิจิทัลช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ความเข้าใจเพื่อนำไปปฏิบัติจริง ทำให้เกิดเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น สามารถติดต่ออาจารย์ผู้สอนได้สะดวกขึ้นมีความรวดเร็วในการเข้าบทเรียนมัลติมีเดีย รูปภาพที่นำมาประกอบเนื้อหาในบทเรียนมีความเหมาะสมทำให้นิสิตมีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น เป็นบทเรียนที่แปลกน่าสนใจ ทันท่อเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 21

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีเพศต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 คือ ด้านประเภทของสื่อพบว่า นักศึกษาที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ สูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย และ ด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่านักศึกษาที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ สูงกว่านักศึกษาที่เป็นเพศชาย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ นักศึกษาที่เป็นเพศหญิงมีความชอบในการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเข้าสังคมมากกว่าเพศชาย การได้มีโอกาสใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ที่หลากหลายแพลตฟอร์ม นำมาซึ่งความคุ้นเคยในการใช้งานสื่อดิจิทัลในรูปแบบอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tupiya (2017) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตและสารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา โดยพบว่า นิสิตที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 17-25 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อยู่ในช่วงปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มากที่สุดโดยส่วนใหญ่ ศึกษาอยู่ในกลุ่มคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์โดยพบว่า พฤติกรรมสารสนเทศของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา มีพฤติกรรมสารสนเทศอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นิสิตมีพฤติกรรมการใช้สารสนเทศอยู่ในระดับมาก และมีพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phuangphae (2016) ที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่อง พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social

Media) ของนักศึกษาวิชาชีพรู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาวิชาชีพรู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวน 107 คน พบว่านักศึกษาวิชาชีพรู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรมีพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยนักศึกษาวิชาชีพรู ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ มากกว่า 5 ปี โดยเฉลี่ยมากกว่า 10 ครั้งต่อสัปดาห์ แต่ครั้งนาน 5-7 ชั่วโมง และอยู่ในช่วงเวลา 18.01 -24.00 น. นักศึกษาใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ จากที่บ้าน หรือหอพัก และวัตถุประสงค์ในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการติดต่อสื่อสาร โดยวิธีศึกษาด้วยตนเอง และพบว่าเฟซบุ๊ก (Facebook) เป็นเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่นักศึกษา เข้าใช้มากที่สุด

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ารายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านประเภทของสื่อ ด้านประเภทของเนื้อหา และด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison) ในภาพรวม พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป

และช่วงอายุ 26-30 ปี กับ ตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 25 ปี และ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่มีช่วงอายุ 26-30 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 30 ปี ขึ้นไป เป็นกลุ่มคนยุค Gen Y ที่มีความพร้อมในด้านความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลายกว่า นักศึกษาในช่วงอายุอื่น ๆ รวมทั้งมีกำลังทรัพย์ในการจัดหาอุปกรณ์ดิจิทัล ได้มากกว่ากลุ่มช่วงอายุอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongkajeerachayanon (2017) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 26-35 ปี มีความสนใจในการค้นหาข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัล โดยนิยมใช้โปรแกรมค้นหาข้อมูล ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างในช่วงอายุดังกล่าว มีพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลก่อนการตัดสินใจเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Metheekul and Kijtorntam (2020) ที่ศึกษาถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการรู้เท่าทัน สื่อดิจิทัลและพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนของนักศึกษาวิชาชีพรู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาวิชาชีพรู เติบโตมากับสภาพแวดล้อมที่มีกิจกรรมรอบตัวสัมพันธ์กับสื่อดิจิทัลมีความคุ้นเคยและใช้งานสื่อดิจิทัลในชีวิตประจำวัน จึงเห็นความสัมพันธ์ที่มีกับลักษณะการปฏิบัติงานในวิชาชีพ ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องว่าตนเองควรได้รับการพัฒนา

ให้มีความสามารถในการนำมาปฏิบัติงานในวิชาชีพของตนเอง

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน ต่อการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่ โดยภาพรวม มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ารายด้านมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 คือ ด้านประเภทของเนื้อหา และด้านแหล่งเรียนรู้ พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน และเมื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Post hoc Comparison) ในภาพรวมพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สังกัดคณะนิติศาสตร์ คู่กับ นักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนรู้แบบวิถีใหม่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่สังกัดคณะนิติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะนักศึกษาคณะนิติศาสตร์มีความสนใจข่าวสารในรูปแบบสื่อดิจิทัล โดยกระบวนการจัดการเรียนการสอนในคณะอาจมีส่วนทำให้นักศึกษาของคณะนิติศาสตร์ต้องชวนช่วยในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัลมากกว่านักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pawinun & Tongkaew (2018) ได้ศึกษาค้นคว้าถึงพฤติกรรมการแสวงหาและการสืบค้นสารสนเทศดิจิทัลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการรวบรวม

ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 140 คน พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการใช้สื่อดิจิทัลโดยรวมในระดับมาก เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการสืบค้นสารสนเทศของนักศึกษานั้นพบว่าการแสวงหาสารสนเทศทางกฎหมายจากหลายแหล่ง และการสืบค้นสารสนเทศด้วยวิธีการหลากหลาย โดยเริ่มจากการใช้เสิร์ชเอนจิน (Search engine) อย่างกูเกิลหรือเสิร์ชเอนจินเฉพาะทางกฎหมาย อย่างเช่น FindLaw การใช้บริการฐานข้อมูลเฉพาะด้านทางกฎหมาย โดยนักกฎหมายส่วนใหญ่เชื่อว่ากูเกิล เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการเริ่มต้นค้นหา ถ้าไม่รู้ในสิ่งที่กำลังค้นหาและต้องการข้อมูล ในปริมาณมากที่สุด โดยกูเกิลจะนำไปสู่แหล่งข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงทางกฎหมายต่อไป ซึ่งการสำรวจข้อมูลโดยใช้เสิร์ชเอนจิน จะแตกต่างจากนักวิชาการทางสังคมศาสตร์อื่น ๆ ที่ได้ศึกษาก่อนหน้านี้ ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสารสนเทศได้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาข้อมูลของนักกฎหมายยุคใหม่

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

1. เนื่องจากการทำเก็บข้อมูลทำได้ค่อนข้างยากเนื่องจากมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปี พ.ศ. 2563 รัฐบาลมีมาตรการให้ประชาชนงดหรือชะลอการเดินทางข้ามจังหวัดส่งผลต่อการเก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก และระยะเวลาในการทำวิจัยนี้ค่อนข้างจำกัด จึงจำเป็นต้องพิจารณาการเก็บข้อมูล

ในมีขนาดลดลงและไม่ยุ่งยากจนเกินไป แต่ก็คงไว้ซึ่งมาตรฐานทางวิชาการ

2. เนื่องจากการใช้สื่อดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาและรวดเร็ว ดังนั้นควรมีการปรับปรุงข้อมูลในการวิจัยอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ทันสมัยยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การเลือกกลุ่มตัวอย่างควรขยายขอบเขตไปยังพื้นที่อื่น ๆ เช่น มหาวิทยาลัยในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สมบูรณ์และตอบโจทย์มากยิ่งขึ้น

REFERENCES

- Chamchoi, S. (2018). **Educational administration in the digital era.** (1st ed). Bangkok: Chulalongkorn University Printing House. (in Thai)
- Chatpakarat, T., Suwatthipong, C. ,& Wongamat, W. (2017). **Development of A Smart Community Learning Resources Model in the 21st Century to Enhance Lifelong Learning Characteristics of People.** Bangkok: National Research Council of Thailand.
- Heim, M. (2014). **Multimedia.** Available from: <http://www.mheim.com/wp-content/uploads/2014/05/Multimedia.e0368-revised-2012-copy.pdf> [2020, 12 Dec.]
- Institute for the Promotion of Occupational Safety, Health and Work Environment (Public Organization). (2020). **New way of life (New Normal).** Retrieved, from <http://www.tosh.or.th/covid-19/index.php/new-normal> [2021, 2 Dec.] (In Thai)
- Knowledge Management and Development Office (Public Organization). (2020). **Learning in the digital age.** Retrieved from <http://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/life-long-learning/3678/>[2021, 5 Jan,] (In Thai)
- Kongkajeerachayanon, K. (2017). **Consumer behavior in searching for housing through digital media.** Master's Degree in Housing Development Thesis, Chulalongkorn University. Retrieved from <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/60158> [2021, 5 Jan,] (In Thai)
- Leardsongkram, P. (2019). **Development of blended learning activity by multimedia courseware with practice skills in graphic design on digital media for student's bachelor degree, Faculty of Education in Kasetsart University.** Master of Education Thesis, Kasetsart University. (In Thai)

- Metheekul, P. & Kijtorntam, W. (2020). Need Assessment for Developing Digital Literacy and Digital Media Utilization Behavior for Instruction of Student Teachers. **Dhonburi Rajabhat University Journal**, 10(2), 9-22. (In Thai)
- Office of Academic Services and Assessment. (2020). **Statistics about undergraduate students**. Available from: http://regis.ru.ac.th/index.php/10-stat/20-planpolicy_stat
- Pawinun, P. & Tongkaew, K. (2018). Digital Information Searching and Seeking of Graduate Students of Law Faculty, Ramkhamhaeng University. **VRU Research and Development Journal Science and Technology**, 13(3), 174-185. (In Thai)
- Phuangphae, P. (2016). **A Study of Behavior for using of Social Media of Preservice Teachers, Faculty of Education, Silpakorn University**. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/66965> [2021, 2 Dec.] (In Thai)
- Thai PBS. (2020). **Get to know “New Normal” edition of the Royal Thai Council**. Retrieved December 2, 2021, from <https://news.thaipbs.or.th/content/292126> (In Thai)
- Tupiya, K. (2017). **Behavior on the Use of the Internet and Information Technology among University Students in Burapha University**. Master of Public Administration Thesis, Burapha University, Retrieved from <https://webopac.lib.buu.ac.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b00244620> [2021, 12 Jan.] (In Thai)
- .....

NEW STANDARD PRACTICE OF THE AIRPORT OPERATIONS FOR THAILAND
DURING THE OUTBREAK OF CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19)

Nisara Paethrangsi^{1*}, Wanlapa Jandaboue² and Sombat Teekasap³

^{1,2}Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

³Bansomdejchaopraya Rajabhat University

*E-mail: nisara_p@rmutt.ac.th

Received: 2022-08-16

Revised: 2022-09-15

Accepted: 2022-09-15

ABSTRACT

Airlines and airports are experiencing an unprecedented challenge from the outbreak of Coronavirus Disease 2019. The research aims to 1) explore the practice of airport operations during the COVID-19 pandemic, 2) compare the views of passengers and frontline personnel on the new standard practice of airport operations, and 3) propose the new standard procedures for airport operations. This study employed mixed methods, mainly a survey, supplemented by an in-depth interview for robustness. The sample comprised 150 frontline employees who work at the airport, including airline staff, airport workers, retail employees, and the personnel of service providers. Moreover, 150 customers have experience using the airports during the COVID-19 pandemic. Key findings and analyses revealed that the new standard practice for airport operations comprises four factors: technology, environmental conditions, services, and operations. The hygiene environment and non-touch technologies such as using biometric solutions for border clearance, self-boarding passes, baggage scanners, and intelligent tags and RFID make passengers confident that the airport's area is safe and free from coronavirus infection.

Keywords: New Standard Practice, Airport Operations, Passenger Process, COVID-19 Outbreak

INTRODUCTION

In March 2020, World Health declared the COVID-19 pandemic, leading the people's ways of life have changed, especially those who work at the airport or travel by air. Many airlines and airports are facing challenges due to the unprecedented lockdowns from the government. Some airlines were forced to ground their entire fleets (Airport Council International [ACI], 2021). Since the COVID-19 outbreak started, more than 6.4 million people have died from the coronavirus pandemic (Worldometers, 2022). Along with the human tragedy, the COVID19 epidemic has also resulted in massive damage to the holistic economy, health, trade, education, and logistics. A norm of people, social, and industry practice was disrupted. The new normal of people's health, safety, and well-being lifestyle has risen. The public areas are now zones of coronavirus infection and transmission. Airports need to be concerned and provide safety measures to ensure the passengers and employees at the airports are free from infection. Many airports present strict measures because they are the primary area of passengers from widely different places. In comparison, passengers may be aware of how much risk between the destination and origin (Ebo, 2019; Lunna, 2021).

There is limited theory generated for how to plan for circumstances of uncertainty, and there are few decision-making concepts on how to respond to these crises (Parcell, 2020). The COVID-19 pandemic has generated global change; thus, decision-makers are responsible for identifying solutions to the problem. With shifts in airport customer priorities and increased focus on specific areas in a post-COVID-19 world, airports need to immediately adapt to bring existing passengers back to the airports, fulfilling confidence in both business and leisure travelers that airport processes are safe, and enhance employees' confidence when returning to work (Marketsandmarkets, 2020). There are some constraints when using non-touch interfaces because users may have difficulty recognizing the system involved (Henschke, 2020). Dixon and group have examined five existing orthodoxies in the airport passenger experience challenged by the COVID-19 pandemic. Five current orthodoxies refer to 1) Passenger processing: Not only concern with speed but also cleanliness is a key. 2) Self-service: Non-touch dominates. 3) Biometric enablement: Accelerated implementation in a non-touch world. 4)

Employee well-being: Focusing on health and safety. 5) Flexible service delivery: to accommodate less-than-straight-line ramp-up (Dixon et al., 2021; Tavakol & Sandars, 2014; Ware, 2019).

RESEARCH OBJECTIVES

1) To explore the practice of an airport operation during the COVID-19 pandemic.

2) To compare the views of passengers and frontline personnel on the new standard practice of airport operations.

3) To propose the new standard procedures for airport operations.

LITERATURE REVIEW

1. Airport operations and strategy

There is limited theory generated for how to plan for circumstances of uncertainty, and there are few decision-making concepts on how to respond to these crises (Kassens-Noor, 2019; Parcell, 2020). The COVID-19 pandemic has generated global change; thus, decision-makers are responsible for identifying solutions to the problem. With shifts in airport customer priorities and increased focus on specific areas in a post-COVID-19 world, airports need to immediately

adapt to bring existing passengers back to the Airports generate more than 95% of all revenue from two operating sources: aeronautical and non-aeronautical services. The aeronautical revenues are a direct function of traffic and include passenger charges from passengers and aircraft-related authorities from aircraft operators. As traffic declines, airports' revenue decreases proportionally. The current crisis creates an unprecedented challenge for the airport industry's financial status (ACI, 2020). The airport business has high fixed costs. In the present day, many airports focus on the relationship with customer service. The airport's atmosphere has changed; they are not focused only on efficiency but also the critical functionality. In the past, the objective of typical airports was to provide safe and highly efficient operations, and their key customers were the airlines. Many tenants exist, such as ground service providers, retailers, parking companies, and government agencies (Nawai, 2017; Tomović et al., 2020). The impact of the COVID-19 crisis removed more than one billion passengers for the whole year 2020, representing a decline of 64.6% of global passenger traffic. It is forecasted to remove additional 4.7 billion passengers by the year-end of 2021 (ACI,

2020). In typical situations, during peak hours, the density of flights, passengers, baggage, and cargo may delay the airline operations work process due to the congestion at the airport (Paethrangi, 2021). The new standard practice would change the COVID-19 pandemic precaution, airport operations, and customer expectations. The airports adopt measures such as COVID-19 physical distance rules, the necessity of wearing a mask, frequent cleaning of the contacted surfaces, and providing handy alcohol gel for frequent hand washing; these precaution measures have become mandatory for the airports. Kiosk devices with RFID technology are considered a tool to reduce touching and waiting times in check-in procedures. The COVID-19 steps at the airport make the check-in time increase. Air transport may be critical in transporting contaminated people, leading to a massive expansion of coronavirus. Hence, airport operations need adjustments to ensure passengers' and employees' health and safety (Bolat & Ateş, 2020). Similarly, Choi (2021) suggested that the airport

strategy should focus on customers' safety and hygiene. The airport operations processes are inevitably changed. The process for passengers' health condition checks will be strict. Airport management enterprises need to understand the trends of customers and airline characteristics to implement operational policies and facilities offered, such as gate allocation, membership services, and common area use (Charernnit & Kankaew, 2020; Choi, 2021)

ACI World (2021) forecasts that the airport industry will generate about \$188 billion in 2020 before the COVID-19 outbreak. The impact of the COVID-19 crisis on airport revenues was unprecedented, reducing close to 125 billion USD from airport revenues in 2020. Europe and the Middle East were the most affected regions, which recorded a reduction of 70.5% of their incomes. All airports globally will lose more than 94 billion USD of revenue by the year-end of 2021. In the long run, it is predicted that the global traffic may take up to two decades to return to the time of the pre-COVID-19 period (see fig. 1).

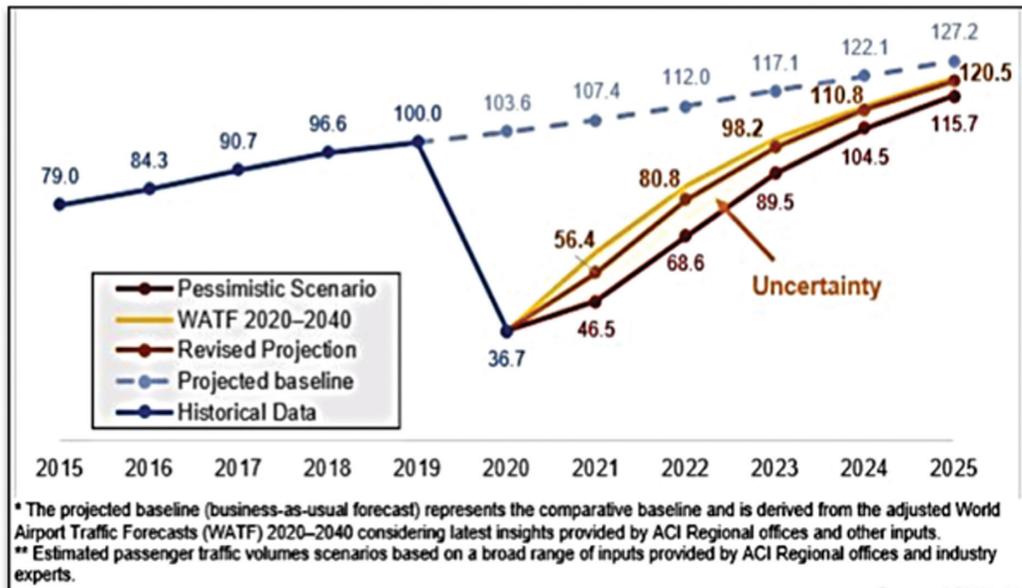

Figure 1 Short term global passenger traffic projection

Source: ACI, Airport Council International (2021)

2. New normal of passenger habits and expectations for air travel during the COVID-19 crisis

The aviation industry is one business that was hit by the coronavirus. Companies worldwide need to adjust themselves to meet customer needs. New standard practice for air travel because of the pandemic of COVID-19 made people aware of the hygiene environment. Nowadays, passengers are more observant, looking for signage and guidance in crowded areas and queues (Nejat, 2021). Many airport operators implement non-touch technologies and self-service to improve passenger processing

and long-term cost savings (International Air Transport Association [IATA], 2021; International Civil Aviation Organization [ICAO], 2020). ICAO has set guidance for airports to provide safe air transport during the pandemic, such as delivering pre-flight health and travel history information. The mandatory wearing of masks, the standard operating procedures for cleaning and disinfection of terminal infrastructure, and all equipment such as airport information desks, escalators, lifts, handrails, luggage trolleys, and seats at check-in/ boarding areas.

2.1 Before going to the airport

- Passengers study and perform travel formalities before going to the airport, such as contacting the travel authorization to complete an e-Visa or health information declaration as per local regulation.

It mandated masks and hand sanitizer items for the entire journey. Passengers will ensure that they have these PPE sufficiently.

- Complete check-in processes prior to arriving at the airport. Online check-in, mobile boarding pass, and off-airport baggage tagging is the information that passenger search for to reduce the chance of contact with airport staff and infrastructure.

2.2 When being at the airport

- Passengers prefer using self-service tools, such as boarding passes, baggage tag kiosks, and baggage drop. Using the device to reduce the amount of contact with airport staff and infrastructure has become a norm for people (IATA, 2021).

- Wash or sanitize hands frequently with soap and water or alcohol-based hand sanitizers.

2.3 During on board

- Passengers always wear a mask all time during the flight. They avoid unnecessary movement during the flight.

2.4 When arriving at the terminal

- Compliance with the non-touch measures. The signs and guidance, as well as public announcements to remind passengers to wear face masks, keep physical distance, and frequently wash their hands, made passengers confident that the airport's area is safe and standard meeting (ICAO, 2020).

- Self-service and non-touch service is a new requirement that passenger expects from airport operators. Also, hand sanitizers must be available where the passengers interact with surface touch.

- Passengers will be aware of keeping physical distance wherever possible. Additionally, they will not touch eyes, nose, or mouth, especially after touch with public everyday use objects.

The aviation industry is one business that the Airport operators hit must adapt to the new standard practices business and arrange the operating procedures to suit the regular habits of the passenger to keep business running.

3. Measures against COVID-19 infection by airport operators

The airport measures against COVID-19 infection in this study were based on four international airports. These are operated by The Airport of Thailand (AOT); these airports include Suvarnabhumi International Airport (BKK), Don Mueang International Airport (DMK), and Chiang Mai International Airport (CNX), and Phuket International Airport (HKT) (Airport of Thailand, 2020). The AOT has implemented measures to prevent and control the spread of COVID-19. The airports strengthen the management of flights coming from countries severely affected by COVID-19. The actions comply with the following regulations by the Ministry of Public Health and the Civil Aviation Authority of Thailand.

Passenger safety measures

- Every passenger must wear masks before entering the airport terminal.
- Passengers must declare their health condition by registering personal information and means of contact.
- The airport operators provide physical distancing arrangements at the whole terminal with signage, floor markers, and public announcements.

- Equip the thermometers to screen body temperature of all passengers and the airport personnel in proper places in the terminal.

- Provide alcohol-based hand sanitizers in all service areas.

Airport operations measures

- Airport operators will do hourly passenger facilities disinfectant cleaning.

- Adapt the airport procedures to arrivals and departure, such as encouraging self-servicing, electronic ticketing, and E-kiosks for check-in.

- Using floor markers and signage to manage queues and waiting areas to avoid crowded passengers.

- The process of passenger boarding/deplaning by seat row numbers and shuttle buses is conducted by smaller groups.

Safety measures for staff who work at the airport.

- Staff must always wear masks when in the airport terminal.

- All staff must not have a travel history to or live in high-infected areas within the period the government designated.

- The airports are using partition wall panels to separate staff from passengers.

- Staff are using the online training and VDO conference for meetings.

METHODOLOGY

This research employed a mixed method approach—theories and notions about the new standard and airport operating procedures after COVID -19 were applied. For qualitative research, the authors interviewed the key informants: airport management, managerial level companies, and employees working at the airport. For the quantitative analysis, the populations were companies' employees and passengers with experience using the airport within a year. The researcher selected 300 samples and collected data with questionnaires after being tested a content validity and reached an IOC of 0.60-1.00. We found the reliability of the gauge that the Cronbach's alpha of the observed variable used in this research was between 0.739-0.964 and 0.985 as a whole; then, the data were analyzed by a statistic.

1. Population and Sampling

This research randomly sampled to establish a population group by separating sampling into two groups. The first group is 150 frontline personnel who work at the airport, including airline staff, airport workers, retail employees, and the personnel in service providers at

the airport. The second group is 150 customers with experience using the airport during the COVID-19 pandemic or within a year. A sample of 400 people were drawn using a stratified method. Data were collected with questionnaires and were analyzed employing descriptive statistics.

2. Data collection

For primary data, the researcher distributed 340 questionnaires to the respondents by cluster sampling to each group; there were 300 sets of completed questionnaires in return. For secondary data, information and data were reviewed from related theories, journals, books, and articles on the internet. For the qualitative research, semi-structured interviews were conducted with 15 managers and supervisors relevant to the aviation industry.

3. Data analysis

The researcher examined the data, checked the validity of the questionnaire, and selected correct and complete questionnaires. Then separated the incomplete questionnaire. Encode the entire questionnaire, then put the data in the questionnaire. Analyze 300 sets in the excel program to find the research analysis results. The researcher made

the tables to compare data between two groups of samples with quantitative methods. Then confirm the quantitative research with the qualitative research approach.

RESULTS CONCLUSION AND DISCUSSION

The study showed that the COVID-19 pandemic strongly influences passenger behaviors. Also, the airport work procedures during the crisis have changed from the standard methods.

In the past, most airport and airline personnel had to contact passengers closely. After the pandemic and the recommendation from WHO about physical distancing, the airports need to implement disinfection measures such as check-in, security, immigration, customs, and gate areas. The Airport of Thailand (AOT, 2020) complied with the government's relevant regulations for all airports' operations in the passenger, staff, and facilities measures, as shown in Table 1.

Table 1 Passengers' journey process and airport staff working process

Area	Passengers	Airport Personnel
Terminal screening	- o Use of face masks within the airport at all time - o Pre-travel testing - o Follow the preventive measures of the airports - o Pass through the disinfection equipment - o Register through a mobile phone app	- o Use integrated pest management to prevent and eliminate pests and germs - o Wear personal protective equipment when on duty - o Have body temperature checked - o Give passengers advice and monitor physical distancing - o Display preventive measures at public touchpoint area.
Check-in area	- o Increasing rate of web/internet check-in - o Increasing self-check-in, self-bag-drop - o Value self - service kiosks	- o High touchpoints cleaning - o Disinfect equipment before returning it - o Provide hand hygiene to minimize transmission risks - o Open/close certain lens to ensure certain spaces between passengers

Table 1 (continued)

Area	Passengers	Airport Personnel
Security control	- o Prefer usage of automated screening system - o Avoid crowded areas - o Comply with the safety measures and queueing rules	- o Monitor the screening no need to pat-down passengers and inspect their baggage. - o Frequent cleaning and disinfection of frequently touched surfaces - o Monitor the process from a distance - o Rearrange passenger flows with signage - o Arrange queuing at least 1.5 metres apart
Immigration control	- o Comply with measures and laws - o Frequent usage of hand gel - o Present the health certificate	- o Open and monitor extra lines to prevent long queues - o Provide protective panels - o Frequently clean equipment - o Wash hands frequently
Boarding process	- o Respect the principals and directions including specific announcement - o Keep spaces and rooms for individuals	- o Observe physical distance between individuals. - o Frequently clean counters - o Organize boarding by small groups (according to seat rows) - o Prepare additional buses for boarding (If needed)
Baggage reclaim area	- o Respect physical distancing. - o Comply with measures of the airlines	- o Use only 1 flight per carousel at a time - o Organize queuing - o Communicate passenger flow clearly - o Use of floor surfaces or markings to keep distancing

During the COVID-19, the airport operating process for passenger departure and arrival strengthens the verification procedures for passengers' health conditions. Passenger departure flow comprises six steps. Step one starts with communicating to passengers to acknowledge the procedure changes and time consumed. Entering the airport must screen, check-in, and baggage dropping by encouraging passengers to use self-service and E- Kiosk, security control,

immigration control, and boarding gate entrance by smaller groups and markings to keep distance. Even though the arrival flow is not much different from the previous COVID-19 pandemic, the procedures are still strengthening in passenger health condition verification. The arrival flow steps comprise immigration control, baggage reclaims, customs, and the laser one passenger exit the terminal (see fig.2).

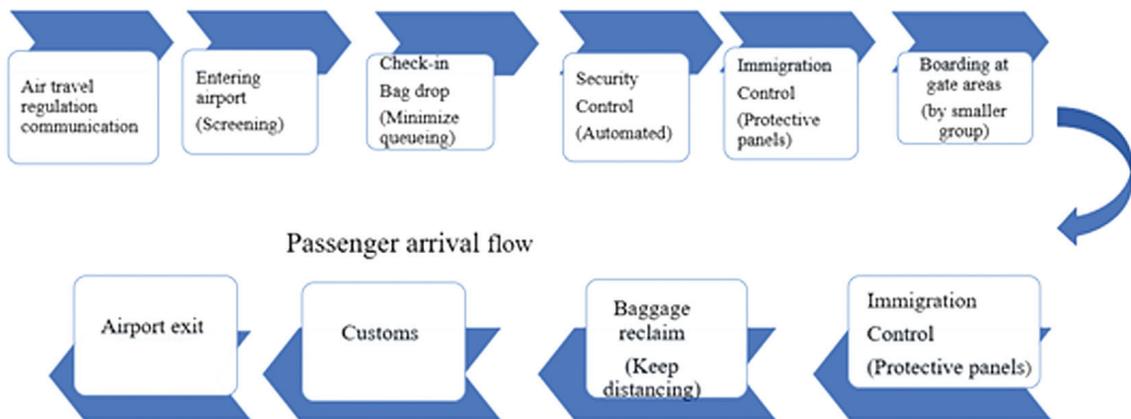

Figure 2 Departure and arrival airport operating process

The summary of respondents' demographic profiles showed that it divided the participants into two groups, group 1 was 150 airport personnel, and group 2 was passengers who had experience using the airport within a year (during the COVID-19 pandemic). Both groups' ages range from

32 to 56 years old. They are 64.4% female and 35.6%, male. Regarding the two working experiences, 52% of the participants have worked with the company for over three years, so they can reflect on the airports' new standard practice (see table 2)

Table 2 View from combined two groups of respondents (frontline personnel and passengers) on the new normal airport characteristics.

Customer preferences	Mean Group 1	Mean Group 2	Mean Combined two groups	Rank
1. Technology; implement non-touch technologies, using biometric solutions for border clearance, self-boarding passes, baggage scanners, smart tag & RFID	4.71 (S.D.0.67)	4.60 (S.D. 0.49)	4.655	1
2. Hygiene environment; hygiene ambient, occupancy of terminal areas, provide greater confident about security and safety, increased sanitization devices	4.43 (S.D.0.58)	4.52 (S.D. 0.54)	4.475	2
3. Service; quick and reliable service, assistance with special needs, friendly polite and helpful staff	4.45 (S.D.0.56)	4.44 (S.D. 0.56)	4.445	3
4. Operation; manage queues and gathering zones to comply with social distancing, E-Kiosk, well-marked baggage flow and passenger flows control.	4.10 (S.D.0.61)	4.41 (S.D. 0.57)	4.255	4

Table 2 illustrates the results of frontline personnel and passengers showed that the essential features of the new standard airport practice were; (1) technology with a mean of 4.655 and a standard deviation of 0.564; which includes implementing non-touch technologies, using biometric solutions for border clearance, self-boarding passes, and baggage scanners, smart tag & RFID (2) Hygiene environment with the mean of 4.475 and the standard deviation of 0.556; which including hygiene ambient, which including providing greater confident about security and safety, sanitization devices, (3) service with the mean of 4.445 and the standard deviation of 0.561; which including quick and reliable service, help with special needs, friendly polite and helpful staff, (4) operations with the mean of 4.255 and the standard deviation of 0.589. Sub-factors in this criterion manage queues and gathering zones to comply with social distancing, E Kiosk, well-marked baggage flow, and passenger flow control.

DISCUSSION

New standard practice for airports is challenging, and the financial impact on airports is massive. The airports shut down led to drop-in traffic, margin decreased, but the costs of physical distancing measures

and cleaning increased (CopOpt, 2020). The results demonstrate that findings from this study appear to be similar to those from Nejat (2021) that understanding customer requirements trends will help the airports adapt their current operations and improve processes and planning. The airport operators should manage the occupancy of terminal areas such as boarding gates, lounges, restrooms, and space around baggage claim to provide customers with greater security and safety. The actions of the airport operators to ensure passenger safety and non-touch technology are the keys to regaining and maintaining passenger confidence when using airports (Nejat, 2021). The excellent road and sea transport conditions drive the nation's economic growth (Raimnekov & Syzdykbayeva, 2021). Similarly, the airport's convenience will enhance air transportation. The frontline personnel also suggested that the operators consider the employees' health and safety, such as physical distancing workspace, different group break rooms provided, sufficient PPE, and increased sanitization devices.

CONCLUSION

The research result showed that the new practice of airport operations in

Thailand during the COVID-19 pandemic changed passengers' and airport personnel's working procedures. From the viewpoints of customers and airport personnel, the new standard practice for airport operations amid the COVID-19 crisis comprises four factors: technology, environment, service, and process. The top priority is technology use, such as implementing non-touch technologies, biometric solutions for border clearance, self-boarding passes, baggage scanners, smart tags & RFID. Both groups of respondents rated as important as the second place is the hygiene environment, which comprises hygiene ambient, occupancy of terminal areas, greater confidence about security and safety, and increased sanitization devices. These criteria made passengers feel safe when traveling and at an airport. The respondents rated "The "Service" in third place of four, and the requirements in services are quick and reliable service, help with special needs, friendly, polite, and helpful staff. Furthermore, they rated the importance of operations as the last one. The operation criterion comprises managing queues and gathering zones to comply with social distancing, E-Kiosk, well-marked baggage flow, and passenger flow control. Regarding

aim no. 3, The new standard procedures for airport operations proposed from this research are 1) implement technology such as adopting biometric systems for facial recognition to identify passengers. Self-boarding passes and an automatic toilet flushing system to reduce passenger interaction and objects touched. 2) Add the processes to ensure physical distancing in queues and holding areas. Increase the speeding up of check-in times and reduce queueing to limit the number of people in particular areas. 3) Passengers' new regular hygiene habits, so the airport operators must provide hygiene and a clean environment, such as offering cleaning material and hand sanitation dispensers in the airport areas. Airports with high traffic volumes have higher incomes from non-aeronautical charges (ICAO, 2022). The sharp decline in airline flights led to several passenger decreases, affecting the airports' financial health (Remencova, & Novaksedlackova, 2021). There are employees of various companies working at the airport, such as airport workers, airline staff Ground Service Management Agents, and employees of retail stores. Therefore, the airport can rearrange the new facilities and areas to be COVID-19 community

health care centers or COVID-19 test centers for passengers and staff working at the airports. The availability and implementation of passenger antigen tests, rapid PCR tests, and even community health care will enable travel from one country to another (Nejat, 2021). The airport should consider delaying infrastructure investment because the volume of traffic decreases and enhances revenues, such as online duty-free shops to suit passengers' habits. This research leaves some gaps in expanding the study in detail on the trends in airport operations and airport management strategies after the COVID-19 pandemic.

Limitation of the study and future work.

Like most research, this study has some limitations that provide areas for future research. Though the proposed methodology achieves its goal of exploring the practice of airport operations in Thailand during the COVID-19 pandemic, the study is limited to specific airports. Thus, other airports must be considered to generalize the results to all standard practice operations. The next step in this study would be to research what resources need to allocate to develop the airport operations to aid the stakeholders in mapping customer requirements with the new standard practice.

REFERENCES

- Airport Council International: ACI. (2021). **The impact of COVID-19 on the airport business and the path to recovery.** Retrieved from <https://aci.aero/news/the-impact-of-covid-19-on-the-airport-business-and-the-path-to-recovery/>. [2021, 30 Nov.]
- Airport of Thailand: AOT. (2020). **Digital transformation in aviation industry.** Retrieved from <http://investor.airportthai.co.th/misc/AR/20210108-aot-ar-2020-en.pdf> [2022, 2 Feb.]
- Bolat, E., & Ateş, S. S. (2020). Post COVID-19 Precautions management in small-scale airports: evaluation of check-in process in Erkitet Airport by simulation. **Journal of Airline and Airport Management**, 10(2), 77-86.
- Charernnit, K., & Kankaew, K. (2020). The airport's workforces that reflecting service quality: Passenger's Perspective. **Journal of Critical Reviews**, 7(13), 2039-2042.

- Choi, J. H. (2021). Changes in airport operating procedures and implications for airport strategies post-COVID-19. *Journal of Air Transport Management*, Vol. 94, 102065.
- CopOpt. (2020). **How COVID-19 impacts airport operations planning: Physical distancing, volatile schedules, and limited budgets**. Retrieved from <https://copenhagenoptimization.com/wp-content/> [2022, 11 Jul.]
- Dixon et al. (2021). **How COVID-19 is challenging orthodoxies in airport customer experience**. Retrieved from <https://bit.ly/3qyEMuN>. [2022, 14 Jan.]
- Ebo, K. C. (2019). A Study on the Financial Challenges Facing US Aviation Industry in the 21th Century: Case Study of Southwest Air. PhD. Thesis. **Northcentral University**.
- Henschke, M. (2020). User behavior with unguided no touching gestural interfaces. PhD thesis. **The Australian National University**, PQDT - Global, 227.
- International Air Transport Association: IATA. (2021). **Precautions to Take, Flying by Air in Covid times**. Retrieved from <https://www.iata.org/en/youandiata/travelers/health/precautions-to-take-flying-by-air-in-covid-times/>. [2021, 24 Oct.]
- International Civil Aviation Organization: ICAO. (2020). **Council Aviation Recovery Task Force (CART)**. Retrieved from https://www.icao.int/covid/cart/Documents/CART_Report_Take-Off_Document.pdf. [2021, 8 Dec.]
- International Civil Aviation Organization: ICAO. (2022). **Effects of Novel Coronavirus (COVID-19) on Civil Aviation: Economic Impact Analysis**. Retrieved from https://www.icao.int/sustainability/Documents/Covid-19/ICAO_coronavirus_Econ_Impact.pdf [2022, 11 Aug.]
- Kassens-Noor, E. (2019). Transportation planning and policy in the pursuit of mega-events: Boston's 2024 Olympic bid. **Transport Policy**.
- Lunna, S. (2021). Trends of technology changes in airport passenger services, Post COVID-19 era. **1st ISCAMR 2021**, 330-336.
- Marketsandmarkets. (2020). **Covid-19 the impact on airport operation**. Retrieved from <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/covid-19-impact-on-airport-operation-technology-market-172662604.html>. [2021, 18 Dec.]
- Nawal, T. (2017). **Airline Industry: Poised for Disruptive Innovation**. London and New York: Routledge.

- Nejat, K. (2021). **Passenger experience and expectations during COVID-19.** Retrieved from <https://www.internationalairportreview.com/article/154897/passenger-experience-expectations-covid-19/> [2022, 19 Mar.]
- Paethrangsi, N. (2021). Maximizing revenue in airline industry through air cargo operations. **E3S Web of Conferences**, **244**(1), 08019. EDP Sciences.
- Parcell, J. (2020). Technology Development under Uncertainty: Assessing the Impacts of COVID-19 on Autonomous Vehicle Development. PhD. Thesis. **Michigan State University.**
- Raimnekov, Z., Syzdykbayeva, B. (2021). Assessing the impact of transport and logistics on economic growth in emerging economies: A case study for the conditions of the Republic of Kazakhstan. **Transport Problems International Scientific Journal**, **16**(2), 199-211.
- Remencova, T. & Novaksedlackova, (2021). A. Position of central European regional airports. **Transport Problems International Scientific Journal**, **16**(3), 163-172.
- Tavakol, M., & Sandars, J. (2014). Quantitative and quantitative methods in medical education research: AMEE Guide No 90: Part 1. **Med Teach**, **36**(9), 746-756.
- Tomović et al. (2020). Contribution to the Theory of the Business Success of Transport Organizations. **Tehnički Vjesnik**, **27**(4), 1084-1091.
- Ware, J. C. (2019). Secure Authentication Mechanisms for Smart City and Infrastructure. Ph. D. Dissertations, **Utica College.**
- Worldometers. (2022). **Coronavirus Death Toll.** Retrieved from <https://www.worldometers.info/coronavirus/coronavirus-death-toll/>. [2022, 3 Aug.]
- .....

ผ้าปาเต๊ะกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมปักษ์ใต้

PATE AND THE TRANSFORMATION OF SOUTHERN CULTURE

สุกฤตาวัฒน์ บำรุงพานิช¹ อริสรา จิตรรา² วาสนา ฉายประทีป³ วโรชา ยศบุญ⁴
สิริชัย ศรีปลอด⁵ จตุรงค์ หลวงพั่ง^{6*} ยุทธนา แต่งวงศ์⁷ เดชาวัฒน์ แดงเพ็ง⁸
บุปผชาติ อุปถัมภ์นรากร⁹ และ ธรรมสันต์ สุวรรณโรจน์¹⁰

สาขาวิชาการจัดการศิลปะและวัฒนธรรมสร้างสรรค์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Sukrittawat Bamrunpanit¹, Arisara Jittra², Wasana Chayprateep³, Warocha Yosboon⁴, Sirichai Sriplod⁵,
Jaturong Loungpanang^{6*}, Yuttana taengwong⁷, Dechawat Dangpeng⁸,
Bubpachart Aupatumnarakorn⁹ and Thamasan Suwanrot¹⁰

Master of Arts in Creative Arts and Cultural Management, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

*E-mail: 6355713018@nstru.ac.th

Received: 2021-12-23

Revised: 2022-07-20

Accepted: 2022-07-20

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประวัติความเป็นมา และรูปแบบผ้าปาเต๊ะ
สู่ผลิตภัณฑ์ประจำปักษ์ใต้ ผ้าปาเต๊ะเป็นเครื่องแต่งกายของปักษ์ใต้ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดง
ให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกเหนือจากการนำมาใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มในปัจจุบัน
ได้พัฒนาและนำมาใช้ในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน เช่น พิธีกรรม ประเพณี หรือเครื่องแต่งกายที่บอกฐานะ
ทางสังคม ทั้งนี้ถือได้ว่าเป็นศิลปะที่มีความงดงามสามารถนำมาสร้างสรรค์ในรูปแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่ม
มูลค่าให้แก่คนในชุมชน หรือ กลุ่มผู้ผลิตที่สามารถมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์
เน้นการทำด้วยมือเป็นส่วนใหญ่ จัดเป็นงานผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าที่สะท้อนถึงความผูกพันระหว่างคนกับผ้า
เป็นการใช้สีสด และลวดลายสวยงาม เป็นสื่อกลางแสดงถึงการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในทางศิลปะ
และการออกแบบ ซึ่งแฝงไปด้วยความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผ้าด้วยความประณีตผนวกกับความพากเพียร
พยายาม นอกจากนี้ยังนำเสนอเกี่ยวกับความสำคัญของผ้าปาเต๊ะที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวปักษ์ใต้กับการ
เปลี่ยนแปลงในบริบทสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: ผ้าปาเต๊ะ วัฒนธรรมปักษ์ใต้ ผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะ

ABSTRACT

The purpose of this study is to discuss Pate and the transformation of Southern culture. The researcher proposes to present the history and Pate pattern of the southern product's identity. Pate is the traditional garment of the South, which is the local wisdom that shows the way of life from past to present. In addition to using Pate as a garment, at present, it has been developed and used for different purposes, such as ceremonies, customs, or social status clothing. Pate is a beautiful art that can be created in the form of a product to add value to the people in the community or a group of manufacturers that can have their own identity. In product model development, the focus is mostly on handmade. It is a valuable Pate product that reflects the bond between people and fabric. The use of Pate cloth in fresh colors and beautiful patterns is a medium for the use of creativity in art and design, which is veiled with various beliefs related to Pate. Delicacy combined with perseverance also presents the importance of Pate to the way of life of the Southern people and the changes in the current social context.

Keyword: Pate, Southern culture, Pate products

บทนำ

ภาคใต้มีเอกลักษณ์เฉพาะตนมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเล ในอดีตเป็นพื้นที่ในการติดต่อการค้าขายกับต่างชาติ และหลายพื้นที่เป็นเมืองท่าที่สำคัญในการติดต่อค้าขาย ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้เกิดความหลากหลายของกลุ่มคนที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ภาคใต้ เกิดความแตกต่างในด้านภาษาด้านวัฒนธรรม อีกทั้งด้านศาสนาที่ประกอบไปด้วย ไทยพุทธ ไทยมุสลิม คนไทยเชื้อสายจีน ผู้มีเชื้อสายมาเลย์ รวมทั้งชาวเมือง และชาวเลอาศัยรวมกันเป็นกลุ่ม จึงทำให้วัฒนธรรมปักษ์ใต้มีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเพณี พิธีกรรม และการแต่งกายที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น

แตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะสตรีปักษ์ใต้ที่นิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะ ซึ่งส่วนใหญ่จะนำมาเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อเอามาสวมใส่เป็นผ้าถุง หรือ ผ้าถุงในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ในปักษ์ใต้ ส่วนใหญ่จะเห็นข้าราชการ บุคคลชั้นสูง และผู้เฒ่าผู้แก่ในหมู่บ้าน หรือท้องถิ่นก็จะสวมใส่ผ้าปาเต๊ะกันเป็นส่วนใหญ่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ปาเต๊ะ (Pate) เดิมเป็นคำในภาษาชวา ใช้เรียกผ้าที่มีลายที่เป็นจุด มีความหมายว่า เล็กน้อย หรือจุดเล็ก ๆ ผ้าปาเต๊ะ จึงหมายถึง ผ้าที่มีลายเป็นจุด ๆ ต่าง ๆ ซึ่งมาจากกรรมวิธีการทำผ้าปาเต๊ะที่จะใช้เทียนปิดส่วนที่ไม่ต้องการให้ติดสี และใช้วิธีการแต้ม การระบาย หรือการย้อมในส่วนที่ต้องการให้ติดสี ผ้าปาเต๊ะบางชิ้น อาจจะผ่านขั้นตอนการปิดเทียน การแต้มสี การระบายสี และการย้อมสี

ในผืนเดียวกัน ส่วนใหญ่ลายของผ้าปาเต๊ะนั้นจะเป็นรูปที่มีต้นแบบมาจากธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ หรือรูปเลขาคณิตต่าง ๆ (Thumthong, 2010, pp. 6-9) นอกจากนี้ งานวิจัยเรื่อง สตรีกับลายผ้าปาเต๊ะ ในจิตรกรรม พบว่า ผ้าปาเต๊ะมีขั้นตอนการผลิตที่ซับซ้อนมากกว่า และมีลายที่สวยงามมักเป็นที่นิยมของคนชั้นสูงในปักข์ได้ แต่ปัจจุบันด้วยการมีเทคโนโลยีการพิมพ์ลวดลายที่ทันสมัย ทำให้ผ้าปาเต๊ะสามารถหาซื้อได้ง่ายขึ้น แต่ถ้าหากเป็นผ้าปาเต๊ะที่มีลายที่สวยงามมาก ๆ จะมีราคาสูงและเป็นที่ยอมรับในวัฒนธรรมชาวไทยมุสลิมปักข์ได้ อย่างไรก็ตามผ้าปาเต๊ะไม่เพียงเป็นเครื่องนุ่งห่มปกปิดร่างกายเท่านั้น (Thongsaiptom, 2016) ผ้าปาเต๊ะสามารถนำมาออกแบบเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ในการใช้สอยได้หลากหลายและเป็นการสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น ฉะนั้น จึงสังเกตเห็นได้ว่าการนำผ้าปาเต๊ะมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ ส่วนสำคัญของสิ่งที่อยู่บนผืนผ้าปาเต๊ะ คือ ลวดลายบนผืน ผ้าปาเต๊ะที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชาวปักข์ได้ จึงต้องมีการส่งเสริมและเผยแพร่ องค์ความรู้ การออกแบบในการสร้างผลิตภัณฑ์ด้วยลวดลายบนผืนผ้าปาเต๊ะให้แก่ชุมชน และท้องถิ่นในการเรียนรู้ในการนำลวดลายบนผืนผ้าปาเต๊ะ เพื่อเพิ่มผลผลิตในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากผ้าปาเต๊ะให้เป็นที่รู้จัก โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภค และกลุ่มผู้สนใจทั่วไป (Saithong, 2010, pp. 110-112)

ทั้งนี้ การออกแบบผลิตภัณฑ์มีความจำเป็นในการสร้างองค์ประกอบของการออกแบบผลิตภัณฑ์ ที่นำลวดลายผ้าปาเต๊ะจากลายเส้นและลายที่ต้องการเขียนต้องมีความแปลกใหม่

ความน่าสนใจ และสิ่งสำคัญ คือ ความต้องการของผู้บริโภคสิ่งเหล่านี้ ซึ่งเป็นคนในชุมชน และท้องถิ่น (Suppawiriyakorn, 2008, p. 46) และการผลิตผลิตภัณฑ์ยังใช้รูปแบบเดิม ๆ ในการผลิตลายผ้าปาเต๊ะหรือการลอกเลียนแบบจากผลิตภัณฑ์ของแหล่งอื่น ๆ ทำให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชน หรือ ท้องถิ่นไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง จึงมีความจำเป็นต้องมีการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าปาเต๊ะให้น่าสนใจ และมีความหลากหลายโดดเด่นสวยงาม จะยิ่งเพิ่มมูลค่า จากความแปลกใหม่ความน่าสนใจของผ้าปาเต๊ะเป็นเอกลักษณ์บนผืนผ้า และบนผลิตภัณฑ์ของชุมชน หรือท้องถิ่นที่จะส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มของตนเอง การที่ผ้าปาเต๊ะได้มีวิธีการออกแบบเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ สามารถส่งเสริมให้กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะมีศักยภาพสูงขึ้น ทำให้ชุมชน หรือ ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้นและมั่นคง ทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปักข์ได้ให้ยั่งยืนต่อไป (Esama, 2015, p. 2)

เส้นทางผ้าปาเต๊ะสู่วัฒนธรรมปักข์ได้

แหล่งกำเนิดของผ้าปาเต๊ะมาจากไหนนั้น ยังไม่มีข้อมูลที่แน่ชัด ผ้าปาเต๊ะนั้นหลายคนเชื่อกันว่าเริ่มเกิดขึ้นในประเทศอินเดียก่อน แล้วจึงแพร่หลายเข้าไปในประเทศอินโดนีเซีย และมีความเชื่อว่าน่าจะมาจากประเทศอียิปต์หรือเปอร์เซีย แม้ว่า จะได้มีการค้นพบผ้าปาเต๊ะที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในประเทศอื่น ๆ ในประเทศอินเดีย ประเทศอียิปต์ และประเทศญี่ปุ่น (Jansakulnee, 2019; Department of Cultural Promotion, 2021)

และบางคนก็ยังเชื่อว่าผ้าปาเต๊ะเป็นของดั้งเดิมของประเทศอินโดนีเซีย และยืนยันว่าศัพท์เฉพาะที่เรียกวิธีการ และขั้นตอนการผลิตผ้าปาเต๊ะเป็นศัพท์มาจากภาษาอินโดนีเซีย สีในการใช้ย้อมก็เป็นพืชที่มีอยู่ในประเทศอินโดนีเซีย แท่งขี้ผึ้งที่ใช้เขียนลายก็เป็นของประเทศอินโดนีเซียไม่เคยมีในประเทศอินเดีย รวมทั้งเทคนิคที่ใช้ในประเทศอินโดนีเซียก็สูงกว่าที่ทำการในประเทศอินเดีย (Rotjana-udomsart, 1993, p. 6) อีกทั้งงานวิจัยเรื่องสตรีกับลายผ้าปาเต๊ะในจิตรกรรม พบว่า จากการศึกษาค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ ชาวดัตช์ มีชื่อว่า N.J. Kron การที่ทำผ้าโสร่งปาเต๊ะนั้นบ่งบอกถึงวัฒนธรรมที่เป็นแบบดั้งเดิมของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีการติดต่อกับประเทศอินเดีย และได้รับวิวัฒนาการในการผลิตผ้าปาเต๊ะมาจากประเทศอินโดนีเซีย ระยะเวลาแรกมีการผลิตผ้าปาเต๊ะเฉพาะในบุคคลชั้นสูงเพียงเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีบุคคลที่ไม่เห็นด้วยหรือมีข้อขัดแย้งว่าการผลิต ผ้าปาเต๊ะนั้นน่าจะเป็นการผลิตที่มาจากศิลปะพื้นบ้าน ซึ่งเป็นของสามัญชน ไม่ใช่บุคคลชั้นสูง ผู้ที่จะผลิตผ้าปาเต๊ะส่วนใหญ่เป็นสตรี เนื่องจากสมัยก่อนสตรีเหล่านี้จะออกไปทำนา เมื่อเวลาว่างจากการทำงานก็หันมาผลิตผ้าปาเต๊ะ ในคริสต์ศตวรรษที่ 12 (Thongsaiporn, 2016) ชาวชวาได้มีวิธีการแก้ไขในการผสมสีที่ได้เรียนจากความรู้แบบดั้งเดิม เพื่อนำมาปรับปรุงการผลิตผ้าปาเต๊ะ และช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 13 ซึ่งเรียกว่ายุค “คราทอน” (Karton) เป็นยุคที่มีสุลต่านเข้ามา มีบทบาทในการผลิตผ้าปาเต๊ะ โดยผ้าปาเต๊ะจะใช้วิธีการเขียนด้วยมือ จึงเกิดเป็นงานศิลปะในราชสำนักขึ้น ผู้ที่ผลิตผ้าปาเต๊ะในยุคนี้ คือ สตรีในราชสำนัก

จนผ้าปาเต๊ะได้รับความนิยมมากขึ้น ทำให้ผ้าปาเต๊ะขยายวงกว้างมากขึ้น จึงทำให้ ผ้าปาเต๊ะในยุคราชสำนักสิ้นสุดลง งานศิลปะการผลิตผ้าปาเต๊ะได้แพร่หลายไปยังสู่ประชาชนทั่วไป ผ้าปาเต๊ะในระยะเวลาแรกมีเพียงสีครามและสีขาวเท่านั้น แต่ในคริสต์ศตวรรษที่ 17 ได้มีการค้นพบสีต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมาย เช่น สีแดง สีน้ำตาล สีเหลือง และสีต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนได้มาจากพืชทั้งสิ้น ต่อมาได้เรียนรู้ในการผสมสีทำให้ผ้าปาเต๊ะมีสีต่าง ๆ มากมายโดยเฉพาะในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 ผ้าปาเต๊ะได้มีความก้าวหน้าเกิดขึ้น จากการที่มีผ้าลินินสีขาวส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ทำให้ผ้าปาเต๊ะมีการผลิตโดยใช้เทคนิคในการระบายสีบนผืนผ้าปาเต๊ะ พร้อมกับมีการใช้สีเคมีนำมาย้อมจนทำให้การผลิตผ้าปาเต๊ะเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้นแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในกระบวนการผลิตผ้าปาเต๊ะ และยังเป็นการพัฒนา ระบบในเชิงธุรกิจกลายเป็นสินค้าส่งออกอีกด้วย ในปีคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีชาวยุโรปเกิดความสนใจและชื่นชอบในผ้าปาเต๊ะ จึงเกิดการเลียนแบบผ้าปาเต๊ะที่ส่งมาจากชวา และได้มีการจัดส่งมาจำหน่ายในพื้นที่เกาะชวา (Phaijit, 2013) เมื่อปีคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้มีการทำแม่พิมพ์โลหะทองแดงขึ้น เรียกว่า “จ๊ับ” (Cap) ซึ่งเป็นเครื่องหมายการค้าที่ใช้ในการพิมพ์ผ้าปาเต๊ะ และสามารถทำให้กระบวนการผลิตผ้าปาเต๊ะมีความรวดเร็ว ยังประหยัดต้นทุนจึงนำมาทดแทนผ้าปาเต๊ะที่เป็นลวดลายแบบดั้งเดิม การที่จะผลิตผ้าปาเต๊ะด้วยแม่พิมพ์นั้น สามารถก่อให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในลักษณะแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เริ่มมีการผลิตผ้าปาเต๊ะเป็นอาชีพ และบางครอบครัวเป็นรายได้เสริม

มากยิ่งขึ้น การผลิตผ้าปาเต๊ะแบบดั้งเดิมนั้นจะเป็นฝีมือของสตรีแต่เพียงฝ่ายเดียว และเริ่มมีผู้ชายเข้ามามีบทบาทในกระบวนการผลิตผ้าปาเต๊ะ โดยการใช้เทคนิคการพิมพ์เทียน และการย้อมสีเพียงเท่านั้น แต่กระบวนการแต้มสีให้เกิดลวดลายยังนิยมใช้สตรีอย่างเช่นเดิม การใช้ผ้าปาเต๊ะยังได้รับความนิยมในเกาะชวาโดยเฉพาะสตรีและเด็กเพียงเท่านั้น ผ้าปาเต๊ะยังเป็นเครื่องแต่งกายของหนุ่มสาว และมีการแบ่งผ้าปาเต๊ะไว้ 3 ชนิด (Phaijit, 2013, p. 52) คือ

1. โสร่ง (Sarong) เป็นผ้าที่ใช้นุ่งโดยการพันรอบตัว ขนาดของผ้าโสร่งนิยมใช้ผ้าหน้ากว้างขนาด 42 นิ้ว ยาวประมาณ 2 หลาครึ่ง ถึง 3 หลาครึ่งโดยประมาณ ผ้าโสร่งจะมีลักษณะความพิเศษในส่วนที่เรียกว่า “ปาเต๊ะ” ซึ่งมีความหมายเรียกว่า “หัวผ้า” จะมีลักษณะลวดลาย และความมีสีสันของผ้าในลักษณะความแปลกแตกต่างกันไปจากส่วนผ้าอื่น ๆ บนผืนผ้าเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 1 โสร่ง

ที่มา : หนังสือประกอบนิทรรศการ ผ้าบาติกใน
พระปิยมหาราช : สายสัมพันธ์สยามและชวา

2. สลินดั่ง (Salindang) เรียกว่า “ผ้าพับ” เป็นผ้าใช้นุ่งทับในกางเกงของบุรุษ และเน้นผ้าที่มีความเป็นลวดลายประดับ หรือเรียกว่า ชายผ้า สลินดั่ง มีความยาวประมาณขนาด 3 หลา กว้างประมาณขนาด 8 นิ้ว โดยสตรีจะนำไปนิยมเป็นผ้าสลินดั่งใช้สำหรับการคลุมศีรษะ

ภาพที่ 2 สลินดั่ง

ที่มา : หนังสือภูเขา แพรพรรณ สายสัมพันธ์อาเซียน

3. อุเต็ง (Udeng) หรือ เรียกอีกอย่างว่า ผ้าคลุมศีรษะมีลักษณะของผ้า โดยทั่วไปเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส เรียกผ้าชนิดนี้ว่า “ซุรบาน” ใช้สำหรับผู้ชายโปก ในส่วนของสตรีนั้นนำมาใช้ได้ 2 แบบ คือ แบบการคลุมศีรษะ และแบบการนำผ้ามาปกปิดหน้าอก เรียกว่า “เกิมเบ็น” (Kemben) ผ้าอุเต็งนั้นนิยมใช้ลวดลายที่เป็นกรอบสี่เหลี่ยม ส่วนผ้าคลุมชนิดนี้ไม่สามารถนำมาปิดบ่าและไหล่ได้ แต่เหมาะสำหรับเกษตรกรที่ทำงานหนักเพื่อจะได้เคลื่อนไหวได้สะดวก

ภาพที่ 3 อุเต็ง

ที่มา : หนังสือ BATIK CREATING AN IDENTITY

สำหรับในประเทศไทย ผ้าปาเต๊ะได้เข้ามาแพร่หลายในจังหวัดชายแดนปักษ์ใต้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามได้เป็นที่รู้จักและมีการเรียนรู้ในกระบวนการผลิตผ้าปาเต๊ะที่รับกรรมวิธีการผลิต เทคนิคการผลิตมาจากประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศมาเลเซียติดกับประเทศไทย จนเกิดเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนในการผลิตผ้าปาเต๊ะ โดยใช้ใต้ถุนบ้านเป็นพื้นที่ในการผลิตผ้าปาเต๊ะ ทั้งนี้ยังมีการจัดตั้งโรงงานขนาดกลางในอำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ปัจจุบันการทำผ้าปาเต๊ะด้วยเขียนลายได้มีการพัฒนาและมีการแพร่หลายไปยังวงกว้าง ทำให้โรงงานอุตสาหกรรมผลิตผ้าปาเต๊ะในพื้นที่ปักษ์ใต้หันมาผลิตผ้าปาเต๊ะเขียนลายกันมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการผลิตผ้าปาเต๊ะที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ผ้าปาเต๊ะบางชิ้นกลายเป็นผ้าที่นิยมทำกันมากขึ้น ได้แก่ ผ้าปาเต๊ะแบบโบราณ ผ้าปาเต๊ะแบบขึ้น และผ้าปาเต๊ะประเภทแบบเครื่องนุ่งห่ม

ต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้าลักษณะรูปแบบสำเร็จรูป สำหรับผู้ชายและผู้หญิง ผ้าปาเต๊ะยังมีกระบวนการผลิตลายพิมพ์เทียนมาก่อนปีคริสต์ศตวรรษที่ 25 และในอำเภอสุโขทัย-ลก จังหวัดนราธิวาส ได้มีชาวไทยเชื้อสายมาลายูสองสามีภรรยา ชื่อว่า นายแวมะ แวอาลี และนางแวเยาะ อาแด เป็นผู้ผลิตผ้าคลุมศีรษะ สไบพาดไหล่ วิธีการทำนั้นเป็นการแกะสลักลวดลายลงในมันเทศ และมันสำปะหลังมาใช้เป็นแบบแม่พิมพ์ ต่อมาจึงได้นำแม่พิมพ์ที่ทำจากโลหะมาจากรัฐกลันตันในประเทศมาเลเซียมาใช้ จนมีการสืบทอดกันมาจวบจนปัจจุบัน โดยเฉพาะสามจังหวัดชายแดนปักษ์ใต้ของประเทศไทย จึงถือได้ว่าเป็นกำเนิดการผลิตผ้าปาเต๊ะที่ใช้แม่พิมพ์ที่นำมาจากมลายู และลายเขียนเทียนระบายสีด้วยจันตึง (Canting) คือ ปากกาเขียนเทียน คุณภาพอย่างดี ที่ใช้ระบายสีลวดลายลงไปยังผืนผ้า โดยไม่มีการย้อมสี ลักษณะสีที่ใช้ คือ สีรีแอคทีฟ (Reactive Dyes) นำมาจากประเทศมาเลเซีย ผลิตในเยอรมัน แล้วเคลือบกันสีตกด้วยโซเดียมซิลิเกตเป็นสารกันสีตกแบบถาวรอีกด้วย

การทำผ้าปาเต๊ะได้รับอิทธิพลมาจากอินโดนีเซีย และได้เผยแพร่เข้าสู่ในชายแดนปักษ์ใต้ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะทางการค้า หรือศาสนา แต่ผ้าปาเต๊ะก็ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานที่สะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมถึงวิถีชีวิตได้อย่างกลมกลืนด้วยลวดลายที่มีความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของคนในแถบภูมิภาคปักษ์ใต้ที่มีเสน่ห์อย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามเรื่องราวของผ้าปาเต๊ะยังเป็นสิ่งที่น่าค้นหา

ดังนั้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า เส้นทางการค้าปาเต๊ะ จึงมีการค้นพบในดินแดนหลาย ๆ ประเทศ แต่ก็ยังคงลักษณะท้องถิ่นที่มีกระบวนการผลิตผ้าปาเต๊ะแตกต่างกันออกไป เช่น ลวดลาย สีเส้นผ้าปาเต๊ะ อาจจะกำเนิดในประเทศอินโดนีเซีย เนื่องจากผ้าปาเต๊ะได้เผยแพร่ไปยังประเทศต่าง ๆ เช่น ประเทศมาเลเซีย และมีการทำผ้าโสร่งที่สามารถบ่งบอกได้ว่ากำเนิดในประเทศอินโดนีเซียอย่างแน่นอน สำหรับในประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศมาเลเซียด้วยการนำเทคนิควิธีการผลิตผ้าปาเต๊ะ จึงทำให้คนไทยได้เรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะจนมาถึงปัจจุบัน (Phaijit, 2013, pp. 52-57)

วิวัฒนาการผ้าปาเต๊ะในสังคมปักซีใต้

ผ้าปาเต๊ะในสังคมปักซีใต้มีการผลิตในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งได้รับอิทธิพลจากประเทศมาเลเซีย ส่วนประเทศมาเลเซียนั้นได้รับอิทธิพลจากประเทศอินโดนีเซียอีกทอดหนึ่ง จึงทำให้คนปักซีใต้รู้จักผ้าปาเต๊ะในรูปแบบของ “ผ้าพัน หรือ ผ้าปาเต๊ะพัน” เรียกตามลักษณะวิธีการนุ่ง คือ การพันรอบตัว ส่วนคำว่า “โสร่ง” ก็มาจากภาษาของอินโดนีเซีย ซึ่งหมายถึง ผ้านุ่ง แต่ผู้คนในท้องถิ่นปักซีใต้จะนิยมเรียกว่า “ผ้าปาเต๊ะ” หรือ “ผ้าบาเต๊ะ” สำหรับผู้คนในอดีต หรือประเภทคนรุ่นเก่ามักจะเรียกว่า ผ้าปาเต๊ะ และผ้าปาเต๊ะที่ใช้ในปักซีใต้จะไม่มีการผลิตในประเทศไทยเรียกว่า “ผ้ายาว” หรือ “จาวอ” (Java) ซึ่งมีความหมายว่า ผ้ายาวเรียกตามชื่อลักษณะของผ้า (Phaijit, 2013, p. 56) และ ผ้าที่ใช้ในปักซีใต้จะมีชื่อเรียกเป็นภาษาพื้นเมืองปักซีใต้ จำนวน 4 ชนิด ดังนี้

1. จาวอตุเลส (Java Tulis) ผ้าปาเต๊ะสำหรับในการใช้เทคนิคในการเขียนเทียนด้วยจันต์ตลอดทั้งผืนเพื่อให้เกิดลวดลายสวยงาม

2. จาวอตุเก หรือ ผ้าชวากระบอกไม้ไผ่ เป็นการใช้เรียกชื่อผ้าปาเต๊ะที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะลักษณะเนื้อผ้าอย่างดีมีความเป็นเนื้อเบาบาง และผ้าผืนหนึ่ง ๆ จะสามารถม้วนได้เพียง 1 กำมือนั้น

3. จาวอปือละ หมายถึง ผ้าพันชวา เป็นผ้าที่ใช้เรียกผ้าปาเต๊ะที่มีลักษณะของความยาวตั้งแต่ 3.5-4 หลา ซึ่งมีลักษณะของผ้าจะไม่เป็นตะเข็บในผ้า แต่จะมีลักษณะเป็นผ้าติดกันเป็นถุง มีวิธีการนุ่งในแบบพันรอบตัวของผู้สวมใส่ บางสถานที่เรียกผ้าชนิดนี้ว่า ผ้าปาเต๊ะพัน (ผ้าพัน)

4. จาวอซื่อแย ผ้าชวาทรวดอกจิกเป็นผ้านุ่งที่มีคุณภาพดี มีตรารอกจิกเป็นเครื่องหมายการค้า และเป็นที่ยอมรับกันมากในหมู่ชาวปักซีใต้หรือชาวไทยที่มีฐานะดี

ทั้งนี้ ผ้าปาเต๊ะที่นิยมใช้ในสังคมปักซีใต้ส่วนใหญ่ได้นำลักษณะรูปแบบลวดลายจำนวน 4 ชนิด (Kaewmai, 2014, p. 14) ซึ่งงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบผ้าพื้นเมืองภูเก็ตสู่มาตรฐานศิลปะร่วมสมัย พบว่า ลวดลายที่ปรากฏแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ คือ 1) ลายเรขาคณิต 2) ลายที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ 3) ลายไทย และลายเครือเถา และ 4) ลายประเพณีภาพสัตว์ (Krungkaew, & Tanpradoo, 2017) ส่วนของ ลายต่าง ๆ ของผ้าปาเต๊ะมี ดังนี้

1. ลายเรขาคณิต เป็นลักษณะของลายที่ได้นำลักษณะเส้นมาใช้เป็นลวดลายผ้าปาเต๊ะ คือ เส้นตรง เส้นโค้ง เส้นคดตลอดจนรูปทรงเรขาคณิต เช่น รูปทรงกลม รูปเหลี่ยม รูปกรวยต่าง ๆ ส่วนมาก

นิยมมาจัดให้เป็นองค์ประกอบให้ซ้ำ ๆ กัน (Repetition) หรือการเคลื่อนไหวอย่างมีจังหวะ (Rhythmic) การลื่นไหลของเส้น ตลอดจนการตัดเส้นให้มีความต่อเนื่อง การจัดรูปทรงให้บังกัน หรือซ้อนกันคาบเกี่ยวกัน ส่วนมากในสมัยก่อนจะเหมาะกับบุรุษมากกว่า แต่ในปัจจุบันสตรีใช้สวมใส่กันโดยปกติ

2. ลายที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ โดยเฉพาะดัดแปลงมาจากส่วนต่าง ๆ ของพรรณพฤกษา เช่น ดอกไม้ กิ่งก้าน และใบไม้ ลวดลายชนิดนี้มักจัดองค์ประกอบดูแล้วนุ่มนวลอ่อนหวาน โดยมีลักษณะของลายที่มีการลื่นไหลอย่างต่อเนื่องเป็นจังหวะ บางครั้งนำเอาเส้นตรง เส้นโค้ง หรือเส้นลักษณะอื่น ๆ นำมาจัดองค์ประกอบให้ดูเป็นใบเป็นช่อ เป็นพวง หรือ เป็นเถาวัลย์ ลักษณะเหล่านี้คือการที่เลียนแบบมาจากธรรมชาติ หรือดัดแปลงมาจากธรรมชาติทั้งในเรื่องรูปทรง และสีสันทัน

3. ลายไทย และลายเครือเถาเป็นลักษณะลายตามลักษณะของศิลปะประจำชาติ เช่น ลายกนก ลายเครือเถา และลายดอกพุดตาน

4. ลายประเภทภาพสัตว์นิยมเขียนภาพนก ช้าง เป็นภาพที่ดูแล้วมีลักษณะรูปร่าง สวยงาม มีความน่าสนใจมากกว่าสัตว์ชนิดอื่น ๆ เดิมประเทศอินโดนีเซียยกย่องว่า ลายนกเป็นลายปาเต๊ะชั้นสูง ส่วนปักษีใต้ของไทยนิยมภาพนกยูง แต่ในสมัยใหม่จะมีภาพ กุ้ง หอย ปูปลา ให้เห็นบ้างเนื่องจากปักษีใต้ติดทะเลทำให้ภาพสัตว์เหล่านั้นจึงอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันของชาวปักษีใต้ (Rotjana-udomsart, 1993, p. 84) ลักษณะของลายผ้าปาเต๊ะมีหลักการออกแบบที่เป็นแบบอย่างที่น่าสนใจ มีความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

4.1 ลายขนาดจิวเป็นลายมีขนาดเล็กมาก ๆ และมีความละเอียดสามารถใช้สวมใส่ได้เกือบทุกประเภท เพราะลักษณะลายเมื่อดูในระยะไกลจะทำให้สามารถมองเห็นลายไม่เด่นชัดมากเท่าที่ควร

4.2 ลายขนาดเล็กเป็นลายที่มีขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1-2 เซนติเมตร มีลายละเอียดจำนวนไม่มากนัก

4.3 ลายขนาดกลางนั้นมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-3 เซนติเมตร อยู่ในตำแหน่งการวางลายห่างกว่าลายขนาดเล็ก คือ ลายขนาดกลางจะมีช่องว่างมากกว่าลายขนาดเล็ก หรือความเหมาะสมของส่วนประกอบลายอื่น ๆ ที่ตกแต่งในผ้าปาเต๊ะ

4.4 ลายขนาดใหญ่เป็นลายที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในผืนผ้าปาเต๊ะ จะเป็นลายออกแบบมาเพื่อให้เป็นจุดเด่นของผ้าปาเต๊ะ ส่วนมากจะนิยมใช้เป็นลายช่อดอกไม้ลายเรขาคณิต และมีการแทรกลายขนาดจิว ขนาดเล็ก ขนาดกลาง รวมทั้งมีการเพิ่มเติมด้วยลายจุด เส้น แสงเงา เข้าไปเพื่อให้เกิดความสร้างสรรค์สวยงามมากยิ่งขึ้น การที่นำองค์ประกอบมาใช้ในการออกแบบลายต่าง ๆ ของผ้าปาเต๊ะ ทำให้เกิดความสวยงาม และเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างลายบนผืนผ้าปาเต๊ะสามารถใช้ประโยชน์กับลายบนผืนผ้าปาเต๊ะให้มีความหลากหลาย ผสมผสานกับความกลมกลืนของธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ปักษีใต้ได้เป็นอย่างดี (Thongsaiporn, 2016)

เครื่องมือและวัสดุในการทำผ้าปาเต๊ะ เครื่องมือนับเป็นสิ่งสำคัญในการทำผ้าปาเต๊ะของชาวปักษีใต้ ได้แก่ เต่าสำหรับตัมขี้ผึ้งจากเดิมใช้เต่าถ่าน แต่ปัจจุบันใช้เต่าไฟฟ้า เนื่องจากสามารถ

ป้องกันซีฟู้ดลูกใหม่ได้ดีกว่าเตาถ่าน หม้อ สำหรับในการต้มซีฟู้ด และมีอ่างเคลือบ หรือ อ่างพลาสติก ใช้สำหรับใส่สีย้อมผ้าอย่างน้อยจำนวน 2 ใบ ถูงมือยงสำหรับใช้สวมใส่เวลาย้อมสี และใช้กรอบไม้ หรือ เฟรมสำหรับชิงผ้าเวลาเขียนซีฟู้ด รวมทั้งแปรงพู่กันจันตึงที่ใช้เขียนซีฟู้ด ซึ่งลักษณะเป็นกระบอกมีกรวยสำหรับให้ซีฟู้ดไหลออกมา อาจเรียกได้ว่าพู่กันปลายทองเหลืองใช้สำหรับการเขียนผ้าปาเต๊ะโดยเฉพาะ และเทอร์โมมิเตอร์ ใช้สำหรับวัดอุณหภูมิของซีฟู้ดในเวลาการต้ม (Saithong, 2010, pp. 19-33) นอกจากนั้นวัสดุที่ใช้ประกอบในการทำผ้าปาเต๊ะจำเป็นต้องใช้วัสดุ คือ ผ้า เทียน เฟรม หรือไม้กรอบ และสีผ้า การเลือกผ้านั้นควรเป็น ผ้าฝ้าย ผ้าลินินผ้าป่าน หรือ ผ้าไหม แต่ต้องมีลักษณะเนื้อเหนียว เนื้อแน่น เนื้อเนียนที่มีคุณสมบัติในการดูดซึมได้เป็นอย่างดีที่สุด ส่วนผ้าที่มีใยสังเคราะห์ไม่เหมาะที่จะมาทำผ้าปาเต๊ะ และผ้าที่นำมาย้อมควรเป็นผ้าสีขาว เพราะทำให้ดูสีได้ดีกว่าการใช้ผ้าลงสีเทียน หรือซีฟู้ดผสมพาราฟินในอัตราส่วน 1 ต่อ 8 หรือ 1 ต่อ 7 เพียงเท่านั้น (Thongprayoon, 1999, p. 8) ขั้นตอนในการทำผ้าปาเต๊ะมี จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมผ้า ตัดผ้าให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำ พร้อมทั้งซักล้างผ้าให้สะอาดปราศจากสารตกค้าง และรีดผ้าให้เรียบแล้วนำมาปูลงบนกรอบไม้สี่เหลี่ยมที่จัดเตรียมไว้

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมเทียน ต้มเทียนให้ร้อนพอสมควรเพื่อจะใช้ในการพิมพ์ลายหรือ การเขียน แต่ความร้อนของเทียนนั้นควรจะมี ความร้อนอย่างสม่ำเสมอ ถ้ากรณีเทียนมีความเย็น

เกินไปเทียนจะไม่สามารถเขียนลายทะลุผ้าด้านหลัง ขั้นตอนที่ 3 การเขียนลายลงบนผ้า และระบายสีลงบนผ้าในกรณีที่ต้องการ ให้ผ้านั้นมีหลายสีเมื่อสีแห้งแล้วจึงปิดเทียนทับ พร้อมทั้งจะย้อมต่อการปิดเทียนทับ บริเวณที่แต้มสีนี้เมื่อนำผ้าลงย้อมสีจะไม่ติดในบริเวณนั้น

ขั้นตอนที่ 4 การย้อมสี การผสมสีสามารถแยกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ผสมตัวสีกับผสมเกลือ กรรมวิธีในการย้อมนำผ้าที่ต้องการนั้นลงย้อมในอ่างตัวสี รอให้น้ำสีหยุดลงในอ่างย้อมให้หมด แล้วจึงนำไปย้อมในอ่างเกลือ ผ้าก็จะสามารถปรากฏสีที่ได้ตามความต้องการ หลังจากนั้นนำผ้าไปต้ม เพื่อให้ซีฟู้ดละลายออกให้หมดแล้วนำไปล้างน้ำให้สะอาด หลังจากนั้นนำผ้าไปแช่น้ำยากันสีตกประมาณ 1 ชั่วโมง จึงยกขึ้นล้างน้ำให้สะอาดอีกครั้ง แล้วนำไปผึ่งลมให้แห้งจึงนำเอามารีด และทับให้เรียบสวยงาม วิธีการเขียนซีฟู้ดนั้นจะต้องเอาผ้าขาวมาร่างเป็นลวดลายด้วยสีเทียนลงไปยังบนผืนผ้า เพราะการใช้สีเทียนจะทำให้ไม่ละลายเมื่อถูกความร้อนไม่ทำให้ผ้าเป็นรอยดินสอ จากนั้นพอได้ภาพร่างเป็นที่เรียบร้อยแล้วจึงนำมาใช้ในขั้นตอนการเขียนด้วยซีฟู้ด การเขียนซีฟู้ดจะต้องใช้ซีฟู้ดที่ต้มจนเหลว ในอุณหภูมิประมาณ 100 องศาเซลเซียส และใช้พู่กันในการเขียนซีฟู้ด ซึ่งจำเป็นต้องสังเกตดูว่าซีฟู้ดซึมลงไปบนเนื้อผ้าดีหรือไม่ ถ้ากรณีซึมลงไปบนเนื้อผ้าดีจะช่วยให้ได้ลายที่มีความคมชัด การเขียนซีฟู้ดจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสีที่จะย้อมด้วยว่าลายแต่ละส่วนนั้นส่วนใดจะให้เป็นสีอะไรได้บ้าง เพราะส่วนที่เขียนซีฟู้ดไว้สีจะไม่ตก และสีที่ย้อมไว้ยังคงสภาพเดิมอยู่ ซึ่งจะทำให้ต้องมีการเขียน

ด้วยซี่ผึ้งทับลงไปอีกรอบ หรืออีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะ ย้อมครั้งต่อไป (Saithong, 2010, p. 59-75) และลายพิมพ์ของผ้าปาเต๊ะนั้นจะใช้แม่พิมพ์ที่ทำ มาจากไม้ หรือทำมาจากทองแดง หรือโลหะ ชนิดอื่น ๆ โดยการใช้น้ำพิมพ์จุ่มเทียนที่กำลังร้อน พอเหมาะ เพื่อนำมาพิมพ์ลวดลายลงบนผืนผ้า จากนั้นจึงแต้มสีหรือหน้ำไปย้อมต่อไป และผ้าปาเต๊ะ จะมีลายพิมพ์ที่มีลักษณะพิเศษคือ ลักษณะลวดลาย ซ้ำ ๆ กัน ส่วนมากมักนิยมผลิตเพื่อการจำหน่าย เป็นที่แพร่หลายกว่าลายการเขียน เนื่องจากการ ผลิตได้ที่ละมาก ๆ ความงามของผ้าจะขึ้นอยู่กับ แม่พิมพ์ที่มีลักษณะลายละเอียด ฉะนั้น การพิมพ์ ลายช่างจึงนิยมจะใช้พิมพ์เทียนลงบนผืนผ้า ทั้งด้านหน้า และด้านหลังทำให้มีความสดใส เหมือนกันทั้งสองด้าน แต่ในปัจจุบันปักยี่ได้ได้มีการ พัฒนาด้านเทคโนโลยีวิธีการทำผ้าปาเต๊ะที่ทำให้เกิด เทคนิคในการผลิต จึงทำให้ผ้าปาเต๊ะมีลายผ้า แบบใหม่ ๆ นอกจากการเน้นด้านประโยชน์ ใช้สอยยังสามารถสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม กระจ่าง กระจกทำ และอื่น ๆ (Local arts and culture, 2011)

ดังนั้นสรุปได้ว่า ผ้าปาเต๊ะปักยี่ได้จึงมี ลวดลายลักษณะเด่นจำนวน 4 ลาย ประกอบด้วย ลายเรขาคณิต ซึ่งได้แก่รูปเหลี่ยมในลักษณะต่าง ๆ ลายโค้งลายกลม และลักษณะลวดลายส่วนมาก เป็นลายที่มีความทันสมัยใหม่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ จากผู้เขียนที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ และการ

จินตนาการในการเขียนลาย นำมาดัดแปลงแต่งเติม จากแหล่งธรรมชาติ เช่น ภาพดอกไม้ ภาพใบไม้ ภาพลักษณะของไม้เลื้อย โดยเฉพาะเครือเถาต่าง ๆ ที่มีรูปแบบหลากหลายนิยมใช้กันมาก การเขียนนั้น มักจะเขียนให้ดูเรียบง่าย และลงสีให้ได้เกิดความ สวยงาม สำหรับลวดลายไทย ได้แก่ ส่วนที่อยู่ ริมขอบผ้าปาเต๊ะให้เป็นลายที่ไม่เน้นความงาม ของเส้นมากนักเหมือนกับลายไทยทั่ว ๆ ไปที่คล้าย ๆ กับลายเครือเถา ส่วนลายประเภทภาพสัตว์ที่อยู่ใน ผ้าปาเต๊ะ จะสังเกตว่าเป็นภาพสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น นกยูง นกตัวเล็ก ๆ ภาพปลา เป็นต้น ในการ แต่งกายของชาวปักยี่ได้นั้นจึงสะท้อนให้เห็นถึง ลวดลายของผ้าปาเต๊ะที่นำมาสร้างสรรค์หรือ ประดิษฐ์ขึ้นส่วนใหญ่มาจากสภาพแวดล้อม ภูมิศาสตร์ของประเทศ ไม่ว่าจะ เป็นทะเล แหล่งธรรมชาติ หรือศิลปวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ ถ่ายทอดออกมาบนผืนผ้าปาเต๊ะได้อย่างสวยงาม และคมชัด การสวมใส่ของผู้คนนั้นขึ้นอยู่กับพฤติกรรม ของแต่ละบุคคลว่าชอบแบบไหน ลายไหน สีไหน ทำให้เกิดการนำลวดลายที่สวยงามของผ้าปาเต๊ะ มาตกแต่งมีความหลากหลายมากขึ้นเพราะพฤติกรรม การแต่งกายของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ตามสถานที่ โอกาส และกิจกรรม จึงทำให้ช่าง เขียนลวดลายผ้าปาเต๊ะ สร้างสรรค์ลวดลายให้ทันสมัย ตามวัตถุประสงค์ ของผู้ใช้ รวมทั้งมีการนำลวดลาย ผ้าปาเต๊ะมาจัดวางรูปแบบในการตัด เสื้อบุรุษ เสื้อสตรี หรือ ตัดเย็บเป็นชุดของสตรี และผลิตภัณฑ์ประเภท อื่น ๆ ตามความต้องการของผู้ใช้และผู้สวมใส่

ผ้าปาเต๊ะกับวิถีชีวิตชาวปักษ์ใต้ในยุคปัจจุบัน

ผ้าปาเต๊ะได้ผ่านเรื่องราวจากอดีตสู่ปัจจุบันมาอย่างยาวนาน ถึงแม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนไป แต่ความเป็นวิถีชีวิตคนปักษ์ใต้กับ ผ้าปาเต๊ะก็ยังไม่ได้สูญหาย เพราะผ้าปาเต๊ะสามารถนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนและท้องถิ่น ปัจจุบันผ้าปาเต๊ะมิได้เป็นเพียงผ้านุ่งเท่านั้น สามารถนำมา แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบ โดยผู้ออกแบบผลิตภัณฑ์ ผ้าปาเต๊ะสามารถที่จะเรียนรู้ หรือค้นพบในสิ่งที่มีความแปลกใหม่ ของผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะคือ ความสวยงาม ของรูปทรง สี สัน เพราะเป็นสิ่งที่ทุกคนเกิดความพึงพอใจเมื่อได้เห็น และได้สัมผัส การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะควรคำนึงถึงรูปทรง ส่วนโค้ง ส่วนเว้า ส่วนตรง ส่วนต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ รวมถึงสีสันความสวยงาม การวางลวดลายของผ้าปาเต๊ะ โดยเฉพาะการตัดเย็บเสื้อผ้า หรือการออกแบบตัดเย็บเป็นชุด ฉะนั้น การนำลวดลายมาออกแบบงานตัดเย็บนั้น ผู้ออกแบบต้องทำงานร่วมกับช่างฝีมือในการ

วางแผนการออกแบบวางลวดลายบนเสื้อผ้า หรือ ออกแบบชุดด้วยการจัดวางผ้าปาเต๊ะในส่วนของ ด้านหน้า ด้านหลัง ส่วนแขนด้านบน หรือรอบ ๆ แขน และบริเวณคอ ทั้งนี้ผ้าปาเต๊ะยังสามารถนำมาออกแบบเป็นรองเท้าของสตรี กระเป๋าถือของสตรี และหมอนอิง เป็นต้น

ลักษณะการตัดเย็บเสื้อผ้าและชุดทำงาน

ภาพที่ 4 เสื้อเชิ้ตสำหรับบุรุษ

ที่มา : วิกรม กรุงแก้ว

ภาพที่ 5 เสื้อสำหรับสตรี
ที่มา : ร้านชาด้า ผ้าปาเต๊ะผ้าพันอินโด

ภาพที่ 7 ชุดทำงานสำหรับสตรี
ที่มา : ดวงรัตน์ วงศ์สว่างศิริ

ภาพที่ 6 ชุดสำหรับสตรี
ที่มา : ร้านชาด้า ผ้าปาเต๊ะผ้าพันอินโด

ภาพที่ 8 ชุดในพิธีการต่าง ๆ
ที่มา : บุพผาชาติ อุปลัมภ์นรากร

ภาพที่ 9 ชุดยูนิฟอร์มสำหรับสตรีและบุรุษ
ที่มา : ร้านชาด้า ผ้าปาเต๊ะผ้าพันอินโด

ผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะที่นำมาแปรรูปเป็นรองเท้าสตรี

ภาพที่ 10 รองเท้า
ที่มา : ร้านปิยวรรณ (Piyawun)

ผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะที่นำมาแปรรูปเป็นกระเป๋าสตรี

ภาพที่ 11 กระเป๋าสำหรับสตรี
ที่มา : วาสนา ฉายประทีป

ผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะที่นำมาแปรรูปเป็นหมอนอิง

ภาพที่ 12 หมอนอิง
ที่มา : กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสุขศิริบาติก

สิ่งเหล่านี้เป็นการนำแนวคิดในการนำผ้าปาเต๊ะมาสร้างสรรค์ หรือประยุกต์ออกแบบเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ด้วยวิธีการนำเทคนิคและกระบวนการออกแบบจนสามารถได้ชิ้นงานผลิตภัณฑ์จากผ้าปาเต๊ะตามที่ต้องการ และยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์จากผ้าปาเต๊ะประจำปีอีกด้วย

ดังนั้นกล่าวได้ว่า ปัจจุบันคนในชุมชนหรือ ท้องถิ่นเริ่มนำผ้าปาเต๊ะมาสร้างสรรค์ออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์กันอย่างแพร่หลายแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในชุมชน และ ท้องถิ่นปักษ์ใต้ที่ต้องการปรับตัวด้วยสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จากภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาสร้างเป็นอาชีพทำให้ผ้าปาเต๊ะไม่ได้เป็นเพียงผืนผ้าเชิงวัฒนธรรมการแต่งกาย แต่สามารถมาดัดแปลงแต่งเติมและแปรรูปจนเป็นผลิตภัณฑ์ที่บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นปักษ์ใต้ได้เป็นอย่างดี และยังมีส่วนช่วยผลักดันคนในชุมชน หรือ ท้องถิ่นเกิดประโยชน์เกิดการเรียนรู้ทำให้ผ้าปาเต๊ะไม่ สูญหายไปตามกาลเวลา แต่ถ้าสังเกตตามสื่อต่าง ๆ จะเห็นได้

ว่าผ้าปาเต๊ะของปักซีใต้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ทางเพจเฟซบุ๊กมากมาย และมีผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากผ้าปาเต๊ะรูปแบบใหม่ ๆ ออกมาให้เห็นกันอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะอาจจะนำสู่วงการแฟชั่นในระดับชาติหรือระดับนานาชาติได้ด้วยลายผ้าปาเต๊ะ และสีสันของผืนผ้าที่สวยงามหรือดูดีสามารถนำมาตัดเป็นชุดหลากหลายรูปแบบ ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของเครื่องแต่งกายด้วยผ้าปาเต๊ะของชาวปักซีใต้ ที่ถ่ายทอดบนผืนผ้าผืนเพียงเท่านั้น แต่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน หรือ ท้องถิ่น และไม่เพียงแต่การสร้างรายได้ยังเป็นการสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ด้วย ผ้าปาเต๊ะสู่เอกลักษณ์ประจำปักซีใต้ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

บทสรุป

ผ้าปาเต๊ะ เป็นผ้าชนิดหนึ่งใช้เทียนปิดในส่วนที่ไม่ต้องการเพื่อทำให้ไม่ติดสี และใช้วิธีการแต้ม การระบาย หรือการย้อมในส่วนเฉพาะที่ต้องการให้สีติดเพียงเท่านั้น ผ้าปาเต๊ะบางชิ้นอาจจะต้องผ่านขั้นตอนในการปิดเทียน การแต้มสี การระบายสี และการย้อมสี คำว่า ปาเต๊ะ (Pate) เดิมเป็นคำในภาษาชวาที่ใช้เรียกผ้าที่มีลายเป็นจุด มีความหมายว่า เล็กน้อย หรือจุดเล็ก ๆ ดังนั้น คำว่า ปาเต๊ะจึงมีความหมายว่าเป็นผ้าที่มีลายเป็นจุด ๆ ซึ่งมีวิธีการผลิตที่นับเป็นกรรมวิธีที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาของชาวปักซีใต้ อีกทั้งลายของผ้าปาเต๊ะส่วนมากจะเป็นแบบมีลวดลาย และสีสันที่มีการสร้างสรรค์มาจากธรรมชาติ ลายเลขาคณิต

และลายสัตว์ ล้วนเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมรอบตัวของแต่ละชุมชนที่นำเสนอความเป็นปักซีใต้ ความโดดเด่นของผ้าปาเต๊ะจึงอยู่ที่การใช้สี และลายที่มีความคมชัดของภาพที่อยู่บนผืนผ้าที่สามารถบ่งบอกอะไรได้หลายอย่าง เช่น วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตแหล่งธรรมชาติไปจนถึงเอกลักษณ์ของแหล่งผลิตผ้าปาเต๊ะ หรือกระทั่งความรู้สึกนึกคิดของคนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

แหล่งกำเนิดของผ้าปาเต๊ะมาจากไต้หวัน ยังไม่มีใครทราบ แต่ก็ยังเชื่อว่าผ้าปาเต๊ะเป็นของดั้งเดิมที่มาจากประเทศอินโดนีเซีย หลักฐานยืนยันจากรากศัพท์เฉพาะที่ใช้เรียกวิธีการ และขั้นตอนในการทำผ้าปาเต๊ะว่าเป็นศัพท์ในภาษาอินโดนีเซีย อีกทั้งจากการศึกษาค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ชาวต่างชาติ ยังสรุปไว้ว่า การทำโครงสร้างปาเตะนั้นเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก่อนติดต่อกับประเทศอินเดีย ดังนั้น จุดเริ่มต้นของผ้าปาเต๊ะนี้น่าจะมีเค้าลางมาจากประเทศอินโดนีเซียเป็นสำคัญ ก่อนที่จะถูกเผยแพร่ไปยังชาติอื่น ๆ รวมไปถึงพื้นที่บริเวณชายแดนปักซีใต้ของประเทศไทย

ผ้าปาเต๊ะทางปักซีใต้ของประเทศไทย ส่วนใหญ่นิยมเขียนภาพมาจากธรรมชาติ เช่น ภาพดอกไม้ ภาพใบไม้ ภาพสัตว์ และลวดลายเครือเถาต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะถิ่นของชาวปักซีใต้ ทั้งนี้ยังมีลักษณะพิเศษในเรื่องของสีสัน และลายที่ทำให้สอดคล้องกับแนวคิดในการแสดงเรื่องราววิถีชีวิตของชาวปักซีใต้ ในลักษณะวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์หลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้เทคนิค หรือการใช้แนวความคิดของผู้ออกแบบในผลิตภัณฑ์ที่ดึงเอา

รากเหง้าทางวัฒนธรรมของปักช้ได้ไปรวมอยู่ในงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ ถือเป็น การขับเคลื่อนสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วยผลงานสร้างสรรค์จากงานผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม และสามารถถ่ายทอดได้ตรงกับยุคปัจจุบัน

ดังนั้น การที่นำผ้าปาเต๊ะมาทำเป็นผลิตภัณฑ์นั้น ต้องใช้กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ที่มีความหลากหลายของคนยุคใหม่ ในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ สามารถนำผ้าปาเต๊ะมาแปรรูปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าที่มีความร่วมสมัยบ้าง และการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายตามความ

ต้องการของกลุ่มผู้บริโภค หรือผู้ที่มีความสนใจผ้าปาเต๊ะ เช่น เสื้อสวมใส่สำหรับบุรุษ เสื้อสวมใส่สำหรับสตรีกระเป๋าก้นของสตรี ของใช้ประเภทต่าง ๆ ถือได้ว่าเป็นการนำทุนทางวัฒนธรรมมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการสร้างอาชีพให้กับชุมชน และท้องถิ่นในพื้นที่ปักช้ได้ของไทย เพื่อให้ชุมชนมีรายได้จากผ้าปาเต๊ะ รวมทั้งการนำผ้าปาเต๊ะมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย และมีความโดดเด่นสวยงามที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน และท้องถิ่นให้มีความเป็นเสน่ห์ของชาวปักช้ได้สืบไป

REFERENCES

- Department of Cultural Promotion. (2021). **Tell about the origin of batik**. Retrieved from <http://culture.go.th>. [2021, 10 Oct.]
- Esama, A. (2015). **Pattern development of batik art in the three southern border provinces of Thailand**. Architecture Rajamangala University of Technology Sriwichai, Songkhla.
- Jansakulnee, P. (2019). **Open the history of important civilization batik from Indonesia to the precious handicrafts of Thailand**. Retrieved form <https://www.vogue.co.th> [2021, 11 Oct.]
- Kaewmai, C. (2014). **Inspired by batik**. Master of Arts thesis at the Graduate School Silapakorn University, Bangkok.
- Krungkaew, V. & Tanpradoo, Y. (2017). **Development of traditional fabric patterns from Phuket to contemporary dance**. Faculty of Humanities and Social Sciences of Phuket Rajabhat University, Phuket.
- Local arts and culture. (2011). **Pate maker**. Retrieved form <http://www.otoptoday.com>. [2021, 10 Oct.]
- Phaijit, S. (2013). **Community Knowledge Management for Continuing Local Occupation: A Case Study of Women's Occupation Group in Pate Fabric Making**,

Ban Khlong Prasong, Mueang District, Krabi Province. Master of Education Vocational Development Program Kasetsart University, Bangkok.

Rattanaphan, T. & Sopalang, S. (2019). **A study of the identity of the local patek cloth in the southern region for their application, patterns and product design with batik painting technique.** Nakhon Si Thammarat Rajabhat University Research and Development Institute, Nakhon Si Thammarat.

Rotjana-udomsart, N. (1993). **Batik making.** Bangkok: I.S. Printing House.

Saithong, Y. (2010). **Pate of techniques for designing patterns on textiles.** Bangkok: Odeon store.

Suppawiriyakorn, S. (2008). **Batik Creations.** Prince of Songkhla University Phuket Campus, Phuket.

Thongprayoon, S. (1999). **Batik Paint.** Songkhla: Project to establish Faculty of Fine and Applied Arts, Rajabhat Institute Songkhla, Songkhla.

Thongsaiporn, A. (2016). **Woman with pate pattern in painting.** Master of Fine Arts Thesis Bansomdetchaopraya Rajabhat University, Bangkok.

Thumthong, T. (2010). **The art of making batik fabrics with drawing and painting patterns.** Bangkok: Odeon store.

.....

ผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON EDUCATION

พรทิพย์ มโนดำรงสัตย์^{1*} ประภาพิพย์ อินทรชัย² และ ชาลี อินทรชัย³

¹หลักสูตรบัญชีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

²หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

³หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีไฟฟ้า คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Pornthip Manodamrongsat^{1*}, Paparpit Intarachai² and Chalie Intarachai³

¹Bachelor of Accountancy Program, Faculty of Management Sciences,
Dhonburi Rajabhat University

²Bachelor of Communication Arts Program, Faculty of Management Sciences,
Dhonburi Rajabhat University

³Bachelor of Technology Program in Electrical Technology, Faculty of Science and Technology,
Dhonburi Rajabhat University

*E-mail: pornthip.m@dru.ac.th

Received: 2022-06-15

Revised: 2022-08-16

Accepted: 2022-08-16

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา พบผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา คือ 1) ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยผู้เรียนในการศึกษาเรียนรู้ สามารถช่วยผู้สอนในการจัดเตรียม ดูแลเนื้อหากรายวิชาในฐานข้อมูล และสามารถติดตามความคืบหน้าของนักเรียนได้ 2) ปัญญาประดิษฐ์มีผลกระทบอย่างมากต่อหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาและการสมัครเข้าเรียนของนักศึกษา 3) จุดแข็งของปัญญาประดิษฐ์คือความเร็ว ความแม่นยำ และความสม่ำเสมอ จุดด้อยคือขาดทักษะทางสังคม (soft skills) 4) ควรมีมาตรการให้ครูหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยมนุษย์ 5) การบูรณาการของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาต้องใช้เวลา มีความซับซ้อน ต้องใช้ความพยายามในการทำงาน และจะประสบความสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากหลายกลุ่ม ผลที่คาดว่าจะได้รับจากบทความนี้เพื่อให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนได้ทราบถึงผลกระทบ มีความรู้ ทักษะ

และสมรรถนะ และมีการเตรียมตัวพัฒนาตนเองในยุคสมัยที่ปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทในการศึกษามากขึ้น

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์ การศึกษา ทักษะทางสังคม

ABSTRACT

This article aims to examine the impact of artificial intelligence on education. According to the study, the impact of artificial intelligence on education is as follows: 1) Artificial intelligence can help learners with studying, teachers in preparing and maintaining the course content in a database, and tracking students' progress. 2) Artificial intelligence has a huge impact on curricula in higher education and the enrollment of students. 3) The strengths of artificial intelligence are speed, accuracy, and consistency. The disadvantage is the lack of soft skills. 4) There should be measures for robot teachers and artificial intelligence to be under human supervision. 5) The integration of artificial intelligence into education takes time, is complex, requires effort, and requires the cooperation of many groups to be successful. The expected outcomes of this paper are to inform teachers, educational personnel, and students about the impact, knowledge, skills, competencies, and self-improvement preparations in an era where artificial intelligence plays an increasingly important role in education.

Keywords: Artificial intelligence, Education, Soft skills

บทนำ

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence; AI) เป็นระบบที่มีลักษณะกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ เช่น การใช้เหตุผล การค้นพบความหมายสรุป หรือการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งถูกควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาคอมพิวเตอร์ดิจิทัล (Digital computers) ในทศวรรษที่ 1940 (Chaturvedi, 2008) ด้วยการติดตั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีการทำงานที่ซับซ้อน ความเร็วในการประมวลผลของคอมพิวเตอร์และความจุของหน่วยความจำมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ปัญญาประดิษฐ์พัฒนาขึ้นในปี 1955 (Nadikatt, 2016) ทั้งการรองรับข้อมูลจำนวนมาก การปรับปรุงเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และความเข้าใจเชิงทฤษฎี โดยใช้อัลกอริทึมเพื่อดำเนินการอัลกอริทึม (Algorithm) เป็นชุดคำสั่งที่ซับซ้อนที่คอมพิวเตอร์สามารถเรียกใช้ได้ ถูกสร้างขึ้นโดยเลียนแบบจากความคิดของมนุษย์ (Jaladin, 2004) ซึ่งก็คือสิ่งที่บุคคลใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์จากประสบการณ์ของเขา ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน อัลกอริทึมปัญญา

ประดิษฐ์สามารถเรียนรู้จากข้อมูลการปรับปรุงการทำงานที่ประสบความสำเร็จในอดีตหรือจากการเขียนอัลกอริธึมใหม่ (Katsikeas et al., 2016) ปัญญาประดิษฐ์จึงกลายเป็นส่วนสำคัญของอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ การตลาด การดูแลสุขภาพ ความปลอดภัยทางไซเบอร์ ศิลปะการทหาร ฯลฯ มีหลายกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์ถูกนำไปใช้ร่วมกับการเรียนรู้ของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนในสังคมสมัยใหม่และเข้ามาช่วยในด้านต่าง ๆ ของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการอ่านอีเมลหลาย ๆ ฉบับ การขอเส้นทางขณะขับรถไปพร้อมกับการฟังเพลงหรือการดูภาพยนตร์ (Lomas, 2016) ปัญญาประดิษฐ์ทำให้ผู้คนสามารถสื่อสาร สามารถค้นหาผู้ร่วมธุรกิจ และสามารถหาเพื่อนได้ง่ายมากขึ้น โดยการปรับปรุงโลกของโซเชียลมีเดีย การเรียนรู้เชิงลึกของ Facebook ช่วยให้แพลตฟอร์มดึงคุณค่าจากชุดข้อมูลที่สร้างขึ้นโดยผู้คนประมาณสองพันล้านคนที่ปรับปรุงข้อมูลสถานะของตนได้มากถึง 293,000 ครั้ง ภายในหนึ่งนาที่แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียได้เริ่มใช้ปัญญาประดิษฐ์และบิกดาต้าเพื่อกำหนดเป้าหมายโฆษณาและต่อสู้กับอาชญากรรมทางไซเบอร์โดยการลบความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสม มีการเติบโตแบบทวีคูณของเนื้อหาที่ใช้แพลตฟอร์ม และปัญญาประดิษฐ์ถือว่ามีมีความสำคัญในการแสดงให้ผู้ใช้เห็นเนื้อหาโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ที่พวกเขาอยากเห็น มีการต่อสู้กับสแปม (spam) หรือการส่งอีเมลที่มีข้อความโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้รับ (Nadikattu, 2016)

กรอบในการวิเคราะห์

ปัญญาประดิษฐ์เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ที่มุ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาวิกฤตโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษา มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และพบกับข้อจำกัดเรื่องความพร้อมส่วนบุคคลมากมาย ครูผู้สอนและนักเรียนต้องเรียนรู้เพิ่มเติมกับโปรแกรมต่าง ๆ นักเรียนบางส่วนไม่มีคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนและสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่ดีนัก อย่างไรก็ตามทั้งครูผู้สอนและนักเรียนผู้เรียนก็ต้องพยายามปรับตัวและหาทางแก้ปัญหากับการเรียนการสอนออนไลน์ หน่วยงานหลายองค์กรมาร่วมกันทำแพลตฟอร์มการเรียนทั้งแบบออนไลน์และถ่ายทอดสดผ่านโทรทัศน์ รวมทั้งพัฒนาระบบพื้นฐานที่สนับสนุนต่อการเรียนรู้อื่น ๆ เสริมเข้าไปด้วย ดังนั้นการศึกษาเรื่องผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษาจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจต่อการศึกษา กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ของบทความนี้มี 3 ส่วนคือ 1) ผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา 2) จุดเด่นและจุดด้อยของปัญญาประดิษฐ์เมื่อนำมาใช้ในการศึกษา 3) บทสรุป

ผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา

Tuomi (2018) กล่าวว่า ปัญญาประดิษฐ์ทางการศึกษามีผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบต่อการเรียนรู้ ดังตัวอย่างการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ครูคนเดียวสอนนักเรียนจำนวนมาก จึงยากที่จะรู้ว่านักเรียนแต่ละคนเรียนรู้อะไรวิธีหนึ่งในการแก้ปัญหาจึงใช้ปัญญาประดิษฐ์ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนจากคะแนนผลการ

ทดสอบ และจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการทดสอบ แต่ยังไม่ชัดเจนว่าผลการทดสอบเป็นตัวบ่งชี้การเรียนรู้ที่ถูกต้อง การพัฒนาการเรียนรู้ การวัด การพัฒนาส่วนบุคคลมีความสำคัญมากกว่าเฉลี่ยของผลการทดสอบที่มีมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ปัญหาประติษฐ์ยังเป็นชุดข้อมูลขนาดใหญ่และมีแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐาน

Ma and Siau (2018) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในระดับอุดมศึกษาที่เกิดจากปัญหาประติษฐ์ด้วยวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าปัญหาประติษฐ์จะเปลี่ยนโลก เปลี่ยนการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เปลี่ยนวิธีการทำงาน วิธีการเรียนรู้ และวิถีชีวิต โดยเกิดผลกระทบจากปัญหาประติษฐ์ในหลายด้าน ซึ่งมี 2 ส่วนหลักที่ได้รับผลกระทบ

ประการแรกคือหลักสูตรระดับอุดมศึกษา จากจุดแข็งของปัญหาประติษฐ์คือความเร็ว ความแม่นยำ และความสม่ำเสมอ ขณะที่จุดด้อยคือปัญหาประติษฐ์ขาดทักษะทางสังคม (soft skills) เช่น ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การเข้าสังคม ความเป็นผู้นำ การเอาใจใส่ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร แต่การศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรเน้น Hard skills หมายถึงความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ จึงมีการฝึกอบรมนักศึกษาในด้านพื้นฐานของวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ขณะเดียวกันต้องให้โอกาสและการฝึกอบรมแก่นักศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะด้านอารมณ์

ประการที่สองคือการสมัครเข้าเรียนของนักศึกษา Ma and Siau (2018) รายงานว่า สาขาวิชาศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์อาจได้รับ

ความนิยมมากขึ้น เนื่องจากสาขาวิชาเหล่านี้ไม่อ่อนไหวต่อการเข้ามาของปัญญาประดิษฐ์ สาขาวิชาวิชาการบัญชีและการวิเคราะห์ทางการเงิน อาจได้รับผลกระทบอย่างมากจากปัญญาประดิษฐ์ และการสมัครเรียนของนักศึกษาอาจลดลงอย่างมาก

Tao, Diaz and Guerra (2019) ศึกษาถึงปัญหาประติษฐ์ ความท้าทายและข้อเสียทางการศึกษาสำหรับอาจารย์ การวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นทฤษฎีเพื่อศึกษาถึงปัญหาประติษฐ์ หุ่นยนต์ และความสะดวกในการใช้งานทางการศึกษา ส่วนที่สองเป็นงานภาคสนามในการสำรวจและสังเกต ผู้เข้าร่วมในการวิจัยคืออาจารย์ระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอกด้านการศึกษารวม 140 คน บางคำถามมีผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมคืออาจารย์ในสถานศึกษา มีคำถามในการสำรวจดังนี้ 1) ปัญหาประติษฐ์สามารถแทนที่ครูในห้องเรียนได้หรือไม่ พบผู้ตอบว่ามีความเป็นไปได้ที่ปัญหาประติษฐ์สามารถแทนที่ครูในห้องเรียนจำนวน 98 คน และมี 42 คน ตอบว่าเป็นไปไม่ได้ 2) ความยินดีต่อการให้ปัญหาประติษฐ์มาสอนแทนครูหรืออยู่ในกระบวนการศึกษา พบว่าจำนวน 130 คน ไม่ยินดีที่หุ่นยนต์และปัญหาประติษฐ์มาแทนครูในห้องเรียนและกระบวนการศึกษา และผู้ตอบว่ายินดีมีเพียง 12 คน 3) ความท้าทายที่นักเรียนต้องเผชิญต่อหน้าครูหุ่นยนต์หรือสื่อปัญหาประติษฐ์ พบความคิดเห็นดังนี้ 3.1) หุ่นยนต์ไม่สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ที่ผ่านมาของชีวิต 3.2) อารมณ์และความรู้สึกของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสอนของครูหุ่นยนต์ 3.3) นักเรียนจะขาดความสนใจต่อเพื่อนและสภาพแวดล้อมทั่วไป 3.4) นักเรียน

จะขาดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3.5) จะไม่มีการโต้ตอบระหว่างการเรียนของนักเรียน 3.6) นักเรียนจะขาดภาวะผู้นำ 3.7) นักเรียนจะขาดความอบอุ่นไม่เหมือนกับการเรียนกับครูที่เป็นมนุษย์

Tao et al. (2019) สรุปว่าปัญญาประดิษฐ์มีทั้งความท้าทายและมีข้อเสียทางการศึกษา การเรียนการสอนโดยใช้หุ่นยนต์และเครื่องมือทางปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถเชื่อมโยงอารมณ์และความรู้สึกระหว่างนักเรียนกับครูหุ่นยนต์ไม่สามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียนได้อย่างใกล้ชิดเหมือนครูที่เป็นมนุษย์ จึงควรระมัดระวังและใช้มาตรการให้ครูหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยมนุษย์ อีกทั้งครูที่เป็นมนุษย์ก็มีความกลัวว่าตำแหน่งของเขาจะถูกแทนที่ด้วยครูหุ่นยนต์หรือเครื่องมือทางปัญญาประดิษฐ์

Kumar (2019) ศึกษาปัญญาประดิษฐ์ในการให้การศึกษาและประเมินประสิทธิภาพของนักเรียน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้ การใช้เหตุผล และการแก้ไขปัญหา มีการผสมผสานปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อสร้างแอปพลิเคชันในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนส่วนบุคคล เช่น การจดจำ การจับคู่ การตัดสินใจ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหา และอื่น ๆ ผลที่ได้รับสามารถช่วยผู้เรียนในการศึกษาเรียนรู้ และการสอบ นอกจากนี้ยังสามารถช่วยผู้สอนในการจัดเตรียมและดูแลเนื้อหารายวิชาในฐานข้อมูลและติดตามความคืบหน้าของนักเรียนได้ด้วย

Yang and Bai (2020) ศึกษาการออกแบบบูรณาการปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาของนักเรียน ซึ่งคือครูในอนาคต จัดเป็นกุญแจสำคัญในการ

ปลูกฝังพรสวรรค์ด้านนวัตกรรมในยุคแห่งปัญญาสำหรับการทำงานปัจจุบันและงานวิจัยที่มุ่งเน้นการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อปรับปรุงคุณภาพของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบปัญหาในทางปฏิบัติพร้อมข้อเสนอแนะ ดังตัวอย่างของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ 1) คุณลักษณะของนักเรียนไม่ได้รับการพิจารณาอย่างเต็มที่ในการสอน จำเป็นต้องมีการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา 2) ระดับของข้อมูลการศึกษาและความสำเร็จทางการศึกษาของครูจำเป็นต้องเสริมสร้างความเข้มแข็ง 3) ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ขาดการติดตามการสอนเฉพาะบุคคลสำหรับนักเรียนที่มีปัญหา ดังนั้นจึงพยายามสร้างกรอบบูรณาการของปัญญาประดิษฐ์และการสำรวจแนวคิดของการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อแก้ปัญหาหลัก ดังนี้คือ

1) การเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนและการปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเรียกว่าระบบการเรียนรู้เชิงลึก ครูสามารถสร้างสื่อการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของหลักสูตรและนักเรียน ข้อมูลของนักเรียนจะถูกนำเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ เช่น อายุ การพัฒนาทางปัญญา และการพัฒนาทางจิตวิทยา ระบบจะสามารถอ่านข้อมูลที่เกี่ยวข้องของนักเรียนผ่านโปรแกรมการทำงานและจับคู่เนื้อหาได้ สุดท้ายระบบจะค้นหาวิธีการใหม่เพื่อสร้างเนื้อหาการสอนที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนในด้านของการวิเคราะห์และการสร้างแบบจำลองกลุ่มการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกลยุทธ์การสอนหลักเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้แบบกลุ่ม นักวิจัยจำนวนมากจึงเริ่มใช้

อัลกอริทึม (Algorithms) ในการพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้ขั้นตอนการเขียนโปรแกรมง่ายขึ้น เช่น I-minds, Group Formation Tool, TeamMaker แหล่งข้อมูลการสอนที่ออกแบบโดยระบบการเรียนรู้เชิงลึกสามารถพิจารณาคุณลักษณะทางร่างกาย จิตใจและความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ที่สามารถส่งเสริมความคิดริเริ่มของนักเรียนในการเรียนรู้แบบอิสระได้

2) การขาดประสบการณ์ การสอนภาคปฏิบัติและปรับปรุงระดับความเชี่ยวชาญในการฝึกสอน ครูสามารถจัดทำแผนการเรียนรู้พิเศษสำหรับนักเรียนตามนิสัย ความสนใจและความต้องการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถเป็นครูมืออาชีพ ช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้ สามารถเปลี่ยนบทบาทเป็นนักเรียนเพื่อช่วยให้นักเรียนของตนได้รับประสบการณ์การสอน ตลอดจนถึงติดตามบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

3) วิธีการสอนที่ล้ำสมัยและคิดค้นวิธีการสอนแบบใหม่ ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert system) เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งรวมเอาความสามารถของคอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บความรู้ระดับมืออาชีพ โดยมีเป้าหมายเพื่อคัดลอกกระบวนการตัดสินใจจากความรู้และการใช้เหตุผลของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นมนุษย์ ระบบผู้เชี่ยวชาญสามารถจำแนกนักเรียนได้อย่าง

ถูกต้องและเน้นการสอนเฉพาะบุคคล

Yang and Bai (2020) สรุปว่าการบูรณาการของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาของนักเรียนต้องใช้ระยะเวลา มีความซับซ้อน ต้องใช้ความพยายามในการทำงาน การประสบความสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากหลายกลุ่ม ในระดับประเทศควรเร่งการจัดตั้งกฎหมาย ข้อบังคับ บรรทัดฐานทางจริยธรรม และระบบนโยบายสำหรับปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้แน่ใจว่ามีการนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องประสานงานการจัดสรรและเปิดช่องทางการแบ่งปันทรัพยากรปัญญาประดิษฐ์ อำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนทุกคนเข้าใจ เรียนรู้ ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง สำหรับกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ควรสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือระยะยาวกับมหาวิทยาลัย เข้าใจความต้องการและเงื่อนไขของครูและนักเรียน เพื่อสร้างสรรค์เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เข้าใจประเด็นสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา ปรับปรุงนวัตกรรมและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ปัญญาประดิษฐ์

จากการศึกษาบทความวิจัยข้างต้นสามารถสรุปผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษาได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา

ผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ต่อการศึกษา	Tuomi (2018)	Ma and Siau (2018)	Tao et al. (2019)	Kumar (2019)	Yang and Bai (2020)
✎ ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยผู้เรียนในการศึกษาเรียนรู้ สามารถช่วยผู้สอนในการจัดเตรียม ดูแล เนื้อหารายวิชาในฐานข้อมูลและสามารถติดตามความคืบหน้าของนักเรียนได้	✓		✓	✓	✓
✎ ปัญญาประดิษฐ์มีผลกระทบอย่างมากต่อหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาและการสมัครเข้าเรียนของนักศึกษา		✓			✓
✎ จุดแข็งของปัญญาประดิษฐ์คือความเร็ว ความแม่นยำ และความสม่ำเสมอ จุดด้อยคือปัญญาประดิษฐ์ขาดทักษะทางสังคม (soft skills)		✓	✓		
✎ ควรมีการกำหนดมาตรการให้ครูหุ่นยนต์ และปัญญาประดิษฐ์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยมนุษย์			✓		✓
✎ การบูรณาการของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา ต้องใช้ระยะเวลา มีความซับซ้อน ต้องใช้ความพยายามในการทำงาน และการประสบความสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากหลายกลุ่ม		✓			

1) การเรียนออนไลน์ส่งผลกระทบต่อครู นักเรียน และผู้ปกครอง ต้องปรับตัว ครูคนเดียวสอนนักเรียนจำนวนมาก ครูอาจไม่มีเวลาให้นักเรียนเข้าพบเพื่ออธิบายเนื้อหาเพิ่มเติม ทำให้มีการสร้างโปรแกรมช่วยทบทวนความรู้แก่นักเรียน มีการจัดทำทดสอบออนไลน์เพื่อประเมินผลการเรียน มีการสร้างโปรแกรมการตรวจข้อสอบแบบปรนัย ส่งผลให้ครูมีภาระงานลดลงและมีเวลาให้การสอนมากขึ้น นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการเรียนการสอนในระบบการศึกษา การเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยมีปัจจัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตลอดเวลา

2) ปัญญาประดิษฐ์มีผลกระทบอย่างมากต่อหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาและการสมัครเข้าเรียนของนักศึกษา แนวโน้มผู้เรียนในอนาคตจะประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น สถานศึกษาจึงมีการปรับหลักสูตรให้ผู้เรียนมีทักษะแห่งอนาคต มีการออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรของตนเอง เพราะปัจจุบันมีแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นความรู้ที่อยู่บนแพลตฟอร์มที่แตกต่างกัน และเนื้อหาที่แตกต่างกันให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างไม่มีขอบเขต โรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่สามารถจำกัดการเรียนรู้ไว้เพียงเนื้อหาหรือบทเรียนที่ถูกกำหนดในหลักสูตรเพียงอย่างเดียว เนื่องจากมีการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนอกห้องเรียนที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ ซึ่งอาจดำเนินการโดยองค์กร สมาคม หรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้

เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ระบบการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะและความรู้ใหม่ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ ถ้าสถาบันการศึกษาไม่ปรับเปลี่ยนหลักสูตรอาจทำให้นักศึกษาในระบบการศึกษาลดลง เพราะการศึกษาในระบบหรือปริญญาอาจไม่มีความสำคัญ เนื่องจากบริษัทที่รับสมัครงานไม่ใช้ใบปริญญาแต่พิจารณาจากผลงานหรือความสามารถของผู้สมัคร

3) ความเร็ว ความแม่นยำ และความสม่ำเสมอของปัญญาประดิษฐ์ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ดังตัวอย่าง ธนาคารพาณิชย์ของประเทศไทยลดจำนวนพนักงานที่มีทักษะเก่าที่ธนาคารไม่ต้องการ เช่น พนักงานหน้าเคาเตอร์ เนื่องจากลูกค้าใช้ mobile banking และ internet banking มากขึ้น ธนาคารมีการเปิดรับพนักงานที่มีทักษะใหม่ที่ธนาคารต้องการได้แก่ ทักษะด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ การพัฒนาซอฟต์แวร์ ปัญญาประดิษฐ์และการเรียนรู้ด้วยเครื่องจักร ดังนั้นการศึกษาด้านคณิตศาสตร์ สถิติศาสตร์ และคอมพิวเตอร์จึงมีความสำคัญมากขึ้น อย่างไรก็ตามทักษะทางสังคม (Soft Skills) ด้านการใช้ความคิดสร้างสรรค์ และด้านการใช้ทักษะทางอารมณ์ เช่น การใช้ภาษา การติดต่อสื่อสาร ความเป็นมิตร การมองโลกในแง่ดี การแสดงออกทางสังคม บุคลิกภาพ ฯลฯ เป็นทักษะที่สำคัญ เนื่องจากไม่มีแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว ต้องอาศัยจินตนาการ ความเข้าใจระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เป็นสิ่งที่ติดตัวตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ระบบคอมพิวเตอร์ลอกเลียนแบบได้ยาก

4) เครื่องมือทางปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถเชื่อมโยงอารมณ์และความรู้สึกระหว่างนักเรียนกับครูหุ่นยนต์ ไม่สามารถติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียนได้อย่างใกล้ชิดเหมือนครูที่เป็นมนุษย์ จึงควรระมัดระวังและใช้มาตรการให้ครูหุ่นยนต์และปัญญาประดิษฐ์อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยมนุษย์ ในอนาคตกรณีที่ปัญญาประดิษฐ์ถูกพัฒนาจนฉลาดกว่ามนุษย์ การกำหนดกรอบบริบทโดยมนุษย์เพื่อให้มั่นใจว่าการค้นคว้าวิจัยและสร้างสรรค์ที่อาจเกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและยังคงถูกควบคุมให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย

5) การบูรณาการของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษาต้องใช้ระยะเวลา มีความซับซ้อน ต้องใช้ความพยายามในการทำงาน และการประสบความสำเร็จต้องได้รับความร่วมมือจากหลายกลุ่ม แม้ว่าการขับเคลื่อนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ของหน่วยงานภาครัฐมีความล่าช้าและยุ่งยากมากกว่าภาคเอกชน แต่ภาครัฐมีสิทธิและอำนาจในการได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมาก ข้อมูลที่ได้มักเป็นข้อมูลที่มาจกหลากหลายกลุ่ม ดังนั้นหากภาครัฐสามารถนำปัญญาประดิษฐ์ไปใช้ได้อย่างสมบูรณ์จะส่งผลในระยะที่ไกลกว่า กว้างกว่า และก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและประเทศได้มากกว่า

จุดเด่นและจุดด้อยของปัญญาประดิษฐ์เมื่อนำมาใช้ในการศึกษา

จุดเด่น ได้แก่

1) สามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์เหมือนมนุษย์ และอาจมีสติปัญญาระดับมนุษย์ กล่าวคือ

มีความสามารถในการคิด ให้เหตุผล และทำหน้าที่ทั้งหมดที่มนุษย์สามารถทำได้ ข้อได้เปรียบอีกประการหนึ่งคือการตัดสินใจขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงมากกว่าอารมณ์ ในขณะที่การตัดสินใจของมนุษย์มักได้รับผลกระทบในทางลบจากอารมณ์ (Borana, 2016)

2) ด้านผู้เรียน ปัญญาประดิษฐ์สามารถจัดสภาพแวดล้อมและเนื้อหาทางการเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน สามารถช่วยเหลือผู้เรียนในการจัดสื่อเพื่อการเรียนรู้ ติดตามและประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนที่มีคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนสามารถเรียนจากที่พักและไม่ต้องเดินทางมาที่สถานศึกษา

3) ด้านครูผู้สอน ปัญญาประดิษฐ์ช่วยลดเวลาทำงาน เช่น การตรวจงาน และการให้คะแนน ช่วยครูสร้างสรรค์เนื้อหาการสอน ช่วยทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถใช้ในการเรียนการสอนได้ทุกที่ทุกเวลา

จุดด้อย ได้แก่

1) ความคิดสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับโปรแกรมเมอร์ ดังตัวอย่าง การเล่นเกมหมากรุกผู้เล่นที่เป็นมนุษย์อาจรู้สึกราวกับว่าคอมพิวเตอร์กำลังเล่นเกมหมากรุกได้อย่างน่าประทับใจ แต่โปรแกรมคอมพิวเตอร์หมากรุกไม่ได้คิดและวางแผนเลย การเคลื่อนไหวทั้งหมดนั้นถูกป้อนเข้าสู่คอมพิวเตอร์โดยมนุษย์คือโปรแกรมเมอร์นั่นเอง ตลอดจวนอาจทำให้เกิดปัญหาการว่างงานเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ต้องใช้เวลาและเงินทุนเป็นจำนวนมาก และต้องพึ่งพาเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น ขาดสัมผัสของมนุษย์ (Borana, 2016)

2) ด้านการศึกษา คือเรื่องของสุนทรียภาพ และคุณธรรม โดยเฉพาะการเรียนการสอนในสาย วิชาด้านศิลปะ สังคม วรรณกรรม และประสบการณ์ ชีวิตนั้น ปัญญาประดิษฐ์ไม่มีความสามารถในการสอน ได้ดีเท่ากับครูที่เป็นมนุษย์เพราะเป็นศาสตร์ ที่เกี่ยวกับสภาวะทางอารมณ์ ความรู้สึกที่มีความ ซับซ้อน และมีความละเอียดอ่อน

บทสรุป

ปัญญาประดิษฐ์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ ได้อย่างหลากหลาย เพราะความสามารถที่คล้ายกับ สมอของมนุษย์ จึงเป็นเทคโนโลยีที่สามารถ เรียนรู้จากตัวอย่างมากมาย จนมีแนวโน้มว่าจะเข้ามา มีบทบาทกับงานในหลากหลายสาขาอาชีพรวมถึงงาน ในด้านการศึกษาด้วย

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือ สำคัญในการเรียนการสอน เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ ในการจัดการเรียนการสอน ช่วยผู้สอนในการ จัดการเรียนรู้ และช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้เพื่อต่อยอด องค์ความรู้ของตนเองให้หลากหลายยิ่งขึ้น ทั้งช่วย เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และช่วยในการ ตอบคำถามทั้งในและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ สื่อการสอนปัญญาประดิษฐ์ในปัจจุบันได้ถูกพัฒนา ขึ้นมา เช่น Google ได้พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับ

การศึกษาที่เปิดให้สถานศึกษาใช้เป็นเครื่องมือ เสริมประกอบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ให้ครูผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประกอบด้วย Google Classroom, Google Docs, Google Cloud ฯลฯ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูต้องพัฒนาตนเอง เพื่อสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการพัฒนาการ จัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่สำหรับทักษะ ทางสังคม (soft skills) มนุษย์มีความสามารถ ที่ดีกว่าปัญญาประดิษฐ์ ครูจึงยังคงเป็นบุคคล ที่มีความสำคัญในการสอนให้นักเรียนมีความรู้สึ กนึกคิด เป็นคนดีของสังคม รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้

เนื่องจากปัญญาประดิษฐ์เป็นเทคโนโลยี ที่อยู่ในกระแสความสนใจของสังคมไทยและสังคมโลก ในอนาคตปัญญาประดิษฐ์อาจมีความสามารถ ไกลเคียงหรือเหนือกว่ามนุษย์ การเสนอร่างกฎหมาย จริยธรรมเพื่อควบคุมและป้องกันผลกระทบจาก หุ่นยนต์ และปัญญาประดิษฐ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่เข้ามาช่วยในการใช้ความเป็นเหตุเป็นผลในการ ตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งทาง จริยธรรม และช่วยให้นักวิจัยตระหนักถึงจริยธรรม ในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

REFERENCES

- Borana, J. (2016). Applications of artificial intelligence & associated technologies. **International Conference on Emerging Technologies in Engineering, Biomedical, Management and Science [ETEBMS-2016]**, 2016, 64-67.
- Chaturvedi, D. K. (2008). Soft computing. **Studies in Computational intelligence**, 103, 509-612.

- Jaladin, R.A. (2004). **Psychology and Artificial Intelligence: A road to reconciliation in the construction of artificial intelligences.**
- Katsikeas, C.S., Morgan, N.A., Leonidou, L.C., & Hult, G.T. (2016). Assessing Performance Outcomes in Marketing. **Journal of Marketing, 80**, 1-20.
- Kumar, N. S. (2019). Implementation of artificial intelligence in imparting education and evaluating student performance. **Journal of Artificial Intelligence, 1**(1), 1-9.
- Lomas, L.M. (2016). **Business-to-Business Marketing Perceptions: Customer Knowledge Management and Customer Engagement.** (Walden Dissertations And Doctoral Studies). Walden University, Minneapolis, Minnesota.
- Ma, Y., & Siau, K. L. (2018). Artificial intelligence impacts on higher education. **MWAIS Proceedings, 42**(5), 1-5.
- Nadikattu, R. R. (2016). The emerging role of artificial intelligence in modern society. **International Journal of Creative Research Thoughts, 4**, 906-911.
- Tao, B., Díaz, V., & Guerra, Y. (2019). Artificial intelligence and education, challenges and disadvantages for the teacher. **Arctic Journal, 72**(12), 30-50.
- Tuomi, I. (2018). The impact of artificial intelligence on learning, teaching, and education. **Luxembourg: Publications Office of the European Union.**
- Yang, S., & Bai, H. (2020). The integration design of artificial intelligence and normal students' education. In **Journal of Physics: Conference Series, 1453**(1), 012090.
- .....

ภาคผนวก

แบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณานำลงพิมพ์
วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ชื่อ-นามสกุล (นาย/นาง/นางสาว)	☐ บทความวิจัย ☐ นักศึกษาระดับปริญญาโท ☐ นักศึกษาระดับปริญญาเอก
หลักสูตร.....สาขา.....	
มหาวิทยาลัย.....	
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เลขที่..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน..... ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... E-mail.....	
ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย	
ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ (ตัวพิมพ์ใหญ่)	
มีความประสงค์ขอส่ง ☐ บทความวิจัย ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความปริทรรศน์ ☐ บทความหนังสือ	

ในการนี้ข้าพเจ้ายินดีให้กองบรรณาธิการวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร มีสิทธิ์ในการสรรหาผู้กลั่นกรองโดยอิสระ เพื่อพิจารณาต้นฉบับที่ข้าพเจ้า (และผู้แต่งร่วม) ส่งมา และยินดียอมรับผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

ลงชื่อ.....ผู้ส่งบทความวิจัย
(.....)

* ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน ตลอดจน "ไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น" และจะไม่นำส่งไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่น ภายใน 90 วัน นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้

** ในกรณีที่บทความนั้นมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือพาดพิงกับหน่วยงานหรือองค์กรใด ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากองค์กรนั้น

- ยินยอมรับเงื่อนไข
- ไม่ยินยอมรับเงื่อนไข

ความเห็นของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร

- ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ
- ไม่ถูกต้องตามรูปแบบของบทความ

.....
(.....)

กองบรรณาธิการวารสารวิจัยฯ

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์ วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารราย 6 เดือน เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานในลักษณะบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ในสาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ แก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอบเขตของผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ในด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วรรณกรรม ภาษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ และการบัญชี ศิลปกรรม

การพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้แต่งและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review)

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ตประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทความปริทัศน์ (Review Article)

งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และ คุณูปการของหนังสือ บทความหรือ ผลงานศิลปะ อาทิตินทรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชาและดุลยพินิจ อันเหมาะสม

หลักเกณฑ์ในการส่งบทความ

1. บทความที่ผู้แต่งส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรือ อยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์จากวารสารอื่น ๆ
2. เนื้อหาในบทความต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือไม่ตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้แต่งเท่านั้น)
3. ผู้แต่งต้องเขียนบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความของ วารสารวิจัย ราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
4. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์ จะพิจารณาเฉพาะบทความที่ได้รับการประเมินให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น
5. กรณีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แต่งต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับดังกล่าว มายังกองบรรณาธิการ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

รับการตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2003 ขึ้นไป โดยใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 pt. ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดตั้งค่าน้ำกระดาษ ขน 1.5 นิ้ว ซ้าย 1.5 นิ้ว ล่าง 1.0 นิ้ว ขวา 1.0 นิ้ว โดยความยาวของบทความ ควรเป็นดังนี้

1. บทความทางวิชาการ (Academic article) ประมาณ	15 หน้า ต่อบทความ
2. บทความวิจัย (Research article) ประมาณ	15 หน้า ต่อบทความ
3. บทความปริทรรศน์ (Review article) ประมาณ	8 หน้า ต่อบทความ
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ประมาณ	5 หน้า ต่อบทวิจารณ์

โดยมีส่วนประกอบดังนี้

บทความวิชาการ	บทความวิจัย	บทความปริทรรศน์	บทวิจารณ์หนังสือ
1. บทนำ	1. บทนำ	1. บทนำ	บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระ คุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงาน ศิลปะ อาทิ นิทรรศการ ทัศนศิลป์ และการแสดง ละครหรือดนตรี โดยใช้ หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม
2. กรอบในการวิเคราะห์	2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2. บทสรุป	
3. เนื้อหา	3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (ถ้ามี)	3. เอกสารอ้างอิง	
4. สรุป	4. ขอบเขตของการวิจัย		
5. เอกสารอ้างอิง	5. ทบทวนแนวคิด		
	6. สมมติฐาน (ถ้ามี)		
	7. กรอบแนวคิดของการวิจัย		
	8. ระเบียบวิธีวิจัย		
	9. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย		
	10. ข้อเสนอแนะ		
	11. เอกสารอ้างอิง		

Academic Article	Research Article	Review Article	Book Review
1. Introduction	1. Introduction	1. Introduction	The critique article should critically evaluate the subject, whether a book, film, work of art, dance, music performance or even another article. This has to be done looking at the content, the main points, and the benefit proceeding from it and how it expresses its discipline.
2. Framework Analysis	2. Research Objectives	2. Conclusion	
3. Content	3. Expected Benefits (If any)	3. References	
4. Conclusion	4. Research Scope		
5. References	5. Literature Review		
	6. Hypothesis (If any)		
	7. Conceptual Framework		
	8. Methodology		
	9. Results Conclusion and Discussion		
	9.1 Results Conclusion		
	9.2 Discussion		
	10. Suggestions and Recommendations		
	11. References		

ชื่อเรื่อง	ควรมีความกระชับและชัดเจน ไม่ยาวจนเกินไป บทความภาษาไทยต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
ชื่อผู้แต่ง	ระบุชื่อเต็มและนามสกุลเต็มของผู้แต่งทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยไม่ใส่ยศหรือตำแหน่ง สำหรับผู้แต่งหลักต้องใส่ E-mail address ที่ติดต่อได้และลงเครื่องหมายดอกจันกำกับ
บทคัดย่อ	ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษยกเว้นบทความทวิสารณ์หนังสือ โดยควรมีความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ
คำสำคัญ	ให้มีคำสำคัญ 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
รูปภาพ	แยกบันทึกเป็นไฟล์ภาพที่มีนามสกุล TIFF, หรือ JPEG ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับเพื่อคุณภาพในการพิมพ์ หมายเลขรูปภาพและกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างของรูปภาพ ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการตีพิมพ์แบบขาว-ดำ หรือ Greyscale
เนื้อหา	ใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยท์ จัดเนื้อหาตามรูปแบบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) หรือ บทความทวิสารณ์หนังสือ (Book Review) หน่วยที่ใช้ให้เป็นไปตามรูปแบบสากล หากมีสมการให้ใช้ Equation Editor โดยจัดให้อยู่ในตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ และระบุหมายเลขสมการ
ตาราง	หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านบนของตาราง
เอกสารอ้างอิง	เป็นรายชื่อเอกสารที่ใช้อ้างอิงในบทความ โดยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และจัดรูปแบบอ้างอิงตามระบบ APA 6 th edition

รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ	ชื่อผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์).....
ตัวอย่าง	Kelly (2004) แสดงให้เห็นว่า.....
	Saikaew & Kaewsarn (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ.....
	Lui et al. (2000) พบว่า.....
	Saikaew & Kaewsarn (2009) และ Lui et al. (2000) พบว่า

- กรณีอ้างอิงชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ ..... (ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์)
 ตัวอย่าง ..... (Kelly, 2004)
 ..... (Saikaew & Kaewsarn, 2009)
 ..... (Lui et al., 2000)
 ..... (Saikaew & Kaewsarn, 2009; Lui et al., 2000)

2. การอ้างอิงในส่วนท้ายบทความ (References)

2.1 อ้างอิงจากหนังสือ (Books)

- รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.
 ตัวอย่าง Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F., & Smith, D. M. (2015). **Manor houses of the early 1900s**. London, England: Taylor & Francis.

2.2 อ้างอิงจากบทความวารสาร (Journal articles)

- รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**, ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.
 ตัวอย่าง Yingsanga, P., & Mathurasa, L. (2009). Yellowing development of Chinese Kale (*Brassica oleracea* var. *alboglabra*). **Phranakhon Rajabhat Research Journal: Science and Technology**, 14(1), 76-90. (In Thai)
 Morriss, G.A., Fosterb, T.J., & Hardinga, S.E. (2000). The effect of the degree of esterification on the hydrodynamic properties of citrus pectin. **Food Hydrocolloids**, 14(3), 227-235.

2.3 อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Theses and Dissertations)

- รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. (ระดับวิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.
 ตัวอย่าง Caprette, C.L. (2005). **Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes**. (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.

2.4 อ้างอิงจากรายงานการวิจัย/รายงานทางวิชาการ (Technical/Research reports)

- รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง** (ประเภทของเอกสาร). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง Tayama, T. (2006). **Velocity influence on detection and prediction of changes in color and motion direction** (Report No. 38). Sapporo, Japan: Psychology Department, Hokkaido University.

2.5 บทความ/บทในหนังสือการประชุม (Proceedings of meeting and symposium)

รูปแบบ ชื่อผู้แต่งในบท. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ใน ชื่อบรรณาธิการ, (บรรณาธิการ), ชื่อการประชุม (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). **A motivational approach to self: Integration in personality**. In R. Dienstbier (Ed.), Nebraska Symposium on motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation (237-288). Lincoln, NM: University of Nebraska Press.

2.6 อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. Retrieved from <http://.....>[ใส่วันที่สืบค้น].

ตัวอย่าง Centers for Disease Control and Prevention. (2003). **Take charge of your diabetes**. Retrieved from <http://www.cdc.gov/diabetes/pubs/paf/ted.pdf> [2015, 25 Oct.]

2.7 อ้างอิงอื่น ๆ

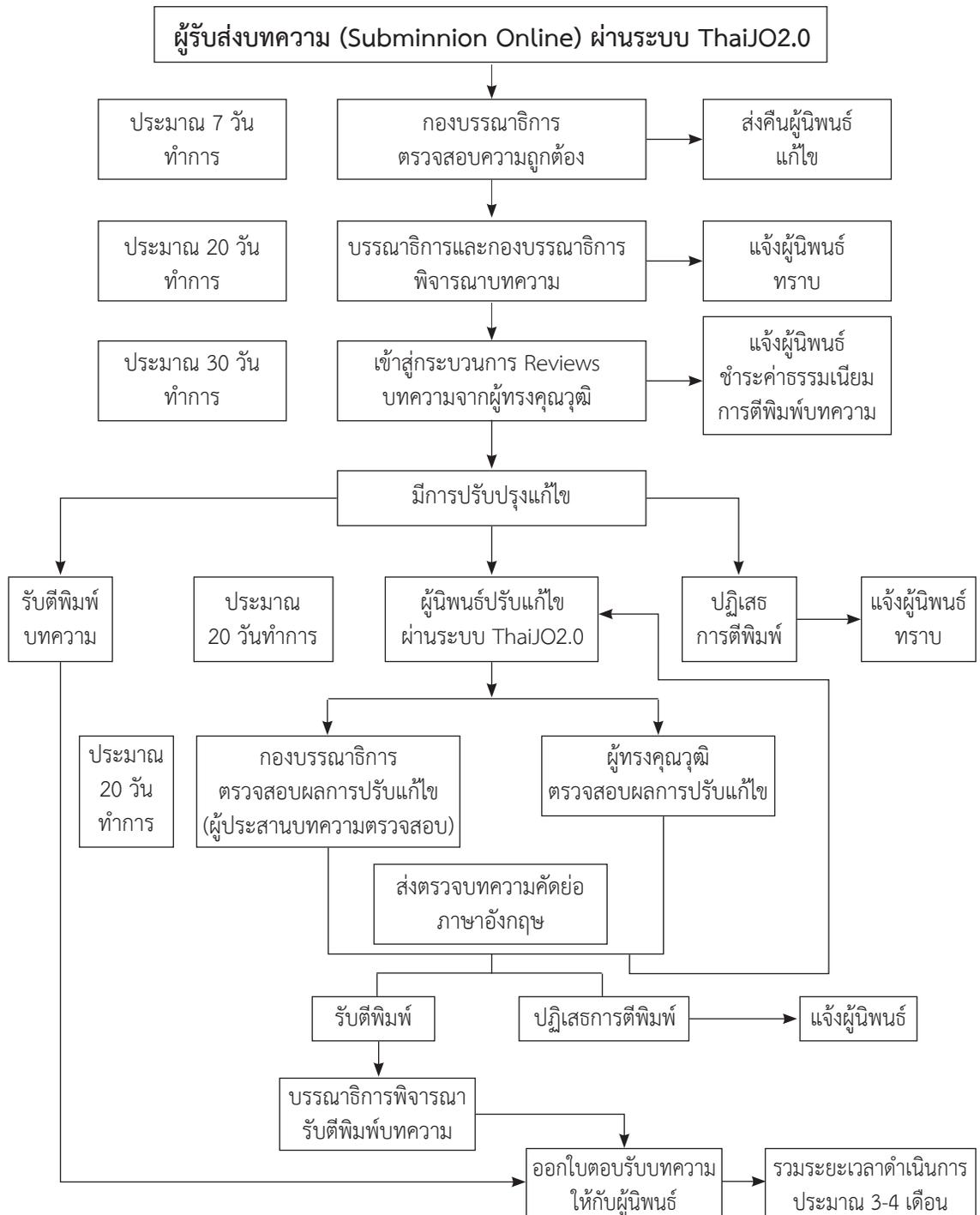
รูปแบบ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปีที่ให้สัมภาษณ์, วัน เดือน). **สัมภาษณ์**. ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์. หน่วยงาน.

ตัวอย่าง Phae-ngam, W. (2016, 10 Jan.). **How to write a good research article**. Assistant Professor. Faculty of Science and Technology. Phranakhon Rajabhat University.วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมายเหตุ: ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม

ขั้นตอนการพิจารณาบทความ

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

หมายเหตุ: ทางวารสารขอสงวนสิทธิ์ที่จะเรียบเรียงและอาจปรับปรุงการนำเสนอบทความตามความเหมาะสม

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาษาไทย)

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

ENGLISH TITLE (TH SarabunPSK 16pt. bold)

ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ^{1*} ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ² (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ)

¹ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

²ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

Author ^{1*}, Author ² (TH SarabunPSK 14pt. normal)

¹Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

² Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

*E-mail: address@mailservice.com (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Received: xxxx-xx-xx

Revised: xxxx-xx-xx

Accepted: xxxx-xx-xx

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อในกรณีเป็นบทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้นบทวิจารณ์หนังสือ บทคัดย่อควรมีย่อหน้าเดียว ไม่ควรเกิน 250 คำ บทคัดย่อควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์หลักของบทความ ผลลัพธ์หรือ สรุปผลที่ได้จากการทำวิจัย คำสำคัญที่เป็นภาษาไทยไม่ต้องมีเครื่องหมายจุลภาค (,) ระหว่างคำ

(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 คำสำคัญ4 คำสำคัญ5 (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ)

ABSTRACT (TH SarabunPSK 16pt. bold)

For a Thai article, an abstract in English must accompany the Thai version. The abstract should contain a single paragraph and its length should not exceed 250 words. It should be prepared in concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: keyword1, keyword2, keyword3, keyword4, keyword5 (TH SarabunPSK 16pt. normal)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

ขอบเขตของการวิจัย(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

ทบทวนแนวคิด (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

สมมติฐาน(ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

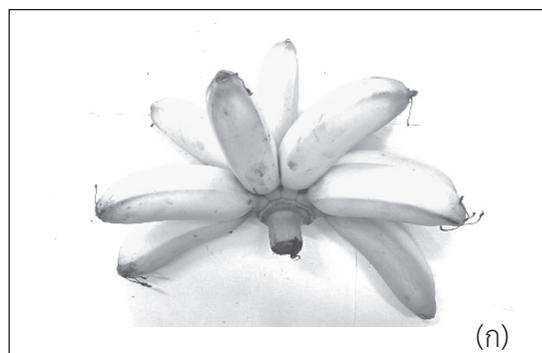
กรอบแนวคิดของการวิจัย

(TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวปกติ).....

.....

.....

(ก)

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ...(ก).....

ระเบียบวิธีวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.
ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.
ตัวปกติ).....

.....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

ปัจจัยต่าง ๆ	Factor Loading	Commulative Variance (%)	Communalities
ปัจจัยที่ 1 : สถาปัตยกรรม และความสำคัญของวัด		25.530	
เป็นวัดที่มีความสวยงาม	0.830		0.689
มีสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์	0.799		0.642
มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์	0.675		0.491
มีความโดดเด่นแตกต่างจากวัดอื่น ๆ	0.451		0.346

หมายเหตุ : (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย(TH
SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.
ตัวปกติ).....

.....

REFERENCES (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 16pt.).....

.....

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขาสถาษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ภาษาอังกฤษ)

.....

ENGLISH TITLE (TH SarabunPSK 16pt. bold)

Author ^{1*}, Author ² (TH SarabunPSK 14pt. normal)

¹Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

² Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

*E-mail: address@mailservice.com (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Recieved: xxxx-xx-xx

Revised: xxxx-xx-xx

Accepted: xxxx-xx-xx

ABSTRACT (TH SarabunPSK 16pt. bold)

For a Thai article, an abstract in English must accompany the Thai version. The abstract should contain a single paragraph and its length should not exceed 250 words. It should be prepared in concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: keyword1, keyword2, keyword3, keyword4, keyword5 (TH SarabunPSK 16pt. normal)

Introduction (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....

.....

.....

Expected Benefits (If any) (ถ้ามี) (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

Research Objectives (TH SarabunPSK 16pt. bold)

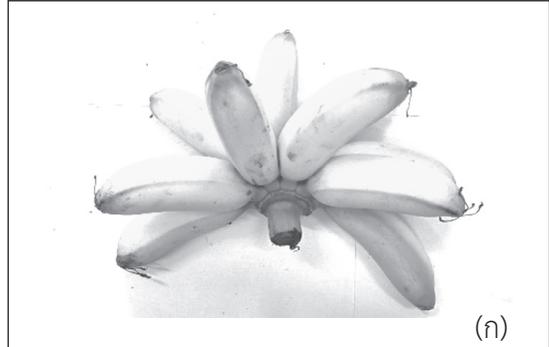
(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....

Research Scope (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....
.....
.....

Literature Review (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....
.....
.....

Figure 1 name...(a).....

Methodology Material(TH SarabunPSK 16pt. normal)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....
.....

Hypothesis (If any) (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....
.....
.....

.....
.....

Conceptual Framework (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....
.....
.....
.....
.....

Results Conclusion and Discussion (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....
.....
.....
.....
.....

Table 1 .....

Time (minutes)	Pressure (mbar)				Avg. Pressure (mbar)
	Day 1	Day 2	Day 3	Day 4	
90	0.000061	0.000053	0.000037	0.000048	0.000050
95	0.000055	0.000053	0.000038	0.000044	0.000048
100	0.000055	0.000052	0.000037	0.000048	0.000048

Note: (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Suggestions and Recommendations (TH SarabunPSK 16pt. bold) .....

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....

.....

.....

.....

.....

REFERENCES (TH SarabunPSK 16pt. bold)

(TH SarabunPSK 16pt. normal).....

.....

.....

PHRANAKHON RAJABHAT RESEARCH JOURNAL HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Vol.17 No.2 July - December 2022

ISSN : 2672-9024 (Online)

The PNRU Research Journal, Humanities and Social Sciences is the official journal of Phranakhon Rajabhat University published twice yearly, with the first issue covering the months of January to June, and the second July to December. It seeks to publish the research results and academic works in the form of original articles, review articles, and book reviews, in the areas relevant to humanities and social sciences from all the researchers, academics, and interested people.

PUBLISHING'S OBJECTIVES

Phranakhon Rajabhat University Research Journal, Humanities and Social Sciences was published semiannually (twice a year); January – June and July – December by the following objectives:

1. To publicize academic paper, research paper, review article and book review in the related fields of Humanities and Social Sciences such as Political Science, Public Administration, Community Development, Urban Administration and Development, Historical, Thai Language, English Language, Classical Dance and Drama, Music, Law, Fine and Applied Arts, Library and Information Science, General Management/Business Computer, Human Resources, Marketing, Tourism and Hotel Management, Communication Arts,

Economics, Accounting, Educational Administration, Early Childhood Education, Curriculum and Instruction, Educational Technology, Educational Psychology and others fields which belong to editorial department consideration.

2. To be a channel to exchange information, important points, experience on research to researcher's academicians and others who are interested

PUBLISHING'S POLICIES

1. The published article must be academic article, research article, review article or book review which would be either in Thai or English.

2. The published article must be written in the format of Phranakhon Rajabhat University Research Journal, Humanities and Social Sciences. It must be screened by qualified person in related fields. The published article must be an article that has not been published or during the consideration from other journals.

3. Every published article must be approved by at least two expert evaluators (peer reviewed) in relevant filed for an article. The evaluators and the authors must not know each other (Double-blind Peer Review). The published article must be approved from at least two experts or two from three.

SUBMISSION PROCESS

1. The original manuscript is required to submit through Thaijo online at https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/author

2. Editorial board members are responsible for the initial checks on correctness and quality of original manuscript.

3. At least two potential reviewers with the appropriate expertise are requested to review each original manuscript. To avoid bias, double-blind peer review policy is applied in this journal. the journal requirements, each manuscript is required to pass by unanimous consent of the two reviewers, or, two out of three reviewers. The decisions or comments by reviewers may be as follows:

- Accept Submission
- Revisions Required
- Resubmit for Review

ปีที่ 17 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565)

- Resubmit Elsewhere
- Decline Submission
- See Comments

4. The original manuscript and the evaluation form of the reviewers are collected, before sending back to the author for a revision. After that the author is requested to provide the revised details and revised manuscript for the editorial board.

5. The editorial board checks the revised details and original manuscript.

6. If the manuscript is satisfied and approved, the official letter of acceptance for publication will be provided for the author(s) and announced by the editor through the Thaijo online at <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRUJHSS/>.

7. The editorial board collects all the manuscripts, before publishing the journal draft at the publishing house.

8. The journal draft is checked again, before the journal is published and distributed.

9. The PNRU journal Humanities and Social Sciences distributes the online journal through Thaijo online at https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/.

EDITORIAL CRITERIA

1. Manuscripts submitted to PNRU journal Humanities and Social Sciences should neither been published before nor be under consideration for publication in another journal.

2. Plagiarism, data fabrication, and image manipulation are not tolerated. All authors must have approved the submitted manuscript and agree to be accountable for their own contributions or any infringements of copyright appearing in the manuscript.

3. Authors should follow the author guidelines carefully. All manuscripts intended for publication in this journal should strictly be prepared and formatted as per the author guidelines for manuscript submission.

4. Only manuscripts approved by reviewers are published in this journal.

5. If the manuscript is required to revise, the author should resubmit the revised version to the editorial board within a suitable time frame.

6. To write an academic article, the article should consist of the following parts:

- (1) Introduction
- (2) Framework

- (3) Analysis
- (4) Content
- (5) Conclusion
- (6) References

7. To write a research article, the article should consist of the following parts:

- (1) Introduction
- (2) Research Objectives
- (3) Research Benefits (If any)
- (4) Research Scope
- (5) Hypothesis (If any)
- (6) Conceptual Framework
- (7) Methodology
- (8) Research Results and Discussion
  - 8.1 Research Results
  - 8.2 Discussion
- (9) Suggestions and Recommendations
- (10) References

8. To write a review article, the article should consist of the following parts:

- (1) Introduction
- (2) Conclusion
- (3) References

9. To write a book review, the critique article should critically evaluate the subject, whether a book, film, work of art, dance, music performance or even another article. This has to be done looking at the content, the main points, and the benefit proceeding from it and how it expresses its discipline.

MANUSCRIPT PREPARATION GUIDELINES

1. The full article should be submitted in the Word File as an electronic file using Microsoft Office Word via the ThaiJo online: https://www.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/ author

2. The article must be typed in single spacing. It is noted that Cordia New is required.

3. Please submit tables as editable text and not as images. Number tables consecutively in accordance with their appearance in the text and place any table notes below the table body.

4. Citations in the text should follow the referencing style used by the American Psychological Association.

5. Please ensure that every reference cited in the text is also present in the reference list. If these references are included in the reference list, their last names should be written first, followed by the year of publication, for example, Roonkaseam (2015) or (Roonkaseam, 2015). For references with three or more authors, use the first author's name and 'et al.' in the text (e.g. Roonkaseam et al., 2015).

6. To meet the standards of the journal, the editorial board has its rights to revise some passages in the manuscript without asking permission from the author.

7. All authors must have approved the submitted manuscript and agree to be accountable for their own contributions appearing in the manuscript.

จริยธรรมในการตีพิมพ์ Publication Ethics

วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อยู่ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีกฎเกณฑ์มาตรฐานด้านจริยธรรมการตีพิมพ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังนี้

➤ บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบบทความทุกบทความที่ส่งเข้ามาเพื่อเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ โดยดูเนื้อหาบทความที่สอดคล้องกับขอบเขตของวารสารและตรวจสอบคุณภาพก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบความซ้ำซ้อนและการคัดลอกผู้อื่น (Plagiarism) ของบทความทุกบทความ หากตรวจสอบพบความผิดปกติ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้นิพนธ์หลักทันทีเพื่อขอรับคำชี้แจง และตัดสินใจในการตอบรับหรือปฏิเสธการตีพิมพ์
3. บรรณาธิการทำการพิจารณาบทความโดยปราศจากอคติต่อผู้นิพนธ์ในด้าน เชื้อชาติ เพศ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง และสังกัดของผู้นิพนธ์
4. บรรณาธิการต้องทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ
5. บรรณาธิการต้องไม่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาบทความและผลประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ และไม่ปิดกั้นข้อมูลที่เป็นการสื่อสารระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นิพนธ์

➤ บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. ผลงานของผู้นิพนธ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ที่ใด
2. ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาเสนอหรืออ้างอิงในเนื้อหาของบทความของตนเอง
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร ผู้นิพนธ์ควรตรวจสอบให้แน่ชัดว่าได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรม กฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์ต้องเปิดเผยแหล่งทุนสนับสนุนการทำผลงานทางวิชาการ
5. ผู้นิพนธ์ทุกคนที่มีชื่อปรากฏในผลงานจะต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการผลิตผลงานจริง

► **บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ**

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องคำนึงถึงคุณภาพบทความเป็นหลัก พิจารณาบทความภายใต้หลักการทางวิชาการ โดยปราศจากอคติ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองทำการประเมิน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความที่ส่งมาแก่บุคคลอื่น
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่กำหนด